

Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences

ISSN 3027-7647 (Print)
ISSN 3027-768X (Online)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่มพฤกษ์ 人文与社会学刊
ปีที่ 43 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2568 Vol. 43 No.1 January - April 2025

หลากหลายพฤติกรรม วัฒนธรรม และชุมชน
Behavioral Diversity, Culture and Community
多样性行为、文化与社区

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รรมพฤษ
Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences
ปีที่ 43 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2568

หลากหลายพฤติกรรม วัฒนธรรม และชุมชน
Behavioral Diversity ,Culture and Community
多样性行为、文化与社区

เจ้าของ	มหาวิทยาลัยเกริก
บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์
สังกัด	มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์
รองศาสตราจารย์สุพัฒน์ วีระเจริญชัย
อาจารย์ ดร.มภาพันท์ ภูมิจิตร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อดิวัฒนสิทธิ์
ศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร
ศาสตราจารย์ ดร.มูฮำหมัดซากิ เจ๊ะหะ
ศาสตราจารย์พิเศษ จรรย์ ภักดิธนากุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต
รองศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน
รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพ์วง
รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม รัฐอมฤต
รองศาสตราจารย์ ดร. สายชล ขุดเจือจัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกุลศรี ศรีสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นพธร ปัจฉัยคุณธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย
รองศาสตราจารย์ ดร.พวงทิพย์ คุณานุสรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ มงคลพิทักษ์สุข
อาจารย์ ดร.หิมขุณีย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยนครพนม ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย
สถาบันพระปกเกล้า ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ประเทศไทย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

สำนักงาน	สถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย 0-2552-3500-9 ต่อ 402 romphruek.kru@gmail.com
โทรศัพท์	
e-mail	

- ทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รรมพฤษ เป็นทัศนะและข้อคิดเห็นของผู้เขียน ไม่ใช่ทัศนะของมหาวิทยาลัยเกริกหรือกองบรรณาธิการ
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาชัดเจน
- ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รรมพฤษ ผ่านการตรวจและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษภ เป็นวารสารวิชาการที่รองรับการเผยแพร่ผลงานด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับศาสตร์ทางด้าน การบริหาร การจัดการ สังคมศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์มากกว่าสี่ทศวรรษ เน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอันมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสังคมไทย สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพทางวิชาการเพื่อสังคม อีกทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการขยายบทบาททางวิชาการต่อสังคมวงกว้าง และ การพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งความรู้ที่มาจากผลงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา เพื่อเข้าสู่การเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) โดยจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ เผยแพร่ในรูปแบบเล่มและรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษภ มีนโยบายและเกณฑ์การรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคยเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ และไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษภนั้นต้องผ่านการประเมิน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) ทั้งนี้ บทความทั้งหมดที่ตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษภ มหาวิทยาลัยเกริก ขอสงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่วิทยาการและความรู้ใหม่ๆ ในสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
2. เพื่อส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ
3. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

กำหนดการออกวารสาร

ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

ปี พ.ศ. 2567 วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษภ รับตีพิมพ์บทความในประเด็นด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ผู้สนใจส่งบทความโดยลงเบียนสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษภที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruek/index> หรือติดต่อสอบถามรายละเอียดที่ 02-552-3500-9 ต่อ 402

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รพีภักษ์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยเกริก ที่มุ่งเน้นการเผยแพร่พัฒนาทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำหรับฉบับนี้เข้าสู่ปีที่ 43 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) 2568 ซึ่งมีบทความวิจัยและบทความวิชาการรวมทั้งสิ้น 17 บทความ มีทั้งบทความภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีนภายใต้ประเด็นหลักว่า (Theme) ว่า “หลากหลายพฤติกรรม วัฒนธรรม และชุมชน” (Behavioral Diversity ,Culture and Community) 多样性行为、文化与社区 ซึ่งแต่ละบทความมีสาระสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

บทความแรกเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรแห่งประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยลอจิสติก ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชาชนอายุ 15 ขึ้นไปในประเทศไทยโดยใช้ข้อมูลสถิติจากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชาชนไทย ปี 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติวิเคราะห์ด้วยการถดถอยลอจิสติกส์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ได้แก่ การอยากเลิกบุหรี่เพราะเห็นค่าเตือนบนซองบุหรี่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนเป็นตัวเงิน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มีตนเองมาสูบ เป็นต้น งานวิจัยนี้มีประโยชน์ในการให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขเพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรการควบคุมยาสูบที่มีประสิทธิภาพของไทยต่อไป

บทความที่ 2 เรื่องอิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า และการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณภาพ และปัจจัยการสื่อสารการตลาดของผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ด้านความคล้ายคลึง ความดึงดูดใจ ความเชี่ยวชาญ ความเคารพ และความน่าไว้วางใจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทความที่ 3 เรื่องพฤติกรรมการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสัตว์เลี้ยง การเปรียบเทียบเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมว เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ สรรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมวมารวม 800 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า เจ้าของสัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่ซื้ออาหารเม็ดมากกว่าอาหารเปียก และซื้อจากร้านอาหารสัตว์มากที่สุด โดยใช้แหล่งข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ประกอบการตัดสินใจซื้อ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสำหรับเจ้าของสุนัขได้แก่ ครอบครัวหรือญาติ ส่วนเจ้าของแมวมีส่วนร่วมตัดสินใจซื้อส่วนใหญ่ได้แก่ คนรักหรือแฟน

บทความที่ 4 เรื่องการศึกษาปัจจัยขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชน และการบริหารความเสี่ยงสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า การขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชน และการบริหารความเสี่ยง มีผลในการทำนายการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

ของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ โดยด้านบริหารความเสี่ยงมีค่าในการทำนายสูงสุดร้อยละ 61.70 รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการซัพพลายเชน มีค่าในการทำนายร้อยละ 48.90

บทความที่ 5 เรื่องขนม “ปัน” มิติทางวัฒนธรรมจีนฮากกาที่คงอยู่และผันแปร กรณีศึกษา การเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ในสังคมไทย มุ่งทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลง และความคงอยู่ของขนมปันซึ่งเป็นอาหารประเภทหนึ่งที่เป็นภูมิปัญญาของชาวจีนฮากกาโบราณ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันชาวจีนฮากกาในประเทศไทยยังมีการผลิตและจำหน่ายขนมปัน ตำรับจีนฮากกาโบราณรวม 18 ชนิด โดยมี 7 ชนิดที่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่วนอีก 11 ชนิดมีการปรับเปลี่ยนให้สัมพันธ์สอดคล้องกับขนมในวัฒนธรรมอื่นๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสร้างทางเลือกใหม่ในการดึงดูดผู้บริโภค อย่างไรก็ตามขนมปันไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายเพราะความนิยมในการบริโภคน้อยลง เนื่องจากกระแสนิยมขนมร่วมสมัยแพร่หลายเข้ามาในชุมชน ประกอบกับชาวไทยเชื้อสายจีนฮากการุ่นใหม่ไม่ใส่ใจประเพณีวัฒนธรรมตามขนบเดิม และไม่ตระหนักถึงคุณค่าของขนมปันดังเช่นคนรุ่นก่อนๆ จึงทำให้ขาดการสืบทอดความรู้

บทความที่ 6 การเรียนรู้และแนวทางปฏิบัติด้านความยั่งยืนสู่การสร้างอัตลักษณ์ของผู้ปลูกผักอินทรีย์พื้นที่ทุ่งทองท่าม่วงกาญจนบุรีทำการศึกษาการเรียนรู้เรื่องความยั่งยืนทางอาหารของเกษตรกรแนวทางปฏิบัติด้านความยั่งยืนภายใต้อัตลักษณ์จากประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีปรากฏการณ์วิทยาเชิงอรรถิภาวนิยมผลการศึกษาพบว่า การสร้างความตระหนักและรับรู้เกี่ยวกับความยั่งยืนทางอาหารประกอบด้วยการรับรู้ถึงผลประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์การรื้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเห็นปัญหาของการทำเกษตรแบบดั้งเดิมการรับรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและการทดลองปฏิบัติก่อนตัดสินใจส่วนการเรียนรู้ด้านความยั่งยืนทางอาหารประกอบด้วยการเริ่มต้นการทำจริงด้วยการทำจริงมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงหาทางแก้ไขปัญหาหาความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านศึกษาแนวทางจำหน่ายสินค้าสร้างช่องทางจำหน่ายสินค้าสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตนเองปลูกพืชให้ดูเป็นตัวอย่างผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์แปรรูปผลผลิตและปลูกผักแบบผสมผสาน

บทความที่ 7 เรื่องบทบาทของคริสตจักรและเครือข่ายที่มีผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาครเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพผลการศึกษาพบว่าจังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่ที่มีบุตรหลานแรงงานข้ามชาติที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์เป็นจำนวนมากส่งผลให้ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาศูนย์มาริตและศูนย์คาทอลิกนักบุญยาคิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นมีการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อรองรับและส่งเสริมเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยได้รับเงินสนับสนุนจากองค์กรดูแลขององค์กรคาทอลิกจากประเทศฝรั่งเศสเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายการย้ายถิ่นทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนและส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ

บทความที่ 8, 9 และ 10 เป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชนโดยเริ่มจากบทความที่ 8 เรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเยาวราชเป็นฐานมุ่งศึกษาถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมและรูปแบบทัศนศิลป์จากชุมชนชาวจีนเยาวราชและเพื่อออกแบบกิจกรรมศิลปะและประเมินผลการจัดกิจกรรมจากทุนวัฒนธรรมชาวจีนเยาวราชผลการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์ที่คนในชุมชนให้ความสำคัญคือประเพณีความเชื่อและค่านิยมสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่งานทัศนศิลป์ที่สนใจคืองานเย็บผ้างานปักตัดกระดาษไหว้เจ้าเป็นภูมิปัญญาชุมชนด้านอาชีพและสืบทอดในวิถีชีวิตการออกแบบเป็นกิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์วัสดุมีความคงทนกว่ากระดาษเป็นกิจกรรมที่ง่ายยืดหยุ่นด้านเวลาเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัยและเป็นแหล่งวัตถุดิบขนาดใหญ่ในประเทศทั้งนี้ผลการประเมินกิจกรรมได้ข้อสรุปว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ด้านอัตลักษณ์ และการจัดกิจกรรมศิลปะเนื่องจากกิจกรรมมีความยืดหยุ่น และมีระดับความยากง่ายที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเลือกทำได้ เหมาะกับทุกเพศทุกวัย

บทความที่ 9 เรื่องการเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนรูปแบบใหม่ด้วยฐานภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาแบบการรักษาแบบดั้งเดิม 3 กลุ่มได้แก่กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มชาวไทยมุสลิมและกลุ่มชาวไทยพื้นถิ่นแต่ละกลุ่มมีภูมิปัญญาการรักษาแบบดั้งเดิมที่แตกต่างกัน จากนั้นได้ทำการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวมีระดับการยอมรับในระดับมากแต่มีการยอมรับความเหมาะสมของที่พักและการรักษาสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ส่วนบทความที่ 10 เรื่องการยกระดับความรู้การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเขตตอนเมืองและเขตหลักสี่กรุงเทพมหานคร โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community based research) ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการแต่ละชุมชนได้รับงบประมาณจากภาครัฐที่คล้ายกันแต่มีการบันทึกและการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกันตามความเข้าใจชุมชนมีโอกาสพัฒนาความรู้จากหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนหลายครั้งแต่ไม่ได้มีความเข้าใจและนำมาปฏิบัติจริงมากนักดังนั้นจากการกระบวนการเรียนรู้ของทีมนักวิจัยทำให้ชุมชนได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ร่วมกันที่สามารถเข้าใจง่ายปฏิบัติได้จริงภายใต้กรอบเนื้อหา 4 ด้านคือด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายใน ข้อค้นพบดังกล่าว ไม่เพียงเกิดประโยชน์กับชุมชนที่ร่วมวิจัยแต่ยังเกิดประโยชน์กับชุมชนอื่นที่มีความสนใจจะพัฒนาความรู้ และสามารถนำไปต่อยอดประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจของชุมชนตนเองได้อีกด้วย

บทความที่ 11 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี ด้านรายได้ของกำลังพล ปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานด้านความปลอดภัยของระบบ และด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้

เทคโนโลยีต่างก็มีความมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจแน่วแน่แสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

บทความที่ 12 เรื่องปรัชญาการเมืองสมัยใหม่: อิทธิพลและความท้าทาย เป็นบทวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ต่อสังคมโลกปัจจุบัน และความท้าทายของโลกปัจจุบันต่อปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ซึ่งปรากฏว่า ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ประสบกับความท้าทาย อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีส่งผลให้แนวคิดเชิงปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ที่แต่เดิมสามารถอธิบายปรากฏการณ์ปรากฏการณ์ทางการเมืองได้อย่างครอบคลุมในฐานะ “แกนความคิดหลัก” ไม่สามารถตอบสนองต่อประเด็นทางการเมือง และสังคมที่หลากหลายได้อย่างสมบูรณ์

บทความที่ 13 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาอัจฉริยะไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 20030 ของชาอุดีอาระเบีย” ผลการศึกษาพบว่า กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับกิจการอัจฉริยะ มีประสิทธิภาพ สามารถเจรจาให้เกิดประโยชน์กับผู้ประกอบพิธีอัจฉริยะ และกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนกับผู้ประกอบการอัจฉริยะ มีโครงสร้างที่สอดคล้องกับการระดมทุนในมิติต่างประเทศและการบริหารจัดการภายในประเทศ ต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงอัจฉริยะเกี่ยวกับการดำเนินกิจการอัจฉริยะ ประเทศชาอุดีอาระเบียโดยการนำระบบ E-Hajj มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้แสวงบุญทั่วโลกที่เดินทางไปประกอบพิธีอัจฉริยะด้วยความสะดวกปลอดภัย และมีหลักประกันที่สมบูรณ์

ส่วนบทความที่ 14-16 เป็นบทความภาษาอังกฤษเรื่อง Study on Sustainable Development of sports Incredible cultural heritage into campus : An analysis of Thai Chi Chun, The Importance and Approaches to Enhancing the Influence of Yunnan Minority Sports Culture in The context of “The Belt and Road initiative และ “The Promotion of University Students’ Mental Health Based on the Teaching Methods in Buddhism” และสุดท้ายบทความที่ 17 เป็นบทความภาษาจีน ชื่อเรื่องในภาษาอังกฤษว่า “Thailand’s Digitalization process in Relation to the Main Asian-Pacific Powers”

ทั้งหมดครบถ้วน 17 เรื่องสำหรับวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพหุภพฉบับนี้ ขอเชิญท่านติดตามรายละเอียดของบทความแต่ละเรื่องได้ทั้งในรูปแบบหนังสือ และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ได้ตามความสนใจและความสะดวกของท่าน แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

บทความประจำฉบับ

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์
การถดถอยลอจิสติก

11

Factors Associated with Smoking Cessation Behavior among Thai Population using
Logistic Regression Analysis

พิมพ์พรรณกร สัมมาจาริต นวภาพ ชื่นอนุสรณ์ เพชรรัตน์ พัทวี สุวิมล นทีธารทอง

สิทธิพรวิทย์ ธนโสติกุลนันท์ และ ศิริญญา ธีระอนันต์ชัย

Pimpannakorn Sammajharit Navapop Chuenanusorn Petcharat Pattawee Suvimol

Nateetharnthong Sitthapawee Thanasottigulanun and Sirinya Teeraananchai

อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่ส่งผล
ต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

35

The Influence of Brand Image and Influencer Marketing Communication on Social Media
on the Decision to Use Beauty Clinic Services among Generation Y Consumers in Bangkok

นันทิทา เพชรธารภรณ์ นพปฎล ชิงทอง นิชนันท์ คงศรี นันทพร ห้วยแก้ว

และ กาญจนาวดี สำลีเทศ

Nantita Petcharaporn Noppadol Khingthong Nichanan Kongsri Nanthaporn Huaykaew

and Kanchanawadee Samleetes

พฤติกรรมการซื้ออาหารสัตว์ของเจ้าของสัตว์เลี้ยง: การเปรียบเทียบเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมว
Pet Food Purchasing Behavior: A Comparative Study of Dog and Cat Owners

57

ปิยพรรณ กลั่นกลั่น พัชรา ตันติประภา และ พอชม นิบุญนิระนา

Piyaphan Klunklin Patchara Tantiprabha and Polchom Niboonneelana

การศึกษาปัจจัยขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชนและการบริหาร
ความเสี่ยงสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

79

The Study of Factors Driving the Organization Logistics Management Supply Chain
Management and Risk Management for Sustainable Organizational Development of
Logistics Entrepreneurs in Bangkok Metropolitan Region

ปิยะฉัตร จารูธีรคันต์

Piyachat Jarutirasarn

ขนม “ปัน” มิติทางวัฒนธรรมจีนฮากกาที่คงอยู่และผันแปร กรณีศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ในสังคมไทย “Ban”, Hakka Cultural Continuance and Dynamism Case Study of Modification and Maintenance in Thai Society พันแสง วีระประเสริฐ และ กนกพร นุ่มทอง Panseang Veraprasert and Kanokporn Numtong	101
การเรียนรู้และแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนสู่การสร้างอัตลักษณ์ของผู้ปลูกผักอินทรีย์ พื้นที่ ทุ่งทอง ท่าม่วง กาญจนบุรี Sustainability Learning and Practices Towards Identity Creation of Organic Vegetable Growers in the Area Thung Thong, Tha Muang, Kanchanaburi กัลยา ทองหนูน้อย และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ Kanlaya Thongnunui and Phitak Siri Wong	121
บทบาทของคริสตจักรและเครือข่ายที่มีผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ ในจังหวัดสมุทรสาคร The Role of Churches and Networks in Affecting Educational Access for Children of Migrant Workers in Samut Sakhon Province คชตริย์ เจริญสุข และ ทรงชัย ทองปาน Khotchatrai Charoensuk and Songchai Thongpan	149
แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเยาวราชเป็นฐาน The Approach to Organize Participatory Art Activities Using Cultural Capital of Yaowarat Community ศิริก้อย ชุตาทวีสวัสดิ์ ทิพนนท์ แยมมณีชัย สุเมธ ทานเจริญ และ รัตนชญา เทียวจำเริญ Sirikoy Chutataweesawas Tippanet Yaemmaneechai Sumate Tanchareon and Rattanachada Tiawchamroen	169

การเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนรูปแบบใหม่ด้วยฐานภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดระนอง	195
---	-----

Enhancement of Community-Based Tourism Potential with Thai Traditional Medicine Bases Linked to Wellness Route at Ranong Province

ณิชา ชัยชวัลประทีป เพยาว์ สายทองสุข ทวี หมดสีะ สมใจ ศรีเนตร

Tanichar Chaichatchaichawalprateep Payao Saytongsuk Tavee Madsa and Somjai Srinet

การยกระดับความรู้สู่การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เขตดอนเมือง และเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร	215
--	-----

The Enhancement of Community Knowledge to Develop a Standardized Accounting Program by the Participation of Donmueang District and Laksi District Communities in Bangkok

ดาวพระศุภร์ ทองกลั่น จินดา จอกแก้ว และ ณัฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์

Dawprasug Thongglin Jinda Joakkaew and Nutthapran Klaiprasith

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพบากที่ 3	239
---	-----

Factors Affecting the Intention to Personal Income Tax Returns Through the Online Tax Filing System (E-Filing) of Army Personal of The 3rd

สาธณ ดำแลลิบ และ มัตติมา กรงเต็น

Satupon Damlaelib and Mattima Krongten

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่: อิทธิพลและความท้าทาย	265
--	-----

Modern Political Philosophy: Influences and Challenges

ชนะศึก วิเศษชัย

Shanasuek Wisetchai

แนวทางการพัฒนาฮัจญ์ไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย	287
--	-----

Approaching for the Development of Thai Hajj Under the Context of Saudi Arabia's Vision 2030

ปริญญา ประหยัดทรัพย์

Parinya Prayadsap

Study on Sustainable Development of Sports Intangible Cultural Heritage into Campus: An Analysis of Tai Chi Chuan	307
---	-----

TIAN HUTONG and DONG WENMEI

The Importance and Approaches to Enhancing the Influence of Yunnan Minority Sports Culture in The Context of “The Belt and Road Initiative”	333
---	-----

ZENG HUA

The Promotion on University Students’ Mental Health Based on the Teaching methods in Buddhism	353
---	-----

CHEN ZHENG

泰国数字化进程与亚太地区主要大国的关系	365
---------------------	-----

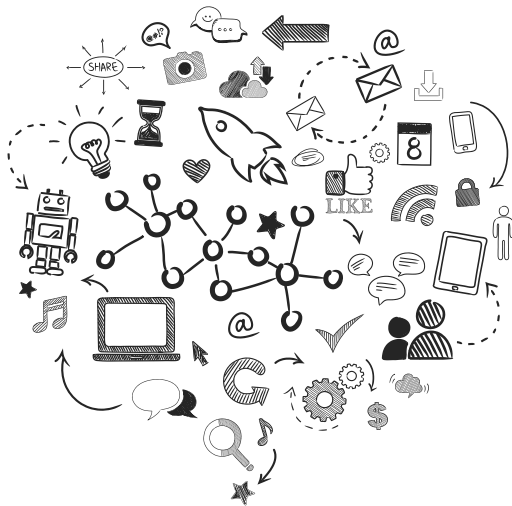
Thailand’s Digitization Process in Relation to the Main Asian-Pacific Powers

苏琳达·马里苏万

Surinda Malisuwan

Factors Associated with Smoking Cessation Behavior Among Thai Population using Logistic Regression Analysis

Pimpannakorn Sammajharit Navapop Chuenanusorn Petcharat Pattawee
Suvimol Nateetharnthong Sitthapawee Thanasottigulanun and
Sirinya Teeraananchai

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก

Factors Associated with Smoking Cessation Behavior Among Thai Population
using Logistic Regression Analysis

พิมพ์พรรณกร สัมมาจาริต¹ นวพ ชื่นอนุสรณ์² เพชรรัตน์ พัทวี³ สุวิมล นทีธารทอง⁴
สิทธิปวีย์ ธนโสติกุลนันท์^{5*} และ ศิริญญา ธีระอนันต์ชัย⁶

Pimpannakorn Sammajharit Navapop Chuenanusorn Petcharat Pattawee
Suwimol Nateetharnthong Sitthapawee Thanasottigulanun and Sirinya Teeraananchai

¹คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail: pimpankorn.s@gmail.com

²คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail: real2544@gmail.com

³คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail: Petcharat.pattawee@gmail.com

⁴คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail: suwimol.natee@gmail.com

⁵คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย
Faculty of Business Administration, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand

*Corresponding author. E-mail address: t.sitthapawee@gmail.com

⁶คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand e-mail: sirinya.te@ku.th

Received : June 4, 2024 Revised : December 10, 2024 Accepted : December 20, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากรไทย ปี 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ วิเคราะห์ด้วยการถดถอยลอจิสติก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด โดยมีตัวแปร 10 ปัจจัยดังนี้ 1.การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นค่าเตือน 2.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ชั้นนับจด) 3.ภาค 4.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน 5.ระยะเวลาที่สูบบุหรี่

มวนแรกของวันหลังตื่นนอน 6.อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย 7.ค่าใช้จ่ายในการซื้อ
บุหรี่มวนเองมาสูบ 8.อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก 9.อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์,
อายุ 10.ประเภทของบุหรี่ที่สูบและปริมาณที่สูบบุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน) เมื่อนำปัจจัย
ที่ได้มาสร้างสมการถดถอยลอจิสติกส์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่
มากที่สุดคือ การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นคำเตือนบนซองบุหรี่ ภาค รายได้เฉลี่ย
ต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนเป็นตัวเงิน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย
ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่ม
ที่มีแอลกอฮอล์ อายุ ประเภทบุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโยบายและแนวทางการรณรงค์เพื่อลดการสูบบุหรี่ที่
มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเน้นย้ำความสำคัญของคำเตือนบนซองบุหรี่และการ
ออกแบบโปรแกรมเลิกบุหรี่ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มอายุและภูมิภาค งานวิจัยนี้มี
ประโยชน์ในการให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานด้าน
สาธารณสุข เพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรการควบคุมยาสูบที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนใน
ประเทศไทย

คำสำคัญ: การเลิกสูบบุหรี่; การถดถอยลอจิสติก; การเรียนรู้ของเครื่องมือ; ปัจจัยที่มีผล
ต่อการเลิกบุหรี่

Abstract

This research article aims to investigate the factors and their relationship that affect smoking cessation behavior among the population aged 15 years and above in Thailand. The study used logistic regression to analyze secondary data from the National Statistical Office's 2021 Health Behavior Survey of the Thai Population. The research findings indicated that the factors most influencing smoking cessation behavior included 10 variables: 1. A desire to quit smoking as the result of warning labels, 2. The number of household members (counting tier), 3. Regions of Thailand 4. The average monthly income from employment or investment, 5. Time to smoke first cigarette after waking up, 6. Age of regular smoking initiation, 7. Expenditure on self-rolled cigarettes, 8. Age of first cigarette, 9. Age of first alcohol consumption and current age, 10. Type and quantity of cigarettes smoked - hand-rolled cigarettes (per day).

When these factors were used to create a logistic regression equation, it was found that the factors most significantly affecting smoking cessation behavior were: desire to quit due to warning labels on cigarette packs, region, average monthly income, age of regular smoking initiation, expenditure on self-rolled cigarettes, age of first cigarette, age of first alcohol consumption, current age, and type of hand-rolled cigarettes (per day), all at a statistical significance level of 0.05. These findings can be used to create policies and campaign strategies that effectively reduce smoking, especially emphasizing the importance of warning labels on cigarette packs and designing smoking cessation programs tailored to different age groups and regions. This research provides valuable insights for policymakers, academics, and public health practitioners, leading to the development of effective and sustainable tobacco control measures in Thailand.

Keywords: Smoking Cessation; Logistic Regression; Machine Learning; Factors Associated With Smoking Cessation

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

บุหรี่เป็นสาเหตุการตายของประชากรทั่วโลก ประมาณ 8 ล้านคนต่อปี เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของโรคมะเร็งปอด มะเร็ง และโรคเรื้อรังอื่น ๆ ในร่างกาย รวมถึงโรคหลอดเลือดหัวใจและสมอง และส่งผลต่อบุคลิกภาพของผู้สูบ ควันบุหรี่ยี่มือสองและมือสามยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนใกล้ชิด โดยเฉพาะหญิงตั้งครรภ์และทารก ในปี พ.ศ.2563 ขณะที่มีการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 พบว่าผู้ที่สูบบุหรี่มีโอกาสเกิดอาการรุนแรงและมีอัตราการตายมากกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากร พ.ศ. 2564 พบว่า แนวโน้มอัตราสูบบุหรี่ตามกลุ่มอายุตั้งแต่ปี 2547-2564 และพบอีกว่าแนวโน้มอัตราสูบบุหรี่ของผู้ที่อายุ 15 ปีขึ้นไปในภาพรวมทั้งประเทศตั้งแต่ปี 2547 ถึงปี 2564 มีแนวโน้มค่อนข้างลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 23.0 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 17.4 ในปี 2564 ซึ่งผู้ชายเป็นเพศที่สูบบุหรี่ลดลงมากกว่าผู้หญิง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

สุชาติ จิระจักรวัฒนา (2562) ปัญหาการติดบุหรี่ ถือว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับหนึ่งของโรคความเจ็บป่วยทั้งหลาย สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้นำเสนอกรอบนโยบายการควบคุมยาสูบที่เรียกว่า “MPOWER” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการริเริ่มเพื่อสังคมปลอดบุหรี่ โดยเป็นมาตรการเพื่อช่วยให้ประเทศต่างๆ ลดความต้องการยาสูบ WHO ได้กำหนดประเด็นรณรงค์ใน “วันงดสูบบุหรี่โลก” โดยการช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพที่เอื้อต่อการเลิกบุหรี่ สนับสนุนนโยบายการเลิกยาสูบที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการเข้าถึงบริการเลิกบุหรี่ที่เพิ่มขึ้น สร้างความตระหนักถึงกลยุทธ์อุตสาหกรรมยาสูบ และเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้สูบบุหรี่เพื่อให้เลิกได้สำเร็จ (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2564)

จากเหตุผลข้างต้น แม้ว่าอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่การสูบบุหรี่ยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคร้ายแรงและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นเยาวชนของชาติ โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และภาครัฐ ได้นำข้อมูลไปใช้ส่งเสริมการเลิกบุหรี่ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยลอจิสติก
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพ โดยอ้างอิงจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และภาครัฐ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบ สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ไปใช้ในการวางแผนและพัฒนามาตรการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของประชากรไทย

2. บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข สามารถนำความรู้จากผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงพัฒนาโปรแกรมการเลิกบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรภาคประชาสังคม สามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลิกบุหรี่ ป้องกันการเริ่มสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน และรณรงค์สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการเลิกบุหรี่ในสังคมไทย

4. ผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่และประชาชนทั่วไป สามารถเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การเลิกสูบบุหรี่ และนำไปใช้ในการวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง หรือสนับสนุนบุคคลใกล้ชิดในการเลิกบุหรี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจากแบบสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2564

1.5 ระยะเวลาในการดำเนินงาน การวิจัยครั้งนี้ เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2566 ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2566

1.6 นิยามคำศัพท์ การเลิกสูบบุหรี่ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ยังสูบบุหรี่ในปัจจุบัน แบ่งเป็นเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ กับไม่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ ตามข้อมูลแบบสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก

การวิเคราะห์ลอจิสติกมีเป้าหมายเพื่อทำนายโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ซึ่งก็คือตัวแปรเกณฑ์ โดยอาศัยสมการลอจิสติกที่สร้างขึ้นจากชุดตัวแปรทำนาย (x 's) ที่มีข้อมูลเป็นตัวแปรที่มีข้อมูลอยู่ในระดับช่วง (interval scale) เป็นอย่างน้อย หากเป็นข้อมูลเชิงกลุ่มจะต้องแปลงเป็นตัวแปรทวิที่มีค่า 0 กับ 1 ก่อน โดยที่ระหว่างตัวแปรทำนายจะต้องมีความสัมพันธ์กันต่ำ โดยใช้เกณฑ์ค่า r ไม่เกิน .65 ถ้าใช้เกณฑ์ของ Burns and Grove (1993) หรือถ้าใช้เกณฑ์ของ Stevens (1996) ค่า r ไม่เกิน .80 ซึ่งถ้าหากเกิดความสัมพันธ์กันสูงจะทำให้เกิดปัญหา multicollinearity และใน การวิเคราะห์ จะต้องใช้ขนาดตัวอย่างหรือ n มากกว่า หรือเท่ากับ 30 เท่าของจำนวนตัวแปรทำนาย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ในการวิเคราะห์และทำนายพฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี่ Mohammad et al. (2018) พบว่าอัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่องมีประสิทธิภาพดีสำหรับข้อมูลมิติสูง โดยประสิทธิภาพวัดจากดัชนีต่าง ๆ เช่น AUC, ROC, F1 score และความแม่นยำ Yanqiu et al. (2019) ศึกษาการใช้ AdaBoost ซึ่งสามารถจัดการกับตัวอย่างที่ถูกจำแนกผิดได้ดี ในขณะที่ Cheng et al. (2022) พัฒนาแบบจำลองทำนายผลการเลิกสูบบุหรี่โดยใช้เทคนิค ANN, SVM และ RF โดยพบว่า “ANN” มีประสิทธิภาพดีที่สุด

Mona et al. (2023) ประยุกต์ใช้ Machine Learning ในการทำนายการเลิกสูบบุหรี่ในผู้ใหญ่ชาวอเมริกัน โดยใช้เทคนิค Random Forest และ Gradient Boosting ในการเลือกตัวแปร ส่วน Etter et al. (2023) ศึกษาปัจจัยที่ทำนายการเลิกบุหรี่และการลดการสูบบุหรี่หลังจากใช้แอป “Stop – Tabac” บนสมาร์ตโฟน โดยพบว่าปัจจัยสำคัญได้แก่ การพึ่งพายาสูบ แรงจูงใจในการเลิกสูบ ความถี่ในการใช้แอป และการใช้ยานิโคติน งานวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้ Machine Learning ในการวิเคราะห์และทำนายพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายและโปรแกรมเลิกบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในบริบทของประเทศไทย เช่น ศิริภัสสรกุล (2560) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและแรงจูงใจที่ทำให้อยากเลิกบุหรี่ของผู้รับบริการคลินิกอดบุหรี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ ได้แก่ ระดับการศึกษาและอาชีพ ส่วนแรงจูงใจที่ทำให้อยากเลิกคือต้องการลดค่าใช้จ่ายและต้องการทำความดีในโอกาสสำคัญ

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ได้รับความสนใจจากนักวิจัยหลายท่าน โดยชลธิชา นิवासเวส และคณะ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกบุหรี่ของผู้รับบริการในคลินิกอดบุหรี่ของศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การรับประทานยาครบและจำนวนครั้งการรับบริการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกบุหรี่

ในขณะเดียวกัน ญัฐธรณ์ จินาพรรณ (2564) ได้ทำการศึกษาที่ครอบคลุมปัจจัยหลากหลายมิติมากขึ้น โดยมุ่งเน้นที่ความสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยทางจิตวิทยาต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

ที่สูบบุหรี่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ประกอบด้วย อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ระดับการติดนิโคติน เจตคติต่อการเลิกบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งผลการศึกษานี้ได้ให้มุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกสูบบุหรี่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่มีความหลากหลายและซับซ้อน ครอบคลุมทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาอย่างรอบด้านในบริบทของประชากรไทย โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งรวมถึงเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ แรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่มีความหลากหลาย ตั้งแต่เหตุผลด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ ไปจนถึงความต้องการทำความดีในโอกาสสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าใจแรงจูงใจเฉพาะบุคคล นอกจากนี้ ปัจจัยด้านครอบครัวและสังคม เช่น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีบทบาทสำคัญต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ ในขณะที่ปัจจัยทางชีวภาพ เช่น ระดับการติดนิโคตินและการใช้นิโคตินทดแทน ก็มีผลต่อความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่เช่นกัน การให้บริการเลิกบุหรี่ในรูปแบบต่างๆ ยังมีผลต่อความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแนวทางสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้ง่าย มุมมองเหล่านี้นำไปสู่การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ในประชากรไทยอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

3. ชุดข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ชุดข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เป็นผู้สูบบุหรี่ จำนวน 26,121 คน จากข้อมูลitudinal ซึ่งเป็นข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากรในประเทศไทย ปีพุทธศักราช 2564 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติพรรณนาและการทดสอบไคสแควร์สำหรับตัวแปรที่ใช้ศึกษา โดยทำการตรวจสอบลักษณะข้อมูลเบื้องต้น

2. การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก (Logistic Regression) ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่และอธิบายความหมายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเลิกสูบบุหรี่

4. สรุปผลการวิเคราะห์ระดับและปัจจัยที่เกี่ยวข้องฯ

ตารางที่ 4.1 : ความถี่และร้อยละของปัจจัย

ปัจจัย	การเลิกสูบบุหรี่			P-value
	จำนวน (ร้อยละ)	เคยพยายาม	ไม่เคยพยายาม	
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
	26,121 (100)	13,223 (51)	12,898 (49)	
ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ชั้นนับจุด)				<0.001
0-2 คน	9,457 (36)	4,964 (38)	4,493 (35)	
3 คน	5,547 (21)	2,798 (21)	2,749 (21)	
4 คน	5,031 (19)	2,544 (19)	2,487 (19)	
5-15 คน	6,086 (24)	2,917 (22)	3,169 (25)	
ภาค				<0.001
กรุงเทพมหานคร	916 (4)	550 (4)	366 (4)	
ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)	7,064 (27)	3,580 (27)	3,484 (27)	
ภาคเหนือ	4,886 (19)	2,550 (19)	2,336 (18)	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7,244 (28)	3,567 (27)	3,677 (29)	
ภาคใต้	6,011 (23)	2,976 (23)	3,035 (23)	
เพศ				<0.001
ชาย	24,987 (96)	12,606 (95)	12,381 (96)	
หญิง	1,134 (4)	617 (5)	517 (4)	
อายุ				<0.001
15-19 ปี	565 (2)	185 (1)	380 (3)	
20-24 ปี	1,439 (6)	584 (4)	855 (7)	
25-34 ปี	4,051 (16)	1,858 (15)	2,193 (17)	
35-49 ปี	8,036 (30)	4,158 (31)	3,878 (30)	
50 ปีขึ้นไป	12,030 (46)	6,438 (49)	5,592 (43)	

ตารางที่ 4.1 : ความถี่และร้อยละของปัจจัย (ต่อ)

ปัจจัย	การเลิกสูบบุหรี่			P-value
	เคยพยายาม		ไม่เคยพยายาม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
	26,121 (100)	13,223 (51)	12,898 (49)	
ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบ				<0.001
ประถมศึกษา	14,623 (56)	7,271 (55)	7,352 (57)	
มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ, มัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ	9,082 (35)	4,577 (35)	4,505 (35)	
ปวส./ปวช./อนุปริญญา, ปริญญาตรี, สูงกว่าปริญญาตรี	2,416 (9)	1,375 (10)	1,041 (8)	
สถานภาพสมรส				<0.01
โสด	5,500 (21)	2,333 (18)	3,167 (25)	
สมรส	17,373 (67)	9,250 (70)	8,123 (63)	
ม้าย	1,301 (5)	675 (5)	626 (5)	
หย่า , แยกกันอยู่ ,เคยสมรส แต่ไม่ทราบสถานภาพ	1,947 (7)	965 (7)	982 (7)	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน				<0.001
0-3200 บาท	6,582 (25)	3,073 (23)	3,509 (27)	
3201-7000 บาท	7,117 (27)	3,583 (27)	3,534 (27)	
7001-10500 บาท	5,986 (23)	2,971 (23)	3,015 (23)	
10501-99998 บาท	6,436 (25)	3,596 (27)	2,840 (23)	
ตอนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ (ถามเฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป)				
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก				<0.001
<15	1,785 (7)	891 (7)	894 (7)	
15-19	14,950 (57)	7,423 (56)	7,527 (58)	
20-24	6,362 (25)	3,331 (25)	3,031 (24)	
25-34	1,685 (6)	947 (7)	738 (6)	
35 ขึ้นไป	1,339 (5)	631 (5)	708 (5)	
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย				<0.001
<15	761 (3)	365 (3)	396 (3)	
15-19	12,138 (46)	5,856 (44)	6,282 (49)	
20-24	8,970 (35)	4,670 (35)	4,300 (33)	
25-34	2,699 (10)	1,548 (12)	1,151 (9)	
35 ขึ้นไป	1,553 (6)	784 (6)	769 (6)	

ตารางที่ 4.1 : ความถี่และร้อยละของปัจจัย (ต่อ)

ปัจจัย	การเลิกสูบบุหรี่			P-value
	เคยพยายาม		ไม่เคยพยายาม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
	26,121 (100)	13,223 (51)	12,898 (49)	
ระยะเวลาที่สูบบุหรี่เริ่มแรกของวันหลังตื่นนอน				<0.001
ภายใน 5 นาที	3,899 (15)	1,732 (13)	2,167 (17)	
6-30 นาที	10,841 (42)	5,238 (40)	5,603 (43)	
31-60 นาที	5,263 (20)	2,867 (22)	2,396 (19)	
มากกว่า 60 นาที	6,118 (23)	3,386 (25)	2,732 (21)	
ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่รวมเองมาสูบ				<0.001
0-48 บาท	3,842 (15)	1,964 (15)	1,878 (15)	
49-100 บาท	5,243 (20)	2,505 (19)	2,738 (21)	
101-150 บาท	2,483 (10)	1,270 (10)	1,213 (9)	
151 บาท ขึ้นไป	3,283 (13)	1,516 (11)	1,767 (14)	
ซื้อบุหรี่โรงงาน	11,270 (43)	5,968 (45)	5,302 (41)	
เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				<0.001
ไม่เคยดื่ม	5,291(20)	2,479(19)	2,812(22)	
ไม่ได้ดื่มมานานกว่า 30 วัน	4,872(19)	2,696(20)	2,176(17)	
เคยดื่ม	15,958(61)	8,048(61)	7,910(61)	
ความถี่ในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				<0.001
ไม่ดื่มใน	2,364(9)	1,296(10)	1,068(8)	
ดื่มบ่อย	5,946(23)	2,750(21)	3,196(25)	
ดื่มไม่บ่อย	7,636(29)	3,997(30)	3,639(28)	
ไม่เคยดื่ม หรือ ไม่ได้ดื่มมานานมากแล้ว	10,175(39)	5,180(39)	4,995(39)	
อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				<0.001
ต่ำกว่า 19 ปี	1,192(5)	580(4)	612(4)	
20-24 ปี	9,928(38)	5,063(38)	4,865(38)	
25-34 ปี	7,286(28)	3,738(28)	3,548(28)	
35 ปีขึ้นไป	2,369(8)	1,332(10)	1,037(8)	
ไม่เคยดื่ม	5,346(21)	2,510(20)	2,836(22)	

ตารางที่ 4.1 : ความถี่และร้อยละของปัจจัย (ต่อ)

ปัจจัย	การเลิกสูบบุหรี่			P-value
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
	26,121 (100)	13,223 (51)	12,898 (49)	
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อ เครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์มาดื่มที่ บ้านใน 12 เดือนที่แล้ว				<0.001
1-100 บาท	7,321(28)	3,559(27)	3,762(29)	
101-200 บาท	4,137(16)	2,159(16)	1,978(15)	
200 บาทขึ้นไป	2,164(8)	1,162(9)	1,002(8)	
ไม่ทราบ	964(4)	478(4)	486(4)	
ไม่ได้ซื้อเครื่องต้มแอลกอฮอล์มา ดื่มที่บ้าน	11,535(44)	5,865(44)	5,670(44)	
การเคยไปดื่มเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์ที่ร้านใน 12 เดือนที่ แล้ว				<0.001
เคย	11,181(42)	5,482(41)	5,699(43)	
ไม่เคย	4,700(18)	2,541(19)	2,159(17)	
ไม่เคยดื่ม หรือ ไม่ได้ดื่มมานาน มากแล้ว	10,240(40)	5,200(40)	5,040(40)	

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 26,121 คน แบ่งเป็นผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ 13,223 คน (51%) และไม่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ 12,898 คน (49%) ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

การวิเคราะห์ด้านลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กับการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$ หรือ $p < 0.01$) ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภูมิภาค เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ ครัวเรือนที่มีสมาชิก 0 – 2 คนมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 38 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีสมาชิก 5-15 คนมีสัดส่วนต่ำที่สุดร้อยละ 22 ด้านภูมิภาค พบว่ากรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 60 ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนต่ำที่สุดร้อยละ 49 ผู้ชายมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ร้อยละ 50.4 น้อยกว่าผู้หญิงร้อยละ 54.4 กลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 53.5 ในขณะที่กลุ่มอายุ 15 – 19 ปีมีสัดส่วนต่ำที่สุดร้อยละ 32.7 ด้าน

การศึกษา กลุ่มที่จบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 56.9 ส่วนสถานภาพสมรส พบว่ากลุ่มที่สมรสแล้วมีสัดส่วนสูงที่สุดร้อยละ 53.2 และกลุ่มที่มีรายได้สูงในช่วง 10,501-99,998 บาท มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 55.9

การวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มแอลกอฮอล์ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กับการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 25 – 34 ปี มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 56.2 เช่นเดียวกับผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัยในช่วงอายุเดียวกันร้อยละ 57.4 ผู้ที่สูบบุหรี่มานานแรกของวันหลังตื่นนอนมากกว่า 60 นาที มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 55.3 ด้านค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ ผู้ที่ซื้อบุหรี่โรงงานมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 52.9 ส่วนพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าผู้ที่ไม่ได้ดื่มมากกว่า 30 วัน มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 55.3 และผู้ที่ดื่มไม่บ่อยมีสัดส่วนสูงกว่าผู้ที่ดื่มบ่อย ผู้ที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุ 35 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 56.2 ส่วนค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการไปดื่มที่ร้านไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มที่เคยและไม่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับการพยายามเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวางแผนนโยบายและมาตรการรณรงค์เพื่อลดการสูบบุหรี่ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.2 : ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่

ตัวแปร	เคยพยายามเลิก จำนวน (ร้อยละ) 13,223 (50.62)	Univariate		Multivariate	
		OR (95% CI)	P-value	OR (95% CI)	P-value
การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นค่าเดือน บนของบุหรี่			<0.001*		<0.001*
ไม่อยากเลิก	771 (2.95)	Ref		Ref	
อยากเลิก และพยายามเลิกสูบ	2,020 (7.73)	15.81 (13.59-18.4)		15.15 (13.01-17.65)	
อยากเลิก แต่ไม่พยายามเลิกสูบ	2,114 (8.09)	7.09 (6.28 - 8.02)		7.05 (6.23 - 7.98)	
ไม่เคยเห็น/ไม่ตระหนักอันตราย	8,318 (31.84)	1.77 (1.61 - 1.93)		1.84 (1.68 - 2.02)	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ชั้นนับจุด)			<0.001*		0.263
0-2 คน					
3 คน	4,964 (19)	Ref		Ref	
4 คน	2,798 (10.71)	0.92 (0.86 - 0.98)		1.02 (0.95 - 1.09)	
5-15 คน	2,544 (9.74)	0.93 (0.86 - 0.99)		1.07 (1.00 - 1.15)	
	2,917 (11.17)	0.83 (0.78 - 0.89)		1.00 (0.94 - 1.08)	

ตารางที่ 4.2 : ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ (ต่อ)

ตัวแปร	เคหะพยาบาลเล็ก จำนวน (ร้อยละ) 13,223 (50.62)	Univariate		Multivariate	
		OR (95% CI)	P-value	OR (95% CI)	P-value
ภาค			<0.001*		0.012*
กรุงเทพมหานคร	550 (2.11)	Ref		Ref	
ภาคกลาง	3,580 (13.71)	0.68 (0.59 - 0.79)		0.78 (0.67 - 0.91)	
ภาคเหนือ	2,550 (9.76)	0.73 (0.63 - 0.84)		0.84 (0.72 - 0.99)	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,567 (13.66)	0.65 (0.56 - 0.74)		0.80 (0.69 - 0.93)	
ภาคใต้	2,976 (11.39)	0.65 (0.57 - 0.75)		0.80 (0.68 - 0.93)	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงาน หรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน			<0.001*		<0.001*
0-3200 บาท	3,073 (11.76)	Ref		Ref	
3201-7000 บาท	3,583 (13.72)	1.16 (1.08 - 1.24)		1.08 (1.00 - 1.16)	
7001-10500 บาท	2,971 (11.37)	1.13 (1.05 - 1.21)		1.05 (0.97 - 1.13)	
10501-99998 บาท	3,596 (13.77)	1.45 (1.35 - 1.55)		1.21 (1.12 - 1.31)	
ระยะเวลาที่สูบบุหรี่เริ่มแรกของวันหลัง ตื่นนอน			<0.001*		<0.001*
ภายใน 5 นาที	1,732 (6.63)	Ref		Ref	
6-30 นาที	5,238 (20.05)	1.17 (1.09 - 1.26)		1.12 (1.04 - 1.21)	
31-60 นาที	2,867 (10.98)	1.50 (1.38 - 1.63)		1.41 (1.29 - 1.55)	
มากกว่า 60 นาที	3,386 (12.96)	1.55 (1.43 - 1.68)		1.42 (1.3 - 1.56)	
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย			<0.001*		0.003*
ต่ำกว่า 15 ปี	365 (1.40)	Ref		Ref	
15-19 ปี	5,856 (22.42)	1.01 (0.87 - 1.17)		1.07 (0.88 - 1.31)	
20-24 ปี	4,670 (17.88)	1.18 (1.02 - 1.37)		1.17 (0.94 - 1.44)	
25-34 ปี	1,548 (5.93)	1.46 (1.24 - 1.71)		1.38 (1.08 - 1.76)	
35 ปีขึ้นไป	784 (3.00)	1.11 (0.93 - 1.32)		1.36 (1.04 - 1.77)	
ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่รวมเองมาสูบ			<0.001*		0.002*
0-48 บาท					
49-100 บาท	1,964 (7.52)	Ref		Ref	
101-150 บาท	2,505 (9.59)	0.87 (0.8 - 0.95)		1.02 (0.93 - 1.12)	
150บาทขึ้นไป	1,270 (4.86)	1.00 (0.91 - 1.11)		1.22 (1.09 - 1.37)	
ซื้อบุหรี่โรงงาน	1,516 (5.80)	0.82 (0.75 - 0.90)		1.05 (0.94 - 1.17)	
	5,968 (22.85)	1.08 (1 - 1.16)		0.70 (0.61 - 0.79)	
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก			<0.001*		0.003*
ต่ำกว่า 15 ปี	891 (3.41)	Ref		Ref	
15-19 ปี	7,423 (28.42)	0.99 (0.9 - 1.09)		0.92 (0.8 - 1.06)	
20-24 ปี	3,331 (12.75)	1.10 (0.99 - 1.22)		0.87 (0.74 - 1.02)	
25-34 ปี	947 (3.63)	1.29 (1.13 - 1.47)		0.78 (0.63 - 0.97)	
35 ปีขึ้นไป	631 (2.42)	0.89 (0.78 - 1.03)		0.65 (0.52 - 0.82)	

ตารางที่ 4.2 : ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ (ต่อ)

ตัวแปร	เคหะพยาบาล จำนวน (ร้อยละ) 13,223 (50.62)	Univariate		Multivariate	
		OR (95% CI)	P-value	OR (95% CI)	P-value
อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์			<0.001*		<0.001*
ต่ำกว่า 19 ปี	580 (2.22)	Ref		Ref	
20-24 ปี	5,063 (19.38)	1.10 (0.97 - 1.24)		1.02 (0.88 - 1.18)	
25-34 ปี	3,738 (14.31)	1.11 (0.98 - 1.26)		0.93 (0.8 - 1.08)	
35 ปีขึ้นไป	1,332 (5.10)	1.36 (1.18 - 1.56)		1.02 (0.86 - 1.20)	
ไม่เคยดื่ม	2,510 (9.61)	0.93 (0.82 - 1.06)		0.86 (0.74 - 0.99)	
อายุ			<0.001*		<0.001*
15-19 ปี	185 (0.71)	Ref		Ref	
20-24 ปี	584 (2.24)	1.40 (1.14 - 1.72)		1.37 (1.11 - 1.7)	
25-34 ปี	1,858 (7.11)	1.74 (1.44 - 2.10)		1.69 (1.39 - 2.06)	
35-49 ปี	4,158 (15.92)	2.20 (1.84 - 2.64)		2.04 (1.68 - 2.48)	
50 ปีขึ้นไป	6,438 (24.65)	2.36 (1.98 - 2.83)		2.26 (1.86 - 2.74)	
ประเภทของบุหรี่ที่สูบ และปริมาณที่สูบ - บุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน)			<0.001*		<0.001*
0	5,968 (22.85)	Ref		Ref	
1-5	1,905 (7.29)	0.88 (0.82 - 0.95)		0.56 (0.49 - 0.64)	
6-10	2,909 (11.14)	0.78 (0.73 - 0.83)		0.52 (0.46 - 0.60)	
11 ขึ้นไป	1,503 (5.75)	0.73 (0.67 - 0.79)		0.50 (0.43 - 0.57)	
สูบ แต่ไม่ได้สูบทุกวัน	938 (3.59)	1.62 (1.44 - 1.81)		1.00 (0 - 0)	

หมายเหตุ *p < .05 (สัมประสิทธิ์ที่สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกสูบบุหรี่ ผลการทดสอบสมการถดถอยเชิงโลจิสติกโดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบตัวแปรเดียว (Univariate Data Analysis) และการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Multivariate Analysis) ของตารางที่ 4.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบและมีความสัมพันธ์กับการเลิกสูบบุหรี่ พบว่ามีตัวแปร 10 ตัว ได้แก่

1. การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นค่าเตือน
2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ขึ้นนัยจด)
3. ภาค
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน
5. ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกของวันหลังตื่นนอน
6. อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย
7. ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ
8. อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก
9. อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์, อายุ
10. ประเภทของบุหรี่ที่สูบและปริมาณที่สูบ-บุหรี่ยี่ห้อ (มวนต่อวัน)

เมื่อนำปัจจัยที่ได้มาสร้างสมการถดถอยโลจิสติกส์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุดคือ การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นค่าเตือนบนซองบุหรี่ ภาครายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนเป็นตัวเงิน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก

อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อายุ ประเภทรูหรือมีตนเอง (มานานต่อวัน) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่าการเห็นคำเตือนบนซองบุหรี่มีอิทธิพลสูงสุด โดยผู้ที่อยากเลิกและพยายามเลิกสูบบุหรี่มีโอกาสเคยพยายามเลิกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่อยากเลิกถึง 15.15 เท่า (95% CI: 13.01-17.65, $p < 0.001$) รองลงมาคือปัจจัยด้านอายุ โดยกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปมีโอกาสดูพยายามเลิกสูงกว่ากลุ่มอายุ 15-19 ปี 2.26 เท่า (95% CI: 1.86-2.74, $p < 0.001$) ปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มานานแรกหลังตื่นนอน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยทุกปัจจัยมีค่า $p\text{-value} < 0.05$

การวิเคราะห์ผลของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่แสดงผลที่น่าสนใจ ในการวิเคราะห์แบบ Univariate พบว่าครัวเรือนที่มีสมาชิก 5 – 15 คน มีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด โดยมี OR เท่ากับ 0.83 (95% CI: 0.78-0.89) เมื่อเทียบกับครัวเรือนที่มีสมาชิก 0 – 2 คน และผลนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการวิเคราะห์แบบ Multivariate ซึ่งควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว พบว่าความสัมพันธ์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติอีกต่อไป ($p = 0.263$) โดยค่า OR ของทุกกลุ่มมากกว่า 0.001 ที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านภูมิภาคต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่ในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปแสดงผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.012$) ทั้งในการวิเคราะห์แบบ Univariate และ Multivariate โดยใช้กรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มอ้างอิง ผลการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าประชากรในทุกภูมิภาคมีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยกว่าประชากรในกรุงเทพมหานคร โดยภาคเหนือมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่มากที่สุดในบรรดาภูมิภาคอื่นๆ (OR = 0.84, 95% CI: 0.72-0.99) ตามด้วยภาคตะวันออก เชียงเหนือและภาคใต้ (OR = 0.80, 95% CI: 0.69-0.93 สำหรับทั้งสองภาค) และภาคกลางมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด (OR = 0.78, 95% CI: 0.67-0.91)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับการพยายามเลิกสูบบุหรี่แสดงผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ทั้งในการวิเคราะห์แบบ Univariate และ Multivariate โดยใช้กลุ่มรายได้ 0-3,200 บาทเป็นกลุ่มอ้างอิง ผลการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่า กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มอ้างอิง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูงสุด (10,501-99,998 บาท) มีโอกาส

พยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 1.21, 95% CI: 1.12-1.31) รองลงมาคือกลุ่มรายได้ 3,201-7,000 บาท (OR = 1.08, 95% CI: 1.00-1.16) และกลุ่มรายได้ 7,001-10,500 บาท (OR = 1.05, 95% CI: 0.97-1.13) ตามลำดับ

การวิเคราะห์พบว่าระยะเวลาที่สูบบุหรี่มานานแรกหลังตื่นนอนมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยผู้ที่สูบบุหรี่มานานแรกหลังตื่นนอน นานกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่าในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่สูบบุหรี่มานานแรกหลังตื่นนอนมากกว่า 60 นาที มีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 1.42, 95% CI: 1.3-1.56) รองลงมาคือกลุ่มที่สูบหลัง 31-60 นาที (OR = 1.41, 95% CI: 1.29-1.55) และ 6-30 นาที (OR = 1.12, 95% CI: 1.04-1.21) ตามลำดับ เมื่อเทียบกับกลุ่มที่สูบภายใน 5 นาทีหลังตื่นนอน

ผลการวิเคราะห์แสดงว่าอายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกติในวัยมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.003$) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกติในวัยเมื่ออายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า โดยกลุ่มที่เริ่มสูบเมื่ออายุ 25-34 ปี มีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 1.38, 95% CI: 1.08-1.76) รองลงมาคือกลุ่มที่เริ่มสูบเมื่ออายุ 35 ปีขึ้นไป (OR = 1.36, 95% CI: 1.04-1.77) เมื่อเทียบกับกลุ่มที่เริ่มสูบเมื่ออายุต่ำกว่า 15 ปี

การวิเคราะห์พบว่าค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.002$) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่ากลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ 101-150 บาท มีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 1.22, 95% CI: 1.09-1.37) เมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีค่าใช้จ่าย 0-48 บาท ในขณะที่กลุ่มที่ซื้อบุหรี่โรงงานมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด (OR = 0.70, 95% CI: 0.61-0.79)

ผลการวิเคราะห์แสดงว่าอายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.003$) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า โดยกลุ่มที่เริ่มสูบเมื่ออายุต่ำกว่า 15 ปี มีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ

การวิเคราะห์พบว่าอายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่ากลุ่มที่ไม่เคยดื่มมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด (OR = 0.86, 95% CI: 0.74-0.99) เมื่อเทียบกับกลุ่มที่เริ่มดื่มเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี

ผลการวิเคราะห์แสดงว่าอายุมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า โดยกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงสุด ($OR = 2.26$, 95% CI: 1.86-2.74) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 35-49 ปี ($OR = 2.04$, 95% CI: 1.68-2.48) เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุ 15-19 ปี

การวิเคราะห์พบว่าประเภทและปริมาณของบุหรี่ที่สูบมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่สูบบุหรี่มวนเองมีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยกว่าผู้ที่สูบบุหรี่โรงงาน โดยผู้ที่สูบบุหรี่มวนเอง 11 มวนขึ้นไปต่อวันมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด ($OR = 0.50$, 95% CI: 0.43-0.57) เมื่อเทียบกับผู้ที่สูบบุหรี่โรงงาน

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรไทยในการศึกษานี้ มีความสอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ การตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่โดยเฉพาะจากคำเตือนบนซองบุหรี่ ส่งผลให้เกิดความตั้งใจและพยายามเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลกที่มุ่งเน้นการสร้างความตระหนักถึงอันตรายของบุหรี่ผ่านฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่ (World Health Organization, 2019)

นอกจากนี้การวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่พบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ภูมิภาค จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ และพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$ หรือ $p < 0.01$) กับ การพยายามเลิกสูบบุหรี่ โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 56.9 ผู้ที่สมรสแล้วร้อยละ 53.2 ผู้ที่มีรายได้สูง 10,501 - 99,998 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.9 ผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 60 ครัวเรือนที่มีสมาชิก 0-2 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 ผู้ที่ซื้อบุหรี่โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 52.9 และผู้ที่ไม่ได้ดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า 30 วัน คิดเป็นร้อยละ 55.3 มีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในแต่ละปัจจัย ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการออกแบบนโยบายและมาตรการรณรงค์เพื่อลดการสูบบุหรี่ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่าวิเคราะห้ปัจจัยที่มีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่ในประชากรไทย โดยพิจารณาจาก 10 ปัจจัยสำคัญ คือ 1.ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเตอนบนของบุหรีมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพยายามในการเลิกสูบบุหรี ($p<0.001$) โดยผู้ที่อยากเลิกและพยายามเลิกสูบเนื่องจากเห็นค่าเตอนมีโอกาศเคยพยายามเลิกสูบบุหรีสูงกว่ากลุ่มที่ไม่อยากเลิกถึง 15.15 เท่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Hammond et al, (2006) ที่พบว่าค่าเตอนบนของบุหรีเพิ่มแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี 2.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี ($p<0.001$) โดยครัวเรือนที่มีสมาชิก 0 - 2 คนมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรีสูงที่สุดร้อยละ 38 ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกัแรงสนับสนุนทางสังคมในครอบครัว 3.ภาคจากการวิเคราะห์ พบความแตกต่างระหว่างภูมิภาคในการพยายามเลิกสูบบุหรี ($p<0.001$) โดยประชากรในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มพยายามเลิกสูบบุหรีมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) ที่พบความแตกต่างของอัตราการสูบบุหรีระหว่างภูมิภาค 4.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายได้กับการพยายามเลิกสูบบุหรี ($p<0.001$) โดยผู้มีรายได้สูงกว่ามีแนวโน้มพยายามเลิกสูบบุหรีมากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Siahpush et al. (2006) ที่พบว่าสถานะทางเศรษฐกิจมีผลต่อความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี 5.ระยะเวลาที่สูบบุหรีมวนแรกของวันหลังตื่นนอน ผู้ที่สูบบุหรีมวนแรกช้ากว่าหลังตื่นนอนมีแนวโน้มพยายามเลิกสูบมากกว่า ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Baker et al. (2007) ที่พบว่าระยะเวลาก่อนสูบบุหรีมวนแรกเป็นตัวชี้วัดการติดนิโคติน 6.อายุที่เริ่มสูบบุหรีเป็นปกตินิสัย ผู้ที่เริ่มสูบเมื่ออายุมากกว่ามีแนวโน้มพยายามเลิกสูบมากกว่า ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Breslau & Peterson (1996) ที่พบว่าอายุที่เริ่มสูบบุหรีมีผลต่อความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี 7.ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรีมวนเองมาสูบ กลุ่มที่มีค่าใช้จ่าย 101 - 150 บาทมีแนวโน้มพยายามเลิกสูบสูงสุด ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Kostova et al, (2011) ที่พบว่าราคาบุหรีมีผลต่อการเลิกสูบบุหรี 8.อายุที่เริ่มสูบบุหรีครั้งแรก ผู้ที่เริ่มสูบเมื่ออายุน้อยกว่ามีแนวโน้มพยายามเลิกสูบมากกว่า ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Khuder et al. (1999) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างอายุที่เริ่มสูบบุหรีกับการเลิกสูบบุหรี อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และอายุปัจจุบัน 9.ผู้ที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุมากกว่าและผู้ที่มียายุปัจจุบันมากกว่ามีแนวโน้มพยายามเลิกสูบบุหรีมากกว่า ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ

McKee et al. (2007) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ 10. ประเภของบุหรืที่สูบและปริมาณที่สูบ ผู้ที่สูบบุหรี่มีว่นเองมีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรืน้อยกว่าผู้ที่สูบบุหรืร่งงาน ($p < 0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Young et al. (2006) ที่พบความแตกต่างในพฤติกรรมกรสูบบุหรืระหว่างผู้สูบบุหรี่มีว่นเองและบุหรืร่งงาน อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง จึงไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลได้ (Richardson et al., 2019)

การศึกษาการทำนยพฤติกรรมกรเลิกสูบบุหรืของประชารในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกทั้ง 10 ปัจจัย ได้แก่ การอยากรเลิกสูบบุหรืเพราะเห็นคำเตือนบนซองบุหรื จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภาค รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำนยหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มีว่นแรกขงวันหลังตื่นนอน อายุที่เริ่มสูบบุหรืเป็นปกตินิสัย อายุ ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรืมีว่นเองมาสูบ อายุที่เริ่มสูบบุหรืครั้งแรก บุหรืที่มีว่นเอง (มีว่นต่อวัน) อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มาวิเคราะห์ใน การถดถอยลอจิสติกแบบพหุกลุ่มพบว่า มี 10 ปัจจัย คือ 1.การอยากรเลิกสูบบุหรืเพราะเห็นคำเตือน 2.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ชั้นนับจด) 3.ภาค 4.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำนยหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน 5.ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มีว่นแรกขงวันหลังตื่นนอน 6.อายุที่เริ่มสูบบุหรืเป็นปกตินิสัย 7.ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรืมีว่นเองมาสูบ 8.อายุที่เริ่มสูบบุหรืครั้งแรก 9.อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์, อายุ 10.ประเภของบุหรืที่สูบและปริมาณที่สูบ-บุหรืมีว่นเอง (มีว่นต่อวัน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อการวางแผน ออกแบบมาตรการ (Chaiton et al., 2020) และให้คำแนะนำเพื่อส่งเสริมให้ประชารเลิกสูบบุหรื โดยเน้นการสร้างควมตระหนักรู้ถึงอันตรายของบุหรืผ่านการสื่อสารคำเตือนบนซองบุหรื ควบคู่ไปกับการจัดบริการให้คำปรึกษาเลิกบุหรืที่เข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่มีแนวโน้มเลิกบุหรืยาก เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย เริ่มสูบบุหรืและดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุน้อย และสูบบุหรืปริมาณมากเป็นประจำ

นอกจากนี้ ควรมีมาตรการป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึงบุหรืและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรืและแอลกอฮอล์ตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อป้องกันไม่ให้เริ่มสูบบุหรืหรือติดบุหรืจนเลิกยากเมื่อโตขึ้น ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัย

ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งสถาบันครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (Patanavanich & Glantz, 2021) ในการขับเคลื่อนมาตรการต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายในการลดอัตราการสูบบุหรี่ของคนไทยในระยะยาว

5. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 ควรทำการศึกษาแบบระยะยาว (Longitudinal study) เพื่อสามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการเลิกสูบบุหรี่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจความซับซ้อนของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ในระยะยาว

5.2 ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิผลของมาตรการและนโยบายต่างๆ ในการส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีแนวโน้มเลิกบุหรี่ยาก เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย เริ่มสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุน้อย และสูบบุหรี่ปริมาณมากเป็นประจำ รวมถึงศึกษาบทบาทของสถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในการส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่และป้องกันการเริ่มสูบบุหรี่

เอกสารอ้างอิง

- จินตหรา มีถาวร คมสันต์ เกียรติรุ่งฤทธิ์ ศิริไชย หงษ์สงวนศรี และ วศิน พิพัฒน์ฉัตร. (2022). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องในวัยรุ่น. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 67(1), 21-34.
- ชลธิชา นิवासเวส วันเพ็ญ แก้วปาน สุรินทร์ กลัมพากร และ ดุสิต สุจิรารัตน์. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกบุหรี่ของผู้รับบริการในคลินิกอดบุหรี่ ของ ศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 6(1), 1-23
- ณัฐกรณ์ จินาพรรณ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในอำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิจัยและวิชาการสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร*, 2(2), 1-12.
- ปริญญช ประเสริฐสิริกุล ศิริสรรพ เหล่าหะเกียรติ เรืองศักดิ์ ตระกูลพุทธิรักษ์ และ ศศิวิมล สุขพัฒน์. (2565). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพแบบจำลองการทำนายผลการเรียนของนิสิตที่ใช้จากระบบจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนรู้ของเครื่อง. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 6(1), 1-23.

ศิริภัสสร กุล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่เข้ารับบริการในคลินิกอดบุหรี่ของโรงพยาบาลพระนารายณ์ มหาราชจังหวัดลพบุรี, (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. <http://www.nso.go.th/sites/2014en/Pages/default.aspx>.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร. https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/w6

สุชาติ จิระจักรวัฒนา. (2562, 18 มิถุนายน). เรื่อง 5 โรคร้ายที่มากับบุหรี่. บริษัทสมิติเวช จำกัด (มหาชน). <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84E0B888E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%88>

Baker, A., Richmond, R., Haile, M., Lewin, T. J., Carr, V. J., Taylor, R. L., Constable, P. M., Jansons, S., Wilhelm, K., & Moeller-Saxone, K. (2007). Characteristics of smokers with a psychotic disorder and implications for smoking interventions. *Psychiatry Research*, 150(3), 141-152.

Burns, N., & Grove, S. K. (1993). *The practice of nursing research: Conduct, critique, and utilization* (2nd ed.). W.B. Saunders Company.

Breslau, N., & Peterson, E. L. (1996). Smoking cessation in young adults: Age at initiation of cigarette smoking and other suspected influences. *American Journal of Public Health*, 86(2), 214-220. <https://doi.org/10.2105/ajph.86.2.214>

Chaiton, M., Diemert, L., Cohen, J.E., Bondy, S.J., Selby, P., Philipneri, A., & Schwartz, R. (2020). Barriers to Sustained Smoking Cessation: A Prospective Analysis. *Nicotine & Tobacco Research*, 22(9), 1544-1551.

Cheng, Y. J., Cornelius, M. E., Wang, T. W., & Homa, D. M. (2023). *Trends and Demographic Differences in the Incidence and Mean Age of Starting to Smoke Cigarettes Regularly, National Health Interview Survey, 1997-2018*. Public Health Reports, 138(6), 908-915. <https://doi.org/10.1177/00333549221138295>.

- Etter, J.-F. (2023). Effects of large financial incentives on motivation to quit smoking and on cigarette dependence. *Addictive Behaviors*, 141(2023), 107640. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2023.107640>
- Hammond, D., Fong, G. T., McNeill, A., Borland, R., & Cummings, K. M. (n.d.). *Effectiveness of cigarette warning labels in informing smokers about the risks of smoking: findings from the International Tobacco Control (ITC) Four Country Survey*. Department of Health Studies and Gerontology, University of Waterloo.
- Khuder, S. A., Dayal, H. H., & Mutgi, A. B. (1999). Age at smoking onset and its effect on smoking cessation. *Addictive Behaviors*, 24(5), 673-677. [https://doi.org/10.1016/S0306-4603\(98\)00113-0](https://doi.org/10.1016/S0306-4603(98)00113-0).
- Kostova, D., Ross, H., Blecher, E., & Markowitz, S. (2011). Is youth smoking responsive to cigarette prices? Evidence from low- and middle-income countries. *Tobacco Control*, 20(6), 419-424. <https://doi.org/10.1136/tc.2010.038786>.
- McKee, S. A., Falba, T., O'Malley, S. S., Sindelar, J., & O'Connor, P. G. (2007). Smoking status as a clinical indicator for alcohol misuse in US adults. *Archives of Internal Medicine*, 167(7), 716-721. <https://doi.org/10.1001/archinte.167.7.716>.
- Mohammad, H.A., Hoek, J., Wilson, N., Ling, P.M., Thomson, G., Edwards, R., & Waa, A. (2018). Tobacco retail outlet density and risk of youth smoking in New Zealand. *Tobacco Control*, 27(2), 71-74.
- Mona Issabakhsh, Luz Maria Sa´nchez-Romero, Thuy T. T. Le, Alex C. Liber, Jiale Tan, Yameng Li, Rafael Meza, David Mendez, and David T. Levy. (2023). *Machine learning application for predicting smoking cessation among US adults: An analysis of waves 1-3 of the PATH study*. *PLOS ONE*, 18(6), 1-16.
- Patanavanich, R., & Glantz, S.A. (2021). Successful countering of tobacco industry efforts to overturn Thailand's FCTC-compliant restrictions on tobacco advertising, promotion, and sponsorship. *Tobacco Control*, 30(4), 442 – 449.

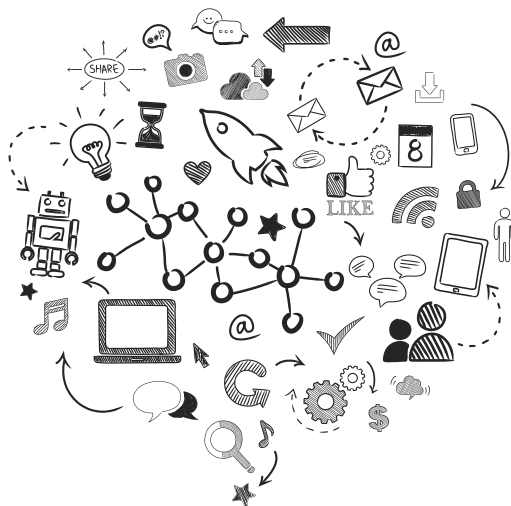
- Richardson, S., McNeill, A., & Brose, L.S. (2019). Smoking and quitting behaviours by mental health conditions in Great Britain (1993 – 2014). *Addictive Behaviors*, 90(2019), 14 – 19.
- Siahpush, M., Tibbits, M., Shaikh, R.A., McCarthy, M., Kessler, A.S., Soliman, G.A., & Maloney, S.I. (2021). The Association of Exposure to Point-of-Sale Tobacco Marketing with Quit Attempt and Quit Success: Results from a Prospective Study of Smokers in the United States. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), 2355.
- Stevens, J. P. (1996). *Applied multivariate statistics for the social sciences* (3rd ed). Lawrence Erlbaum Associates.
- World Health Organization. (2019). *WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000-2025* (3rd ed). World Health Organization.
- Yanqiu Xu, Yang Yang, Wu Xiaoqing, Lei Zhixuan, Zhao Kuan, Guo Xin, Zhang Bo, Wang Jinyu, Cai Jing, Ma Yan & Ma Aiguo (2024). Impact of hyperglycemia on tuberculosis treatment outcomes: A cohort study. *Scientific Reports*, 14(2024), 13586.
- Young, D., Borland, R., Hammond, D., Cummings, K. M., Devlin, E., Yong, H.-H., O’Connor, R. J., & ITC Collaboration. (2006). Prevalence and attributes of roll-your-own smokers in the International Tobacco Control (ITC) Four Country Survey. *Tobacco Control*, 15(Suppl 3), iii76-iii82. <https://doi.org/10.1136/tc.2005.013268>.

อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารการตลาด
โดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้
บริการคลินิกเสริมความงามของวัยรุ่นยุค Generation Y
ในเขตกรุงเทพมหานคร

The Influence of Brand Image and Influencer Marketing Communication on Social Media on the Decision to Use Beauty Clinic Services among Generation Y Consumers in Bangkok

นันทิตา เพชรภรณ์ นพปฎล ชิงทอง นิชนันท์ คงศรี นันทพร ห้วยแก้ว และ
กาญจนาวดี ลำลีเทศ

Nantita Petcharaporn Noppadol Khingthong Nichanan Kongsri
Nanthaporn Huaykaew and Kanchanawadee Samleetes

อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารการตลาดโดย ผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิก เสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

The Influence of Brand Image and Influencer Marketing
Communication on Social Media on the Decision to Use Beauty
Clinic Services among Generation Y Consumers in Bangkok

นันทิตา เพชรภรณ์¹ นพปดล ขิงทอง² นิชนันท์ คงศรี³ นันทพร ห้วยแก้ว⁴
และ กาญจนาวดี สำลีเทศ⁵

Nantita Petcharaporn Noppadol Khingthong Nichanan Kongsri
Nanthaporn Huaykaew and Kanchanawadee Samleetes

¹คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา
13000 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information, Technology Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand e-mail : nantita.p@rmutsb.ac.th

²คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา
13000 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information, Technology Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand e-mail : noppadol.k@rmutsb.ac.th

³คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา
13000 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information, Technology Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand e-mail : nichanan.k@rmutsb.ac.th

⁴คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา
13000 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information, Technology Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand e-mail : nanthaporn.p@rmutsb.ac.th

⁵คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา
13000 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information, Technology Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000, Thailand e-mail : kanchanawadee.s@rmutsb.ac.th

Received : September 17, 2024 Revised : January 3, 2025 Accepted : January 7, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านภาพลักษณ์
ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค
Generation Y และ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาดโดย

ผู้มีอิทธิพลบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คนด้วยแบบสอบถาม และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า และปัจจัยการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ ด้านความคล้ายคลึงกัน ความดึงดูดใจ ความเชี่ยวชาญ ความเคารพ และความน่าไว้วางใจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์ตราสินค้า; การสื่อสารการตลาด; ผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์; คลินิกเสริมความงาม; คนรุ่นใหม่

Abstract

The objectives of this research were to 1) investigate how brand image affects Generation Y consumers' decisions to use beauty clinic services and 2) examine how influencer marketing on social media affects Generation Y consumers' decisions to use beauty clinic services in Bangkok. Data was collected from 400 respondents using questionnaires through probability sampling method. Statistical methods included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The hypothesis test results revealed that the value dimension of brand image and online influencer in marketing communication dimensions, including similarity, attractiveness, expertise, respect, and trustworthiness, significantly influenced the majority of the respondents' decisions to use beauty clinic services at the 0.01 level of statistical significance.

Keywords : Brand Image; Marketing Communication; Influencer; Beauty Clinics; Generation Y

บทนำ

2

ค่านิยมความงามในยุคโซเชียลมีเดียผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความสวยความงามและภาพลักษณ์ (Brand Buffet, 2567) ซึ่งไม่ว่าเพศไหน วัยไหน หรือชาติใดเรื่องความสวยความงามเป็นสิ่งที่หลายคนปรารถนา หลายคนต้องการแก้ไขจุดบกพร่องของใบหน้าและเสริมภาพลักษณ์ให้ตนเองดีขึ้น เพราะจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่ตนเอง ทำให้ธุรกิจ “เวชศาสตร์ความงาม” (Aesthetic Medicine) หนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเติบโตสูง ทั้งการศัลยกรรมและการเสริมความงามแบบไม่ผ่าตัดได้รับความนิยมจากผู้บริโภคและเปิดกว้างมากขึ้น (Marketeer Online, 2565)

ปี 2566 ธุรกิจเวชศาสตร์ความงามของไทยมีมูลค่าตลาดประมาณ 71,000-72,000 ล้านบาท ขยายตัวประมาณร้อยละ 2.3-3.6 พื้นตัวภายหลังสถานการณ์โควิดคลี่คลาย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2566) โดยธุรกิจเวชศาสตร์ความงามแบ่งเป็นประเภทศัลยกรรมร้อยละ 67 และหัตถการร้อยละ 33 และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในช่วงปี 2565-2573 ประมาณร้อยละ 10 จากกระแสการดูแลผิวและความงามของผู้บริโภคยุคใหม่ทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของภาครัฐ ทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านหัตถการและศัลยกรรมความงามอันดับต้น ๆ ของเอเชียแปซิฟิก รองจากเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น จีน (Brand Buffet, 2567) จากการสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคชาวไทยในด้านเวชศาสตร์ความงาม พบว่ากลุ่มผู้หญิง Gen Y และ LGBTQIA+ มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับความสวยความงามมากขึ้น และใช้จ่ายในด้านเวชศาสตร์ความงามสูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงก่อนโควิด-19 โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่าง Gen Y (SCB EIC Health & Wellness survey, 2567)

ถึงแม้ว่าธุรกิจเวชศาสตร์ความงามในไทยมีอัตราการเติบโตมาก แต่ปัญหาหลักที่สำคัญคือ การเจาะตลาดกลุ่มผู้ใช้บริการใหม่ และรักษาฐานผู้ใช้บริการรายเดิมให้กลับมาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าและความเชื่อมั่นในการให้บริการทั้งด้านชื่อเสียงของสถานบริการ ความเชี่ยวชาญของทีมแพทย์ ความปลอดภัยของอุปกรณ์/เครื่องมือที่ให้บริการ และการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยในระดับสากลเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกสถานบริการเสริมความงามของผู้บริโภค (SCB EIC Health & Wellness survey, 2567) ซึ่งการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าและความเชื่อมั่นในการให้บริการมีความสำคัญต่อการตัดสินใจใช้

บริการ เพราะเป็นกระบวนการสื่อสารการตลาดที่หลอมรวมกันมีอิทธิพลต่อการสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค (Rosengren, et.al., 2010) นอกจากนี้การบอกต่อถึงประสบการณ์และผลลัพธ์ที่ดีจากผู้ใช้บริการจริงเป็นอีกปัจจัยที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการใช้บริการเสริมความงาม (SCB EIC Health & Wellness survey, 2567) โดยเฉพาะ Gen Y ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมก่อนการตัดสินใจซื้อ คือ การหาข้อมูลสินค้าเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและความคุ้มค่า รวมทั้งภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้ผู้บริโภค Gen Y มีพฤติกรรมติดตามคอนเทนต์ผ่าน Facebook, Instagram, YouTube และสนใจเกี่ยวกับการรีวิวสินค้าโดยเฉพาะวิดีโอแบบ Long-Form เช่น บทความ บล็อก คลิปวิดีโอเจาะลึกในรายละเอียดที่มีการเปรียบเทียบจุดเด่น จุดด้อยของสินค้า ซึ่งใช้วิธีการสื่อสารแบบให้ข้อมูลเชิงลึกผ่านการกลุ่ม Micro Influencer เพื่อให้ผู้บริโภค Gen Y ตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น (Marketing Oops, 2567)

ผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ หรือ Influencer เป็นบุคคลที่มีผู้ติดตามเป็นจำนวนมากบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ทั้ง Facebook, Instagram, TikTok หรือ YouTube มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น พฤติกรรมและการตัดสินใจของผู้ติดตาม (Mandala AI, 2565) ดังนั้นธุรกิจในยุคปัจจุบันเลือกใช้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค Gen Y ทั้งในด้านการสร้างความน่าเชื่อถือและช่วยโน้มน้าวใจผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อค้นหาว่าแต่ละปัจจัยมีอิทธิพลอย่างไร และนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า และวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดสำหรับธุรกิจคลินิกเสริมความงามให้สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

2

สมมติฐาน 1 ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐาน 2 ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิดทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า

ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) คือ คุณลักษณะทั้งที่จับต้องได้และที่จับต้องได้ของตราสินค้า ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงที่สร้างขึ้นในจิตใจของผู้บริโภค ความสำคัญขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้ใช้ ทศนคติต่อตราสินค้า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการสื่อสารของตราสินค้า (Isoraite, 2018) โดยภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นหลักการพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจด้านกลยุทธ์การตลาดเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม (Lee et al., 2014) ซึ่งภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานทางการตลาดสามารถสร้างความประทับใจและเชื่อมโยงให้เข้ากับเอกลักษณ์ของตราสินค้า และรักษาลูกค้าให้อยู่กับตราสินค้าตลอดไป (Schiffman and Kanuk, 2010) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ (Aaker, 2008; Caroline, 2012; Isoraite, 2018) ได้แก่

1. ด้านคุณสมบัติ ภาพลักษณ์ที่แสดงถึงคุณสมบัติที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคผ่านผลิตภัณฑ์ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งภาพลักษณ์ของตราสินค้าดีจะสร้างความพึงพอใจต่อผู้บริโภค และสามารถสร้างความแตกต่างและสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดได้

2. ด้านคุณประโยชน์ ภาพลักษณ์ที่มีผลมาจากการยอมรับในคุณภาพของสินค้าที่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริโภค เมื่อผู้บริโภครับรู้ถึงคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจะสามารถสร้างการยอมรับและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่ดีของผู้ให้บริการ

3. ด้านคุณค่า การสร้างคุณค่าให้แก่ตราสินค้าโดยสื่อสารผ่านกิจกรรมทางการตลาด เช่น การโฆษณา การส่งเสริมการขาย และการสื่อสารแบบปากต่อปาก เป็นต้น

ซึ่งการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทำให้เกิดคุณค่าต่อตราสินค้า สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค และสามารถกระตุ้นการใช้จ่ายของผู้บริโภค และเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดได้

4. ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ การออกแบบและผลิตสินค้าที่ดีต้องคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างผลิตภัณฑ์กับกลุ่มเป้าหมาย รวมไปถึงการวิเคราะห์ถึงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงของตลาดผู้บริโภค การสร้างตราสินค้าที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานไปสู่สัมพันธภาพที่ดีระหว่างลูกค้ากับบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญญา บุญไทย (2565) พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณประโยชน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณค่า และด้านลักษณะส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก Post family บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด แต่การศึกษาของชลวิภา แซ่อ้อ (2565) พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติ ด้านวัฒนธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านผู้ใช้ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางแบรนด์มีสทินของกลุ่มสตรีเจนเอเรชั่นแซดในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นจากแนวคิดข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าปัจจัยใดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกระหว่างความงามของผู้บริโภค

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์

ผู้มีอิทธิพลในสื่อออนไลน์ หรือ อินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) คือ ผู้มีอิทธิพลทางความคิดในสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลของสินค้าและบริการในวงกว้างและปรากฏได้หลากหลายรูปแบบ ผู้มีอิทธิพลในสื่อออนไลน์มีอำนาจดึงดูดใจผู้บริโภคให้คล้อยตาม และโน้มน้าวใจผู้บริโภคให้เลียนแบบพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ได้โดยง่าย เช่น การใช้ดารานักแสดง นักร้อง นักกีฬา บุคคลที่มีชื่อเสียงในวงสังคม (Shiffman and Kanuk, 2004) และผู้มีอิทธิพลในสื่อออนไลน์ ยังทำหน้าที่โฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้ในตราสินค้า ทัดสินคดีต่อตราสินค้า และเกิดการยอมรับในตราสินค้า (Solomon, M. R., 2013) จนนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ จึงเกิดเป็นกลยุทธ์ที่เรียกว่า Influencer Marketing ทั้งนี้การใช้กลยุทธ์ทางการตลาดผ่านผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ เป็นการสื่อสารที่ดูเป็นธรรมชาติมากกว่าการโฆษณา และสร้างความน่าเชื่อถือได้มากกว่าการใช้สื่อแบบดั้งเดิม (ชินสุมล บุญนาค และคณะ, 2565) ซึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดผ่านผู้มีอิทธิพลควรเลือกใช้กลุ่มบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลที่รู้จักของคนทั่วไป โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการตามแบบจำลองที่เรียกว่า “TEARS Model” (Shimp (2003); Shimp (2010); Freeman and Chen (2015) ประกอบด้วย

2

1. ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) เป็นความน่าเชื่อถือต่อผู้มีอิทธิพลจากการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความมีคุณธรรม และความน่าเชื่อถือในตัวผู้มีอิทธิพล

2. ความเชี่ยวชาญ (Expertise) เป็นความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ ทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าโดยตรง ซึ่งผู้มีอิทธิพลที่เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีความสามารถในการโน้มน้าวความคิดเห็นของผู้ชมได้ดีกว่า

3. ความดึงดูดใจ (Attractiveness) การดึงดูดใจจากลักษณะทางกายภาพ รูปร่างหน้าตา ทักษะทางปัญญา บุคลิกภาพ ลักษณะการใช้ชีวิต ความสามารถในด้านต่างๆ ซึ่งความดึงดูดใจที่รับรู้ได้อาจเกิดขึ้นจากคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่ง และไม่จำเป็นที่ผู้มีอิทธิพลจะต้องมีคุณลักษณะทั้งหมดในเวลาเดียวกัน

4. ความเคารพ (Respect) ความเคารพและการชื่นชมของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อความสำเร็จของผู้มีอิทธิพล เช่น ความสามารถในการแสดง ความสามารถทางกีฬา บุคลิกที่น่าดึงดูดใจ การยืนหยัดในประเด็นสำคัญทางสังคม หรือคุณสมบัติอื่น ๆ

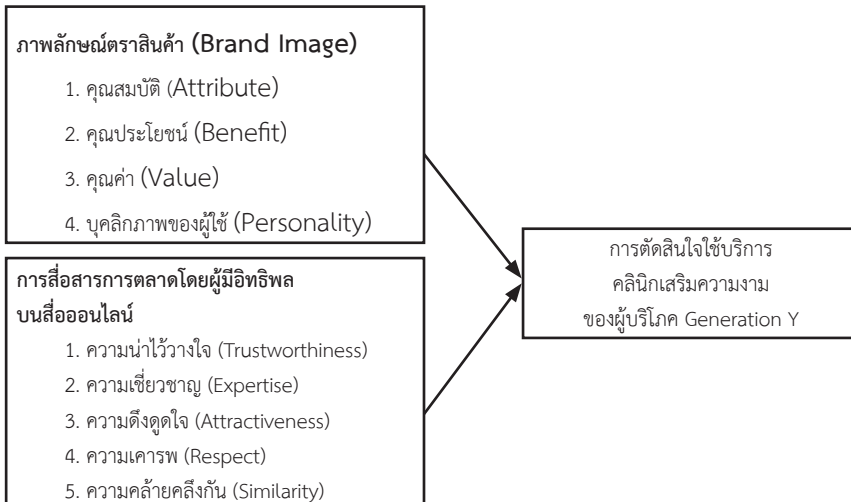
5. ความคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย (Similarity) ความคล้ายคลึงของผู้มีอิทธิพลกับกลุ่มเป้าหมายของตราสินค้า อาทิ ความคล้ายคลึงกันในด้านความคิดเห็น คุณลักษณะบุคลิกภาพ รูปแบบการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับการศึกษาของขจรจิตร ณะสาร (2567) พบว่า ความน่าเชื่อถือ ความเชี่ยวชาญ ความน่าดึงดูดใจและความเอาใจใส่ของอินฟลูเอนเซอร์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า (บริการ) ด้านสุขภาพและความงาม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมระบุได้ว่าคุณลักษณะของผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์มีส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้ ทศนคติที่ดีและนำไปสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เป็นพฤติกรรมผู้บริโภคที่แสดงถึงการตัดสินใจในการซื้อ ซึ่งการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจะประเมินถึงการได้มา การใช้และการกำจัดผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ การซื้อ การใช้ และการกำจัดหลังจากใช้ผลิตภัณฑ์นั้นไปตามความต้องการแล้ว (วสุธิดา นุริตมนต์ และคณะ, 2563) ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อของ

ผู้บริโภคมีการพิจารณาอย่างเป็นขั้นตอนอาจผ่านแต่ละขั้นตอนอย่างรวดเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับสถานการณ์การซื้อ ทั้งนี้กระบวนการซื้อเริ่มต้นนานก่อนที่จะเกิดการซื้อจริงและดำเนินต่อไปหลังจากนั้นเป็นเวลานาน ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการซื้อทั้งหมดไม่ใช่เพียงแค่การตัดสินใจซื้อ (Kotler and Armstrong, 2018) ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) 2. การแสวงหาข้อมูล (Information Search) 3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) 4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) 5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้บริโภค Generation Y ที่เกิดระหว่างปี 2523-2533 (นิตยาพร มงคล, 2563) ที่ใช้บริการคลินิกเสริมความงามในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Cochran, 1977) ได้กลุ่มตัวอย่าง 384 คน และเพื่อให้มีโอกาสเกิดความคลาดเคลื่อนน้อยลง (Kerlinger, 1972) จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ เขตบางกอกน้อย (เซ็นทรัลปิ่นเกล้า) เขตบางขุนเทียน (เซ็นทรัลพระราม 2) เขตบางนา (เซ็นทรัลบางนา) เขตจตุจักร (เซ็นทรัลลาดพร้าว) เขตห้วยขวาง (เซ็นทรัลพระราม 9) เขตลาดพร้าว (เซ็นทรัลอีสต์วิลล์) เขตปทุมวัน (เซ็นทรัลเวิลด์) และเขตยานนาวา (เซ็นทรัลพระราม 3) แต่ละแห่งมีศูนย์การค้าเซ็นทรัลซึ่งมีคลินิกเสริมความงามตั้งอยู่ ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจากทั้ง 8 เขต โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากันในแต่ละเขตๆ ละ 50 คน หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางสุ่มตัวเลขเป็นเครื่องมือ เพื่อเลือกผู้ที่ใช้บริการคลินิกเสริมความงามในศูนย์การค้าเซ็นทรัล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้องมีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์ของการวิจัย และเต็มใจให้ข้อมูล

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ 0.92 และทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.63-1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Rovinelli & Hambleton, 1977) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้บริโภค Generation Y ที่ใช้บริการคลินิกเสริมความงามในเขตกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha – Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาช (Cronbach) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับ 0.70 ขึ้นไปจึงเหมาะสมในการนำไปเก็บข้อมูล (Hair et.al., 2006) และทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้ผ่านรับรองการยกเว้นพิจารณาจริยธรรมโครงการวิจัย REC No.IRB-RUS-2567-037 เลขที่โครงการ : IRB-RUS-2567-037

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของภาพลักษณ์ตราสินค้า การสื่อสารการตลาดโดยผู้ทรงอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ และการตัดสินใจใช้บริการ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การทดสอบ Collinearity โดยค่า Tolerance ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.01 และค่า VIF ต้องมีค่าไม่เกิน 10 ซึ่งจะทำให้ตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา

Multicollinearity (Black, 2006) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องอิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 72 รายได้ระหว่าง 15,001-30,000 บาท ร้อยละ 67 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 81 สถานภาพโสด ร้อยละ 43 ใช้บริการฉีดโบท็อกซ์มากที่สุด ร้อยละ 63 เหตุผลการตัดสินใจใช้บริการเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง ร้อยละ 76 ความถี่ในการใช้บริการ 1-2 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 58 และค่าใช้จ่ายระหว่าง 3,001-4,000 บาทในการรับบริการต่อครั้ง ร้อยละ 57

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D = 0.79) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านคุณค่า ($\bar{X}$ = 4.22, S.D = 0.79) ด้านคุณประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.18, S.D = 0.85) ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ ($\bar{X}$ = 4.18, S.D = 0.89) และด้านคุณสมบัติ ($\bar{X}$ = 4.12, S.D = 0.94) ส่วนระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35, S.D = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเคารพ ($\bar{X}$ = 4.39, S.D = 0.71) ด้านความดึงดูดใจ ($\bar{X}$ = 4.38, S.D = 0.70) ด้านความคล้ายคลึงกัน ($\bar{X}$ = 4.36, S.D = 0.68) ด้านความเชี่ยวชาญ ($\bar{X}$ = 4.33, S.D = 0.70) และด้านความน่าไว้วางใจ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D = 0.75)

การศึกษครั้งนี้ กำหนดสมมติฐานในการศึกษาวิจัย

สมมติฐาน 1 ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐาน 2 ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการพยากรณ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อตอบสมมติฐาน โดยทำการ

ตรวจสอบคุณสมบัติของตัวแปรด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ค่า Variance Inflation Factors ค่า Tolerance ได้ผลดังตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 : ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)		
ค่าเฉลี่ย (Mean)	4.12	4.18	4.22	4.18	4.42	Tolerance	VIF
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	0.94	0.85	0.79	0.89	0.65		
(1) คุณสมบัติ	1	0.77**	0.71**	0.74**	0.56**	0.34	2.92
(2) คุณประโยชน์		1	0.76**	0.78**	0.60**	0.25	4.00
(3) คุณค่า			1	0.76**	0.67**	0.31	3.22
(4) บุคลิกภาพ				1	0.62**	0.30	3.30
(5) การตัดสินใจใช้บริการ					1		

**ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$

จากตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าและการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ซึ่งประกอบด้วย ด้านคุณสมบัติ ด้านคุณประโยชน์ ด้านคุณค่า และด้านบุคลิกภาพซึ่งเป็นตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันมีค่าอยู่ระหว่าง 0.56-0.78 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.80 และสำหรับการพิจารณาค่า VIF พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 2.92-4.00 ซึ่งไม่เกินค่า 10 ส่วนค่า Tolerance พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.25-0.34 ซึ่งอยู่ระหว่าง $0 > 1$ โดยเกณฑ์การพิจารณาตามแนวคิดของกัลยา วาณิชย์บัญชา (2561) สรุปได้ว่า

ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระซึ่งเป็นองค์ประกอบของปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

2

ตารางที่ 2 : ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)		
ค่าเฉลี่ย (Mean)	4.27	4.33	4.38	4.39	4.36	4.42	Tolerance	VIF
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	0.75	0.70	0.70	0.71	0.68	0.65		
(1) ความน่าไว้วางใจ	1	0.77**	0.65**	0.62**	0.68**	0.67**	0.37	2.68
(2) ความเชี่ยวชาญ		1	0.77**	0.72**	0.76**	0.76**	0.25	4.05
(3) ความดึงดูดใจ			1	0.73**	0.77**	0.77**	0.26	3.82
(4) ความเคารพ				1	0.76**	0.75**	0.31	3.20
(5) ความคล้ายคลึงกัน					1	0.78**	0.29	3.41
(6) การตัดสินใจใช้บริการ						1		

**ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$

จากตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ และการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า การสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย ความน่าไว้วางใจ ความเชี่ยวชาญ ความดึงดูดใจ ความเคารพ และความคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันมีค่าอยู่ระหว่าง 0.62-0.78 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.80 และสำหรับการพิจารณาค่า VIF พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 2.68-4.05 ซึ่งไม่เกินค่า 10 ส่วนค่า Tolerance พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.25-0.37 ซึ่งอยู่ระหว่าง $0 > 1$ โดยเกณฑ์การ

พิจารณาตามแนวคิดของกัลยา วาณิชยปัญญา (2561) สรุปได้ว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระซึ่งเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ตารางที่ 3 : ผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

ภาพลักษณ์ตราสินค้า	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	2.11	0.13		15.52	0.00
คุณสมบัติ	0.06	0.04	0.09	2.39	0.17
คุณสมบัติประโยชน์	0.03	0.05	0.04	0.48	0.63
คุณค่า	0.36	0.05	0.45	6.72	0.00**
บุคลิกภาพ	0.11	0.05	0.14	2.09	0.04

R = 0.67 adjusted R² = 0.44 n = 400 Durbin – Watson = 1.75

*p < 0.05, **p < 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า อิทธิพลของปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยที่ตัวแปรอิสระร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามได้ร้อยละ 44 โดยพิจารณาจากค่า adjusted R² เท่ากับ 0.44 ค่าของ Durbin-Watson มีค่า 1.75 ซึ่งอยู่ในช่วง 1.5 – 2.5 แสดงว่ามีความคลาดเคลื่อนที่เป็นอิสระต่อกัน ไม่มีปัญหาสหสัมพันธ์ในตัวเอง (Autocorrelation) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพ (B=0.11) ด้านคุณสมบัติ (B=0.06) และด้านคุณสมบัติประโยชน์ (B=0.03) ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนด้านคุณค่า (B=0.36) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร หมายความว่า

ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การตัดสินใจใช้บริการ
คลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร จะเพิ่มขึ้น
อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

2

ตารางที่ 4 : ผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาดโดย
ผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริม
ความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารทางการ ตลาดโดยผู้มีอิทธิพลสื่อ ออนไลน์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	0.76	0.12		6.41	0.00
ความน่าไว้วางใจ	0.09	0.04	0.09	2.86	0.00**
ความเชี่ยวชาญ	0.16	0.05	0.17	3.01	0.00**
ความดึงดูดใจ	0.19	0.04	0.20	3.54	0.00**
ความเคารพ	0.15	0.05	0.18	6.16	0.00**
ความคล้ายคลึงกัน	0.26	0.04	0.30	4.70	0.00**

R = 0.85 adjusted R² = 0.72 n = 400 Durbin – Watson = 1.84

*p < 0.05, **p < 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยด้าน การสื่อสารทางการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อ
ออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค
Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยที่ตัวแปรอิสระร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตาม
ได้ร้อยละ 72 โดยพิจารณาจากค่า adjusted R² เท่ากับ 0.72 ค่าของ Durbin-Watson
มีค่า 1.84 ซึ่งอยู่ในช่วง 1.5 – 2.5 แสดงว่ามีความคลาดเคลื่อนที่เป็นอิสระต่อกัน และ
เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความคล้ายคลึงกัน (B=0.26) ด้านความดึงดูดใจ
(B=0.19) ด้านความเชี่ยวชาญ (B=0.16) ด้านความเคารพ (B=0.15) และด้านความ
น่าไว้วางใจ (B=0.09) หมายความว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาดโดยผู้มีอิทธิพล
บนสื่อออนไลน์ของแต่ละด้านเพิ่มขึ้น 1 หน่วย การตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความ
งามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร จะเพิ่มขึ้นอย่างมีระดับ
นัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

2

ผลการศึกษาตามสมมติฐานที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้น เนื่องจากผู้บริโภค Generation Y มีการเชื่อมโยงภาพลักษณ์ของคลินิกเสริมความงามกับคุณค่าที่สะท้อนตัวตน เช่น ความมั่นใจในตนเอง ความทันสมัย และการดูแลสุขภาพ การที่คลินิกเสริมความงามสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่แสดงถึงความใส่ใจในคุณค่าของผู้บริโภค เช่น การเน้นผลลัพธ์ที่ดีต่อภาพลักษณ์และการยอมรับในสังคม จะส่งผลต่อความภักดีและความต้องการใช้บริการ และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่เน้นคุณค่า เช่น ความปลอดภัย ความเชี่ยวชาญของแพทย์ หรือการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล จะช่วยให้ผู้บริโภครู้สึกคุ้มค่าในการลงทุนเพื่อความสวยงาม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความไว้วางใจและตัดสินใจเลือกใช้บริการ นอกจากนี้ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่าจึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของ Generation Y ซึ่งการสร้างและรักษาภาพลักษณ์ที่เน้นคุณค่าในมุมมองของผู้บริโภค จะช่วยให้คลินิกเสริมความงามสามารถดึงดูดและรักษาลูกค้ากลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผืนสุ อังศุนากุล (2565) พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าส่งผลต่อความไว้วางใจในตราสินค้าของผู้ใช้บริการคลินิกเสริมความงามในเขตกรุงเทพ และปริมณฑลในยุค New Normal และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler, P., & Armstrong, G. (2018) ภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญมีเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้และเกิดการรู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณค่าจะสามารถกระตุ้นการใช้จ่ายของผู้บริโภค เพิ่มโอกาสในส่วนแบ่งการตลาดของธุรกิจมากขึ้น (Caroline, T. 2012 และณัฐมา เสรีวัฒนา, 2563)

ผลการศึกษาตามสมมติฐานที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาด โดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ด้านความคล้ายคลึงกัน ความดึงดูดใจ ความเชี่ยวชาญ ความเคารพ ความน่าไว้วางใจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้น เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคนี้ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและประสบการณ์จากบุคคลที่น่าเชื่อถือหรือรู้จักใกล้ชิดบนแพลตฟอร์มดิจิทัล และจะตัดสินใจตามผู้มีอิทธิพลที่มีความคล้ายคลึงในด้านไลฟ์สไตล์ ค่านิยม หรือความสนใจ เช่น ผู้มีอิทธิพลที่ดูแล

สุขภาพและความงามคล้ายคลึงกับตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงและเกิดความไว้วางใจ เพิ่มโอกาสเลือกใช้บริการคลินิกตามคำแนะนำ นอกจากนี้ผู้บริโภค Generation Y ยังให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์และความจริงใจของผู้มีอิทธิพล หากผู้มีอิทธิพลมีการสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดเผยโดยสร้างเนื้อหาที่แสดงถึงความจริงใจ และข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น รีวิวประสบการณ์ตรง หรือการรีวิวที่บอกทั้งข้อดีและข้อจำกัด จะช่วยเพิ่มความไว้วางใจและโน้มน้าวให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้บริการได้ง่ายขึ้น ดังนั้นการสื่อสารของผู้มีอิทธิพลที่มีคุณสมบัติเหล่านี้จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจในขั้นสุดท้าย โดยจะประเมินข้อมูลจากการรีวิว ความน่าเชื่อถือ และบุคลิกของผู้มีอิทธิพลเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับวสุธิดา นูริตมนต์ และคณะ (2563) พบว่า การสื่อสารทางการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ของผู้บริโภควัยทำงาน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Nguyen Minh Ha & Nguyen Hung Lam (2016) ที่กล่าวว่า ธุรกิจควรให้ความสำคัญในการเลือกผู้มีอิทธิพลเพื่อสื่อสารเกี่ยวกับตราสินค้า หากผู้มีอิทธิพลมีการแสดงออกที่ขัดแย้ง มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หรือเกิดเรื่องอื้อฉาวเชิงลบ อาจส่งผลกระทบต่อตราสินค้าและชื่อเสียงของบริษัท ดังนั้นการเลือกคนดังที่น่าเชื่อถือ มีความเชี่ยวชาญในตราสินค้าและเป็นที่น่าไว้วางใจของสาธารณชนเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้ามากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งนี้

1. ผู้ประกอบธุรกิจคลินิกเสริมความงามควรให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีคุณค่า มุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพของบริการ ความโปร่งใสของข้อมูล ความคุ้มค่าที่ผู้บริโภคจะได้รับ และเลือกใช้กลยุทธ์การตลาดให้ตรงกับค่านิยมของ Generation Y รวมทั้งพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารภาพลักษณ์ด้านคุณค่าอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การรีวิวจากลูกค้า หรือผลลัพธ์จากให้บริการในเคสต่าง ๆ นอกจากนี้คลินิกเสริมความงามควรให้ความสำคัญต่อการสร้างคุณค่าด้านจริยธรรมควบคู่กับการดำเนินธุรกิจ อาทิ การใช้ผลิตภัณฑ์มาตรฐานที่ปลอดภัย แพทย์มีความชำนาญและมีใบประกอบวิชาชีพอย่างถูกต้อง และการให้บริการอย่างมีอาชีพ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น และนำไปสู่การตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในที่สุด

2

2. ปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างผู้บริโภคสู่ผู้บริโภค ประกอบด้วย ด้านความคล้ายคลึงกัน ความดึงดูดใจ ความเชี่ยวชาญ ความเคารพ ความน่าไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation Y ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจคลินิกเสริมความงาม ควรให้ความสำคัญกับการเลือกผู้มีอิทธิพลที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย Generation Y โดยเฉพาะในแง่ของความคล้ายคลึงกันและความเชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มโอกาสในการดึงดูดความสนใจและสร้างความไว้วางใจ รวมทั้งมีภาพลักษณ์สอดคล้องกับค่านิยมของแบรนด์และกลุ่มเป้าหมาย เน้นการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับผู้บริโภคผ่านการสื่อสารที่โปร่งใสและน่าเชื่อถือ รวมทั้งติดตามผลลัพธ์จากการสื่อสารของผู้มีอิทธิพลเช่น การวิเคราะห์ผลตอบรับจากผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางในการปรับกลยุทธ์การสื่อสารของธุรกิจในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค Generation อื่น ซึ่งกลุ่มผู้บริโภค Generation แตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อบัญชีภาพลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารทางการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อออนไลน์เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านวัฒนธรรมหรือความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้บริโภคในเขตเมืองและเขตภูมิภาค เพื่อวิเคราะห์ความต้องการการใช้บริการคลินิกเสริมความงามในเชิงลึก

3. ควรศึกษาถึงบทบาทของช่องทางทางการสื่อสาร เช่น แพลตฟอร์มที่มีผู้มีอิทธิพลใช้งานว่ามีผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นและการตัดสินใจใช้บริการมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขจรจิตร ธารสาร. (2567). คุณลักษณะของอินฟลูเอนเซอร์และเนื้อหาที่มีคุณค่าที่มีผลต่อการตั้งใจซื้อสินค้า (บริการ) ด้านสุขภาพและความงามของผู้ติดตามเจนเนอเรชัน X และ Y ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารนวัตกรรมการสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*, 7(2), 13-29.

- ชลวิภา แซ่ฮ้อ. (2565). การสื่อสารทางการตลาดและการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางแบรนด์มิลทินของกลุ่มสตรีเจนเอเรชั่นแซดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี). <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4429/1/RMUTT-176250.pdf>.
- ชื่นสุมล บุนนาค สุนันทา ศิริโวหาร และชฎารัตน์ อนันตกุล. (2565). คุณลักษณะของผู้มีอิทธิพลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจ ซื้อสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 19(1), 83-105.
- ณัฐณา เสรีวัฒนา. (2563). ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการและคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ก มิลค์แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ). <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/979/1/gs611110143.pdf>.
- นิตยาพร มงคล. (2563, 24 กันยายน). Gen Y/Gen Me กลุ่มผู้กุมชะตาโลก. กรมสุขภาพจิต. <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=1251>.
- ปญญา บัญไทย. (2565). ภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก Post Family บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัดของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ). <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2464/1/gs641130243.pdf>.
- ผลินสุ อังศุนากุล. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในยุค New Normal. (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล). <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4923/1/TP%20MM.060%202565.pdf>.
- วสุธิดา นฤติมนต์ บดินทร์ พญาพรหม และปฐม สวัสดิ์เมือง. (2563). อิทธิพลของการสื่อสารการตลาดโดยผู้มีอิทธิพลบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภควัยทำงาน. *วารสารมทร.อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1), 82-98.

- ศูนย์วิจัยกิจการไทย. (2566, 25 สิงหาคม). ตลาดค้าปลีกกรรม และเสริมความงาม...แข่งขันรุนแรง เพื่อแย่งชิงลูกค้าที่มีศักยภาพ. <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Surgery-FBC273-FB-25-08-2023.aspx>.
- Aaker, D. A. (2008). *Strategic Market Management*. John Riley & Sons Inc.
- Black, K. (2006). *Business statistics for contemporary decision marking* (4th ed.). John Wiley & Sons.
- Brand Buffet. (2567, 18 เมษายน). เจาะเทรนด์ธุรกิจสวยทันสมัย 5 หมั่นล้าน นิยมทำ 'จมูก-ตา-ฉีดโบท็อกซ์' กลุ่มหลัก Gen Y และ Gen Z. <https://www.brandbuffet.in.th/2024/04/aesthetic-and-surgery-survey/>.
- Caroline, T. (2012). *The value of brand values: An empirical research study about how brands can generate value for consumers*. Gothenburg.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). John Wiley and Sons Inc.
- Hair J.F., Black W.C., Babin B.J., Anderson R.E. & Tatham R.L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Isoraite, M. (2018). Brand Image Development. *Ecoforum Journal*, 1(14), 1-6.
- Karen S. Freeman & Cathy C. Chen. (2015). Wither the Impact of Celebrity Endorsement. *Online Journal of Communication and Media Technologies, (Special Issue – December 2015)*, 21-237.
- Kerlinger, F. (1972, April 3-7). *The Study and Measurement of Values and Attitudes. (Paper presented)*. At the American Educational Research Association, Chicago, Illinois. <https://eric.ed.gov/?id=ED079618>.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). *Principles of marketing* (17th ed.). Pearson Education.
- Lee, J., L., James, J., D., Kim, Y., K. (2014). A Reconceptualization of Brand Image. *International Journal of Business Administration*, 5(4), 1-11.

- Mandala AI. (2565, 29 เมษายน). อินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) คือ ? โปรแกรมยังไงให้ขายดี.
<https://www.mandala-system.com/blog/th/233/Tips-for-choose-influencer-to-promote-products>.
- Marketeer online. (2565, 23 ธันวาคม). ผู้หญิงอย่าหยุดสวย ดัน ‘ตลาดเสริมความงาม’ ไทยโต 16.6% รับอานิสงส์เปิดประเทศ. <https://marketeeronline.co/archives/292227>.
- Marketing Oops!, (2567, 23 กรกฎาคม). อัปเดต 6 กลยุทธ์ Influencer Marketing ยุคใหม่ สื่อสารอย่างไรให้เข้าถึงคนทุกเจนฯ. <https://www.marketingoops.com/news/biz-news/6-influencer-marketing-strategies/>.
- Nguyen Minh Ha & Nguyen Hung Lam. (2016). The Effects of Celebrity Endorsement on Customer's Attitude toward Brand and Purchase Intention. *International Journal of Economics and Finance*, 9(1), 64-77.
- Rosengren, A., Standoft, A., & Sundbrandt, A. (2010). *Brand Identity & Brand Image A Case Study of Apotek Hjartat*. (Bachelor of Business Administration, Jonkoping University Sweden). Semantic Scholar. <https://www.semanticscholar.org/paper/Brand-Identity-a-Brand-Image-%3A-A-case-study-of-Rosengren-Standoft/cb8c119e361894f9eddb9080f55d118a0cb6794f#cited-papers>.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijs research*, 2(2), 49–60.
- SCB EIC Health & Wellness survey. (2567, 17 เมษายน). เปิดมุมมองความสวยยุคใหม่ โอกาสเติบโตของเวชศาสตร์ความงาม. <https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/9466/gvbrn4yxhf/Health-and-Wellness-survey-2024-Aesthetic-Surgery-20240417.pdf>.
- Shiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2004). *Consumer Behavior* (8th ed.). Pearson.
- Shiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2010). *Consumer Behavior*. Pearson-Prentice Hall.

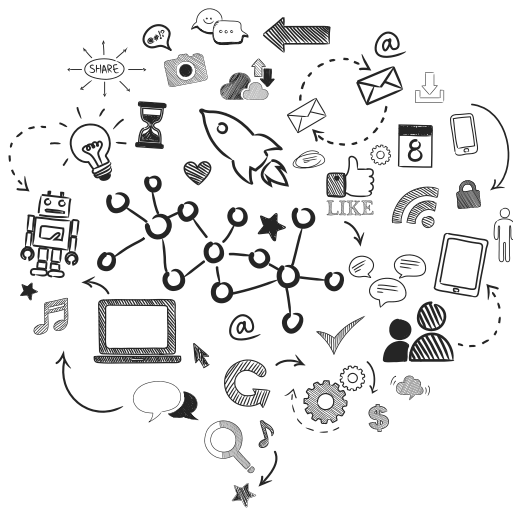
Shimp, T.A. (2003). *Advertising, Promotion and Supplemental Aspects of Integrated marketing Communications* (6th ed.). Thomson South Western.

Shimp, T.A. (2010). *Advertising Promotion and Other Aspects of Integrated Marketing Communications*. (8th ed.). South Western Cengage Learning.

Solomon, M. R. (2013). *Consumer Behavior Buying, Having, Being* (10th ed.). Pearson Education.

Pet Food Purchasing Behavior: A Comparative Study of Dog and Cat Owners

Piyaphan Klunklin Patchara Tantiprabha and Polchom Niboonneelana

พฤติกรรมการซื้ออาหารสัตว์ของเจ้าของสัตว์เลี้ยง: การเปรียบเทียบ เจ้าของสุนัขและเจ้าของแมว

Pet Food Purchasing Behavior: A Comparative Study of Dog
and Cat Owners

ปิยพรรณ กลั่นกลั่น¹ พัชรา ตันติประภา² และพอชม นิบุญนิเรนา³

Piyaphan Klunklin Patchara Tantiprabha and Polchom Niboonneelana

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย

Chiang Mai University Business School, Chiang Mai 50200, Thailand

e-mail: piyaphan.k@cmu.ac.th

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย

Chiang Mai University Business School, Chiang Mai 50200, Thailand e-mail: patchara.t@cmu.ac.th

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย

Graduate School, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand

e-mail: polchom23@gmail.com

Received : May 31, 2024 Revised : October 11, 2024 Accepted : October 31, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมของเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมวในการตัดสินใจซื้ออาหารสุนัขและแมว รวมถึงศึกษาและเปรียบเทียบส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสุนัขและแมว โดยเก็บข้อมูลออนไลน์จากเจ้าของที่เลี้ยงสุนัขหรือแมวอย่างน้อย 1 ตัว ที่เคยซื้ออาหารให้สัตว์เลี้ยงภายในเวลา 3 เดือน โดยวิธีการโควตา แบ่งเป็นเจ้าของสุนัข 400 ราย และเจ้าของแมว 400 ราย รวม 800 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ไคสแควร์ และ t-test ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเจ้าของสุนัขและกลุ่มเจ้าของแมว พบว่าพฤติกรรมการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงที่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มี 4 ลักษณะ คือ 1. ประเภทอาหารที่ซื้อบ่อยที่สุด ทั้งเจ้าของสุนัขและแมวซื้ออาหารเม็ดมากกว่าอาหารเปียก 2. ระดับคุณภาพซื้ออาหารระดับคุณภาพมาตรฐานมากกว่าพรีเมียม 3. ประเภทร้านค้าที่ซื้อบ่อยที่สุดคือที่ร้านอาหารสัตว์ 4. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อคือสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มี 3 ลักษณะ คือ 1. โอกาสในการซื้อ เจ้าของสุนัขจะซื้อเมื่ออาหารใกล้หมด ส่วนเจ้าของแมวจะซื้อเมื่อรู้สึกต้องการซื้อ 2. แปรผันที่ซื้อบ่อยที่สุด เจ้าของสุนัขซื้อ Pedigree, Royal Canin, และ Smart Heart

ตามลำดับ ส่วนเจ้าของแมวซื้อ Royal Canin, Me-O, และ Whiskas ตามลำดับ และ 3. บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ เจ้าของสุนัขมีครอบครัวหรือญาติเป็นผู้ร่วมตัดสินใจซื้อ มากกว่าคนรักหรือแฟน ส่วนเจ้าของแมวมีคนรักหรือแฟนเป็นผู้ร่วมตัดสินใจซื้อ มากกว่าครอบครัวหรือญาติ

การทดสอบส่วนประสมการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของกลุ่มเจ้าของสุนัขและแมว พบว่าส่วนประสมการตลาดที่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มเจ้าของสุนัขและกลุ่มเจ้าของแมว ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ผลិតภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และการให้บริการส่วนบุคคล โดยเจ้าของสุนัขมีค่าเฉลี่ยของปัจจัยย่อยในแต่ละด้านสูงกว่าเจ้าของแมวทุกด้าน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการซื้อ; อาหารสัตว์; เจ้าของสัตว์เลี้ยง; การเปรียบเทียบ; เจ้าของสุนัข, เจ้าของแมว

Abstract

This research aims to 1) investigate how consumers behave when making purchasing decisions for dog and cat pet food, 2) examine how marketing mix factors affecting these decisions, and to 3) compare the influences of both the consumer behavior and marketing mix on these purchasing decisions. A quota sampling method was used to gather data online from 800 respondents, 400 of whom were dog owners and 400 of whom were cat owners, who owned at least one dog or cat and had bought pet food in the previous three months. Descriptive statistics, multiple regression analysis, and chi-square testing were used to analyze the data.

The results of the comparative test between dog and cat owners revealed that there were four aspects of purchasing behavior without variable correlation: 1. The majority of respondents who had dogs and cats purchased dry food more frequently than wet food, making it the most popular food type. 2. Quality level: Most of them purchased standard quality food rather than premium quality. 3. Pet food stores were the

most frequently visited and most commonly purchased store category.

4. It was discovered that social media was the most common source of information utilized to make decisions about purchases. There were three aspects of purchasing behavior with variable correlation: 1. Purchase occasion - the majority of the dog owners made their purchases when the food was almost gone, while the majority cat owners made their purchases when they felt the need. 2. Most frequently purchased brand - the majority of the dog owners bought Pedigree Royal Canin, and Smart Heart respectively, while the majority of the cat owners bought Royal Canin, Me-O, and Whiskers, respectively. 3. Individual involved in the purchasing decision, the results indicated that most dog owners were more likely to involve family or relatives in the decision-making process, whereas most cat owners relied more likely to involve a significant other or partner.

The analysis of the marketing mix factors influencing the purchasing decisions of dog and cat owners revealed five differing aspects: product, price, place (distribution), marketing promotion, and personalization. When compared to cat owners, dog owners scored higher on the average of each sub-factor in all aspects.

Keywords: Purchasing Behavior; Pet Food; Pet Owners; Comparison; Dog Owners; Cat Owners

บทนำ

การดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของคนไทยยุคปัจจุบันที่มีทั้งประชากรผู้สูงอายุจำนวนมาก ครอบครัวที่แต่งงานแล้วไม่มีบุตร กลุ่มคนโสด และกลุ่ม LGBTQ เพิ่มมากขึ้น รวมถึงในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ในปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา ผู้คนต่างต้องอยู่กับบ้านและทำงานที่บ้าน หลีกเลี่ยงการออกไปในพื้นที่ที่มีคนจำนวนมาก ทำให้มีพฤติกรรมในการหาสัตว์เลี้ยงเข้ามาเติมเต็ม และสร้างความสุขให้ชีวิตมากขึ้น และในบางคนหรือในบางครอบครัวเลี้ยงสัตว์เลี้ยงแทนการมีบุตร จึงถือว่าสัตว์เลี้ยงเป็น

สมาชิกในครอบครัว และยอมจ่ายเงินเพื่อให้สัตว์เลี้ยงมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Marketeer Online, 2561) ปรากฏการณ์การเปรียบเทียบสัตว์เลี้ยงเสมือนบุคคลในครอบครัว (Pet Humanization) ทำให้ผู้บริโภคมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงเปลี่ยนแปลงไป (Hooker & Kim, 2022) จากการเลี้ยงเพื่อประโยชน์ในการใช้งานแบบเดิม เช่น การเฝ้าบ้าน การเฝ้าสวน หรือกำจัดเศษอาหาร

ในปี พ.ศ. 2566 ตลาดธุรกิจสัตว์เลี้ยงของไทยมีการเติบโตมากขึ้น มีมูลค่าตลาด 5.6 หมื่นล้านบาท (Choochart Muangkhai, 2566) และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 7.5 หมื่นล้านบาท ในปี พ.ศ. 2567 (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี, 2567) โดยยูโรมอนิเตอร์คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2569 ตลาดสัตว์เลี้ยงของโลกจะมีมูลค่าถึง 217,615 ล้านเหรียญสหรัฐ เติบโตเฉลี่ยปีละ 7.2 เปอร์เซ็นต์ ส่วนในประเทศไทยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ คาดการณ์ว่ามูลค่าตลาดสัตว์เลี้ยงของประเทศไทยจะเติบโตเฉลี่ยปีละ 8.4 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งมากกว่าการเติบโตของโลก (ไทยรัฐ, 2566) โดยมีการเลี้ยงสุนัขประมาณ ร้อยละ 40 แมวประมาณร้อยละ 37 และสัตว์เลี้ยงอีกชนิดประมาณร้อยละ 23 (ไทยรัฐ, 2566) และมีแนวโน้มในการเลี้ยงมากขึ้นตามลำดับ ทำให้ตลาดอาหารสัตว์ที่มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 60 ของตลาดสัตว์เลี้ยงในปี พ.ศ. 2567 มีมูลค่าประมาณ 4.46 หมื่นล้านบาท (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี, 2567)

ธุรกิจอาหารสัตว์เลี้ยงอาจได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ สถานการณ์การเมืองน้อย แตกต่างจากธุรกิจประเภทอื่น ๆ เพราะเจ้าของคิดว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเหมือนสมาชิกในครอบครัว ให้ความสำคัญกับสุขภาพเพราะต้องการให้สัตว์เลี้ยงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งเรื่องโภชนาการ ความสะอาด และมีการดูแลมากขึ้น (Vinassa et al., 2020; Infoquest, 2567) ค่าใช้จ่ายต่างๆ เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงก็ยังคงมีความจำเป็น ซึ่งคาดว่าจะเพิ่มขึ้นทั้งจากกลุ่มผู้เลี้ยงเดิมที่เปลี่ยนพฤติกรรมเลี้ยงและกลุ่มผู้เลี้ยงใหม่ สำหรับกลุ่มที่ดูแลสัตว์เลี้ยงเหมือนสมาชิกในครอบครัวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมีค่าใช้จ่ายสูงถึงประมาณ 41,100 บาทต่อตัวต่อปี และกลุ่มที่เลี้ยงแบบปล่อยอิสระมีค่าใช้จ่ายประมาณ 7,745 บาทต่อตัวต่อปี (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี, 2567) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับการเลี้ยงสัตว์เติบโตอย่างรวดเร็ว และมีการขยายประเภทธุรกิจออกไปอย่างหลากหลาย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือกลุ่มธุรกิจอาหารสัตว์เลี้ยง (พัสวีย์ ภัคพงศ์ และศิริสวัสดิ์ จันทร์ศรี, 2563; Euromonitor, 2024) เพราะอาหารสัตว์เลี้ยงเป็นค่าใช้จ่ายหลักของเจ้าของสัตว์เลี้ยง มีการคาดการณ์

ว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยงจะค้นหาอาหารที่ดีที่สุดในด้านคุณค่าทางโภชนาการ คุณค่า และมาตรฐานเพื่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของสัตว์เลี้ยง จึงอาจเป็นโอกาสสำหรับอาหารสัตว์เลี้ยงระดับพรีเมียม (Marketeer Online, 2564)

3

จากลักษณะสายพันธุ์และลักษณะทางร่างกายที่แตกต่างกัน คือสุนัขเป็นสัตว์กลุ่มกินเนื้อและพืช (Omnivore) ส่วนแมวเป็นสัตว์กลุ่มกินเนื้อ (Carnivore) ทำให้มีความต้องการอาหารและพลังงานที่แตกต่างกัน (พัสวิ ภัคพงศ์ และศิริสวัสดิ์ จันทร์ศรี, 2563) อีกทั้งในประเทศไทยมีอาหารสุนัขตามขนาดตัว เช่น พันธุ์เล็ก กลาง ใหญ่ และช่วงวัย เช่น ลูกสุนัข โตเต็มวัย และสูงวัย (Shopeeblog, 2567) และแมวมีเพียงอาหารลูกแมว และแมวโต (purina.co.th) ตลาดอาหารสัตว์เลี้ยงสำหรับสุนัขและแมวสำเร็จรูปในประเทศไทยที่เป็นที่นิยมมี 2 ประเภทหลัก คืออาหารแห้งหรือแบบเม็ดและอาหารเปียก แต่ละประเภทมีหลายสูตรให้เลือกอย่างหลากหลาย และมีจำหน่ายทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ เนื่องจากลักษณะการเลี้ยงสุนัขมีความแตกต่างจากแมว เช่น ปริมาณอาหารที่เหมาะสมในแต่ละมื้อของสัตว์ที่มีน้ำหนักตัวต่างกัน ลักษณะความต้องการสารอาหารที่ต่างกัน การวิจัยนี้จึงต้องการหาคำตอบว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยง คือเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมวมีพฤติกรรมการซื้ออาหารสำหรับสัตว์เลี้ยงอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ และส่วนประสมการตลาดสำหรับอาหารสัตว์เลี้ยงทั้ง 2 ชนิด มีความแตกต่างกันหรือไม่ในการตัดสินใจซื้อของเจ้าของสัตว์เลี้ยง เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารสัตว์เลี้ยง ผู้ที่กำลังจะเข้าสู่ธุรกิจอาหารสัตว์ และร้านค้าปลีกที่จำหน่ายอาหารสัตว์เลี้ยงเข้าใจพฤติกรรมของเจ้าของสัตว์เลี้ยง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหรือปรับกลยุทธ์การตลาด เพื่อตอบสนองพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงของเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมว
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสุนัขและแมว
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมว
4. เพื่อเปรียบเทียบส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมว

ทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจซื้อสินค้า (Oxford Reference, 2016) และ Schiffman & Wisenblit (2019 : 32) อธิบายเพิ่มเติมว่า การพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการศึกษาทางเลือกของผู้บริโภคในการแสวงหา การประเมิน การซื้อ และการใช้ ผลลัพธ์และบริการที่เชื่อว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค สามารถทำได้โดยการหาคำตอบว่า ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How) ซื้ออะไร (What) ซื้อเมื่อใด (When) และทำไมจึงซื้อ (Why) (Kotler, 1994) โดยอาจทำการวิเคราะห์ให้ละเอียดมากขึ้นด้วยการหาคำตอบ 6Ws1H ซึ่งประกอบด้วย ใครคือผู้ซื้อ (Who) ซื้ออะไร (What) ทำไมจึงซื้อ (Why) ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Whom) ซื้อเมื่อใด (When) ซื้อที่ไหน (Where) และซื้ออย่างไร (How) (อรชร มณีสงฆ์, 2564) Kotler and Keller (2011) อธิบายความสำคัญของการทำความเข้าใจพฤติกรรมซื้อของผู้บริโภค และวิธีที่ลูกค้าเลือกซื้อสินค้าและบริการว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อธุรกิจเพราะอาจช่วยให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้นในหลายด้าน ดังนั้นการเข้าใจส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสัตว์เลี้ยงที่แตกต่างกันระหว่างเจ้าของสุนัขกับเจ้าของแมว อาจทำให้เข้าใจลักษณะการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์ได้มากขึ้น

พฤติกรรมทั่วไปของเจ้าของในการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง การวิจัยพบว่าค่าการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงหนึ่งตัวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือนคือ อาหารเม็ด 350 - 500 บาท อาหารเปียก 150 - 250 บาท ขนมนม 100 - 150 บาท วิตามิน 100 บาท อุปกรณ์อื่นๆ 200 บาท และค่าใช้จ่ายรายปี คือ วัคซีนต่างๆ 1,200 บาท ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายในแต่ละหมวดจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพฤติกรรมเลี้ยงและประเภทผลิตภัณฑ์ (Marketeer Online, 2564, 5 กุมภาพันธ์) จากการศึกษาผู้บริโภคชาวไทย จำนวน 1,046 คน พบว่ามีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสัตว์ทั้งสุนัขและแมวเฉลี่ย 14,200 บาท/ตัว/ปี เป็นค่าใช้จ่ายอาหารสัตว์ 1,000 - 2,000 บาท ต่อเดือน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเลี้ยงเหมือนลูก (Pet Parent) มากถึงร้อยละ 49 เพื่อสถานะทางสังคมร้อยละ 34 และเพื่อการช่วยเหลือและบำบัดรักษา (Pet Healing) ร้อยละ 18 (พัชรพันธุ์ เทียนศิริ อ้างถึงในไทยรัฐ, 2566) และ Xiao et al. (2021) ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะตลาดอาหารสัตว์เลี้ยงในประเทศจีน พบว่าผู้มีรายได้มากมีแนวโน้มที่จะซื้ออาหารสัตว์สำเร็จรูปมากกว่าผู้มีรายได้น้อย

ส่วนประสมการตลาดสำหรับอาหารสัตว์เลี้ยง

ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ปัจจัยหลายที่ควบคุมได้ด้านที่ผสมผสานกันเพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อสินค้า (Oxford Reference, 2016) ส่วนประสมการตลาดจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อ ซึ่งการตัดสินใจซื้อเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการณ์ซื้อ และพฤติกรรมการณ์ซื้อเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมผู้บริโภค

ส่วนประสมการตลาดอาหารสัตว์เลี้ยง ในปัจจุบันอาหารสัตว์เลี้ยงหาซื้อได้ทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ในการวิจัยนี้ สำหรับการเสนอขายแบบออฟไลน์แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. **ผลิตภัณฑ์ (Product)** หมายถึง สิ่งที่เสนอขายเพื่อให้ลูกค้าเกิดความสนใจ เป็นสินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ เจ้าของสัตว์เลี้ยงสามารถเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์เลี้ยงได้ 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้ (Makesend.asia, 2566) 1. อาหารสำเร็จรูปทั่วไป (General Prepared Food) เป็นรูปแบบอาหารแห้งหรือแบบเม็ดและอาหารเปียก แบ่งออกเป็นหลายขนาด ระดับคุณภาพ และมาตรฐานการผลิต Vinassa et.al. (2020) ศึกษาเรื่องการรับรู้ของเจ้าของสุนัขและแมวเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพของอาหารสัตว์เลี้ยง พบว่า เจ้าของสัตว์เลี้ยงนิยมซื้ออาหารสัตว์ซื้อทั้ง 2 แบบร่วมกัน คือทั้งแบบแห้งและเปียก (ร้อยละ 65.3) แบบแห้ง (ร้อยละ 24.7) และแบบเปียก (ร้อยละ 10.0) โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของอาหารสัตว์ที่มีขายในท้องตลาด นอกจากอาหารแบบมาตรฐานมีอาหารที่เกี่ยวข้องกับสูตรโภชนาการพิเศษสำหรับสัตว์เลี้ยงที่ป่วยและต้องการอาหารในสูตรบำรุงร่างกายหรือรักษาอาการบางอย่าง เช่น สูตรควบคุมน้ำหนัก สูตรรักษาอาการภูมิแพ้ สูตรควบคุมน้ำหนัก สูตรโรคไต 2. อาหารที่ปรุงเอง เจ้าของสุนัขและเจ้าของแมวเป็นผู้เตรียมให้เอง ไม่มีการปรุงแต่งสีและรส มีส่วนผสมของสิ่งที่เจ้าของสุนัขต้องการให้สุนัขและแมวของตนกิน และ 3. อาหารแบบบาร์ฟ (Barf) เป็นอาหารแบบดิบที่มีวัตถุดิบต่างๆ กัน เช่น เนื้อดิบ ไข่ดิบ กระดูก เครื่องใน ผัก ผลไม้ หรืออาหารที่มีลักษณะตามธรรมชาติเพื่อเลียนแบบการใช้ชีวิตของสัตว์ มักจะแช่เย็น ควบคุมอุณหภูมิเพื่อให้มีความสดใหม่ในการศึกษานี้ศึกษาเฉพาะอาหารสัตว์เลี้ยงกลุ่มอาหารสำเร็จรูปทั่วไปซึ่งประกอบด้วยอาหารแห้งหรือแบบเม็ดและอาหารเปียกที่ผลิตเพื่อการพาณิชย์สู่ผู้บริโภคในระดับกว้างและมีจำหน่ายทั่วไป และยูโรมอนิเตอร์รายงานว่า การขายอาหารสุนัขและแมวในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นอาหารแห้ง และอาหารแบบเปียก และ Treats and Mixers

(Euromonitor, 2024) จากการศึกษาของ Schleicher et al. (2019) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงในอเมริกา และการศึกษาของ Xiao et al. (2021) ในประเทศจีน พบเหมือนกันว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยง เลี้ยงแมวด้วยอาหารแบบเปียกหรืออาหารกระป๋องมากกว่าอาหารแบบเม็ด ส่วนเจ้าของสุนัขเลี้ยงสุนัขด้วยอาหารแบบแห้งหรือแบบเม็ดมากกว่าอาหารแบบเปียก และ Xiao et al. (2021) ยังพบอีกว่า เจ้าของสัตว์เลี้ยงทั้งสุนัขและแมวซื้ออาหารเม็ดสำหรับสัตว์เลี้ยงที่โตแล้ว และสำหรับสุนัขที่มีขนาดตัวใหญ่ ส่วนอาหารเปียกจะซื้อสำหรับลูกสุนัขและแมว และสำหรับสุนัขที่มีขนาดตัวเล็ก

2. ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ต้องใช้ในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตอบสนองความต้องการ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการใช้งานหรือการใช้บริการ

3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place or Distribution) หมายถึง ช่องทางการกระจายสินค้าและบริการเพื่อให้ครอบคลุมความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยอาจผ่านคนกลางหรือไม่ผ่าน ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ อาหารสัตว์เลี้ยงมีช่องทางหลักคือร้านค้าปลีกแบบออฟไลน์ คือ ร้านเฉพาะด้าน (Special Store) เช่น ร้านจำหน่ายสินค้าสำหรับสัตว์เลี้ยง (Pet Shop) และคลินิกสัตวแพทย์ มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 60 มากกว่าร้านสะดวกซื้อและซูเปอร์มาร์เก็ตมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 40 (Positioning, 2562) ส่วนยูโรมอนิเตอร์ซึ่งเป็นฐานข้อมูลวิจัยตลาดระดับนานาชาติรายงานว่า การขายอาหารสุนัขและแมวในประเทศไทยประมาณร้อยละ 75 มีช่องทางหลัก คือ ร้านค้าปลีกออฟไลน์ ประกอบด้วยไฮเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายผลิตภัณฑ์สำหรับบ้าน (Home Products Specialists) ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านค้าปลีกท้องถิ่น และช่องทางออฟไลน์ที่ไม่ใช่ร้านค้าปลีก คือ คลินิกสัตวแพทย์ประมาณร้อยละ 10.0 และร้านค้าปลีกออนไลน์ประมาณร้อยละ 15 (Euromonitor, 2024 ; Vinassa et.al., 2020) พบว่า เจ้าของสัตว์เลี้ยงซื้ออาหารสัตว์จากร้านอาหารสัตว์ (ร้อยละ 63.3) ซูเปอร์มาร์เก็ต (ร้อยละ 15.8) และออนไลน์ (ร้อยละ 6.6) ตามลำดับ

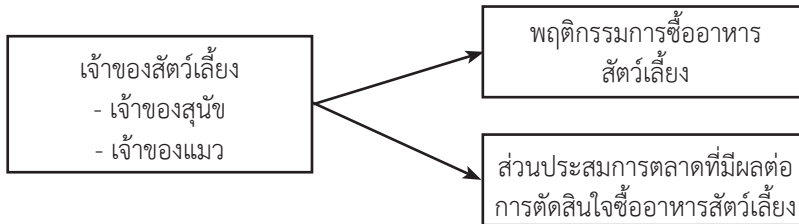
4. การสื่อสารการตลาด (Promotion) หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารการตลาดระหว่างผู้ผลิตและจำหน่ายกับผู้บริโภคหรือลูกค้าเป้าหมายเพื่อให้เกิดการซื้อขายหรือการซื้อซ้ำ Vanassa et.al. (2020) พบว่าแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาหารสัตว์เลี้ยง คือ ออนไลน์ เว็บไซต์ (ร้อยละ 30.4) สัตวแพทย์ (ร้อยละ 25.5) และเพื่อนและญาติ (ร้อยละ 13.0) และส่วนประสมการตลาดเพิ่มเติมสำหรับการเสนอขายแบบออนไลน์จึงใช้ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (E-commerce

Marketing Mix) (6Ps) ซึ่งเป็นการวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้ธุรกิจบรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีอีก 2Ps (Phetsopha Thipkesone et al., 2021) ได้แก่ 5. **การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy)** หมายถึง ความพยายามที่จะรักษาและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร และ 6. **การให้บริการส่วนบุคคล (Personalization)** หมายถึง การโต้ตอบระหว่างกันขององค์กรกับลูกค้าเป็นรายบุคคล แบบหนึ่งต่อหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกและนำเสนอสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างถูกต้องเหมาะสม

จากความแตกต่างของลักษณะสายพันธุ์และลักษณะทางร่างกายและความต้องการอาหารของสุนัขที่แตกต่างจากแมวอาจทำให้เจ้าของมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อและปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจในการซื้ออาหารสำหรับสัตว์เลี้ยงที่แตกต่างกันจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการซื้ออาหารสำหรับสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสุนัขแตกต่างจากเจ้าของแมว
2. ส่วนประสมการตลาดที่เจ้าของสุนัขใช้ในการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงแตกต่างจากเจ้าของแมว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมว ที่เลี้ยงสุนัขหรือแมวอย่างน้อย 1 ตัว ที่เคยซื้ออาหารสำเร็จรูปสำหรับสุนัขและแมวที่มีจำหน่ายในประเทศไทย อย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 เดือนที่ผ่านมา(ก่อนการเก็บข้อมูล) ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง

โดยผู้ที่ตอบแบบสอบถามสำหรับสุนัขหรือแมวแล้วจะไม่สามารถตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสัตว์อีกชนิดหนึ่งได้) จึงใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยระดับท้องถิ่นของ Seymour Sudman (กุนทลี รีนธมย์, 2558:187) ที่ระบุว่าควรมีขนาด 200 - 500 ตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) แบ่งเป็น เจ้าของสุนัข 400 ตัวอย่าง และเจ้าของแมว 400 ตัวอย่าง รวม 800 ตัวอย่าง ซึ่งมากกว่าจำนวนตัวอย่างที่ Seymour Sudman กำหนดไว้

3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง พฤติกรรมการณ์ซื้ออาหารสัตว์เลี้ยง ตามกรอบ 6Ws1H และปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการ ส่วนที่ 1 ถึง 3 เป็นคำถามแบบเลือกตอบ 1 ตัวเลือก และแบบเลือกตอบหลายตัวเลือก ส่วนที่ 4 เป็นคำถามตัวเลือกระดับการมีผลของส่วนประสมการตลาดต่อการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยง Rating Scale 5 ระดับ โดย 1 = มีผลน้อยที่สุด ถึง 5 = มีผลมากที่สุด คำถามในแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.723 - 0.867 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับที่ดี และมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha มีค่าระหว่าง 0.790 - 0.945

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมว ใช้สถิติ Chi-Square ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบส่วนประสมการตลาดใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 : เปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ของเจ้าของสุนัขและแมวและภาพรวมผู้เลี้ยงสัตว์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	เจ้าของสุนัข ร้อยละ n = 400	เจ้าของแมว ร้อยละ n = 400	ภาพรวมผู้เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ n = 800
เพศ	หญิง 70.5 ชาย 29.5	หญิง 79.7 ชาย 20.3	หญิง 75.1 ชาย 24.9
อายุ	31 – 40 ปี 44.3 20 – 30 ปี 37.5	20 – 30 ปี 46.5 31 – 40 ปี 43.0	31 – 40 ปี 43.6 20 – 30 ปี 42.0
สถานภาพ	โสด 82.0	โสด 92.8	โสด 87.4
การศึกษา	ปริญญาตรี 77.5	ปริญญาตรี 80.3	ปริญญาตรี 78.9
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน 51.0 ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย 22.3	พนักงานบริษัทเอกชน 57.5 ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย 22.5	พนักงานบริษัทเอกชน 54.3 ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย 23.9
รายได้	30,000 – 40,000 บาท 56.8 10,000 – 20,000 บาท 29.5	10,000 – 20,000 บาท 33.8 30,000 – 40,000 บาท 18.7	30,000 – 40,000 บาท 37.8 10,000 – 20,000 บาท 31.6
จำนวนสัตว์เลี้ยง	1 ตัว 61.3 2 - 3 ตัว 44.0	1 ตัว 49.5 2 - 3 ตัว 35.0	1 ตัว 55.4 2 - 3 ตัว 39.5
อายุสัตว์เลี้ยงเฉลี่ย	4.8 ปี	3.4 ปี	4.1 ปี
ลักษณะที่อยู่อาศัย	บ้านเดี่ยว 56.3 คอนโดมิเนียม 14.0	บ้านเดี่ยว 50.3 คอนโดมิเนียม 19.8	บ้านเดี่ยว 53.3 คอนโดมิเนียม 33.8
ความถี่ในการซื้อต่อเดือน	1-2 ครั้ง/เดือน 82.3	1-2 ครั้ง/เดือน 86.5	1-2 ครั้ง/เดือน 84.4
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อตัวต่อเดือน	2,001 - 3,000 บาท 38.8 1,000 - 2,000 บาท 35.8	1,000 - 2,000 บาท 50.8 2,001 - 3,000 บาท 23.3	1,000 - 2,000 บาท 43.3 2,001 - 3,000 บาท 31.0
ช่องทางที่ซื้อบ่อยที่สุด	ออฟไลน์ 62.0 ออนไลน์ 38.0	ออฟไลน์ 54.0 ออนไลน์ 46.0	ออฟไลน์ 58.0 ออนไลน์ 42.0

ตารางที่ 2 : เปรียบเทียบพฤติกรรมกรซื้ออาหารสัตว์กับการเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง

พฤติกรรมกรซื้ออาหารสัตว์	เจ้าของสุนัข ร้อยละ n = 400	เจ้าของแมว ร้อยละ n = 400	รวม ร้อยละ n = 800	Chi-square (p-value) สรุปผล
ประเภทอาหารสัตว์ที่ซื้อบ่อยที่สุด (What)				
อาหารแห้ง (เม็ด)	70.8	75.2	73.0	0.313 (0.790) การเลี้ยงสุนัขหรือแมว ไม่มีความสัมพันธ์กับ ประเภทของอาหารที่ซื้อ บ่อยที่สุด
อาหารเปียก	22.3	19.3	20.8	
ระดับคุณภาพ (What)				
มาตรฐาน	52.0	43.0	47.5	56.266 (0.679) การเลี้ยงสุนัขหรือแมว ไม่มีความสัมพันธ์กับ ระดับคุณภาพของอาหาร ที่ซื้อ
พรีเมียม	34.5	38.8	36.6	
โอกาสในการซื้อ (When)				
อาหารใกล้หมด	37.0	68.7	52.9	47.522 (0.021*) การเลี้ยงสุนัขและแมวมี ความสัมพันธ์กับโอกาส ในการซื้อ
เมื่อรู้สึกต้องการซื้อ	32.5	21.5	41.4	
แบรนด์ที่ซื้อบ่อยที่สุด (What)				
อันดับ 1	Pedigree 17.3	Royal Canin 29.3	Royal Canin 21.6	89.613 (0.010*) การเลี้ยงสุนัขหรือแมวมี ความสัมพันธ์กับอาหาร ที่ซื้อ
อันดับ 2	Royal Canin 14.0	Me-O 16.5		
อันดับ 3	Smart Hart 12.3	Whiskas 16.3		

ตารางที่ 2 : เปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้ออาหารสุนัขและแมวและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (ต่อ)

พฤติกรรมการซื้อ อาหารสัตว์	เจ้าของสุนัข ร้อยละ n = 400	เจ้าของแมว ร้อยละ n = 400	รวม ร้อยละ n = 800	Chi-square (p-value) สรุปผล
ประเภทร้านค้าที่ซื้อบ่อยที่สุด (Where)				
ร้านอาหารสัตว์ (Pet Shop) ออนไลน์	46.3	43.0	44.6	53.682 (0.734)
Shopee/Lazada	40.5	39.0	39.7	การเลี้ยงสุนัขหรือแมว ไม่มีความสัมพันธ์กับ ประเภทร้านค้าที่ซื้อบ่อย ที่สุด
ซูเปอร์มาร์เก็ต/ไฮเปอร์ มาร์เก็ต	9.8	7.0	8.4	
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อ (Why)				
สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, IG, TikTok	28.2	32.1	30.1	77.438 (0.874)
คนรู้จัก	18.3	20.5	19.4	การเลี้ยงสุนัขหรือแมว ไม่มีความสัมพันธ์กับแหล่ง ข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อ
Shopee/Lazada	16.0	17.7	16.9	
บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Whom)				
คนรัก/แฟน	24.0	35.0	29.5	78.513 (0.000*)
ครอบครัว/ญาติ	28.0	23.0	22.8	บุคคลที่มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจซื้อมีความสัมพันธ์ กับการเลี้ยงสุนัขหรือแมว

ตารางที่ 3 : ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสุนัขและอาหารแมวเฉพาะข้อที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มของเจ้าของสุนัขกับเจ้าของแมว

ส่วนประสมการตลาดด้าน	ปัจจัยย่อย	เจ้าของสุนัข ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	เจ้าของแมว ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	t (p-value)
ผลิตภัณฑ์ (Product)	1. มีสูตรอาหารที่เจาะจงต่อความต้องการสำหรับแมวแต่ละช่วงวัย ขนาดตัว และสายพันธุ์	4.80 (มากที่สุด)	4.56 (มากที่สุด)	3.367 (0.000*)
	2. ได้รับการรับรองการผลิตตามมาตรฐาน ISO	4.55 (มากที่สุด)	4.36 (มาก)	2.832 (0.002*)
	3. ลักษณะของบรรจุภัณฑ์สามารถป้องกันความชื้นมีความคงทนและสวยงาม	4.52 (มากที่สุด)	4.34 (มาก)	2.701 (0.004*)
	4. มีการจัดหมวดหมู่ของสินค้าที่ชัดเจนเข้าใจง่าย	4.50 (มากที่สุด)	4.28 (มาก)	3.385 (0.000*)
ราคา (Price)	1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของอาหาร	4.69 (มากที่สุด)	4.52 (มาก)	4.211 (0.011*)
	2. มีราคาถูกกว่าร้านค้านอื่น	4.48 (มาก)	3.89 (มาก)	6.326 (0.000*)
	3. มีให้เลือกหลายระดับราคา	4.24 (มาก)	3.87 (มาก)	4.862 (0.000*)
ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย เช่น QR Code, บัตรเครดิต, โอนผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร หรือเก็บเงินปลายทาง เป็นต้น	4.74 (มากที่สุด)	4.43 (มาก)	4.675 (0.000*)
การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	1. มีระบบสมาชิกเพื่อรับสิทธิพิเศษ	4.23 (มาก)	3.91 (มาก)	4.136 (0.000*)
	2. การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรศัพท์, วิทยุ, อินเทอร์เน็ต, หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร เป็นต้น	3.99 (มาก)	3.67 (มาก)	3.386 (0.001*)
	3. มีการประชาสัมพันธ์สินค้าใหม่ๆ ตลอด เวลา	4.10 (มาก)	3.78 (มาก)	3.867 (0.000*)

ตารางที่ 3 ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสุนัขและอาหารแมว เฉพาะข้อที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มของเจ้าของสุนัขกับเจ้าของแมว (ต่อ)

ส่วนประสมการตลาดด้าน	ปัจจัยย่อย	เจ้าของสุนัข ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	เจ้าของแมว ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	t (p-value)
การให้บริการ ส่วนบุคคล (Personalization)	มีการแนะนำสินค้าที่เหมาะสมตาม ความสนใจของลูกค้าแต่ละราย	4.80 (มากที่สุด)	4.56 (มากที่สุด)	3.355 (0.000*)

ผลการศึกษาในภาพรวมพฤติกรรมเจ้าของสัตว์เลี้ยงในการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยง ใครคือผู้ซื้อ (Who) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โสด อายุ 20 - 40 ปี รายได้ต่อเดือน 10,000 - 40,000 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และทำธุรกิจส่วนตัว ค่าขาย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว รองลงมาคือคอนโดมิเนียม มีสัตว์เลี้ยง 1 - 3 ตัว อายุเฉลี่ย 4.1 ปี มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงตัวละ 1,000 - 3,000 บาท ต่อเดือน ซื้ออะไร (What) ซื้ออาหารแบบแห้ง (เม็ด) มากกว่าอาหารแบบเปียกประมาณ 3.5 เท่า ซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงระดับคุณภาพมาตรฐานมากกว่าอาหารแบบพรีเมียม 1.3 เท่า เจ้าของสุนัขซื้อแบรนด์ Pedigree, Royal Canin, และ Smart Heart ตามลำดับ เจ้าของแมวซื้อแบรนด์ Royal Canin, Me-O และ Whiskas ตามลำดับ โดย Royal Canin มีสัดส่วนสูงสุดคือร้อยละ 21.6 ซื้อเมื่อใด (When) ส่วนใหญ่ซื้อเมื่ออาหารใกล้หมด และเมื่อรู้สึกต้องการซื้อ ซื้อที่ไหน (Where) ที่ร้านอาหารสัตว์ และ e-marketplace คือ Shopee/Lazada ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน และซูเปอร์มาร์เก็ต/ไฮเปอร์มาร์เก็ตตามลำดับ และซื้ออย่างไร (How) ซื้อออฟไลน์มากกว่าออนไลน์ 1.4 เท่า ทำไมจึงซื้อ (Why) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อคือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, TikTok, คนรู้จัก และข้อมูลจาก e-marketplace คือ Shopee/Lazada ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Whom) คือ คนรัก/แฟน และครอบครัว/ญาติ

พฤติกรรมเจ้าของสัตว์เลี้ยงในการซื้ออาหารสุนัข ใครคือผู้ซื้อ (Who) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โสด อายุ 31 - 40 ปี รายได้ต่อเดือน 30,000 - 40,000 บาท และ 20 - 30 ปี รายได้ 10,000 - 20,000 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และทำธุรกิจส่วนตัว ค่าขาย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว รองลงมาคือคอนโดมิเนียม มีสัตว์เลี้ยง 1 - 3 ตัว อายุเฉลี่ย 4.8 ปี มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสุนัข

ตัวละ 1,000 – 3,000 บาทต่อเดือน ซื้ออะไร (What) ซื้ออาหารแบบแห้ง (เม็ด) มากกว่าอาหารแบบเปียกประมาณ 3 เท่า ซื้ออาหารสุนัขระดับคุณภาพมาตรฐานมากกว่าอาหารแบบพรีเมียม 1.5 เท่า ซื้อแบรนด์ Pedigree, Royal Canin, และ Smart Heart ตามลำดับ ซื้อเมื่อใด (When) เมื่ออาหารใกล้หมด และเมื่อรู้สึกต้องการซื้อ ซื้อที่ไหน (Where) ที่ร้านอาหารสัตว์ และ e-marketplace คือ Shopee/Lazada ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน และซูเปอร์มาร์เก็ต/ไฮเปอร์มาร์เก็ต ตามลำดับ และซื้ออย่างไร (How) ซื้อออฟไลน์มากกว่าออนไลน์ 1.6 เท่า ทำไมจึงซื้อ (Why) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อคือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, TikTok, คนรู้จัก และข้อมูลจาก e-marketplace คือ Shopee/Lazada ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Whom) คือ ครอบครัว/ญาติ และคนรัก/แฟน

สำหรับพฤติกรรมในการซื้ออาหารแมว ใครคือผู้ซื้อ (Who) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โสด อายุ 20 - 30 ปี รายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท และ 31 - 40 ปี รายได้ 30,000 -40,000 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และทำธุรกิจส่วนตัว ค่าขาย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว รองลงมาคือคอนโดมิเนียม มีสัตว์เลี้ยง 1 – 3 ตัว อายุเฉลี่ย 3.4 ปี มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงแมวตัวละ 1,000 – 2,000 บาทต่อเดือน ซื้ออะไร (What) ซื้ออาหารแบบแห้ง (เม็ด) มากกว่าอาหารแบบเปียกประมาณ 4 เท่า ซื้ออาหารแมวระดับคุณภาพมาตรฐานใกล้เคียงกับอาหารแบบพรีเมียม ซื้อแบรนด์ Royal Canin, Me-O และ Whiskas ตามลำดับ ซื้อเมื่อใด (When) ส่วนใหญ่ซื้ออาหารใกล้หมด มากกว่าเมื่อรู้สึกต้องการซื้อ ซื้อที่ไหน (Where) ที่ร้านอาหารสัตว์ และ e-marketplace คือ Shopee/Lazada ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน และซูเปอร์มาร์เก็ต/ไฮเปอร์มาร์เก็ต ตามลำดับ และซื้ออย่างไร (How) ซื้อออฟไลน์มากกว่าออนไลน์ประมาณ 1.2 เท่า ทำไมจึงซื้อ (Why) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อคือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, TikTok, คนรู้จัก และข้อมูลจาก e-marketplace คือ Shopee/Lazada ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Whom) คือ คนรัก/แฟน และครอบครัว/ญาติ

การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการณ์ซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงระหว่างกลุ่มเจ้าของสุนัขและกลุ่มเจ้าของแมว ผลการศึกษาแสดงว่าพฤติกรรมการณ์ซื้ออาหารสัตว์ของเจ้าของสุนัขและแมวเจ้าของแมวส่วนใหญ่ที่เหมือนกัน เมื่อทดสอบค่าไคสแควร์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของเจ้าของสัตว์เลี้ยงและพฤติกรรมการณ์ซื้ออาหาร

สัตว์เลี้ยง พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเพียง 3 เรื่อง คือ 1.โอกาสในการซื้อ โดยเจ้าของแมวถึงร้อยละ 68.7 จะซื้อเมื่ออาหารใกล้หมด ในขณะที่เจ้าของสุนัขจะซื้อเมื่ออาหารใกล้หมดเพียงร้อยละ 34.0 2. แบรินด์ที่ซื้อบ่อยที่สุด โดยเจ้าของสุนัขซื้อ Pedigree เป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 17.3 แต่เจ้าของแมวซื้อ Royal Canin เป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 29. และ 3. บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ อันดับหนึ่งของเจ้าของสุนัขคือ ครอบครัว/ญาติ ร้อยละ 28.0 แต่อันดับหนึ่งของเจ้าของแมวคือ คนรัก/แฟน

การทดสอบส่วนประสมการตลาดที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของกลุ่มเจ้าของสุนัข และกลุ่มเจ้าของแมว พบว่าส่วนประสมการตลาดที่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ผลลัพธ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และการให้บริการส่วนบุคคล โดยผู้เป็นเจ้าของสุนัขมีค่าเฉลี่ยของปัจจัยย่อยในแต่ละด้านสูงกว่าเจ้าของแมวทุกด้าน เนื่องจากอาหารสุนัขมีความหลากหลายและแบ่งเป็นประเภทย่อยๆ สำหรับสุนัขขนาด สายพันธุ์ และช่วงวัยต่างๆ จึงทำให้เจ้าของสุนัขให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดต่างๆ มากกว่าเจ้าของแมวที่มีอาหารให้เลือกเพียงสำหรับลูกแมวและแมวโต

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการซื้อของเจ้าของสัตว์เลี้ยงหลายลักษณะที่ได้ผลเช่นเดียวกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ จากการศึกษาของ (พัชรพันธุ์ เทียนศิริ อ้างถึงในไทยรัฐ, 2566) พบว่าเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมวมีค่าใช้จ่ายอาหารสัตว์ต่อเดือน 1,000 – 2,000 บาท การวิจัยนี้พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงแมวมีค่าใช้จ่ายอาหารสัตว์ 1,000 – 2,000 บาท จึงสอดคล้องกัน แต่มีส่วนที่แตกต่างสำหรับกลุ่มผู้เลี้ยงสุนัขมีค่าใช้จ่าย 2,000 – 3,000 บาท ซึ่งมากกว่ากลุ่มผู้เลี้ยงแมว และยังพบว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยงทั้งสุนัขและแมวซื้ออาหารแบบแห้งมากกว่าแบบเปียกเช่นเดียวกับการศึกษาของ Schleicher et al. (2019), Vinassa et al. (2020), และ Xiao et al. (2021)

ผลการศึกษาพบว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยงซื้ออาหารสัตว์จากร้านอาหารสัตว์มากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vinassa et al. (2020) แต่ลำดับที่ 2 และ 3 ไม่สอดคล้องกัน เพราะการวิจัยนี้พบว่า ลำดับที่ 2 คือ e-marketplace Shopee/Lazada และลำดับ 3 คือ ออนไลน์ ซึ่งผลการศึกษาของ Vinassa et al. (2020) ลำดับ 2 คือ ซูเปอร์มาร์เก็ต ส่วนลำดับ 3 คือ ซูเปอร์มาร์เก็ต/ไฮเปอร์มาร์เก็ต

นอกจากนี้การวิจัยนี้พบว่า แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์เลี้ยง คือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, TikTok, คนรู้จัก และข้อมูลจาก e-marketplace คือ Shopee/Lazada ตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Vinassa et al. (2020) ที่พบว่า เจ้าของสัตว์เลี้ยงชาวอิตาลีได้ข้อมูลในการตัดสินใจจาก เว็บไซต์ สัตวแพทย์ และเพื่อนและญาติ (Specialty Store or Petshop)

3

ข้อเสนอแนะ

สำหรับผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเกี่ยวกับอาหารสัตว์เลี้ยง ร้านค้าปลีกที่จำหน่ายอาหารสัตว์เลี้ยงและผู้ที่กำลังจะเข้าสู่ธุรกิจอาหารสัตว์เลี้ยง

จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มเป้าหมายของธุรกิจอาหารสัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่ซื้ออาหารแบบแห้ง (เม็ด) มากกว่าอาหารแบบเปียกประมาณ 3.5 เท่า ร้านค้าควรมีสัดส่วนอาหารซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงแบบแห้ง (เม็ด) มากกว่าอาหารแบบเปียกประมาณ 3 เท่า ระดับคุณภาพมาตรฐานมากกว่าอาหารแบบพรีเมียม 1.3 เท่า จึงเป็นโอกาสของกลุ่มธุรกิจผลิตอาหารสัตว์เลี้ยงในการเสนอผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ระดับพรีเมียมเข้าสู่ตลาด และร้านค้าอาหารสัตว์ควรมีอาหารระดับพรีเมียมจำหน่ายในร้านด้วยเพื่อเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และมีทางเลือกของระดับคุณภาพและราคาตั้งแต่มาตรฐานจนถึงพรีเมียม และให้คำแนะนำเจ้าของสัตว์เลี้ยงเป็นรายบุคคล เจ้าของสุนัขซื้อแบรนด์ Pedigree, Royal Canin, และ Smart Heart ตามลำดับ เจ้าของแมวซื้อแบรนด์ Royal Canin, Me-O และ Whiskas ตามลำดับ ร้านค้าปลีกอาหารสัตว์เลี้ยงจึงควรมีอาหารสุนัขและแมวในแบรนด์ดังกล่าวไว้จำหน่าย เพราะส่วนใหญ่ซื้อเมื่ออาหารใกล้หมด และเมื่อรู้สึกต้องการซื้อ ซื้อที่ร้านอาหารสัตว์ และ e-marketplace คือ Shopee/Lazada ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน และซูเปอร์มาร์เก็ต/ไฮเปอร์มาร์เก็ตตามลำดับ ดังนั้นช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารสัตว์ทั้ง 3 ช่องทางนี้ยังคงมีความสำคัญถึงแม้ว่าจะมีการซื้อออฟไลน์มากกว่าออนไลน์ 1.4 เท่า แต่สัดส่วนการซื้อออนไลน์ในประเทศไทยก็ยังมากกว่าประเทศอื่น ควรสื่อสารการตลาดผ่านแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อคือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, TikTok, e-marketplace คือ Shopee/Lazada และผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์ที่รู้จัก ดังนั้น คุณภาพของอาหารสัตว์และการบริการต่างๆ ต้องสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจของเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้จึงจะทำให้เกิดการบอกต่อทั้งในระบบออฟไลน์และออนไลน์

สำหรับนักวิชาการด้านการตลาด ร้านค้าปลีกอาหารสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย ใน 3 รูปแบบ คือ ร้านอาหารสัตว์ (Specialty Store or Petshop) และ e-marketplace คือ Shopee/Lazada เป็นช่องทางหลักในการจำหน่ายอาหารสัตว์เลี้ยง เจ้าของสัตว์เลี้ยงประเภทสุนัขและแมวในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุ 20 - 40 ปี คือเจนเนอเรชั่น Y และ Z ซึ่งค้นหาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ในการตัดสินใจซื้อ จึงมีแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจซื้อจากสื่อโซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการขายสินค้าแบบ e-marketplace ใน Shopee/Lazada ซึ่งควรแนะนำสินค้าให้เหมาะสมกับความสนใจและประเภทสัตว์เลี้ยงของลูกค้าแต่ละรายด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณิรี รัตนมัย. (2558). *การวิจัยตลาด*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ไทยรัฐ. (2566, 12 มกราคม). ผลสำรวจปี 66 คนไทยกว่า 49% เลี้ยงสัตว์แทนลูก
แกมทาสทั้งหลายเปย์นายเฉลี่ย 1-2 หมื่น/ตัว/ปี. https://www.thairath.co.th/money/business_marketing/marketing/.
- พัสวิ ภัคพงศ์ และศิริสวัสดิ์ จันทศรี. (2563). *การศึกษาข้อมูลทางโภชนาการของอาหารสัตว์เลี้ยงสำหรับสุนัขและแมวชนิดเม็ดที่มุ่งหมายให้เป็นอาหารมื้อหลักในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2558-2562*. กองควบคุมอาหารสัตว์และยา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์. (2567, 27 มีนาคม). ตลาดสัตว์เลี้ยงโต 7.5 หมื่นล้าน “ไลฟ์สไตล์-ธุรกิจ” ต่อ ยอดรับเมกะเทรนด์. <https://www.reic.or.th/News/RealEstate/468477>.
- ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี. (2567, 15 มีนาคม). *ttb analytics คาดมุลค่าตลาดสัตว์เลี้ยงปี 2567 ขยายตัว 12.4%*. <https://www.ttbbank.com/th/newsroom/detail/ttba-pet-market-202>.
- อรชร มณีสงฆ์. (2564). *พฤติกรรมผู้ซื้อ*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Choochart Muangkhai. (2566, 30 พฤศจิกายน). “ออริจินา” เจาะเทรนด์ Pet Humanization 3 ปี เปิดคอนโดฯ เลี้ยงสัตว์ได้ 16 โครงการ 2.6 หมื่นล้าน. <https://prop2morrow.com/2023/11/30/>.
- Euromonitor. (2024, 7 มีนาคม). *Pet Food in Thailand*. <http://www.portal.euromonitor.com/>.

- Hooker, J., & Kim, T. W. (2022). *Humanizing Business in the Age of Artificial Intelligence*. Springer International Publishing.
- Infoquest. (2567, 12 มีนาคม). ส่องเทรนด์ Pet Parent “ทาสแมว” จ่ายหนักกว่า 2 เท่า! ธุรกิจเพื่อสุขภาพสัตว์เลี้ยงบูมตอบโจทย์สายเปย์. <https://www.infoquest.co.th/2024/382665>.
- Kotler, P. (1994). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control* (8th ed.). Prentice Hall.
- Kotler, P. & Keller K. L. (2011). *Marketing Management* (14th ed.). Prentice Hall.
- Makesend. (2018, 28 ธันวาคม). มารู้อย่าง 3 ทางเลือก อาหารแมว และอาหารสุนัข แบบไหนเหมาะสมกับสัตว์เลี้ยงของคุณ. <https://www.makesend.asia/3-ways-choosing-your-cat-and-dog-food/>.
- Marketeer Online. (2561, 17 กันยายน). เจาะอินไซด์ตลาดสัตว์เลี้ยง เมื่อคนรุ่นใหม่รักน้องหมาเหมือนกับลูก. <https://marketeeronline.co/archives/68580>.
- Marketeer Online. (2564, 5 กุมภาพันธ์). ตลาดสัตว์เลี้ยงเติบโต. <https://marketeeronline.co/archives/208740>.
- Marketeer Online. (2564, 7 ธันวาคม). ปรากฏการณ์ Pet Humanization ดันตลาดธุรกิจเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงโต. <https://marketeeronline.co/archives/243237>.
- Oxford Reference. (2016). *A Dictionary of Marketing Online* (4th ed.). <https://www.oxfordreference.com/>.
- Phetsopha, T., Chienwattanasook, K., & Rittiboonchai, W. (2021). E-Commerce Marketing Mix Factors for Safe Vegetable Purchase Decision: The Second Order Confirmatory Factor Analysis. *Journal of Global Business Review* 23(2), 57-69.
- Positioning. (2562, 21 พฤษภาคม). “รอยัล คานิน” เตรียมขึ้นแท่นอันดับ 1 ครบทั้งผู้นำตลาดอาหารสุนัขและแมวกุุ่ม Specialty Trade Channel ในปีหน้า. <https://positioningmag.com/1230851>.

Purina. (ม.ป.ป.). มารู้จักอาหารแมวสำหรับน้องแมวกิน. <https://www.purina.co.th/articles/cats/feeding/what-cats-eat/cats-food-tips>.

Schiffman, G.L. & Wisenblit, J. (2019). *Consumer Behavior* (12th ed.). Pearson Education.

Schleicher, M., Cash, S. B., & Freeman, L. M. (2019). Determinants of Pet Food Purchasing Decisions. *The Canadian Veterinary Journal*, 60(6), 644.

Shopee Blog. (2567, 19 มกราคม). เอาใจคนรักสุนัข! อาหารสุนัขยี่ห้อไหนดี สารอาหารครบถ้วน กินแล้วสุขภาพดี. <https://shopee.co.th/blog/recommend-best-brands-dog-food/>

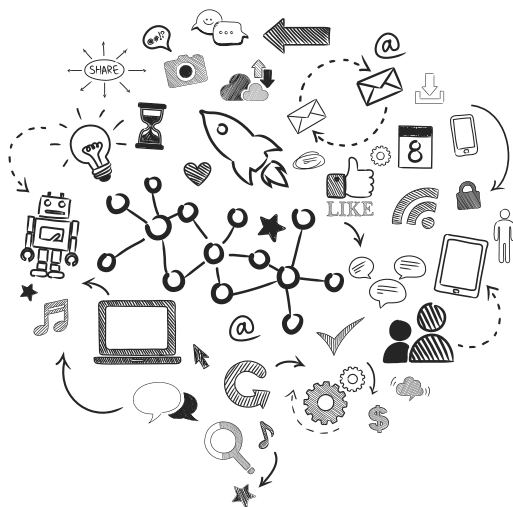
Vinassa, M., Vergnano, D., Valle, E., Giribaldi, M., Nery, J., Prola, L., Bergero, D. & Schiavone, A. (2020). Profiling Italian Cat and Dog Owners' Perceptions of Pet Food Quality Traits. *BMC Veterinary Research*, 16(2020), 1-10.

Xiao, Y., Wang, H. H., & Li, J. (2021). A New Market for Pet Food in China: Online Consumer Preferences and Consumption. *The Chinese Economy*, 54(6), 430-440.

4

The Study of Factors Driving the Organization Logistics Management Supply Chain Management and Risk Management for Sustainable Organizational Development of Logistics Entrepreneurs in Bangkok Metropolitan Region

ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์
Piyachat Jarutirasarn

การศึกษาปัจจัยขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการ ซัพพลายเชนและการบริหารความเสี่ยงสู่การพัฒนาองค์กรอย่าง ยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

The Study of Factors Driving the Organization Logistics Management
Supply Chain Management and Risk Management for Sustainable
Organizational Development of Logistics Entrepreneurs

in Bangkok Metropolitan Region

ปิยะฉัตร จารุธีรสารณ์¹

Piyachat Jarutirasarn

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration Ramkhamheang University, Bangkok 10240, Thailand

e-mail: jarutirasarn@hotmail.com

Received : January 29, 2024 Revised : September 22, 2024 Accepted : September 26, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชนและการบริหารความเสี่ยงสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชน การบริหารความเสี่ยงสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในการเก็บข้อมูลใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงทั้งกับกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ บุคลากรระดับผู้บริหารงานด้านโลจิสติกส์ จำนวน 10 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารงานด้านโลจิสติกส์ จำนวน 400 คน จากบริษัทผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด การขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ และการจัดการซัพพลายเชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชน และการบริหารความเสี่ยงมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

โดยด้านความเสี่ยงมีค่าที่ทำนายได้สูงสุด ร้อยละ 61.70 รองลงมาคือด้านการจัดการซัพพลายเชน ร้อยละ 48.90 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ การบริหารโลจิสติกส์มีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ในการวางแผน นโยบายเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของการบริหาร และควรลดความเสี่ยงทางด้านเงินโดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงานและมีการควบคุมความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารโลจิสติกส์; การจัดการซัพพลายเชน; การบริหารความเสี่ยง; การพัฒนาองค์กร

Abstract

The objectives of this study, “The Study of Factors driving the Organization Logistics Management Supply Chain Management and Risk Management for Sustainable Organizational Development of Logistics Entrepreneurs in Bangkok Metropolitan Region,” is to examine the organizational drivers, logistics management, supply chain management, and risk management contributing to the sustainable development of logistics entrepreneurs in Bangkok and its surrounding areas. Data collection employed purposive sampling for both qualitative and quantitative samples. The qualitative sample consisted of 10 logistics management executives, while the quantitative sample included 400 logistics management executives from logistics companies in Bangkok and its vicinity. Data collection tools included interviews and questionnaires.

The research findings indicated that risk management and sustainable development achieved the highest average ratings. Organizational drivers, logistics management, and supply chain management attained high average ratings. Hypothesis testing revealed that organizational drivers, logistics management, supply chain management, and risk management, all had a significant impact on the sustainable development of logistics entrepreneurs in Bangkok and its vicinity. With a predictive value of 61.70%, risk management outperformed supply chain management, which came

in second with 48.90%. The study's recommendations highlight how logistics management influences the growth of sustainable organizations. The obtained data can be utilized for strategic planning and policy formulation to achieve management objectives. Additionally, financial risks should be mitigated by aligning roles and responsibilities with operational plans and maintaining continuous risk control.

4 **Keywords :** Logistics Management; Supply Chain Management; Risk Management; Organizational Development

บทนำ

ความซับซ้อนของการดำเนินงานในองค์กรจะมีเพิ่มมากขึ้น และปัญหาใหญ่ ก็คือการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เคยหยุดนิ่ง ความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลง โลกาภิวัตน์ของตลาด การแข่งขันทางธุรกิจ ตลอดจนความไม่แน่นอนของตลาด ทุกองค์กรไม่สามารถหลีกเลี่ยงแนวโน้มเหล่านี้ได้ (Wolfgang & Rainer, 2016) และปัจจุบันมีปัจจัยเรื่องโรคระบาดเข้ามามีอิทธิพลต่อการบริหารงานอย่างมาก ทำให้การทำงานต้องมีความรอบคอบ ระมัดระวังมากขึ้น หากตรวจพบผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 จะต้องปิดองค์กรเพื่อการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อและกักตัวพนักงานเป็นเวลา 14 วัน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการทำงานขององค์กร การบริหารต้นทุนและกำไร ส่งผลกระทบต่อลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ นับเป็นสถานการณ์ที่ยุ่งยากของผู้บริหารองค์กรรวมทั้งลูกค้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กร อย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2564 มีบริษัทให้บริการขนส่งหลายแห่งปิดให้บริการชั่วคราว ส่งผลให้เกิดปัญหาการคัดแยกและการจัดส่งล่าช้า พัสตุหลายรายการได้รับความเสียหาย บางบริษัทมีการชดเชยค่าเสียหายให้ลูกค้า เช่น ฟรีค่าส่งสินค้า เป็นต้น (บริษัท ไทย บรอดคาสติ้ง จำกัด, 2564) เกิดปัญหาการขนส่งส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อธุรกิจ จากสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เข้มงวด หากสามารถจัดการงานได้ครอบคลุมตลอดโซ่คุณค่าย่อมทำให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพสูง

ดังนั้น โอกาสและทิศทางการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทุกคนในองค์กรต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

อย่างจริงจัง ผู้บริหารต้องมีความตระหนักถึงผลกระทบของความไม่แน่นอนที่ทำให้การทำงานต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามการรับมือกับปัจจัยที่กระทบจึงต้องมีการตัดสินใจแก้ปัญหาได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพโดยไม่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการดำเนินงานและเป้าหมายขององค์กร ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น การบริหารโลจิสติกส์ เช่น กิจกรรมการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ การบริหารงานคลังสินค้า การขนส่งวัสดุอุปกรณ์ หรือสินค้าสำเร็จรูปไปยังลูกค้า เป็นต้น การจัดการซัพพลายเชน คือ การจัดการลำดับของกระบวนการธุรกิจที่เริ่มต้น จากผู้บริโภคชั้นสุดท้ายไปจนกระทั่งผู้จัดจำหน่ายขั้นแรกสุด (Basic/Direct Supply Chain Management) ตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อ การผลิต จัดเก็บ การขนส่ง การจำหน่าย รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในองค์กร เพื่อสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า ดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ เริ่มตั้งแต่วัตถุดิบไปจนถึงมือลูกค้า เป็นสิ่งที่องค์กรจะต้องขับเคลื่อนไปข้างหน้าภายใต้สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก นำไปสู่องค์การอย่างยั่งยืนได้ (โกศล ดีศีลธรรม, 2561; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ม.ป.ป.)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีผลต่อการดำเนินธุรกิจโดยมีโลจิสติกส์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจ สังคมดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น ผู้บริหารจึงต้องรับบทบาทหนักในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพภายใต้การเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย จุดมุ่งหมายของการศึกษารั้งนี้คือ ศึกษาการขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชนและการบริหารความเสี่ยงสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารให้กับองค์กร โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน และบริหารองค์กรให้เติบโต อยู่รอดกับสถานการณ์การแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนองค์กรสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาการบริหารโลจิสติกส์สู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. เพื่อศึกษาการจัดการซัพพลายเชนสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการ โลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
4. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการ โลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

4

การขับเคลื่อนองค์กร

ปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรที่มุ่งสู่การเติบโตไปสู่อนาคต โดยการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและภายนอก ที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน การวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค อันเป็นข้อมูลที่แท้จริงที่ผนวกกับข้อมูลที่มีผู้บริหารมีอยู่เดิมรวมทั้งประสบการณ์และความรู้สึก SWOT Analysis จึงมีบทบาทสำคัญเพื่อการวางแผนงานและกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ม.ป.ป.; Beata, 2018) ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรยั่งยืน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ บุคลากรที่มีประสิทธิภาพส่งผ่านปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรขับเคลื่อนให้องค์กรเกิดความสมดุล (HR NOTE. Asia, 2562)

การบริหารโลจิสติกส์

โลจิสติกส์ประกอบด้วยหลายกิจกรรมที่ดำเนินการต่อเนื่องกันและเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับงานอื่น ๆ ขององค์กร เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดหาจัดซื้อวัตถุดิบ การคัดเลือกบรรจุภัณฑ์ การจัดเก็บพัสดุ กระบวนการผลิต การขาย การขนย้ายวัตถุดิบภายในองค์กร การบริหารคลังสินค้า การกระจายสินค้า รวมไปถึงการบริการลูกค้า การผลิตซ้ำ ทุกขั้นตอนนี้อาจเป็นต้นทุนในการบริหารกิจการทั้งสิ้น (บริษัท โลจิสท์พลัส จำกัด, 2565, Wolfgan & Rainer, 2016)) ความเชื่อมโยงกันในกระบวนการโลจิสติกส์พื้นฐานเริ่มจากวัตถุดิบที่ต้องเคลื่อนย้ายไปโรงงานผลิต หลังจากนั้นก็นำมาเก็บรักษาที่คลังสินค้าเพื่อรอขนย้ายไปคลังสินค้าของผู้ค้าปลีก และนำวางขายในร้านค้าปลีก (John, Robert, Brian, & John, 2020)

การจัดการซัพพลายเชน

กระบวนการจัดการโซ่อุปทาน คือ การรวบรวมเอากิจกรรมด้านการบริหารที่เกี่ยวข้องกับกลไกของโซ่อุปทานมารวมกัน โดยถูกแบ่งเป็นกลุ่มตามลักษณะการบริหารขององค์กรและศาสตร์แขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การตลาด การจัดซื้อจัดหา

การผลิต การบริหารความสัมพันธ์ เป็นต้น ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์กรว่าควรจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมใดบ้าง (Koh et al., 2007) โดย Li et al. (2006) ได้ให้ความสนใจใน 5 ด้านของกระบวนการบริหารจัดการโซ่อุปทาน ได้แก่ กลยุทธ์การบริหารผู้ส่งมอบซึ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับผู้ส่งมอบ การบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าให้ความสำคัญกับ ความพึงพอใจของลูกค้า คำติชม และความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กร คุณภาพของข้อมูลและความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับตลาด

การบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงองค์กร (Risk Management) หมายถึง วิธีการจัดการเพื่อเป็นไปตามคาดการณ์และลดผลเสียหรือความล้มเหลวหรือลดความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งระดับองค์กร ระดับหน่วยงานและระดับบุคคลได้รวมถึงลดความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ (สถาบันการbinพลเรือน, 2552 : 12) สำหรับความเสี่ยงเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยความเสี่ยง ประเภทความเสี่ยงสามารถจำแนก ดังนี้ 1.) ความเสี่ยงทางกลยุทธ์ (Strategic Risk) และ 2.) ความเสี่ยงการดำเนินงาน (Operational Risk) (โกศล ดีศีลธรรม, 2561)

การพัฒนาอย่างยั่งยืน

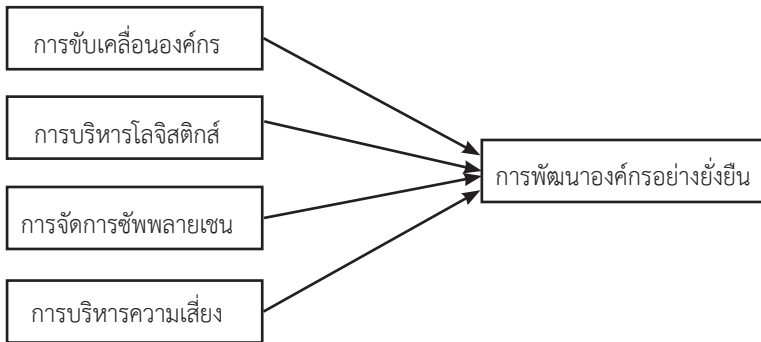
ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2565) อธิบายถึงกระบวนการขับเคลื่อนธุรกิจอย่างยั่งยืนระดับองค์กร ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ 1) การวิเคราะห์บริบท ความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจและผู้มีส่วนได้เสีย 2) การกำหนดนโยบายด้านความยั่งยืนขององค์กร 3) การกำหนดกลยุทธ์ด้านความยั่งยืนขององค์กร 4) การขับเคลื่อนความยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติ 5) การเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งการพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืนมีเป้าหมายหลัก คือ “การมุ่งสร้างคุณค่า 3 ด้าน” ได้แก่ คุณค่าทางเศรษฐกิจ คุณค่าทางสังคม และคุณค่าทางสิ่งแวดล้อมซึ่งคุณค่าทั้ง 3 ด้านนี้ จะต้องพิจารณาและบูรณาการเข้ากับกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานในทุกระดับขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวพร้อมรับความเสี่ยงและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (พิริยาภรณ์ อันทอง และศุภกร เอกชัยไพบุลย์, 2564)

ดังนั้นเห็นได้ว่า ภายใต้การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายตลอดเวลาในการแข่งขัน การขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชนและการบริหารความเสี่ยง จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนได้ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการวางแผน ดำเนินการ ควบคุมและประเมินผลขององค์กร

4

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ คือ ผู้บริหารงานโลจิสติกส์ขององค์กรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้บริหารงานด้านโลจิสติกส์และซัพพลายเชน จำนวน 10 ราย การวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหารงานโลจิสติกส์ขององค์กรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ที่เป็นผู้บริหารงานด้านโลจิสติกส์ (ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลางและผู้บริหารระดับสูง) จำนวน 400 ราย

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และนำไปทดสอบความถูกต้องของคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยการทำการทดสอบเครื่องมือ 2 ส่วน คือ การตรวจสอบความตรง และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ให้มีความเหมาะสมตามเนื้อหาแล้ว

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.782-0.933 แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่า ตัวชี้วัดมีค่า Item-Total Correlation สูงกว่า 0.30 ทั้งหมด ค่า Cronbach's Alpha ของทุกตัวแปรเกิน 0.70 ทั้งหมด (Nunnally, 1978)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิด โดยโทรศัพท์นัดหมายผู้บริหารล่วงหน้า ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกในภาพรวม

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามออนไลน์มีคำถามคัดกรองข้อมูลเป็นผู้บริหารทางด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน แบบสอบถามมีทั้งหมด 6 ตอน ประกอบด้วย ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) ข้อใดข้อหนึ่งและแบบเติมคำที่ตรงตามความเป็นจริง ส่วนการขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชน การบริหารความเสี่ยงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นคำถามมาตราวัดแบบ Likert Scale ซึ่งแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 5 ตัวเลือก

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน จำนวนพนักงานในองค์กร และตำแหน่งงาน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชน การบริหารความเสี่ยงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย มีการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ผลทางสถิติ ดังนี้ การวิเคราะห์

สมการถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ การขับเคลื่อนองค์กร การบริหารโลจิสติกส์ การจัดการซัพพลายเชน การบริหารความเสี่ยง ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 95

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

4

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ที่เป็นผู้บริหารงานโลจิสติกส์และซัพพลายเชนขององค์กร ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเฉพาะบุคคลที่เป็น ผู้บริหารงานด้านโลจิสติกส์ (ผู้บริหารระดับต้น จำนวน 4 คน ผู้บริหารระดับกลาง จำนวน 3 คนและผู้บริหารระดับสูง 3 สูง) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพในภาพรวม จำนวน 10 คน ดังนี้

ปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร (SWOT Analysis) เพื่อการขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน องค์กรต้องมีปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร ดังนี้

จุดแข็ง ด้านบุคลากร ส่งเสริมและพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่อง มีวัฒนธรรมองค์กรที่ดีให้พนักงานปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีทีมงานที่ดีและมีทีมเฉพาะที่สร้างความแตกต่าง จัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับพนักงานทุกฝ่าย ด้านการเงินต้องมีฐานะทางการเงินที่เข้มแข็ง ด้านเครื่องมือ โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่มาช่วยในการดำเนินงานให้สะดวก รวดเร็ว ควบคุมคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน

จุดอ่อน ด้านบุคลากร พนักงานบางคนไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีทัศนคติที่ไม่ดี พนักงานบางคนยังไม่ตระหนักถึงจริยธรรมองค์กร พนักงานขาดกำลังใจในการทำงาน การเข้าออกงานบ่อย พนักงานขาดความรู้ทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ พนักงานขาดทักษะต่อรองกับผู้จัดการหัวตูดิบ พนักงานขาดทักษะบริหารจัดการขนส่ง คลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพ ด้านการเงิน ค่าใช้จ่ายในการบริหารขวัญและกำลังใจมีผลต่อฐานะทางการเงิน ด้านกฎ ระเบียบ ยังมีความยืดหยุ่นของกลุ่มบางคนที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำส่งผลต่อความขัดแย้งภายในองค์กร

โอกาส ด้านตลาดการแข่งขัน ปริมาณความต้องการในตลาดมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง คลังสินค้ามีศักยภาพเพียงพอการรองรับตลาดที่เติบโต มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการบริหารโลจิสติกส์ การขนส่งที่มีหลากหลายช่องทาง มีความได้เปรียบเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องต้นทุนการขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้าน ด้านเทคโนโลยี การบริหารจัดการ

เทคโนโลยีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการทำงานของบริษัทค่อนข้างตอบโจทย์ของลูกค้าหลากหลายบริษัทมีโอกาสได้เปรียบในการสร้างความพึงพอใจ ด้านสิ่งแวดล้อม การให้บริการกรีนโลจิสติกส์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากขึ้น มีมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการทำงานและด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลในการคัดเลือกผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์มากขึ้น

อุปสรรค ด้านคู่แข่ง การมีพันธมิตรที่หลายหลายสร้างความท้าทายในการแข่งขันมากขึ้นการเรียนรู้งานและประสบการณ์ของลูกค้าต้องงานซัพพลายเชน ทำให้ลูกค้ามีอำนาจต่อรองมากขึ้น ซึ่งเป็นอุปสรรคการเจรจาและสร้างกำไรได้ ด้านการตลาด อัตราการแข่งขันที่รุนแรง เนื่องจากเป็นตลาดที่เข้าถึงได้ง่ายด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วไปพร้อมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็นต้องใช้เงินในการลงทุนตามค่อนข้างสูง ด้านการเมือง การมีนโยบายค่าแรงงานที่มีผลต่อการดำเนินงาน การชุมนุมทำให้เป็นอุปสรรคในการบริหารโลจิสติกส์

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.20 ส่วนใหญ่อายุ 41-45 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 การศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 ประสบการณ์การทำงาน 6 ปีขึ้นไป จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 74.50 จำนวนพนักงานในองค์กร 200 คนขึ้นไป จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 67.80 ตำแหน่งงานเป็นผู้บริหารระดับต้น จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.80

ตารางที่ 1 : ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวม

การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การขับเคลื่อนองค์กร	3.79	.78	มาก
การบริหารโลจิสติกส์	4.05	.69	มาก
การจัดการซัพพลายเชน	3.97	.79	มาก
การบริหารความเสี่ยง	3.79	.76	มาก
การพัฒนาอย่างยั่งยืน	4.03	.82	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวม ด้านการบริหารโลจิสติกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 2 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการจัดอันดับองค์กรกับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig
(Constant)	1.44	.17		8.27	.00
1. มีการจัดงบประมาณเพียงพอต่อการบริหารองค์กร (X_1)	.04	.04	.04	.97	.33
2. มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถกับตำแหน่งงาน (X_2)	.31	.05	.34	6.76	.00*
3. จัดระบบคลังความรู้ด้านโลจิสติกส์อยู่ในฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้ร่วมกัน (X_3)	.03	.04	.05	.87	.38
4. ได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม (X_4)	.18	.05	.23	3.90	.00*
5. จัดระบบ เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้พนักงานในองค์กรทราบอย่างต่อเนื่อง (X_5)	.09	.05	.13	2.11	.03*

$R = 0.64$, $R^2 = .416$, $SEE = 0.63$, $F = 56.18$, $Sig = .00^*$

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดอันดับองค์กรมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถกับตำแหน่งงาน ได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและจัดระบบ เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้พนักงานในองค์กรทราบอย่างต่อเนื่อง โดยสมการถดถอยพหุ คือ $Y = 1.44 + 0.31(X_2) + 0.18(X_4) + 0.09(X_5)$ โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 41.60

ตารางที่ 3 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการบริหารโลจิสติกส์กับการพัฒนา องค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig
(Constant)	.80	.18		4.53	.00
1. มีนโยบาย จุดมุ่งหมายขององค์กรชัดเจน และประกาศให้ ทุกคนในองค์กรรับทราบ เพื่อปฏิบัติร่วมกันไปในทิศทาง เดียวกัน (X_1)	.12	.06	.13	2.06	.04*
2. มีการวางแผนงานตามกลยุทธ์ที่กำหนด และปรับแผนเมื่อมี การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ (X_2)	.09	.07	.09	1.31	.19
3. มีการจัดการองค์การเหมาะสมกับตามลำดับขั้นการบังคับ บัญชาฝ่ายต่าง ๆ ขององค์การ (X_3)	.19	.05	.20	3.95	.00*
4. มีผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์ดี พร้อมนำองค์การไปสู่การ เปลี่ยนแปลงและสร้างความยั่งยืน (X_4)	.03	.05	.03	.61	.54
5. มีการควบคุม การสั่งการพนักงานที่มีระบบขั้นตอนชัดเจน ตามโครงสร้างสายการบังคับบัญชา (X_5)	.29	.05	.32	5.23	.00*
6. ให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้เสีย (X_6)	.07	.04	.08	1.77	.08

R = 0.69, R² = .489, SEE = 0.59, F = 62.74, Sig = .00*

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารโลจิสติกส์มีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน
 ของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า มีนโยบาย
 จุดมุ่งหมายขององค์กรชัดเจน และประกาศให้ทุกคนในองค์กรรับทราบ เพื่อปฏิบัติ
 ร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน มีการจัดการองค์การเหมาะสมกับตามลำดับขั้นการบังคับ
 บัญชาฝ่ายต่าง ๆ ขององค์การและมีการควบคุม การสั่งการพนักงานที่มีระบบขั้นตอน
 ชัดเจนตามโครงสร้างสายการบังคับบัญชา โดยสมการถดถอยพหุ คือ $Y = .80 +$
 $0.12(X_1) + 0.19(X_3) + 0.29(X_5)$ โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 48.90

ตารางที่ 4 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการจัดการซัพพลายเชนกับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig
(Constant)	1.23	.15		8.14	.00
1. มีความเข้าใจว่าจัดการซัพพลายเชน มีความสำคัญต่อรายได้ขององค์กร (X_1)	.01	.05	.01	.26	.79
2. มีบุคลากรที่ชำนาญด้านจัดการซัพพลายเชนเพื่อดำเนินการองค์การให้มีประสิทธิภาพ (X_2)	.11	.05	.12	2.27	.02*
3. มีเทคโนโลยีด้านซัพพลายเชนที่ช่วยลดต้นทุนให้กับองค์กร (X_3)	.35	.04	.42	8.03	.00*
4. เน้นจัดการซัพพลายเชนที่รวดเร็ว ถูกต้อง ตรงเวลา ต้นทุนต่ำ (X_4)	.24	.04	.26	5.33	.00*

$R = 0.71$, $R_2 = .507$, $SEE = 0.58$, $F = 101.72$, $Sig = .00^*$

จากตารางที่ 4 พบว่า การจัดการซัพพลายเชนมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า มีบุคลากรที่ชำนาญด้านจัดการซัพพลายเชนเพื่อดำเนินการองค์การให้มีประสิทธิภาพ มีเทคโนโลยีด้านซัพพลายเชนที่ช่วยลดต้นทุนให้กับองค์กรและเน้นจัดการซัพพลายเชนที่รวดเร็ว ถูกต้อง ตรงเวลา ต้นทุนต่ำ โดยสมการถดถอยพหุ คือ $Y = 1.23 + 0.11(X_2) + 0.35(X_3) + 0.24(X_4)$ โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 50.70

ตารางที่ 5 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการบริหารความเสี่ยงกับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig
(Constant)	.86	.13		6.39	.00
1. มีการกำหนด ออกแบบ แผนบริหารความเสี่ยงที่ให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ผลกระทบต่อองค์กร (X_1)	.16	.04	.21	3.99	.00*
2. กำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (X_2)	.18	.05	.20	3.75	.00*

ตารางที่ 5 : การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการบริหารความเสี่ยงกับการพัฒนาองค์กร อย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ต่อ)

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig
3. จัดอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พนักงานมีความสามารถตรงกับลักษณะของงาน ลดความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากบุคคล (X ₃)	.30	.03	.39	11.09	.00*
4. ไม่มีข้อร้องเรียนเรื่องคุณภาพสินค้าหรือการให้บริการ (X ₄)	.18	.03	.22	6.57	.00*

R = 0.78, R² = .617, SEE = 0.51, F = 159.31, Sig = .00*

จากตารางที่ 5 พบว่า การบริหารความเสี่ยงมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า มีการกำหนดออกแบบ แผนบริหารความเสี่ยงที่ให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ผลกระทบต่อองค์กร กำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จัดอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พนักงานมีความสามารถตรงกับลักษณะของงาน ลดความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากบุคคล ไม่มีข้อร้องเรียนเรื่องคุณภาพสินค้าหรือการให้บริการ โดยสมการถดถอยพหุ คือ $Y = .86 + 0.16(X_1) + 0.18(X_2) + 0.30(X_3) + 0.18(X_4)$ โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 61.70

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนองค์กรสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนองค์กรมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถกับตำแหน่งงาน (เสกฐิตติเย็นเยือก และคณะ, 2566) ได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและจัดระบบ เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้พนักงานในองค์กรทราบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมิกา คลองข่อย (2554) ศึกษาเรื่องการปรับตัวในการจัดการโลจิสติกส์ของบริษัท ข้ามชาติในภาวะเศรษฐกิจถดถอย (ช่วงปี พ.ศ. 2550-2551) กรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และเสื้อผ้าสำเร็จรูปในเขตกรุงเทพมหานคร มีกลยุทธ์ต่าง ๆ ทั้งหมดที่สัมพันธ์ไปใน

ทิศทางเดียวกับผลการดำเนินงาน ได้แก่ กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งใหม่ กลยุทธ์การขนส่งเที่ยวเปล่า กลยุทธ์การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ กลยุทธ์การปรับกระบวนการทำงาน กลยุทธ์การว่าจ้างบริษัทภายนอก กลยุทธ์การบริหารคลังสินค้า กลยุทธ์ทำเลที่ตั้งคลังสินค้า โรงงานและศูนย์กระจายสินค้า

2. เพื่อศึกษาการบริหารโลจิสติกส์สู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโลจิสติกส์มีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต้องมีนโยบาย จุดมุ่งหมายขององค์กรชัดเจน และประกาศให้ทุกคนในองค์กรรับทราบ เพื่อปฏิบัติร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน มีการจัดการองค์การเหมาะสมกับตามลำดับขั้นการบังคับบัญชาฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรและมีการควบคุม การสั่งการ พนักงานที่มีระบบขั้นตอนชัดเจนตามโครงสร้างสายการบังคับบัญชา สอดคล้องกับแนวคิดของ Wolfgan and Rainer (2016) โลจิสติกส์ประกอบด้วยหลายกิจกรรมที่ดำเนินการต่อเนื่องกันและเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับงานอื่นๆ ขององค์กร เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดหาจัดซื้อวัตถุดิบ การคัดเลือกบรรจุภัณฑ์ การจัดเก็บพัสดุ กระบวนการผลิต การขาย การขนย้ายวัตถุดิบภายในองค์กร การบริหารคลังสินค้า การกระจายสินค้า รวมไปถึงการบริการลูกค้า ทุกขั้นตอนนี้ถือเป็นต้นทุนในการบริหารกิจการทั้งสิ้นซึ่งผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

3. เพื่อศึกษาการจัดการซัพพลายเชนสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า การจัดการซัพพลายเชนมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต้องมีบุคลากรที่ชำนาญด้านจัดการซัพพลายเชนเพื่อดำเนินการองค์การให้มีประสิทธิภาพ มีเทคโนโลยีด้านซัพพลายเชนที่ช่วยลดต้นทุนให้กับองค์การและเน้นจัดการซัพพลายเชนที่รวดเร็ว ถูกต้อง ตรงเวลา ต้นทุนต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์และวรพล วังขนานนท์ (2561) ศึกษาเรื่อง ตัวแบบเชิงสาเหตุของการบูรณาการโซ่อุปทานที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงพยาบาล ในสังกัดสำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์เพียร์สัน และค่าการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบ ผลการศึกษาพบว่า การบูรณาการกับซัพพลายเออร์และด้านการบูรณาการภายในมีอิทธิพลเชิงลบต่อ

คุณภาพการบริการในโรงพยาบาล ส่วนการบูรณาการกับผู้ป่วยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพการบริการในโรงพยาบาลและสอดคล้องกับแนวคิดของ ศากุน บุญอิต (2558) กล่าวถึง การจัดการซัพพลายเชนในอนาคต เป็นเรื่องต้นทุนและการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยี ความต้องการของลูกค้า การรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การจัดการซัพพลายเชนจะต้องมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของลูกค้า มีการบริหารคลังสินค้าอย่างเหมาะสมและการสร้างเครือข่ายซัพพลายเชนให้ครอบคลุมทั่วโลก

4. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต้องมีนโยบาย จุดมุ่งหมายขององค์กรชัดเจน และประกาศให้ทุกคนในองค์กรรับทราบ เพื่อปฏิบัติร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน มีการจัดการองค์การเหมาะสมกับตามลำดับขั้นการบังคับบัญชาฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรและมีการควบคุมการสั่งการพนักงานที่มีระบบขั้นตอนชัดเจนตามโครงสร้างสายการบังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของอรจิรา ธนรัช (2564) กรณีศึกษาบริษัทโลจิสติกส์ในไทยกับการปรับตัวในวิกฤตโควิด พบว่าบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของบริษัทโลจิสติกส์ และมีความชำนาญการด้านโลจิสติกส์เป็นอย่างดี ความต้องการของตลาดเพิ่มมากขึ้นในช่วงโควิดเนื่องจากลูกค้าเปลี่ยนมาสั่งออนไลน์มากขึ้น ทำให้การจัดการโลจิสติกส์เข้าทั้งหน้างานและหลังบ้านค่อนข้างมีปัญหา โดยบริษัทมีทางแก้ไขคือการปรับตัวหน้างานด้วยการเปลี่ยนกลยุทธ์และวิธีการรับสินค้า มีการเตรียมตัวที่ดีก็สามารถจัดการกระบวนการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องได้โดยมีความติดขัดน้อยที่สุด การทำแผนแม่บทให้กระบวนการโลจิสติกส์เป็นระบบระเบียบ สามารถจัดสรรทรัพยากรได้ดีขึ้น รวมถึงเรียบเรียงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เน้นความรวดเร็วในการตอบสนอง และการสร้างความเชื่อมั่นในสุขอนามียมากกว่าการเพิ่มความหลากหลายของสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ลูกค้ามั่นใจในความปลอดภัยตามมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคมและมาตรฐานการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากข้อมูลจากปัจจัย

ภายในและปัจจัยภายนอก องค์กร สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนองค์กร เช่น ปัจจัยภายใน ด้านบุคลากรที่เป็นส่วนสำคัญกับองค์กรเพื่อขับเคลื่อนองค์กรนั้น ต้องจัดสวัสดิการที่ดี จัดกิจกรรมอบรมเสริมสมรรถนะ ทักษะ ประสิทธิภาพ ความรู้ รวมถึงเปิดโอกาส ร่วมแสดงความคิดเห็นได้ เป็นต้น

2. ทราบถึงการบริหารโลจิสติกส์มีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน นโยบาย วางแผนกลยุทธ์ จุดมุ่งหมายของการบริหาร เพื่อให้กระบวนการผลิตสินค้า การจัดส่งสินค้า การจัดเก็บสินค้า การขนส่งสินค้าและอื่น ๆ ให้กับลูกค้าได้ทันเวลา ถูกสถานที่ ถูกลูกค้าและมีประสิทธิภาพ

3. ทราบถึงการจัดการซัพพลายเชนมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ควรเน้นการบริการที่บริษัทให้บริการกับลูกค้ามีความหลากหลายมากขึ้น และมีรายละเอียดปลีกย่อยในด้านระบบเอกสาร วิธีการนำเข้าส่งออก และนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในซัพพลายเชน ช่วยลดต้นทุนในการบริหารงานได้

4. ทราบถึงการบริหารความเสี่ยงมีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ควรลดความเสี่ยงทางด้านเงินโดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงานและมีการควบคุมความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ทางด้านการผลิตหรือกระบวนการดำเนินงานนั้น ปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่รวดเร็ว มีคุณภาพและตรงเวลา

5. ได้แนวทางการบริหารองค์กร การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการแข่งขันในอนาคต ต้องคำนึงถึงสามมิติด้านความยั่งยืน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการทำธุรกิจ โดยด้านสังคม ทำความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ด้านสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กร หรือเป็นกรีนโลจิสติกส์และด้านเศรษฐกิจ จ้างพนักงานเพิ่มตามความสมดุลของงานองค์กร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การขับเคลื่อนองค์กร จะต้องจัดองค์การเป็นแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ จัดเก็บฐานข้อมูลความรู้ด้านโลจิสติกส์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลมาใช้ได้ร่วมกัน จะต้องจัดงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารองค์การ และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

2. การบริหารโลจิสติกส์ที่ดี จะต้องมีการจัดการองค์การเหมาะสมกับโครงสร้าง องค์การ ลำดับขั้นของการบังคับบัญชาฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินวางแผนงานตามกลยุทธ์หาก มีการเปลี่ยนแปลงต้องปรับเปลี่ยนแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้น

3. การจัดการซัพพลายเชนที่มีประสิทธิภาพ องค์การจะต้องมีเทคโนโลยีที่ช่วยลดต้นทุนเข้ามาช่วยในการบริหาร มีบุคลากรที่ชำนาญการด้านซัพพลายเชนเข้ามาช่วย บริหารองค์การโดยต้องวางแผนจัดหาบุคลากรเข้ามาเสริมทีมงานให้มีคุณภาพ และควร ใช้กลยุทธ์ความร่วมมือระหว่างองค์การ (MOU) ของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์และ ซัพพลายเชน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมดำเนินการและลดต้นทุน

4. การบริหารความเสี่ยง เพื่อลดความเสี่ยงให้กับองค์การจะต้องมีการออกแบบ แผนบริหารความเสี่ยง วิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการป้องกันความเสี่ยงตามระบบ มีการบริหารจัดการข้อร้องเรียนอย่างรวดเร็ว และมีแนวทางป้องกันข้อร้องเรียนทางด้าน สินค้าหรือการให้บริการในระยะยาว รวมถึงมีแผนอบรมระยะสั้นและระยะยาว การให้ ความรู้แก่นักงานทุกระดับ เพื่อลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุข เพื่อ การจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด-19 ในข้อกำหนดออกตามความใน มาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1). https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/g_other/g_other02.pdf.

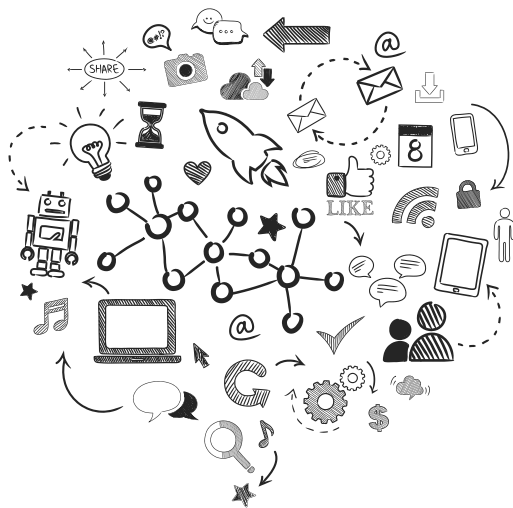
โกศล ดีศีลธรรม (2561). กลยุทธ์บริหารความเสี่ยงเพื่อความต่อเนื่องทางธุรกิจ. Thailandindustrycom_official. <http://www.thailandindustry.com/ onlinemag/view2.php?id=549§ion= 4&issues=26>.

- เขมิกา คลองข่อย. (2554). การปรับตัวในการจัดการโลจิสติกส์ของบริษัทข้ามชาติในภาวะเศรษฐกิจถดถอย (ช่วงปี พ.ศ. 2550-2551) กรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่มและเสื้อผ้าสำเร็จรูปในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ฉัตรชัย เหล่าเขตการณและวรพล วัฒนานนท์. (2561). แบบเชิงสาเหตุของการบูรณาการโซ่อุปทานที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงพยาบาล ในสังกัดสำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข, *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 12(28), 124–137.
- บริษัท ไทย บรอดคาสต์ จำกัด. (2564, 27 กรกฎาคม). *พัสดุล้น ส่งช้า” เช็กสถานะขนส่งไทย วิกฤต โควิดที่กระทบหนักกว่าทุกระลอก*. TODAY Bizview. <https://workpointtoday.com/thai-express-business-status01/>.
- บริษัท โลจิสท์พลัส จำกัด. (2565, 5 กันยายน). *ปัญหาของโลจิสติกส์ (Logistics) ที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องตระหนัก*. Logistplus. <https://logistplus.co.th/>.
- พริยาภรณ์ อันทอง และศุภกร เอกชัยไพบูลย์. (2564). *Checklist เครื่องมือการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความยั่งยืน สำหรับธุรกิจที่เพิ่งเริ่มต้นพัฒนาความยั่งยืนในองค์กร*. ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ม.ป.ป.). *การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)*. <https://www.stou.ac.th/Offices/rdec/headquater/upload/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B9%8C%20SWOT.pdf>.
- ศากุน บุญอิต. (2558). *การจัดการซัพพลายเชนเพื่อความเป็นเลิศ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *SUSTAINABILITY MANAGEMENT PROCESS*. <https://setsustainability.com/ESG-ratings>.
- สถาบันการบินพลเรือน. (2565). *คู่มือการบริหารความเสี่ยงสถาบันการบินพลเรือน ประจำปีงบประมาณ 2565*. สำนักนโยบายแผนงาน.

- เสฏฐวุฒิ เย็นเอือก ชนะเกียรติ สมานบุตร และเฉลิมพร เย็นเอือก. (2566). การศึกษา
แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงานโลจิสติกส์การขนส่ง.
วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์, 19(1), 44-57.
- อรจิรา ธนรัช. (2564). กรณีศึกษาบริษัทโลจิสติกส์ในไทยกับการปรับตัวในวิกฤตโควิด.
(สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Beata, B. (2018, March 7). *SWOT & SO WHAT?: Make sense of your plans*.
Linked in. <https://www.linkedin.com/pulse/swot-so-what-make-sense-your-plans-beata-borucka>.
- HR NOTE. Asia. (2562, 19 มิถุนายน). *การพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน* (Sustainable Organization). <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190618-sustainable-organization/>.
- John L, Robert, A., Novack, B, G, & John, J. C. (2020). *Supply Chain Management: A Logistics Perspective*. Cengage Learning.
- Li, S. Bhanu Ragu-Nathanb, T.S. Ragu-Nathanb, & S. Subba Rao. (2006).
The impact of supply chain management practices on competitive
advantage and organizational performance. *Omega*, 34(2), 107-124.
- Koh, S.C., Mehmet Demirbag, Erkan Bayraktar & Ekrem Tatoglu. (2007). The
impact of supply chain management practices on performance
of SMEs. *Industrial Management & Data Systems*, 107(1), 103-124.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). McGraw-Hill.
- Wolfgang, V. & Rainer L. (2016, 24 November). *Complexity drivers in
manufacturing companies: a literature review*. Springer. [https://
link.springer.com/article/10.1007/s12159-016-0152-9](https://link.springer.com/article/10.1007/s12159-016-0152-9)

พันแสง วีระประเสริฐ และ กนกพร นุ่มทอง
 Panseang Veraprasert and Kanokporn Numtong

ขนม “ปัน” มิติทางวัฒนธรรมจีนฮากกาที่คงอยู่และปรับเปลี่ยน กรณีศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ในสังคมไทย

“Ban”, Hakka Cultural Continuance and Dynamism

Case Study of Modification and Maintenance in Thai Society

พันแสง วีระประเสริฐ¹ และกนกพร นุ่มทอง²

Panseang Veraprasert and Kanokporn Numtong

¹วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10500 ประเทศไทย

Silapakorn University International College, Bangkok 10500, Thailand

e-mail: veraprasert_p2@su.ac.th

²คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ ฯ 10900 ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand e-mail: kanokporn.n@ku.th

Received : March 28, 2024 Revised : October 14, 2024 Accepted : October 29, 2024

บทคัดย่อ

ขนม “ปัน” เป็นอาหารประเภทหนึ่งที่มีสะท้อนถึงอัตลักษณ์และภูมิปัญญาอันโดดเด่นของชาวจีนฮากกาโบราณ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ของขนม “ปัน” ในสังคมไทย ด้วยวิธีการสืบค้นเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลภาคสนามโดยเน้นไปที่ชุมชนจีนฮากกาในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันยังคงมีการผลิตและจำหน่ายขนม “ปัน” ดำรับจีนฮากกาโบราณรวม 18 ชนิด โดย 7 ชนิดเป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและอีก 11 ชนิด มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับขนมในวัฒนธรรมอื่นๆ ส่วนการผันแปรนั้นพบว่า ขนม “ปัน” บางชนิด เกิดการเปลี่ยนแปลงชื่อเรียก วัตถุดิบที่เป็นส่วนผสม วิธีการผลิต สีส่นและรสชาติ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการผันแปรนั้น คือ ความแตกต่างทางภาษา สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การประหยัดเวลา การลดต้นทุนการผลิต และการสร้างทางเลือกใหม่เพื่อดึงดูดผู้บริโภค สำหรับการดำรงอยู่ในสังคมไทย ปัจจุบันขนม “ปัน” ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในชุมชนจีนฮากกาดังในอดีต เพราะความนิยมในการบริโภคน้อยลง เนื่องจากกระแสนิยมขนมร่วมสมัยที่แพร่หลายเข้ามาในชุมชน ส่งผลให้การผลิตและจำหน่ายลดลง และที่สำคัญคือ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากการุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ใส่ใจในประเพณีวัฒนธรรมตามขนบเดิม และไม่ตระหนักถึงคุณค่าของขนม “ปัน” เหมือนคนรุ่นก่อนๆ จึงทำให้ขาดการสืบทอดความรู้ จนน่าเป็นห่วงว่าจะสูญหาย

ไปในที่สุด อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ายินดีที่ ยังมีกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาที่มุ่งมั่นจะรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหารตำรับจีนฮากกาดั้งเดิมไว้ โดยได้รวบรวมสูตรอาหารทั้งคาวและหวาน รวมถึงสูตรขนม “ปัน” ชนิดต่างๆ ออกเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ ด้วยมุ่งหวังว่าจะนำไปสู่การฟื้นฟูและสืบสานให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย และดำรงอยู่สืบไปในอนาคต

คำสำคัญ : ขนมปัน; อาหารจีนฮากกาโบราณ; การผันแปร; การดำรงอยู่ในสังคมไทย

Abstract

“Ban” is a type of light food that reflects the distinctive identity and ancient wisdom of the Hakka people. This research article aims to investigate how “Ban” has changed and continued to exist in Thai society. The methodology involved document research of relevant studies and field data collection, focusing on the Hakka communities in the deep south of Thailand. The study findings revealed that currently, 18 varieties of traditional Hakka “Ban” are still made and marketed today. Among these, 7 varieties were unique, while 11 varieties share similarity with equivalent from other cultures. Some varieties of “Ban” have changed in terms of name, ingredients, preparation methods, colors and flavors. Factors contributing to these variations included linguistic differences, environmental and resource constraints, time-saving and cost-reduction measures, and the creation of new options to attract consumers. Concerning its current standing in Thai society, “Ban” was not as widely recognized in Hakka communities as it once was. This decline in popularity was due to lower consumption, which was influenced by the influx of contemporary consumption trends into the community. Consequently, production and sales have declined. Crucially, it was obvious that Thai-Hakka younger generations showed little interest in traditional customs and did not recognize the value of “Ban” as their predecessors did. This lack of interest has led to a discontinuity in knowledge transmission, raising concerns about its potential disappearance. Nevertheless, it is encouraging that there are still groups of Thai-Hakka who dedicate to maintaining the cultural identity of traditional Hakka cuisine. They have compiled recipes for both savory and sweet dish, including a number of “Ban”

recipes, and disseminated them via online media. They expect that their efforts will lead to the revival, transmission, and promotion of these culinary customs, ensuring their widespread recognition and ongoing survival.

Keywords : Ban; Traditional Hakka Cuisine; Dynamism; Continuance in Thai Society

บทนำ

จีนฮากกา 客家 ซึ่งในภาษาจีนแต้จิ๋วเรียกว่า “จิ้นแฉะแก” หรือ “จิ้นแคะ” นั้น มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต และจิตวิญญาณของการเป็นนักบุกเบิก ผู้ไม่หวั่นเกรงความยากลำบาก จากการอพยพเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนใหม่ เพื่อชีวิตที่ดีกว่า การตั้งถิ่นฐานของจีนฮากกาในดินแดนต่างๆ นั้น Huang Hui et al. (2016 : 1) ให้ข้อมูลว่าใน พ.ศ. 2555 มีชาวจีนฮากกาจำนวน 55 ล้านคนทั่วโลก โดย 45 ล้านคนอยู่ในประเทศจีน ที่เหลือส่วนใหญ่อยู่ในแถบอุษาคเนย์ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย สิงคโปร์ และพม่า วัฒนธรรมจีนฮากกาโพ้นทะเลจึงเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนฮากกากับวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐาน แต่ก็ยังคงเอกลักษณ์ของตนเองไว้

การแสวงหาถิ่นฐานใหม่แต่ครั้งโบราณ ช่วยหล่อหลอมให้ชาวจีนฮากกามีศักยภาพเฉพาะตน ดังที่ Linda Lau Anusasananan (2012 : 7-9) กล่าวว่า ตามประวัติศาสตร์แห่งความยากลำบากที่มีร่วมกัน ชาวจีนฮากกาตระหนักดีว่า พวกเขาพึ่งพาตนเองได้ ปรับตัวได้ ยืนหยัด ขยันหมั่นเพียร มัธยัสถ์ กล้าหาญ ค่อนข้างสันโดษ ขอบต่อสู้ และรักพวกพ้อง จิตวิญญาณและศักยภาพของชาวจีนฮากกาดังกล่าว ส่งเสริมให้พวกเขาเอาตัวรอดได้เมื่ออพยพไปยังดินแดนต่างถิ่น และด้วยวิถีชีวิตอันยากลำบากได้ก่อให้เกิดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านอาหาร โดยมีข้าวเป็นอาหารประเภทแบ่งที่สำคัญ

ขนม “ปัน” (粄) อาหารจีนฮากกาที่ใช้ข้าวเป็นวัตถุดิบหลัก และเป็นอาหารที่มีบทบาทสำคัญอยู่ในวิถีชีวิตของชาวจีนฮากกามาแต่โบราณจวบจนปัจจุบัน เหนี่ยวเหิง (Rao Yuansheng, 2020 : 83) กล่าวถึงความสำคัญของ “ปัน” ในเชิงอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมว่า ตัวอักษร “粄” (ปัน) ไม่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาจีนโดยทั่วไป และในภาษาจีนถิ่นอื่น เนื่องจากเป็นอักษรเฉพาะถิ่นจีนฮากกา คำว่า “ปัน” หมายถึงอาหารที่ทำจากแป้งโดยพื้นฐาน ส่วนใหญ่คือ แป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว และแป้งมันสำปะหลัง จากแป้งชนิดต่างๆ ดังกล่าวนำมาปรุงเป็นขนม “ปัน” ได้มากกว่า 200 ชนิด และในมุมมองของนักชิมอาหาร เมื่อเห็นคำถามว่า สิ่งประดิษฐ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอันดับ 5 ของจีนคืออะไร ชาวจีนแต้จิ๋วจะตอบว่า อาหารประเภท “ก้วย” (粿) ส่วนชาวจีนฮากกา

จะตอบว่า อาหารประเภท “ปัน” นอกจากนั้น ไ่่ก่วงซัง (Lai Guangchang, 2013 : 43) กล่าวถึงความสำคัญของ “ปัน” ว่า ชาวจีนฮากกาชอบรับประทาน “ปัน” อาหารที่ปรุงแต่งขึ้นจากช่วงเวลาที่ยากลำบาก แต่แฝงไว้ด้วยภูมิปัญญา คือ ช่วยต้านทานโรคภัย บำรุงสุขภาพ และยืดอายุขัยให้แก่ผู้บริโภค แม้จะปรุงขึ้นอย่างง่าย ๆ จากธัญพืชในท้องถิ่นชนบทนานาชนิด แต่ “ปัน” ก็เป็นตัวแทนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งของวัฒนธรรม ประเพณี และอาหารเลิศรสของชาวจีนฮากกา ส่วน หลู่หนิง (Lu Ning, 2014 : 68) กล่าวว่า บรรดาอาหารพื้นเมืองของชาวจีนฮากกาในเกาะไต้หวัน “ปัน” มีความสำคัญ และมีพัฒนาการ อาหารตำรับจีนฮากกานิยมนำวัตถุดิบที่สดใหม่มาแปรรูป เพื่อแก้ไข ปัญหาเรื่องการเก็บรักษาอาหารสด การนำข้าวเหนียวมาแปรรูปให้เป็น “ปัน” ก็เป็น สิ่งหนึ่งที่นิยมกันแพร่หลาย จากกาลเวลาที่ผ่านมามีการพัฒนาวิธีการปรุงมาโดยตลอด จึงทำให้เกิด “ปัน” หลากหลายชนิด

ประเทศไทยเป็นดินแดนหนึ่งที่มีชาวจีนฮากกาอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานใน ทุกภูมิภาค โดยเฉพาะในภาคใต้ โดยน่าจะเริ่มเข้ามาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2452 พร้อมกับ ชาวจีนถิ่นอื่นๆ และตั้งแต่ พ.ศ. 2452 เป็นต้นมา เมื่อรัฐบาลไทยเริ่มสร้างทางรถไฟ สายใต้ ชาวจีนฮากกาจำนวนมากได้อพยพเข้ามาในภาคใต้ และเริ่มทำการค้าในเมือง หาดใหญ่ หลังจากทางรถไฟสร้างเสร็จแล้ว เมืองหาดใหญ่ซึ่งมีชาวจีนฮากกาอาศัยอยู่ จำนวนมาก ก็ได้กลายเป็นศูนย์กลางการค้าแห่งใหม่ที่ใช้ภาษาจีนฮากกาเป็นภาษากลาง ในการค้าขาย และเป็นศูนย์กลางของชาวจีนฮากกาที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ (Ma Guitong, 2564 : 8-12) แต่ในสังคมไทยปัจจุบันชนม “ปัน” ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายและหารับ ประทานได้ยาก แม้ในภาคใต้ซึ่งมีชาวจีนฮากกาจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย สืบมาจนทุกวันนี้ และยังไม่มีการศึกษาเรื่องชนม “ปัน” ในสังคมไทยมาก่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษา เรื่อง ชนม “ปัน” มิติทางวัฒนธรรมจีนฮากกาที่คงอยู่และผันแปร : กรณี ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ในสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชนม “ปัน” ชนิดต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อเรียก และลักษณะเฉพาะ วัตถุดิบที่เป็นส่วนผสมหลัก และบทบาท (โอกาสใช้) ในพิธีกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์สอดคล้องทางวัฒนธรรมกับชนมในวัฒนธรรมอื่น
2. เพื่อศึกษาถึงความผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของชนม “ปัน” และการดำรง อยู่ ในสังคมไทย

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเรื่อง ขนม “ปิ่น” เป็นอาหารประเภทหนึ่ง que แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพชนและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาหารของชาวจีนฮากกาได้เป็นอย่างดี เมื่อชาวจีนฮากกาอพยพย้ายถิ่นฐานจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง อาหารจีนฮากกาจะได้รับการดัดแปลงสูตร ให้สอดคล้องกับวัตถุดิบที่หาได้ในสภาพแวดล้อมใหม่ แต่ยังคงอัตลักษณ์ดั้งเดิมไว้อย่างชัดเจนเสมอมา (Linda Lau Anusasananan, 2012 : 9-10)

2. แนวคิดเรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) ซึ่ง Shuang Liu, et al., (2011 : 247) อธิบายโดยอ้างอิงจาก Berry (1986) ว่า เมื่อบรรดาผู้อพยพได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมใหม่ พวกเขาต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมนั้น การผสมผสานทางวัฒนธรรมจึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมที่หลากหลาย ภายหลังจากที่ได้ติดต่อกันมาเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ และทางจิตวิทยา ซึ่งเกิดขึ้นจากการปรับตัวที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามบริบทของวัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่าง

3. งานวิจัยเรื่อง กระบวนการกลายของขนมฉบับแต่จิ๋วประจำเทศกาลจีนในสังคมไทย จักรกฤษณ์ เกษกาญจนานูช และจตุวิทย์ แก้วสุวรรณ (2563 : 100-132) อธิบายว่ามีการกลายของขนมฉบับแต่จิ๋วประจำเทศกาลจีนในสังคมไทยในหลายมิติ ประกอบด้วย การกลายของชื่อเรียก การกลายของวัตถุดิบหลัก การกลายของกรรมวิธีการทำ การกลายของรูปร่างและสีสันทสชาติ การกลายของความหมายแฝง และการกลายโอกาสในการใช้ (เทศกาล) โดยผู้วิจัยนำมาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องการผันแปรของขนม “ปิ่น” ในสังคมไทย

4. แนวคิดเรื่อง การยืมภาษาด้านการยืมศัพท์ (Lexical Borrowing) คือ การที่ภาษาหนึ่งรับคำจากอีกภาษาหนึ่งมาใช้เป็นคำของตน และด้านการยืมความหมาย (Semantic Borrowing) คือ การที่ภาษาหนึ่งรับความหมายหรือโนทัศน์ของคำในภาษาอื่นเข้ามาใช้เป็นคำของตนโดยการยืมแบบแปล หรือโดยบัญญัติศัพท์ขึ้นเพื่อใช้เรียกความหมายหรือโนทัศน์ที่ได้รับเข้ามา (พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ : ภาษาศาสตร์ประยุกต์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2553 : 259, 401) โดยนำมาใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ คำเรียกชื่อขนม “ปิ่น” ในสังคมไทย โดยการตั้งชื่อเรียกเป็นภาษาไทยคู่ไปกับชื่อเดิมในภาษาจีนฮากกา

วิธีการวิจัยและขอบเขตพื้นที่วิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งขอบเขตพื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกา ในอำเภอหาดใหญ่ อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา และอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งยังคงผลิตและจำหน่ายขนม “ป็น” อยู่ในปัจจุบัน โดยมีวิธีการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. สืบค้นข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของ ขนม “ป็น” ในวัฒนธรรมจีนฮากกา รวมทั้งแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ลงพื้นที่ภาคสนามที่ตลาดกิมหยง อำเภอหาดใหญ่ และที่บ้านดินลาน อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา และตลาดเทศบาลเมืองเบตง จังหวัดยะลา เพื่อสำรวจและเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับขนม “ป็น” ในพื้นที่ดังกล่าว โดยการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกา ทั้งที่เป็นปราชญ์ชุมชน ผู้ผลิตและจำหน่าย และผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับขนม “ป็น” โดยตรง จำนวน 8 ท่าน ตลอดจนผู้ผลิตและจำหน่ายขนม “ป็น” ชาวไทยเชื้อสายจีนถิ่นอื่น จำนวน 2 ท่าน รวมทั้งสิ้น 10 ท่าน
3. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของขนม “ป็น” ชนิดต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อเรียกและลักษณะเฉพาะ วัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสมหลัก และบทบาท (โอกาสใช้) ในพิธีกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์สอดคล้องทางวัฒนธรรมกับขนมในวัฒนธรรมอื่นในสังคมไทย จากข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสำรวจภาคสนาม
4. วิเคราะห์ถึงความผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของขนม “ป็น” และการดำรงอยู่ในสังคมไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับบทความวิจัยเรื่องนี้ ประกอบด้วย

1. คำว่า “ขนม” ในภาษาไทย หมายถึง ของกินที่ไม่ใช่กับข้าว
2. ตัวอักษรของคำว่า “粿” ในภาษาจีนฮากกา เขียนสะกดคำภาษาไทยว่า “ป็น” ซึ่งมีเสียงวรรณยุกต์ ไกล่เคียงกับเสียงวรรณยุกต์อินผิง (阴平) ในภาษาจีนกลาง ตามการออกเสียงด้วยสำเนียงเหมยเซี่ยน หรือหม่อแย่น (梅县) ของคุณบงกช เมธาพานิชย์ (2565 ; 2567) และคุณธนสิทธิ์ รุจิประภากร (2565 ; 2567) ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล ในขณะที่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในภูมิภาคอื่นจะออกเสียงของตัวอักษรของคำว่า “粿” ต่างออกไป เช่น ชาวไทย

เชื้อสายจีนฮากกาที่ชุมชนห้วยกระบอก อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จะออกเสียงว่า “ปุ้น” ตามสำเนียงเพ็งซุ่น หรือฟ่งซุ่น (凤顺)

3. ชื่อเรียกขนม “ปุ้น” ชนิดต่างๆ ในภาษาจีนฮากกา เขียนสะกดคำภาษาไทย ตามการออกเสียงด้วยสำเนียงเหมยเซียน หรือหม่อยแอ้นของคุนบงกช เมธาพาณิชย์ และคุณธนสิทธิ์ รุจิประภากร เช่นเดียวกัน

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานของขนม “ปุ้น”

ขนม “ปุ้น” เป็นทั้งขนมของว่างและขนมที่ใช้เซ่นไหว้ในเทศกาลต่างๆ ตามชนบทจีน ผลการสำรวจขนม “ปุ้น” ในพื้นที่ศึกษา พบว่ามีอยู่ 18 ชนิด ซึ่งมีรายละเอียดในมิติต่างๆ โดยสังเขป ดังนี้

1. ชื่อเรียกขนมและลักษณะเฉพาะของขนม “ปุ้น”

ขนม “ปุ้น” 18 ชนิด มีชื่อเรียกต่างๆ กัน ได้แก่ ขนมกิมกวาปุ้น (金瓜板) ขนมกิมกวาย้งปุ้น (金瓜酿板) ขนมแฉ่นแถ้วปุ้น (拳头板) ขนมฉวี่ปาปุ้น (粢粢板) หรือขนมฟุ่นปุ้น (粉板) ขนมชอยปุ้น (菜板) ขนมซาก๊อตปุ้น (沙葛板) ขนมช้วยปุ้น (水板) หรือขนมหว่องถ่องปุ้น (黄糖板) ขนมเซ้นห้งปุ้น (仙人板) ขนมเถี่ยมปุ้น (甜板) ขนมแถ้วสาปุ้น (豆沙板) ขนมแน้ปุ้น (艾板) หรือขนมซันหมิ่นปุ้น (清明板) ขนมแน้บ้งย้งปุ้น (艾叶酿板) ขนมผัดปุ้น (发板) หรือขนมเซี้ยวปุ้น (笑板) หรือขนมฮั้ปุ้น (喜板) ขนมฝุ่งกุกปุ้น (红龟板) ขนมม๊กปุ้น (麦板) ขนมมีเก้าปุ้น (味窖板/味酵板) ขนมโหล่วเพ็ดปุ้น (萝卜板) และขนมไหย่จำปุ้น (椰子板)

ขนม “ปุ้น” ทั้ง 18 ชนิดดังกล่าวข้างต้น มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งจำแนกเป็น

1. ขนม “ปุ้น” แบบไม่มีไส้มี 9 ชนิด ได้แก่ ขนมกิมกวาปุ้น ขนมแฉ่นแถ้วปุ้น ขนมช้วยปุ้น (หรือขนมหว่องถ่องปุ้น) ขนมเซ้นห้งปุ้น ขนมเถี่ยมปุ้น ขนมแน้ปุ้น ขนมผัดปุ้น (หรือขนมเซี้ยวปุ้นหรือขนมฮั้ปุ้น) ขนมม๊กปุ้น และขนมมีเก้าปุ้น

2. ขนม “ปุ้น” แบบยัดไส้มี 9 ชนิด ได้แก่ ขนมกิมกวาย้งปุ้น ขนมฉวี่ปาปุ้น (หรือขนมฟุ่นปุ้น) ขนมชอยปุ้น ขนมซาก๊อตปุ้น ขนมแถ้วสาปุ้น ขนมฮากกาย้งปุ้น ขนมฝุ่งกุกปุ้น ขนมโหล่วเพ็ดปุ้น และขนมไหย่จำปุ้น

2. วัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสมหลัก มีทั้งแป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว แป้งมันสำปะหลัง และแป้งข้าวสาลี

1. ขนม “ปิ่น” ที่ใช้แป้งข้าวเจ้าเป็นส่วนผสมหลัก 9 ชนิด ได้แก่ ขนมกิมกวาปิ่น ขนมกิมกวาย้งปิ่น ขนมชอยปิ่น ขนมชาก๊อดปิ่น ขนมเถียมปิ่น ขนมแท้วสาปิ่น ขนมฝุ่กยปิ่น ขนมโหล่วเพ็ดปิ่น และขนมไห่ย้งปิ่น

2. ขนม “ปิ่น” ที่ใช้แป้งข้าวเจ้าและแป้งมันสำปะหลังเป็นส่วนผสมหลักร่วมกัน 2 ชนิด ได้แก่ ขนมชู่ปิ่น และขนมมีเก้าปิ่น

3. ขนม “ปิ่น” ที่ใช้แป้งข้าวเจ้าและแป้งข้าวเหนียวเป็นส่วนผสมหลักร่วมกัน 3 ชนิด ได้แก่ ขนมฉวีปิ่น ขนมแนปิ่น และขนมแนย้งย้งปิ่น

4. ขนม “ปิ่น” ที่ใช้แป้งมันสำปะหลังเป็นส่วนผสมหลัก 1 ชนิด คือ ขนมเซ้นหึ่งปิ่น

5. ขนม “ปิ่น” ที่ใช้แป้งมันสำปะหลังและแป้งข้าวสาลีเป็นส่วนผสมหลักร่วมกัน 1 ชนิด คือ ขนมแซ่นแถ้วปิ่น

6. ขนม “ปิ่น” ที่ใช้แป้งสาลีเป็นส่วนผสมหลัก แต่ก็สามารถใช้แป้งข้าวเจ้าแทนแป้งสาลีได้ 2 ชนิด ได้แก่ ขนมผัดปิ่น และขนมมักปิ่น

3. บทบาท (โอกาสใช้) ในพิธีกรรม นอกจากเป็นอาหารว่างบริโภคในชีวิตประจำวันแล้ว ขนม “ปิ่น” ทุกชนิดใช้ไหว้เจ้าในวันพระจีน ขณะเดียวกัน ขนม “ปิ่น” บางชนิด ยังมีบทบาทในพิธีเซ่นไหว้ตามเทศกาลสำคัญต่างๆ คือ ขนมเถียมปิ่นใช้ในเทศกาลตรุษจีน ขนมแนปิ่น หรือขนมขึ้นหมื่นปิ่น ใช้ในเทศกาลขึ้นหมื่นหรือเซ็งเม้งหรือเทศกาลเซ่นไหว้บรรพชน

4. ความสัมพันธ์สอดคล้องของขนม “ปิ่น” กับขนมต่างวัฒนธรรม

ในบรรดาขนม “ปิ่น” 18 ชนิด ขนมที่มีลักษณะเฉพาะมี 7 ชนิด คือ ขนมกิมกวาปิ่น ขนมกิม กวาย้งปิ่น ขนมแซ่นแถ้วปิ่น ขนมแนปิ่น ขนมแนย้งย้งปิ่น ขนมมักปิ่น และขนมไห่ย้งปิ่น ส่วนอีก 11 ชนิด มีความสอดคล้องกับขนมต่างวัฒนธรรมในสังคมไทย คือ ขนม “ก้วย” (粿) ตำรับจีนแต้จิ๋ว ขนมตำรับไทย และขนมตำรับญี่ปุ่น ดังแสดงในตารางที่ 4-1 – 4-7

ตารางที่ 4-1 : รายชื่อขนม “ปัน” 3 ชนิด ที่มีชื่อเรียกตามวัตถุดิบสอดคล้องกับขนม “ก้วย” ดำรับจีนแต่จิว

ลำดับ	ชื่อขนม “ปัน”	ชื่อขนม “ก้วย”	วัตถุดิบที่สอดคล้องกัน
1	ขนมซากี้อัดปัน	ขนมหมั้วก้วย (芒光粿)	มันแกว
2	ขนมแหว่สาปัน	ขนมเต้าซำก้วย (豆沙粿)	ถั่วเขียว
3	ขนมโหล่เพ็ดปัน	ขนมไช่เก๋าก้วย (菜头粿)	หัวผักกาด

ตารางที่ 4-2 : รายชื่อขนม “ปัน” 1 ชนิด ที่มีชื่อเรียกตามรสชาติสอดคล้องกับขนม “ก้วย” ดำรับจีนแต่จิว

ลำดับ	ชื่อขนม “ปัน”	ชื่อขนม “ก้วย”	รสชาติขนมที่สอดคล้องกัน
1	ขนมเยิ้มปัน	ขนมเตี้ยมก้วย (甜粿)	หวาน

ตารางที่ 4-3 : รายชื่อขนม “ปัน” 1 ชนิด ที่มีชื่อเรียกตามรูปลักษณ์สอดคล้องกับขนม “ก้วย” ดำรับจีนแต่จิว

ลำดับ	ชื่อขนม “ปัน”	ชื่อขนม “ก้วย”	รูปลักษณ์ขนมซึ่งแฝงความหมายที่สอดคล้องกัน
1	ขนมฝูงกุยปัน	ขนมอังกู๋ก้วย (红龟粿)	รูปเต่าสีแดง เต่าเป็นสัญลักษณ์การมีอายุยืน

ตารางที่ 4-4 : รายชื่อขนม “ปัน” 2 ชนิด ที่มีชื่อเรียกตามวัตถุดิบและมีรูปลักษณ์สอดคล้องกับขนม “ก้วย” ดำรับจีนแต่จิว

ลำดับ	ชื่อขนม “ปัน”	ชื่อขนม “ก้วย”	วัตถุดิบส่วนผสมที่สอดคล้องกัน	รูปลักษณ์ขนมที่สอดคล้องกัน
1	ขนมข่อยปัน	ขนมกุไ่ก้วย (韭菜粿)	กุยช่าย (ผักที่ใช้ทำไส้ขนม)	ขนมมีรูปทรงกลมแบนขนาดใกล้เคียงกัน
2	ขนมเข้นหังปัน	ขนมเฉ่าก้วย (草粿)	หญ้าเฉ่าก้วย	เนื้อขนมสีน้ำตาลและนุ่มหนึบเนียนเหมือนกัน

ตารางที่ 4-5 : รายชื่อขนม “ปัน” 2 ชนิด ที่มีรูปลักษณ์สอดคล้องกับขนม “ก้วย” ดำรับจีนแต่จิว และขนมดำรับไทย

ลำดับ	ชื่อขนม “ปัน”	ชื่อขนม “ก้วย”	ชื่อขนมดำรับไทย	รูปลักษณ์ขนมที่สอดคล้องกัน
1	ขนมฝัดปัน	ขนมฮวกก้วย (发粿)	ขนมถั่วพู	รูปทรงคล้ายถั่วพูใส่ขนมเวลานึ่ง และเนื้อขนมพองฟู
2	ขนมมีเก้าปัน	ขนมจุกก้วย (水粿)	ขนมถั่ว	รูปทรงคล้ายถั่วใส่ขนมเวลานึ่ง

ตารางที่ 4-6 : รายชื่อขนม “ปัน” 1 ชนิด ที่มีสีสันและรูปลักษณ์สอดคล้องกับขนมตำรับไทย

ลำดับ	ชื่อขนม “ปัน”	ชื่อขนมตำรับไทย	สีสันและรูปลักษณ์ขนมที่สอดคล้องกัน
1	ขนมขุ่ยปัน	ขนมหน้าดอกไม้	ขนมมีสีสันคล้ายกันและมีรูปทรงคล้ายถ้วยขนมใส่ขนมเวลานึ่ง

ตารางที่ 4-7 : รายชื่อขนม “ปัน” 1 ชนิด ที่มีรูปลักษณ์ และใช้วัตถุดิบทำตัวขนม สอดคล้องกับขนมตำรับญี่ปุ่น

ลำดับ	ชื่อขนม “ปัน”	ชื่อขนมตำรับญี่ปุ่น	รูปลักษณ์ของขนมและวัตถุดิบทำตัวขนมที่สอดคล้องกัน
1	ขนมฉวีปาปัน	ขนมโมจิ (麻糬)	รูปทรงกลมขนาดใกล้เคียงกัน ใช้แป้งข้าวเหนียวทำตัวขนมเหมือนกัน (แต่ใส่ขนมฉวีปาปันใช้ถั่วลันเตาสีดำ ส่วนใส่ขนมโมจิใช้ ถั่วแดงต้มสุก)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความหมายของชื่อเรียกขนม “ปัน”

1.1 ขนม “ปัน” จำนวน 18 ชนิด มีชื่อเรียกต่างๆ กัน เมื่อพิจารณาการสร้างคำชื่อเรียกขนมแล้ว พบว่าคนจีนฮากกานิยมตั้งชื่อขนมตามวัตถุดิบมากที่สุด รองลงมาเป็นชื่อเรียกตามวัตถุดิบและวิธีการผลิต รูปลักษณ์เฉพาะตัว รูปลักษณ์ที่มีความหมายแฝง และรสชาติ ดังแสดงในตารางที่ 1.1-1 – 1.1-4

ตารางที่ 1.1-1 : รายชื่อขนม “ปัน” 11 ชนิด ที่มีชื่อเรียกตามวัตถุดิบทำตัวขนม ใส่ขนม และองค์ประกอบอื่นๆ

ลำดับ	ชื่อขนม “ปัน”	ความหมาย	หมายเหตุ
1	ขนมกิมกวาปัน	ขนมฟักทอง	กิมกวา (金瓜) แปลว่า ฟักทอง
2	ขนมกิมกวาจียองปัน	ขนมฟักทองยัดไส้	กิมกวา (金瓜) แปลว่า ฟักทอง จียอง (釀) แปลว่า ยัดไส้
3	ขนมขอยปัน	ขนม (ไส้) ผัก	ขอย (菜) แปลว่า ผัก (ผักที่ทำเป็นไส้ขนม คือ กุยช่าย)
4	ขนมชาก๊อดปัน	ขนม (ไส้) มันแกว	ชาก๊อด (沙葛) แปลว่า มันแกว
5	ขนมเข้แซ่ปัน	ขนมเผือก	หญ่าแซ่ปัน (仙草) คือ พืชสมุนไพรหญ่าเผือก
6	ขนมแน้ปัน	ขนมโถงจุหลิมพา	แน้ (艾) คือ พืชสมุนไพรโถงจุหลิมพา
7	ขนมแน้ยั้งปัน	ขนมโถงจุหลิมพา ยัดไส้	แน้ (艾) คือ พืชสมุนไพรโถงจุหลิมพา จียอง (釀) แปลว่า ยัดไส้
8	ขนมม็กปัน	ขนมข้าวสาลี	ม็ก (麦) แปลว่า ข้าวสาลี
9	ขนมมีเก้าปัน	ขนมราดน้ำเชื่อม	มี (味) มาจากคำว่า ผู่มี (紅味) แปลว่า น้ำเชื่อมสีแดง
10	ขนมโหล่เพ็ดปัน	ขนม (ไส้) หัวผักกาด	โหล่เพ็ด (萝卜) แปลว่า หัวผักกาด
11	ขนมไหย่จำปัน	ขนม (ไส้) มะพร้าว	ไหย่จำ (椰子) แปลว่า มะพร้าว

ตารางที่ 1.1-2 : รายชื่อขนม “ปิ่น” 2 ชนิด ที่มีชื่อเรียกตามวัตถุดิบทำตัวขนม
ไส้ขนม และวิธีการผลิต

ลำดับ	ชื่อขนม “ปิ่น”	ความหมาย	หมายเหตุ
1	ขนมฉวีปิ่น	ขนมข้าวเหนียวโม้หนึ่ง	ฉวีปิ่น (糍粑/粢粑) แปลว่า ข้าวเหนียวโม้หนึ่ง
2	ขนมแท้วสาปิ่น	ขนม (ไส้) ถั่วเขียวบด	แท้วสา (豆沙) แปลว่า ถั่วเขียวบด

ตารางที่ 1.1-3 : รายชื่อขนม “ปิ่น” 4 ชนิด ที่มีชื่อเรียกตามรูปลักษณะเฉพาะตัว
และตามรูปลักษณะที่มีความหมายแฝง

ลำดับ	ชื่อขนม “ปิ่น”	ความหมาย	หมายเหตุ
1	ขนมแขนงั่ว ปิ่น	ขนมกำปิ่น (ขนมรูปคล้ายกำปิ่น)	แขนงั่ว (拳头) แปลว่า กำปิ่น
2	ขนมชู้ปิ่น	ขนมน้ำ (เนื้อขนมมีลักษณะใสเหมือน น้ำ)	ชู้ (水) แปลว่า น้ำ
3	ขนมผัดปิ่น	ขนมฟู (เนื้อขนมพองฟู)	ผัด (发) แปลว่า ฟู หมายถึงความรุ่งเรืองเฟื่องฟู
4	ขนมฝูงกุยปิ่น	ขนมเต่าแดง (ขนมสีแดงรูปเหมือนเต่า)	ฝูง (红) แปลว่า แดง กุย (龟) แปลว่า เต่า หมายถึง อายุยืน

ตารางที่ 1.1-4 : รายชื่อขนม “ปิ่น” 1 ชนิด ที่มีชื่อเรียกตามรสชาติ

ลำดับ	ชื่อขนม “ปิ่น”	ความหมาย	หมายเหตุ
1	ขนมเกลียมปิ่น	ขนมหวาน	เกลียม (甜) แปลว่า หวาน

1.2 ในบรรดาขนม “ปิ่น” 18 ชนิด มี 3 ชนิด ที่มีชื่อเรียก 2 ชื่อ ซึ่งมีความ
หมายต่างกัน และมี 1 ชนิด ที่มีชื่อเรียก 3 ชื่อ โดยชื่อที่หนึ่งมีความหมายต่างจากชื่อที่
สองและชื่อที่สาม (ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกัน) ดังแสดงในตารางที่ 1.2-1 – 1.2-2

ตารางที่ 1.2-1 : รายชื่อขนม “ปิ่น” 3 ชนิด ที่มีชื่อเรียก 2 ชื่อ ซึ่งมีความหมายต่างกัน

ลำดับ	ชื่อที่หนึ่ง	ความหมาย	ชื่อที่สอง	ความหมาย	หมายเหตุ
1	ขนมฉวีปิ่น	ขนมข้าวเหนียวโม้ หนึ่ง	ขนมพูนปิ่น	ขนมผงแป้ง	พูน (粉) แปลว่า ผงแป้ง (คลุกตัวขนม)
2	ขนมชู้ปิ่น	ขนมน้ำ (เนื้อขนมมีลักษณะ ใสเหมือนน้ำ)	ขนมหว่างถ่องปิ่น	ขนมน้ำตาลอ้อย (วัตถุดิบอย่าง หนึ่ง ที่เป็นส่วนผสม)	หว่างถ่อง (黄糖) แปลว่า น้ำตาลอ้อย
3	ขนมแน้นปิ่น	ขนมโกฐจุฬาลัมพา	ขนมขึ้นหมื่นปิ่น	ขนมแข็งเม้ง	ขึ้นหมื่น (清明) คือ แข็งเม้ง

ตารางที่ 1.2-2 : รายชื่อขนม “ปัน” 1 ชนิด ที่มีชื่อเรียก 3 ชื่อ โดยชื่อที่หนึ่งมีความหมาย
 ต่างจากชื่อที่สองและชื่อที่สาม (ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกัน)

ลำดับ	ชื่อที่ หนึ่ง	ความ หมาย	ชื่อที่สอง	ความหมาย	ชื่อที่สาม	ความหมาย	หมายเหตุ
1	ขนมฝัด ปัน	ขนมฟู (เนื้อขนม มีลักษณะ พองฟู)	ขนมเขี้ยวปัน	ขนมอ้ม (ผิวขนมแตก คล้ายรอยอ้ม สัญลักษณ์ แห่งความสุข)	ขนมฮั้ปัน	ขนมรื่นเริง	เขี้ยว (笑) แปลว่า อ้ม หรือหัวเราะ ฮั้ (喜) แปลว่า รื่นเริง

5

2. ความผันแปรทางวัฒนธรรมของขนม “ปัน”

2.1 การเปลี่ยนแปลงชื่อเรียก เพื่อให้ลูกคำที่เป็นคนไทยท้องถิ่นเข้าใจ และ
 ง่ายต่อการเรียกขาน รวมทั้งให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในสังคมไทยมากขึ้น จึงมีการตั้งชื่อ
 เรียก ขนม “ปัน” 10 ชนิด ด้วยชื่อภาษาไทย และจากการวิเคราะห์ชื่อเรียกขนม “ปัน”
 ที่ตั้งขึ้นใหม่ตามแนวคิดเรื่องการยืมคำศัพท์และการยืมความหมาย ในพจนานุกรมศัพท์
 ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (2553 : 259, 401)
 พบว่า มีการสร้างคำโดยการยืมคำศัพท์ในภาษาไทย และการยืมความหมายในภาษา
 ไทยโดยการยืมแบบแปล ซึ่งชื่อใหม่ดังกล่าว มีทั้งชื่อที่มีความหมายตรงกับชื่อเดิม
 มีความหมายกว้างกว่าชื่อเดิม และมีความหมายต่างจากชื่อเดิม ดังแสดงในตารางที่
 2.1-1 – 2.1-3

ตารางที่ 2.1-1 : รายชื่อขนม “ปัน” 2 ชนิด ที่มีชื่อเรียกเป็นภาษาไทยซึ่งมีความหมาย
 ตรงกับชื่อเดิม โดยการยืมความหมายด้วยการแปล

ลำดับ	ชื่อเดิมในภาษาจีนฮากกา	ความหมาย	ชื่อใหม่ในภาษาไทย	ความหมาย
1	ขนมเข้นถั่วปัน	ขนมรูปกำปั้น	ขนมกำปั้น	ขนมรูปกำปั้น
2	ขนมฝุ่งกุยปัน	ขนมรูปเต๋าแดง	ขนมเต๋าแดง	ขนมรูปเต๋าแดง

ตารางที่ 2.1-2 : ขนม “ปัน” 6 ชนิด ที่มีชื่อเรียกเป็นภาษาไทยซึ่งมีความหมายกว้างกว่าชื่อเดิม โดยการยืมความหมายที่สอดคล้องกับชื่อเดิมในภาษาจีนฮากกาจากการแปล และมีการยืมคำศัพท์ภาษาไทยที่สื่อถึงรูปลักษณะขนมเพิ่มเติมด้วย

ลำดับ	ชื่อเดิมในภาษาจีนฮากกา	ความหมาย	ชื่อใหม่ในภาษาไทย	ความหมาย
1	ขนมซอยปัน	ขนม (ยัดไส้) ผัก	ขนมหัวล้านไส้ผัก	ขนมไส้ผักมีรูปทรงคล้ายหัวไม่มีผม
2	ขนมซาก็อดปัน	ขนม (ยัดไส้) มันแกว	ขนมหัวล้านไส้มันแกว	ขนมไส้มันแกว มีรูปทรงคล้ายหัวไม่มีผม
3	ขนมแท้วสาปัน	ขนม (ยัดไส้) ตัวเขี้ยวบด	ขนมหัวล้านไส้ตัวเขี้ยวบด	ขนมไส้ตัวเขี้ยวบดมีรูปทรงคล้ายหัวไม่มีผม
4	ขนมโหล่พิตปัน	ขนม (ยัดไส้) หัวผักกาด	ขนมหัวล้านไส้หัวผักกาด	ขนมไส้หัวผักกาด มีรูปทรงคล้ายหัวไม่มีผม
5	ขนมโหล่จำปัน	ขนม (ยัดไส้) มะพร้าว	ขนมหัวล้านไส้มะพร้าว	ขนมไส้มะพร้าว มีรูปทรงคล้ายหัวไม่มีผม
6	ขนมผัดปัน	ขนมฟู	ขนมถ้วยฟู	ขนมมีเนื้อฟู และมีรูปทรงเหมือนถ้วยที่ใส่ขนมเวลานึ่ง

ตารางที่ 2.1-3 : รายชื่อขนม “ปัน” 2 ชนิด ที่มีชื่อเรียกเป็นภาษาไทยซึ่งมีความหมายต่างจากชื่อเดิม โดยการยืมคำศัพท์ภาษาไทยที่สื่อถึงภาชนะใส่ขนมเวลานึ่ง และสื่อถึงวัตถุดิบส่วนผสม

ลำดับ	ชื่อเดิมในภาษาจีนฮากกา	ความหมาย	ชื่อใหม่ในภาษาไทย	ความหมาย
1	ขนมเถียนปัน	ขนมหวาน	ขนมเซ่ง (เป็นชื่อที่คนไทยใช้เรียกขนมเตียมก้วยตำรับจีนแต่จืดด้วย)	คำว่า “เซ่ง” คือภาชนะขนาดเล็กๆ ที่ทำจากไม้ไผ่สาน ใช้ใส่ขนมเวลานึ่ง
2	ขนมมีเก้าปัน	ขนมราดน้ำเชื่อมที่ทำจากน้ำตาลแดงผสมสีข้าวขาว	ขนมถ้วยจีน	“ขนมถ้วย” คือ ขนมไทยทำจากแป้งข้าวเจ้า มีรูปทรงคล้ายถ้วยเล็กๆ ที่ใช้ใส่ขนมเวลานึ่ง คำว่า “จีน” สื่อว่าเป็นขนมถ้วยของจีน
			ขมน้ำค้าง	“น้ำค้าง” คือ วัตถุดิบส่วนผสมสำคัญอย่างหนึ่งของขนมชนิดนี้ มีคุณสมบัติช่วยให้ขนมมีกลิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมทั้งทำให้น้ำขนมมีสีออกนวลๆ และนุ่มเหนียวหนึบด้วย

2.2 การเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสม ปัจจุบันขนมปัน 8 ชนิด มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสม ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 2.2.2-1

ตารางที่ 2.2.2-1 : รายชื่อขนม “ปัน” 8 ชนิด ที่มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบที่เป็นส่วนผสม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่ม	ชื่อขนม	วัตถุดิบต่างๆ ที่เป็นส่วนผสมตามสูตรเดิม	วัตถุดิบต่างๆ ที่เป็นส่วนผสมในปัจจุบัน
1	ขนมแฉ่นแฉ่วปัน	น้ำตาลอ้อย	น้ำตาลกรวด
2	ขนมขอยปัน ขนมซาเก็ดปัน ขนมแท้วซาปัน ขนมโหล่เพ็ดปัน และขนมโย่ยจำปัน	มันเทศหนึ่ง	มันฝรั่งหนึ่ง
3	ขนมผัดปัน และขนมมกัปัน	แป้งสาลี	แป้งข้าวเจ้า
		เชื้อแป้งหมักสด	ผงฟู

2.3 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต ปัจจุบันขนม “ปัน” ทุกชนิด ใช้แป้งแบบสำเร็จรูป หรือใช้เครื่องโม่แป้งไฟฟ้าแทนการโม่แป้งแบบโบราณ เพื่อเป็นการประหยัดเวลา ความสะดวกในการผลิต และความคุ้มค่าทางธุรกิจ

2.4 การเปลี่ยนแปลงสีสันทัน ปัจจุบันมีการพัฒนา ขนม “ปัน” 3 ชนิด ให้มีสีสันสวยงามและหลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดใจผู้บริโภค โดย 2 ชนิดแรก ได้แก่ ขนมขวยปัน และขนมมีเก้าปัน เดิมเนื้อขนมมีเพียงสีน้ำตาลจากน้ำตาลอ้อยและสีชาจากแป้งข้าวเจ้า มาเพิ่มสีเขียวจากใบเตยหรือสีผสมอาหาร และอีกชนิดหนึ่งคือขนมผัดปัน เดิมเนื้อขนมมีเพียงสีชาจากแป้งข้าวเจ้าและสีน้ำตาลจากน้ำตาลอ้อย มาเพิ่มสีชมพูจากสีผสมอาหาร

2.5 การเปลี่ยนแปลงรสชาติ เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยการประยุกต์สูตรขนมเพื่อสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภครุ่นใหม่ ขนม “ปัน” 3 ชนิด โดย 2 ชนิดแรก คือขนมกิมกวางปัน และขนมแน้ปัน เดิมเป็นขนมแบบไม่มีไส้ ปัจจุบันมีแบบสอดไส้ด้วย โดยมีชื่อเรียกว่า ขนมกิมกวางย้งปัน ซึ่งแปลว่า ขนมฟักทองยัดไส้ และขนมแน้ย้งย้งปัน ซึ่ง แปลว่า ขนมโกฐจุฬาลัมพายัดไส้ อีกชนิดหนึ่งคือ ขนมแฉ่นแฉ่วปัน จากเดิมรับประทานในน้ำซิงผสมน้ำตาลอ้อย ปัจจุบันประยุกต์สูตรโดยใช้น้ำตาลกรวดแทนน้ำตาลอ้อย นอกจากนี้ยังมีการใส่เครื่องเคียงต่างๆ เพิ่มด้วย เช่น เม็ดบัวต้มสุก เม็ดเก๋ากี้ และลำไยแห้ง เป็นต้น

3. การดำรงอยู่ของขนม “ปัน” ในสังคมไทย

จากการสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกา และเชื้อสายจีนถิ่นอื่นหลายท่านในพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้พบประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

3.1 การผลิตและจำหน่ายขนม “ปัน” ในอดีตขนม “ปัน” เป็นที่นิยมแพร่หลายในจังหวัดสงขลา และจังหวัดยะลา มีทั้งที่ปรุงสดใหม่สำหรับรับประทานในครัวเรือน และซื้อหาได้ทั่วไปตามตลาดสดในชุมชน แต่ปัจจุบันไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย และหารับประทานได้ยาก เพราะการผลิตและจำหน่ายขนม “ปัน” ลดลงจากเดิมอย่างมาก เหลือผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่ตลาดสดในชุมชนน้อยราย เพราะไม่มีทายาทสนใจที่จะสืบทอดกิจการ คนรุ่นใหม่ไม่ใส่ใจในประเพณีวัฒนธรรมตามขนบเดิม ไม่ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของขนม “ปัน” เหมือนคนรุ่นก่อนๆ จึงทำให้ขาดการสืบทอดความรู้ นอกจากนั้น กระแสนิยมขนมร่วมสมัยที่แพร่หลายในท้องถิ่น ส่งผลให้ปริมาณการผลิตและจำหน่ายลดลงอย่างต่อเนื่องด้วย ทุกวันนี้ ขนม “ปัน” เป็นที่รู้จักกันในกลุ่มคนรุ่นเก่าโดยส่วนใหญ่ และใช้เป็นขนมสำหรับไหว้เจ้าในวันพระจีน ในเทศกาลตรุษจีน และเทศกาลเซ็งเม้ง ขนม “ปัน” จึงเป็นวัฒนธรรมอาหารจีนฮากกาที่ใกล้จะสูญหายไปจากสังคมไทย

3.2 การเผยแพร่องค์ความรู้เรื่อง ขนม “ปัน” ในอำเภอหาดใหญ่และอำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการฟื้นฟู รักษาและสืบสาน จึงมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องขนม “ปัน” จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ ผ่านการช่วยเหลืองานในครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนฮากกาด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดให้ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาถิ่นอื่น รวมทั้งคนไทยต่างถิ่นต่างเชื้อสายที่มีความสนใจอีกด้วย ส่วนที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวระหว่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาด้วยกัน รวมทั้งชาวไทยเชื้อสายจีนถิ่นอื่นที่อยู่ภายในชุมชนเดียวกันด้วย นอกจากนี้ การระบาดของโรคโควิด -19 ในช่วงที่ผ่านมา ยังเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดช่องยูทูบ (YouTube) ชื่อ “ครัวจีนฮากกา Style อาฟ่อ” เพื่อถ่ายทอดความรู้และสูตรอาหารตำรับจีนฮากกาดั้งเดิม (Classic Hakka Cuisine) ซึ่งมีขนม “ปัน” ชนิดต่างๆ รวมอยู่ด้วย รวมทั้งเกร็ดความรู้ต่างๆ ตลอดจนวิถีชีวิตชาวจีนฮากกาดั้งเดิมในท้องถิ่นหาดใหญ่ให้แพร่หลายออกไป ช่องยูทูบดังกล่าว สร้างสรรค์ขึ้นโดย สุธิญา เมธาพาณิชย์ (2565) ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกา ผู้มุ่งมั่นที่จะฟื้นฟูและสร้างจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ให้ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพชน เพื่อให้ช่วยกันธำรงรักษาและสืบสานไว้ อีกทั้งยังมุ่งหวังที่จะช่วยสร้างทางเลือกด้านอาชีพใหม่ให้กับคนทั่วไปด้วย ช่องยูทูบดังกล่าว ดำเนินรายการโดย บงกช เมธาพาณิชย์ (ปราชญ์ชุมชน) ในฐานะ “อาฟ่อ” ที่แปลว่า “คุณย่า” หรือ “คุณยาย” เปรียบเสมือนผู้อาวุโสของครอบครัวมา

ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลาน การถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ได้รับการสละ
ตอบรับเชิงบวกจากชาวไทยและชาวต่างประเทศเชื้อสายจีนฮากกา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ขนม “ปิ่น” ที่ยังผลิตและจำหน่ายอยู่ในชุมชนชาวไทยเชื้อ
สายจีนฮากกา ในอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา และอำเภอเบตง
จังหวัดยะลานั้น ปัจจุบันมี 18 ชนิด เป็นขนมที่มีลักษณะเฉพาะ 7 ชนิด ส่วนอีก 11 ชนิด
เป็นขนมที่มีความสอดคล้องในด้านชื่อเรียก วัตถุดิบส่วนผสม และรูปลักษณ์กับขนม
ต่างวัฒนธรรม คือ ขนม “ก้วย” ตาร์รับจินแต้จิ๋ว ขนมตาร์รับไทย และขนมตาร์รับญีปุ่น
ปัจจุบัน ขนม “ปิ่น” บางชนิดยังมีการผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้แก่
1) ชื่อเรียกขนม โดยการตั้งชื่อเรียก ขนม “ปิ่น” เป็นภาษาไทยคู่กับชื่อเดิมในภาษาจีน
ฮากกา 2) วัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสม 3) กรรมวิธีการผลิต 4) การเปลี่ยนแปลงสีสัน
5) การเปลี่ยนแปลงรสชาติด้วยการประยุกต์สูตรขนม

ส่วนสถานะการดำรงอยู่ของขนม “ปิ่น” ในสังคมไทย จากที่เคยได้รับความนิยม
แพร่หลายในชุมชนในอดีต ทุกวันนี้เป็นที่รู้จักกันในกลุ่มคนรุ่นเก่าโดยส่วนใหญ่ และใช้
เป็นขนมสำหรับไหว้เจ้าในวันพระจีนและเซ่นไหว้ในเทศกาลตรุษจีน และเทศกาลชิงเม้ง
ผู้ผลิตและจำหน่ายที่ตลาดสดในชุมชนเหลืออยู่เพียงน้อยราย ขนม “ปิ่น” จึงเป็นสินค้า
ทางวัฒนธรรมอาหารจีนฮากกาที่กำลังจะค่อยๆ สูญหายไปจากสังคมไทย

จะเห็นได้ว่า ความผันแปรทางวัฒนธรรมของ ขนม “ปิ่น” ในปัจจุบัน สอดคล้อง
กับกระบวนการกลายของขนมแบบฉบับแต้จิ๋วในสังคมไทย (จักรกฤษณ์ เกษกาญจนานุช
และ จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ, 2563 : 130) โดยเฉพาะด้านการเรียกชื่อขนม วัตถุดิบที่ใช้
เป็นส่วนผสม กรรมวิธีการผลิต สีสันและรสชาติ แต่ในความผันแปรนั้น ก็ยังคงรักษา
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาหารของชาวจีนฮากกาไว้ ดังที่ Linda Lau Anusasananan
(2012 : 9-10) กล่าวว่า เมื่อชาวจีนฮากกาอพยพย้ายถิ่นฐานจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง
อาหารจีนฮากกาก็จะได้รับการดัดแปลงสูตร ให้สอดคล้องกับวัตถุดิบที่หาได้ในสภาพ
แวดล้อมใหม่ แต่ก็ยังคงอัตลักษณ์ดั้งเดิมไว้อย่างชัดเจนเสมอมา

นอกจากนั้น การผันแปรในด้านชื่อเรียกของ ขนม “ปิ่น” 10 ชนิด เพื่อให้เป็นที่
รู้จักแพร่หลายในสังคมไทย จึงมีการตั้งชื่อเรียกใหม่เป็นภาษาไทยใช้คู่กับชื่อเดิมในภาษา
จีนฮากกา โดยสร้างคำชื่อเรียกด้วยการยืมความหมายในภาษาไทยด้วยการแปล และ

การยืมคำศัพท์ในภาษาไทย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสม หรือการประยุกต์สูตรขนม โดยนำวัตถุดิบธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ สะท้อนถึงปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม ที่เรียกว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) ตามที่ Shuang Liu, Zala Volčič และ Cindy Gallois (2011 : 247) ได้อธิบายความหมายโดยอ้างมาจาก Berry (1986) ไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมที่หลากหลาย ภายหลังจากที่ได้ปะทะสังสรรค์กันมาเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว ซึ่งเป็นปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ และทางจิตวิทยา อันเกิดขึ้นจากการปรับตัวที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามบริบทของวัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

การฟื้นฟูให้ขนม “ปัน” กลับมาเป็นที่นิยมแพร่หลายในสังคมไทย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์กรส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความภาคภูมิใจ และสืบทอดวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของตนเองและชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา และจังหวัดยะลา รวมทั้งเอกชนชาวจีนฮากกาหรือชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกา ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ขนม “ปัน” ตำรับจีนฮากกาดั้งเดิม จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่เหมือนอย่างที่ทำมา เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าและช่วยกันสืบสานไว้ นอกจากนั้น เพื่อส่งเสริมด้านการตลาด ควรมีการประยุกต์รูปลักษณ์ขนมให้น่ารับประทานมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์สำหรับการจัดจำหน่ายให้เหมาะสมและสวยงาม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเปรียบเทียบขนม “ปัน” ขนมของว่างตำรับจีนฮากกากับขนมของว่างตำรับจีนโพ้นทะเลถิ่นอื่นในสังคมไทย (เช่น จิ้นแต้จิ๋ว จิ้นฮกเกี้ยน จิ้นกวางตุ้ง จิ้นกวางสี จิ้นไหหลำ และจิ้นยูน-นาน เป็นต้น)

2.2 การวิจัยเชิงอนุรักษภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมอาหารตำรับจีนฮากกาโบราณ เช่น การวิจัยด้านการถนอมอาหารประเภทพืชผัก กรณีศึกษา “หัมซ้อยกอน” (咸菜干) เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ทั้งเรื่องข้อมูลและการลงพื้นที่
สำรวจศึกษา ซึ่งเป็น ผู้ตระหนักถึงคุณค่าประเพณีวัฒนธรรมของบรรพชนอย่างมั่นคง
ดังรายนามที่กล่าวข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ เกษกาลญานาษ และ จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ. (2563). กระบวนการกลายของขนม
แบบฉบับแต่จิวประจำเทศกาลจิ้นในสังคมไทย. *วารสารอารยธรรมศึกษา
โขง-สาละวิน*, 11(2), 100-132.
- ธนสิทธิ์ รุจิประภากร หรือ หย่งวีชีว (熊伟秋). ผู้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับขนม "ปิ่น" เชื้อ
สายจิ้นฮากกา (3 กันยายน 2565 และ 28 กันยายน 2567). สัมภาษณ์.
- บงกช เมธาพาณิชย์ หรือ ไฉ่ชิวเหลียน (賴秀蓮). ปราชญ์ชุมชนเชื้อสายจิ้นฮากกา.
(22 สิงหาคม 2565 และ 28 กันยายน 2567). สัมภาษณ์.
- พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์). (2553). ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุธีญา เมธาพาณิชย์. ผู้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับขนม "ปิ่น" เชื้อสายจิ้นฮากกา. (22 สิงหาคม
2565). สัมภาษณ์.
- Ma Guitong. (2564). พัฒนาการสร้างเครือข่ายของชาวจิ้นฮากกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง.
วารสารรัฐสมัย, 42(2), 6-32.
- Lai Guangchang. (2013). Delicious "Hakka Ban". *Shenzhou Folklore (Common
Edition)*, 2013(13), 42-43.
- Lu Ning. (2014). Analysis of Taiwanese Hakka Culinary Folklore. *Jincheng Journal
of Vocational and Technical College*, 2014(7), 65-69. [http://doi.
org/10.3969/j.issn.1674-5078.2014.01.018](http://doi.org/10.3969/j.issn.1674-5078.2014.01.018)
- Rao Yuansheng. (2020). Ban - "The Fifth Great Invention of China". *Tongzhou
Gongjin*, 2020(6), 83-86. <http://doi.org/10.19417/j.cnki.tzgi.2020.06.022>
- Hui Huang, Ruofei Gao and Xiaoyong Kang. (2016). Healthy Modern Landscape
inherited from Hakka Culture. *MATEC Web of Conferences*,
82(2016),030007.

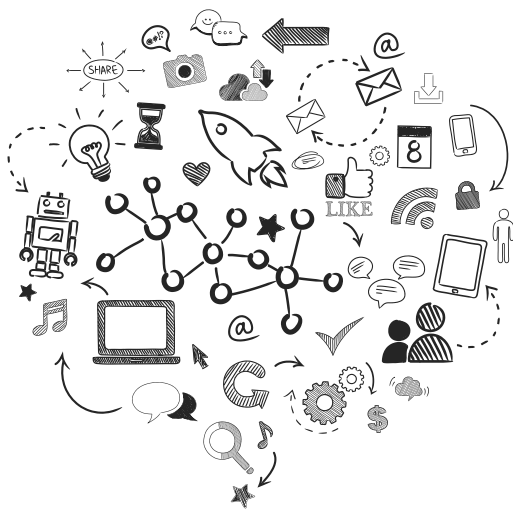
- Linda Lau Anusasananan. (2012). *The Hakka Cookbook: Chinese Soul Food from around the World*. University of California Press.
- Shuang Liu, Zala Volčič and Cindy gallois (2011). *Introducing Intercultural Communication Global Cultures and Contexts*. SAGE Publications Inc.

การเรียนรู้และแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนสู่การสร้าง
อัตลักษณ์ของพื้ปลูกพิกอินทรีย์ พื้นที่ รุ่งทอง ท่าม่วง
กาญจนบุรี

Sustainability Learning and Practices Towards Identity Creation of Organic Vegetable Growers in the Area Thung Thong, Tha Muang, Kanchanaburi

กัลยา ทองหนูน้อย และ พัทธ์ชัย ศิริวงศ์

Kanlaya Thongnunui and Phitak Siri Wong

การเรียนรู้และแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนสู่การสร้างอัตลักษณ์ ของปลูกผักอินทรีย์ พื้นที่ กุ่มทอง ท่าม่วง กาญจนบุรี

Sustainability Learning and Pactices Towards Identity Creation of
Organic Vegetable Growers in the Area Thung Thong,

Tha Muang, Kanchanaburi

กัลยา ทองหนู้ย¹ และ พิทักษ์ ศิริวงศ์²

Kanlaya Thongnunui and Phitak Siri Wong

¹เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71140 ประเทศไทย

Head of the Kanchanaburi Provincial Land Office, Kanchanaburi Province 71140, Thailand

e-mail: kanlaya51550@gmail.com

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดเพชรบุรี 76120 ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Silpakorn University, Phetchaburi Province 76120, Thailand

e-mail: siriwong_p@su.ac.th

Received : June 9, 2024 Revised : October 9, 2024 Accepted : November 18, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเรียนรู้เรื่องความยั่งยืนทางอาหารของเกษตรกร 2) ศึกษาแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนภายใต้อัตลักษณ์จากประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีปรากฏการณ์วิทยาเชิงอัตถิภาวะนิยม มีเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลหลัก 1 คน ผู้บริโภครวม 11 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก สังกะสี ลักษณะท่าทาง สีหน้า และบริบทโดยรอบ จดบันทึก และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่า 1. การสร้างความตระหนักและรับรู้เกี่ยวกับความยั่งยืนทางอาหาร ประกอบด้วย 1) รับรู้ถึงประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์ 2) น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 3) เห็นปัญหาของการทำเกษตรแบบดั้งเดิม 4) รับรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี 5) ทดลองปฏิบัติก่อนตัดสินใจ 2. การเรียนรู้ด้านความยั่งยืนทางอาหาร ประกอบด้วย เริ่มต้นด้วยการทำจริง มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง หาแนวทางแก้ไขปัญหาค้นหาความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ศึกษาแนวทางจำหน่ายสินค้า สร้างช่องทางจำหน่ายสินค้า สร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวเอง ปลูกพืชให้ดูเป็นตัวอย่าง ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ แปรรูปผลผลิต และปลูกพืชผักแบบผสมผสาน วัตถุประสงค์ข้อ 2 ประกอบด้วย 1) แนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืน พบว่า มีการผลิตครบทุกวงจรของความเป็นเกษตรอินทรีย์

รักษาและสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้า นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ มีคุณธรรมและซื่อสัตย์ต่อลูกค้า เรียนรู้และพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีองค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง 2) การสร้างเครือข่ายทางสังคม โดยการตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน สร้างเครือข่ายกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเพื่อนบ้านคนในชุมชน เป็นสมาชิก สสว.(สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 3) เกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคม สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผู้รู้ปราชญ์ชาวบ้าน กัลยาณมิตร เพื่อนบ้านคนในชุมชน 4) ผู้บริโภคพืชผักอินทรีย์ มีความคาดหวังและพึงพอใจเกี่ยวกับคุณภาพสินค้าโดยตรง การมีสุขภาพและสภาพแวดล้อมที่ดี

คำสำคัญ : ความยั่งยืน; อัตลักษณ์; ผู้ปลูกผักอินทรีย์

Abstract

This research aims to 1) examine how organic vegetable farmers learn about food sustainability, and 2) examine the sustainable practices under the identity derived from the life experiences of organic vegetable farmers. The methodology used in this qualitative investigation was existential phenomenology. Purposive sampling was used to choose 11 consumers and one farmer as the primary informants. Data were collected through in-depth interviews, observations of gestures, facial expressions, surrounding contexts, note-taking, and related document studies. The research findings demonstrated that there were two results for the first objective:

1.1 Raising awareness and understanding of food sustainability.

1.1.1) Recognizing the benefits of organic farming.

1.1.2) Adopting the principles of the Sufficiency Economy Philosophy.

1.1.3) Realizing the issues with traditional farming.

1.1.4) Knowledge of relevant technology.

1.1.5) Get experiences before making choices. Additionally,

1.2 Learning the sustainable practices under the identity derived from the life experiences of organic vegetable farmers, the results were as follows: starting by actually doing it; being truly determined and solving

the problem; learning from local wisdom scholars and reviewing product selling guidelines; creating product selling channels; establishing one's credibility; conducting plant growing trials; producing and distributing products used in organic farming; processing products, and growing integrated vegetable.

Furthermore, the results of the second research objective, found that 1) sustainability practices, the results showed that the production process was in line with all organic agriculture circle; the product quality was maintained and confidence was built; technology was used in the process; the company had integrity and virtues for customers; the farmers constantly acquired learning and developing and had a through understanding of organic farming. 2) Developing a social network, the results included: establishing a community enterprise and establishing connections with relevant authorities and residents, as an OSMEP (Office of Small and Medium Enterprises Promotion) member. 3) Regarding social culture, the results included establishing good relationships with co-workers, knowledgeable people, local wisdom scholars, good friends, and neighbors in the community. 4) Organic vegetable buyers had clear expectations and satisfaction regarding product quality, better health, and the environment.

Keywords: Sustainability; Identity; Organic Vegetable Grower

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทำให้องค์การต่าง ๆ ต้องปรับตัวให้ทันความเปลี่ยนแปลง ความปลอดภัยทางอาหารก็ได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีทำให้เกิดผลร้ายต่อสภาพแวดล้อม ข้อมูลขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) สถานการณ์ความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภัยพิบัติ และการชะลอตัวทางเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารเสี่ยงต่อการขาดความหิวโหยให้หมดไปของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี 2561 - 2563 ประชากรโลก 690 ล้านคน

ตกอยู่ในสภาวะขาดสารอาหาร และอาจถึง 840 ล้านคน ในปี 2573 FAO เห็นว่าต้องสร้างระบบอาหารที่ยั่งยืน เน้นการสร้างสมดุลของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และปัจจุบันทั่วโลกเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัว ทำให้ผลผลิตการเกษตรลดลง (Secretariat of the National Food Commission, 2023) จึงต้องให้ความสำคัญในการสร้างแหล่งผลิตอาหารทางการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความยั่งยืนตลอดไป

การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของอำนาจด้านเกษตรกรรมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก ซึ่งมีเกษตรกรรายย่อยและชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานหลัก “ฐานทรัพยากรอาหาร” ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า ทรัพยากรชีวภาพเพื่อผลิตอาหาร ซ่อนมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง นโยบายเกษตรกรรมของประเทศมุ่งพัฒนาเชิงอุตสาหกรรมและพาณิชย์ ภายใต้การค้าเสรีของโลก ถูกควบคุมโดยบริษัทข้ามชาติทั้งด้านเทคโนโลยี กลไกตลาด ชนิดพืชที่ปลูก กำหนดความต้องการบริโภคของตลาด ให้มีวัฒนธรรมบริโภคเชิงเดี่ยวที่ขึ้นต่อประเภทผลผลิตไม่กี่อย่างในกลุ่มทุนผูกขาด จึงต้องปกป้องระบบการผลิตและวัฒนธรรมการบริโภคให้มั่นคง ยั่งยืน ให้เกษตรกรชุมชนท้องถิ่นและคนในสังคมมุ่งสร้าง “ฐานทรัพยากรอาหาร” ของตนเองขึ้นมา เนื่องจากความมั่นคงของ “ฐานทรัพยากรอาหาร” จะเกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างสรรค์ของเกษตรกร ชุมชนท้องถิ่น และความร่วมมือของภาคประชาสังคม ที่จะก้าวข้ามพรมแดนความเป็นชนชั้น ความเป็นชาติ เพื่อนำไปสู่การสร้างระบบการเกษตรและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนและเป็นธรรม (Boonchai,K.,et al.,2007) การสร้างวัฒนธรรมในเรื่องการบริโภคอาหารปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก

แนวคิดการขับเคลื่อนความมั่นคงทางอาหารและอธิปไตยทางอาหาร ได้แก่ ความปลอดภัย ความมั่นคงและอธิปไตยทางอาหาร FAO เสนอความปลอดภัยทางอาหารรวมเข้าไปไว้ในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร เพราะว่าทุกคนต้องกินอาหารที่ปลอดภัยเพียงพอ และเข้าถึงได้ องค์กรชวามระหว่างประเทศที่เรียกว่า “เวิลด์ฟู้เซเคียวริตี้” หรือ องค์กรชวามโลกเรียก อธิปไตยทางอาหาร ซึ่งรวมเอาความปลอดภัยและความมั่นคงทางอาหารเข้าไปอยู่ในอธิปไตยทางอาหารด้วย เพราะฉะนั้นอธิปไตยทางอาหารหรือ การต่อสู้เรื่องความมั่นคงทางอาหาร มีจุดต่อสู้ คือต้องบริโภคอาหารท้องถิ่น เพราะว่าการบริโภคตามกระแสจักรวรรดินิยมทางอาหารทำให้โลกร้อน(Boonchai,K.,et al., 2007)

การทำเกษตรอินทรีย์เพื่อแก้ปัญหาการใช้สารเคมี ที่ส่งผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางอาหาร เป็นการผลิตแบบธรรมชาติ เพื่อฟื้นฟูและปรับปรุงระบบนิเวศ ผู้บริโภคสนใจบริโภคเพิ่มขึ้นเพื่อความปลอดภัยทางอาหารและเต็มใจจ่ายในราคาที่สูงขึ้นเพื่อซื้อสินค้าอินทรีย์ ทำให้การค้าและการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในหลายประเทศเพิ่มขึ้น การผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จึงถูกนำมาใช้เป็นรูปแบบของการค้าทางเลือกเพื่อช่วยส่งเสริมการเข้าถึงตลาดของเกษตรกร (Narinsilp, S., 2020) เพราะฉะนั้นทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมให้เกษตรกรเลิกใช้สารเคมี โดยปลูกผักอินทรีย์ทดแทนตลอดไป

6

เกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ ตำบลทุ่งทอง

ตำบลทุ่งทองมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรเนื่องจากเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะของดินเป็นดินทรายปนละเอียดหรือดินร่วนร่อยละ 80 เหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เป็นดินเหนียวร่อยละ 20 เหมาะสำหรับปลูกข้าว มีพื้นที่ติดคลองชลประทานทั้งทิศตะวันออกและตะวันตก นอกจากนั้นยังมีห้วยนาคราชไหลผ่านหลายหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, และ 8 มีเนื้อที่ประมาณ 16,146 ไร่ ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอท่าม่วง 3 กิโลเมตร และอำเภอเมืองกาญจนบุรี 13 กิโลเมตร ถือว่าเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ความเจริญมีการคมนาคมที่สะดวก มีสภาพอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูคืออากาศแห้งแล้งในฤดูหนาว ฝนชุกและความชื้นสูงฤดูฝน แบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2) ฤดูฝน เริ่มกลางเดือนพฤษภาคม - พฤศจิกายน 3) ฤดูหนาวเดือนพฤศจิกายน - กลางเดือนกุมภาพันธ์

เนื่องจากปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลทุ่งทองมีผู้สนใจในการทำเกษตรอินทรีย์จำนวนน้อย ส่วนมากจะทำเกษตรที่ใช้สารเคมี ทำให้เกิดปัญหากับสภาพแวดล้อมทั้งดิน น้ำ อากาศ และเกิดการตกค้างของสารเคมีในพืชผัก ทำให้ผู้บริโภคได้รับอันตรายต่อสุขภาพในระยะยาว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการเรียนรู้และแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนสู่การสร้างอัตลักษณ์ภายใต้ประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ พื้นที่ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยแนวทางปรากฏการณ์วิทยาเชิงอัตถิภาวะนิยม เพื่อให้ชุมชนได้มีอาหารทางการเกษตรอินทรีย์บริโภคอย่างเพียงพอปลอดภัย และมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนทางอาหารตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงการเรียนรู้เรื่องความยั่งยืนทางอาหารของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
- 2) เพื่อศึกษาถึงแนวทางการปฏิบัติงานด้านความยั่งยืนภายใต้อัตลักษณ์จากประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

องค์ประกอบและรากของแนวคิด “ฐานทรัพยากรอาหาร”

ขบวนการเกษตรกรรมยั่งยืนและทรัพยากรธรรมชาติ ได้กำหนดองค์ประกอบของฐานทรัพยากรอาหารไว้ดังนี้ 1) ฐานทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า ทะเล และความหลากหลายทางชีวภาพ 2) ฐานวัฒนธรรม ความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ จารีต ประเพณีที่สั่งสม และสืบเนื่องกันมาในชุมชนและสังคม 3) ระบบเกษตรกรรมและการผลิต ทั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของประเด็นฐานทรัพยากรอาหารไว้ ดังนี้ 1) ฐานทรัพยากรและการเข้าถึง 2) ระบบการผลิตอาหาร 3) การบริโภคและการกระจายอาหารที่เป็นธรรม 4) ระบบกฎหมาย นโยบาย และการเชื่อมโยงทางการเมือง 5) ข้อตกลงระหว่างประเทศ 6) องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น(Boonchai, K., et al., 2007) ซึ่งชุมชนเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องผลักดันในการสร้างฐานทรัพยากรทางอาหาร เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ

รากของแนวคิดฐานทรัพยากรอาหาร

แนวคิดฐานทรัพยากรอาหารเป็นเรื่องสิทธิชุมชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ความมั่นคงและอธิปไตยทางอาหาร มีลักษณะเฉพาะถิ่นและความเป็นสากลไปพร้อมกัน เนื่องจากถูกสร้างขึ้นในบริบทของการต่อสู้ในสังคมไทยและสอดคล้องกับกระแสเกษตรกรรมยั่งยืนและสิทธิชุมชนต่อฐานทรัพยากรในระดับสากล โดยมุ่งเสริมสร้างสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระบบการผลิต และการบริโภคของเกษตรกรและชุมชนบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่พึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารโดยปรับเปลี่ยนระบบการจัดการทรัพยากร การผลิต และการบริโภคของชุมชนและสังคมให้พึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผลักดันให้เกิดนโยบายด้านเกษตรทรัพยากร และการค้าในและนอกประเทศให้เกิดความเป็นธรรม มีระบบบริหารนโยบายที่เปิดกว้างเป็นประชาธิปไตย การสูญเสียฐานทรัพยากรอันเป็นฐานชีวิตของเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่นทำให้เกิดความยากจน

สูญเสียอัตลักษณ์และศักดิ์ศรี เกิดความขัดแย้งและความเป็นชุมชนแตกสลาย จึงเกิดขบวนการชุมชนท้องถิ่นในการรื้อฟื้น ปกป้องฐานทรัพยากรของตนเองในแต่ละด้าน (Boonchai, K., et al., 2007) การทำเกษตรยั่งยืนเป็นรูปแบบที่เข้มแข็ง เพราะเชื่อมโยงการให้ความสำคัญทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น ดิน น้ำสภาพแวดล้อม ปัจจัยการผลิตอื่น พันธุกรรม การจัดการทุกอย่าง (Hutanuwat, N.T. & Hutanuwat, N., 2004) ซึ่งมีได้หมายความว่าเฉพาะการผลิตทางการเกษตรเท่านั้น แต่รวมไปถึงความคิด จิตใจ วิถีชีวิต เศรษฐกิจ ความรู้ความสามารถในภูมิปัญญาพื้นบ้านและการพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดจนความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม (Zaeb, 2001) ซึ่งชุมชนแต่ละชุมชนจำเป็นต้องมีอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความเป็นชุมชนนั้นๆ

6

แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ “เกษตรกรรมยั่งยืน”

อัตลักษณ์ “เกษตรกรรมยั่งยืน” เป็นรูปแบบหรือเทคนิคการเกษตรที่เกื้อกูลสภาพแวดล้อม ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมทางสังคม และมีมนุษยธรรม เป็นระบบคุณค่า โลกทัศน์ วิถีชีวิตกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ หรือเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนนัยและสถานะของเกษตรกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับฝ่ายต่าง ๆ ในทิศทางที่เอื้อประโยชน์ต่อเกษตรกร การทำความเข้าใจเกษตรกรรมยั่งยืนในฐานะอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ช่วยให้เข้าใจความสลับซับซ้อนของการเคลื่อนไหวด้านเกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย ช่วยให้เห็นเงื่อนไข โอกาส และความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาการเกษตร โดยเฉพาะปัญหาในเชิงอัตลักษณ์และสภาพความจริงเชิงรูปธรรมอย่างรอบด้านและเท่าทัน (Boonchai, K., et al., 2004) การแก้ไขปัญหามหาการเกษตรเพื่อพัฒนาสู่ความยั่งยืนไม่สามารถที่จะสำเร็จได้ ถ้าปราศจากความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

“อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมคือ การกำหนดตัวตนของชุมชนเกษตรกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางอำนาจ” เป็นยุทธศาสตร์การต่อสู้และปรับตัว ที่ถูกผลิตซ้ำสร้าง หรือตีความใหม่ภายใต้ความขัดแย้ง หากมีสูงอัตลักษณ์อาจจะเด่นชัด แต่ถ้าลดลงหรือมีน้อยอาจจะเลือนหาย และสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละช่วงเวลา การสร้างอัตลักษณ์อาจนำสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาครอบงำมานิยามใหม่ หรือที่มีอยู่หรือเคยมี มาฟื้นฟูเลือกใช้เพื่อจัดความสัมพันธ์ใหม่ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี แนวทางการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมใน

ลักษณะดังกล่าว สามารถนำมาปรับใช้ในการวิเคราะห์เกษตรกรรมยั่งยืน ในฐานะที่เป็น
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้ในแง่ที่ว่าเกษตรกรรมยั่งยืนเริ่มต้นด้วยการชู “เกษตรกรรม
ทางเลือก” ประเภทต่าง ๆ ในฐานะไม่ใช่เป็นเพียงอาชีพ แต่เป็นกระบวนการเชิง
วัฒนธรรมของท้องถิ่น ที่มุ่งท้าทายระบบเกษตรแผนใหม่ การทำความเข้าใจเกษตรกรรม
ยั่งยืนในฐานะ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมช่วยให้เข้าใจกระบวนการเกษตรกรรมยั่งยืนได้
ยืดหยุ่นและหลากหลายกว่าการใช้มุมมองเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบเดิม ๆ ซึ่งมอง
วัฒนธรรมอย่างหยุดนิ่ง และไม่เห็นพลังการเคลื่อนไหวทางการเมือง อัตลักษณ์
เกษตรกรรมยั่งยืน เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมมิติกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็น
ระบบการผลิต การแลกเปลี่ยน เงินตรา วิถีชีวิต พฤติกรรมการบริโภค สิทธิในที่ดิน
ทำกิน ความรู้ ((Boonchai, K., et al., 2004) ซึ่งชุมชนจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมในแต่ละ
ชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคม

ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมคือความเป็นหนึ่งเดียวทางสังคมที่เกิดจากพลัง
การเข้าไปมีส่วนในระบบความเชื่อและคุณค่าต่าง ๆ ร่วมกัน ที่หล่อหลอมและควบคุม
พฤติกรรมของปัจเจกชน หรือ “ความสำนึกร่วม” “ความรู้สึกสำนึก” หรือ “สมรรถนะใน
การรับรู้” ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ร่วมกันของสมาชิกสังคม เนื่องจาก
ประชาชนเกิดและได้รับการอบรมเลี้ยงดูในบริบทของความสำนึกร่วมกัน ที่จะเป็นตัว
กำหนดค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมทั้งหลาย ความสำนึกร่วมกันจะทำให้ชีวิต
ดำเนินไปได้และมีความหมาย ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมส่วนใหญ่จะได้รับการดำรงไว้
ด้วยเหตุว่าทุกคนในสังคมต่างก็มีส่วนร่วมในสิ่งที่เป็นตัวแทนร่วมกันจำนวนหนึ่ง
(Sunthorpethas, S., 2010)และในการดำเนินงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวข้องกับด้านใด
ก็ตามสิ่งที่จะขาดไม่ได้เลยคือการสร้างเครือข่ายเพื่อพึ่งพาอาศัยในการดำเนินกิจกรรม
ต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง

แนวคิดและทฤษฎีการสร้างเครือข่ายการทำงาน

เครือข่ายเป็นรูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเพื่อ
การแลกเปลี่ยน การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมกันทำงาน (Alter and
Hage, 1993) และเป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร
หลาย ๆ องค์กรที่ต่างมีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงาน และมีกลุ่ม

เป้าหมายของตัวเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลา ยาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สามารถติดต่อได้ ในการเข้าร่วมเป็นองค์กรเครือข่าย แม้ว่าองค์กรจะมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน แต่องค์กรเหล่านี้ก็ยังคงความเป็นเอกเทศอยู่ เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์กรเท่านั้น (Kaewthep, K., 1995) นอกจากนี้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จ ผลควรน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตควบคู่ไปด้วย

6

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ ซึ่งมุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตต่างๆ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาเศรษฐกิจฯ สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในทุกระดับ เป็นการปฏิบัติบนทางสายกลาง ประกอบด้วย 3 ลักษณะดังนี้ 1) ความพอประมาณ คือ ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ กฎหมาย คุณธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงามโดยคำนึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ้วนถี่ รู้จุดอ่อนจุดแข็งโอกาสอุปสรรคและคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ รู้เท่ารู้เรา รู้จักเลือก นำสิ่งที่ดีและเหมาะสมมาประยุกต์ใช้ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยงปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ และต้องอาศัยเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานดังนี้ 1) ความรู้ ประกอบด้วยความรู้รอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านและรอบคอบที่จะนำความรู้นั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ 2) คุณธรรม ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต Academic Department, Sathaporn Books. (2018)

เพื่อให้การเรียนรู้และสร้างแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนทางอาหารของเกษตรกรสู่การสร้างอัตลักษณ์ของผู้ปลูกผักอินทรีย์ เกษตรกรจะต้องมีความรู้ในเรื่องการสร้างวัฒนธรรมทางสังคม การสร้างเครือข่ายในการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกร

ขาดองค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งในด้านขั้นตอนการผลิต วิธีการจัดจำหน่าย ช่องทางการจัดจำหน่าย และการแปรรูปผลผลิต เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังจากรุ่นสู่รุ่น มีแหล่งอาหารบริโภคที่ปลอดภัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ทางด้านอาหารตลอดไปและน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการเรียนรู้และแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนสู่การสร้างอัตลักษณ์ของผู้ปลูกผักอินทรีย์ พื้นที่ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่แสวงหาความจริงจากประสบการณ์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ใช้วิธีวิทยา existential phenomenology ปรากฏการณ์วิทยา แนวอัตถิภาวะนิยม ตามแนวคิดว่าการดำรงอยู่ในโลกของบุคคลมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้นๆ มุ่งวิเคราะห์ภาวะที่มีที่เป็นของบุคคลและสิ่งต่างๆ เชื่อว่าการรับรู้ของบุคคลส่งผลต่อการดำรงอยู่ในโลก การใช้ชีวิตในปัจจุบันเป็นผลมาจากภูมิหลังและประสบการณ์เดิมของแต่ละคน ไม่เชื่อมนุษย์จะจัดอคติหรือประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาของตัวเองได้ และไม่เชื่อว่าแก่นสาระสำคัญจะมีความหมายถ้าไม่ผ่านการรับรู้หรือตีความของผู้ศึกษา (Junprasert,T.,2022) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เข้าใจอย่างแท้จริงโดยการสังเกตพฤติกรรม สีหน้า แววตา ลักษณะท่าทางในการตอบคำถาม(Churchill, S.D.,2021) ใช้คำถามในลักษณะพูดคุยแบบธรรมชาติหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ทางวิชาการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และสังเกตบริบทสิ่งแวดล้อมโดยรวมวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อมูลสรุปแบบอุปนัย(Inductive analysis) เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์เกี่ยวกับประสบการณ์การดำรงชีวิต “ภาวะที่เป็น” เสรีภาพในการเลือกและการกระทำในสถานการณ์ต่างๆที่เกี่ยวกับมนุษย์ โดยปราศจากอคติของผู้วิจัย (Podhisita,C., 2021)

ขอบเขตการวิจัย

1) ด้านเนื้อหาเน้นทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางอาหาร และอัตลักษณ์ของเกษตรอินทรีย์ยั่งยืน วัฒนธรรมทางสังคม และเครือข่ายการดำเนินงานเพื่อกำหนดกรอบการวิจัย และโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ด้านประชากรและพื้นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักคือเกษตรกรผู้ปลูกพืชเกษตรอินทรีย์และผักออแกนิก ที่ประสบผลสำเร็จ

จำนวน 1 คน คือ พ.ต.ท.ดนัย จันทรพิณจิรัตน์ ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ปรับปรุงบำรุงดิน ท่งทอง โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกจากการสอบถามนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลท่งทอง เพื่อหาเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดเกณฑ์ (Moser & Korstjens, 2018; Suri, 2011, Suttinarakorn, W., 2013) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุดในพื้นที่ตำบลท่งทอง และ ผู้บริโภคพืชผักเกษตรอินทรีย์ จำนวน 11 คน 3) ด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกในช่วงเดือน เมษายน - พฤษภาคม 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ตัวผู้วิจัย ซึ่งต้องมีความไวต่อทฤษฎี (Theoretical sensitivity) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน (Pasunon & Siriwong, 2013) โดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนทางอาหาร และใช้เครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูล คือ โครงร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่สร้างจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสมาร์ทโฟน และ เครื่องบันทึกเสียง ปากกา กระดาษในการจดบันทึกข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีการ คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลหลัก 1 คน ผู้บริโภค 11 คน ตามวิธีการวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา แนวอัตถิภาวะนิยม 2) การสังเกตและการจดบันทึก (Observation and Field-note) โดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตน้ำเสียง ท่าทาง สีหน้า แววตา และ บริบทสภาพแวดล้อมโดยรอบ พร้อมขออนุญาตบันทึกเสียงการสนทนาร่วมกับการจดบันทึกข้อมูลสำคัญ ระหว่างการสัมภาษณ์ 3) การศึกษาเอกสาร (Document Analysis) เพื่อวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากหลากหลายแหล่ง (Theoretical Triangulation) ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมทั้งก่อนและระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงภายหลังการเก็บข้อมูลแล้ว (Pasunon & Siriwong, 2013)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวคำถามและสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาเรื่องการรับรู้แนวทางปฏิบัติ การสร้างอัตลักษณ์ วัฒนธรรมทางสังคม และเครือข่ายใน

การดำเนินงานเกี่ยวกับความยั่งยืนทางอาหารให้ครอบคลุมถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความยั่งยืนทางอาหารภายใต้ประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรฯ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อัตโนมัติการสนทนา และใช้คำพูดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อยืนยันความจริงในทุกประเด็น ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ของ Denzin, (1970) คือการแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกันคือ (Chanthawanich, S., 2004) การตรวจสอบสามเส้าของข้อมูล (Method Triangulation) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ เป็นการตรวจสอบโดยพิจารณาจากวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ที่ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกับศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบ หลังจากการถอดบทสนทนาจากการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พบและจากเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงจะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่าเพียงพอครอบคลุมเนื้อหาประเด็นการวิจัยแล้วหรือไม่ และผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์เพียงพอที่จะเขียนรายงานการวิจัยได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยใช้วิธีถอดคำพูดคลิปเสียงจากสมาร์ตโฟน และ เครื่องบันทึกเสียง แบบคำต่อคำประโยคต่อประโยค และวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไป เพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สะท้อนความคิด พิจารณาตน เพื่อตรวจสอบผลกระทบจากความวิตกกังวลและความพร้อมของตัวผู้วิจัยต่อขบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ก่อนที่จะไปสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตยาปรากฏการณ์วิทยาแนวอัตถิภาวนิยมเป็นอย่างดีเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

1. การเรียนรู้เรื่องความยั่งยืนทางอาหารของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ พบว่า
1.1 มีการสร้างความตระหนักและการรับรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ดังนี้
1) ได้แรงบันดาลใจจากในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างพลัง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “เห็นแนวคิดพระองค์ท่าน แล้วมาทดลองทำโดยปลูกผักบุ้งและคะน้าที่ไม่ใช้สารเคมี แล้วนำมาทำอาหารปรากฏว่าคะน้าไม่มีรสขมแต่หวานในภายหลังได้ทดลองใช้สารเคมี ปรากฏว่าคะน้ามีรสขม” 2) คำนึงถึงความปลอดภัย

พื้นฐานของชีวิตมนุษย์ ว่าการมีชีวิตดำรงอยู่ของมนุษย์ในแต่ละวันควรได้รับการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี “เพราะเป็นเด็กชาวไร่ชาวนาที่แวดล้อมไปด้วยสารเคมีจนรู้สึกตัวว่าไม่ไหวแล้ว ทำให้นึกถึงในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงเป็นแบบอย่าง และมีความคิดเห็นตรงกันคือ มันไม่ปลอดภัยจริง ๆ ตอนนั้นยังไม่มีทางเลือก แต่มีความคิดว่า มีโอกาสแล้วต้องทำให้ได้ ทำให้สำเร็จ” 3) เนื่องจากเติบโตมาจากครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรมจึงมีความสนใจทำการเกษตรต่อเนื่องจากบรรพบุรุษ และเห็นว่าการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไม่มีการพัฒนา “การเป็นลูกชาวนาชาวไร่ ที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทำให้เห็นปัญหารุ่นพ่อแม่ว่าไม่มีการพัฒนา ทำให้มองเห็นว่าจะใช้วิธีดั้งเดิมอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีการผสมผสาน ต้องนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยบ้าง ไมอย่างนั้นสู้ไม่ได้ และรุ่นพ่อแม่เขาไม่รู้จักเกษตรอินทรีย์”

1.2 การเรียนรู้เรื่องเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่า 1) เริ่มต้นจากการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยการลงมือทดลองทำจริง และค่อยๆ สะสมประสบการณ์มาจนถึงปัจจุบัน “เรียนรู้จากการทำจริง ถามผู้รู้ หาข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ฟังจากคนอื่นที่เขาพูดมาแล้วนำมาประยุกต์ใช้ ทดลองแล้วจินตนาการ (imagine) ในทางที่เป็นไปได้” 2) ต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง เมื่อเจอปัญหาก็กหาทางแก้ไข “พอมีความตั้งใจจริงแล้ว เจอปัญหาก็ก้อยๆ แก้ไข ไม่รู้จักถามผู้รู้ พอเป็นรูปร่างแล้วโรงงานก็ทำสำเร็จแล้วเกษตรอินทรีย์ที่มีคนบอกว่า ทำไม่ได้หรอก ยังไม่เห็นมีใครทำสำเร็จเลย พอมาตอนหลังก็จะพูดว่าทำได้ไง โอ้อ้อทำได้ไง” 3) ขอความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน แล้วนำมาปฏิบัติ “ถ้ามันแนวคิดแบบนี้ต้องทำอะไรบ้าง เขาก็จะแนะนำแล้วก็เอามาทำ ปรากฏว่าทำได้ไม่ต้องลองผิดลองถูก เรื่องการทำมูลไส้เดือนต้องเรียนรู้วิธีการใช้เวลาเกือบ 2 ปี จนตั้งเป็นฟาร์มได้” 4) ศึกษาแนวทางในการจำหน่ายสินค้า โดยยึดหลักการทำได้ขายเป็น ผลิตภัณฑ์ต้องขายให้ได้ด้วย “ทำได้แต่ต้องขายให้เป็น ถ้าทำได้แต่ขายไม่เป็นก็ไปไม่รอด แต่การผลิตได้ขายเป็นมันก็ได้ทำได้ดีทุกคน” 5) สร้างช่องทางในการจำหน่ายสินค้า โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง “ช่องทางการขายลงในไลน์ ในเฟสบุ๊คของชุมชน มีป้ายประชาสัมพันธ์ มีร้านค้าชุมชน ขายปลีกไม่ได้ขายส่ง เพราะว่าจะอะไรก็ตามที่ขายส่งลำบากหมด” 6) สร้างความน่าเชื่อถือ ให้กับตัวเอง เพื่อให้ลูกค้ามีความมั่นใจในคุณภาพของผลผลิต “การที่ลูกค้าจะมาหรือไม่มานั้นอยู่ที่ความน่าเชื่อถือ ถ้าไม่มีความน่าเชื่อถือคนก็ไม่มาซื้อในตอนแรกเจอปัญหาไม่มีลูกค้าเพราะคนยังไม่เห็นฝีมือ ก้ออดทนทำไปเรื่อย ๆ ขายเองทำเอง ปลูกเอง ของที่ปลูกต้องมีคุณภาพ ต้องถาม เขาก็จะถามว่าใช้ดินอะไรปลูก”

7) ปลูกพืชให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้ลูกค้านำไปปฏิบัติ คือ “ขายดินก็ต้องปลูกต้นไม้ให้ดู เช่น ปลูกกุหลาบ ลูกค้าก็ถามว่าทำไมกุหลาบมันดก และงามอย่างนั้น ใส่ปุ๋ยอะไร ก็ตอบว่าทำปุ๋ยอินทรีย์เองแต่ใส่บ่อยน้อยนะ 3-5 วัน ใส่ครั้ง ก็แนะนำไป” 8) ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ใช้ปลูกพืชผักอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนในการผลิต คือ “ทุกอย่างที่ขายก็คือทุกอย่างที่ใช้” 9) มีการแปรรูปผลผลิตในการจัดจำหน่าย “ผักเคลมีคุณค่าทางอาหารสูงมากเรียกว่าราชินีแห่งผักสามารถนำไปทำราดหน้า ผัดซีอิ้ว นำไปปั่นกิน ทำเกลมง ถั่วลันเตาไปทำถั่วทอดเป็นแผ่นๆ” 10) มีการปลูกพืชผักแบบผสมผสานหลายชนิด ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ของในหลวงรัชกาลที่ 9 “มีมะม่วง เมล่อน ข้าวโพด การปลูกผักเช่น ผักสลัด ผักเคล ค่ะน้ำเห็ดหอม ข้าวกล้อง”

2. แนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนภายใต้อัตลักษณ์จากประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์

6

2.1 แนวทางปฏิบัติด้านความยั่งยืนในการสร้างอัตลักษณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ พบว่า 1) มีความเป็นเกษตรอินทรีย์ด้วยตัวตนที่แท้จริงของเกษตรอินทรีย์ที่มีครบทุกวงจรของความเป็นเกษตรอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน ฟาร์มเลี้ยงไส้เดือน เกือบจัดจากแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ที่ช่วยในการปรับปรุงดิน ป้องกันเชื้อรา ดินหมักใบก้ามปูผสมมูลไส้เดือน หัวปุ๋ยอินทรีย์ “ถ้าใช้ของผมแล้วจะติดใจ มีมูลไส้เดือนครั้งต่อครั้ง นำไปเพาะเมล็ดได้ดี กว่าจะได้เป็นอินทรีย์ที่มีชื่อทุกวันนี้” 2) ต้องรักษาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตอย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง “ไม่ทำตามกระแสเพราะรักษาคุณภาพ ทำฟาร์มมูลไส้เดือนสำเร็จ ทำผักสลัด โรงเมล่อน ต้องเป็นของที่มีคุณภาพ อย่าไปตามใจคนอื่น ๆ ขายปลีกเอาดีกว่า ของผมทำมาอย่างไรก็อย่างนั้น อย่าไปลดคุณภาพ” 3) สร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าในคุณภาพสินค้าที่ผลิต สามารถเข้าไปชมกระบวนการผลิตได้ “ถ้าไม่เชื่อมั่นก็พาไปดูโรงงานเลี้ยงไส้เดือนของผมเอง มีดินขาย 4 สูตร ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชนิดผงใช้เติม ดินชนิดใช้เติม ใช้ปลูก โรงงานสับขุยมะพร้าว น้ำหมักใช้ไล่เพลี้ย หนอน จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง เร่งยอด เร่งใบ ถ้ามะนาวไม่ออกลูกเทพหนึ่งขวบรอบโคนแล้วรดน้ำตาม อาทิตย์เดียวออกดอกขาว ถ้ามะนาวไม่ต้องผสมน้ำ ถ้าต้นเล็กผสมน้ำฉีดที่ต้น” 4) มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในขบวนการผลิต เช่น เครื่องสับขุยมะพร้าว เครื่องตีดิน โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ “เพราะมีเครื่องตีดินทำให้รู้ว่ามีการนำขี้วัวมาทำมูลไส้เดือนปลอม มันยังไม่เป็นปุ๋ยอินทรีย์เลยได้ถึงขายกิโลละ 6,7 บาท ตอนหลังมาทำมูลไส้เดือนเองถึงรู้ว่าดูอย่างไร” 5) เป็นคนที่มีคุณธรรมและซื่อสัตย์กับลูกค้า “ตอน

กำลังสร้างโรงงานใหม่ๆ มีคนพูดหลายคนว่าถ้าคิดจะทำอินทรีรี่ไม่มีวันสำเร็จ เพราะใช้ไม่ได้ผล พอเรียนรู้มาทำด้วยตัวเองจึงรู้ว่า มีพวกที่ชอบไปหลอกลวงเขา ทำได้แค่พักเดียวก็ปลดคุณภาพลง เพราะความโลภกับไม่มีคุณภาพ เอาโน้นเอานี้ไปใส่ ชี้ค่างควาก็เอา ชีว่วไปบดแล้วใส่ปุ๋ยยูเรีย แล้วมาหลอกขาย ของแท้กลั่นต้องฉุนชี้ค่างค่างกลั่นต้องฉุน มูลไส้เดือนปลอมเขามาขายก็โลละ 6,7 บาท ก็คิดว่าเป็นไปได้อย่างไรจึงไปหาวิธีทำมาจนรู้ว่าเป็นของแท้ของปลอม ถ้าของปลอมจะบดละเอียดเลย ถ้าของจริงต้องหยาบแห้ง และเบา ไม่มีกลิ่นตมได้เลย พอทำเองจนถึงขั้นเม็ดปุ๋ยได้แล้ว มีคนแนะนำว่าถ้าทำอย่างนี้ไม่ทันกินหรอก ต้องเอาปุ๋ยเคมีเข้าไปผสม เลยบอกขอบคุณมากไม่ต้องแนะนำแล้ว อีกคนหนึ่งบอกมีพรรคพวกจะพามาแนะนำเขารับจ้างทำเตาปั้นเตาเผา เผาเพื่อไล่ความชื้นจะได้เป็นเม็ดปุ๋ยเร็วขึ้น ก็มาคิดว่าทำปุ๋ยอินทรีรี่แล้วจะเอาเตามาเผาเพื่อประโยชน์อะไร นำไปเผาความเป็นอินทรีรี่ก็ตายหมด เพราะมันเป็นสิ่งมีชีวิต” 6) มีการเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนาการทำเกษตรอินทรีรี่อย่างต่อเนื่อง “เมื่อมีคนพูดไม่เห็นด้วยในการทำปุ๋ยอินทรีรี่ ก็ไม่เคยท้อ และไม่เคยโกรธ คิดว่าต้องมีคนคิดเหมือนเราบ้าง แล้วก็มีจริง ๆ พออินทรีรี่อยู่ได้ก็มีคนเห็นดีเห็นงามด้วย จะมาหาซื้อ พอมีความตั้งมั่นและก็เดินไปเรื่อย ๆ คนโน้นคนนี้ก็เริ่มเห็น นั่นแหละมันถึงจะย้อนกลับมา มันต้องใช้เวลาบวกกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาที่ได้อาจจริง ว่ามันออกมาประสบผลสำเร็จ” 7) มุ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีรี่เป็นอย่างดี สามารถแนะนำให้ความรู้กับลูกต้าได้ “เมื่อมีคนมาถามว่าถ้าจะปลูกผักสวนครัวต้องเตรียมอะไรบ้าง ก็จัดเป็นเซตไปให้เลย กันพลัย กันหนอน ปุ๋ย ดินหมักอินทรีรี่ มันไปแทนเคมีได้ อาจจะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ 80-90เปอร์เซ็นต์ ก็สามารถมีผักกินที่ปลอดภัยแล้ว แต่จะให้ร้อยเปอร์เซ็นต์เหมือนเคมีไม่ได้ แต่ก็พึ่งเคมีให้น้อยที่สุด ปลูกต้นไม้ก็ต้องเตรียมดินให้พร้อม การปลูกต้นไม้ก็เหมือนเลี้ยงเด็กอ่อน ต้องเตรียมว่าต้องใช้อะไรบ้าง เหมือนกับต้นไม้ก็ต้องเตรียมว่าต้องมีอะไรบ้าง”

2.2 การสร้างเครือข่ายทางสังคม พบว่า 1) โดยการตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีรี่ ปุ๋ยหมักอินทรีรี่ กลุ่มเครือข่ายการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ กล้วยฉาบ มันฉาบ มันทอด เผือกทอด ขนุนทอด กล้วยตาก อ้อยคั้นน้ำ น้ำตาลอ้อย ผักกาดดอง หน่อไม้ดอง มะม่วงดอง มะม่วงแช่อิ่ม ฯลฯ 2) สร้างเครือข่ายกับผู้ปฏิบัติงานในภาคสนาม เช่น เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ 3) ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิก สสว. (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) 4) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ

เพื่อนบ้าน คนในชุมชน ที่มีความคิดเห็นเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์เหมือนกัน “การตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนก็เพื่อที่จะได้มีสังคม มีเครือข่าย การมีเครือข่ายก็ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักอินทรีย์อย่างเดียว ก็มีกลุ่มเครือข่ายการแปรรูป และกลุ่มต่าง ๆ อีกมาก อย่างเช่นเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอก็หาความรู้บ้าง รู้จักกันแล้วก็ไปแลกเปลี่ยนกัน พอรวมตัวตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ มันก็ไปปรากฏที่อำเภอ วิสาหกิจฯ เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมในหลาย ๆ ด้าน ตั้งแต่องค์ความรู้ และการพัฒนามาตรฐานหลาย ๆ อย่าง เขาก็จะแนะนำ ตอนนั้นก็ขึ้นเป็นทะเบียน สสว. แล้ว ซ็อกก็ไปปรากฏอยู่ในทะเบียน สสว. ในส่วนของเพื่อนบ้านก็ต้องดูว่าเขามีความคิดเกี่ยวกับเราหรือไม่ ถ้าเขาแอบดูเห็นสารเคมีเป็นสิ่งดีงามสวยหรูเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย เขาก็นิยมชมชอบ และบอกว่าแบบเกษตรอินทรีย์ไม่ได้กินหรอก แบบนั้นก็เปลี่ยนเขายากแล้ว แต่ก็มีคนจำนวนมากที่ต้องการหนีเคมีมาพึ่งพาอินทรีย์”

2.3 เกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคมพบว่า 1) มีการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้ได้รับความช่วยเหลือจากกัลยาณมิตรเพื่อนในสังคมที่ไปทำงาน เช่น การเรียนรู้เรื่องเครื่องจักร เครื่องสับตึ๋มมะพร้าว “ได้รับการเรียนรู้จากพรรคพวกที่อยู่ในแวดวงเครื่องจักร เขาทำเครื่องจักรให้สหวิทยา และให้คำแนะนำมา ผลิตให้มาในราคาที่เป็นกันเอง” 2) มีการรวมกลุ่มกับสมาชิกที่มีความคิดเห็นตรงกันซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันหรือละแวกใกล้เคียง “ได้มีการรวมกลุ่มกับพรรคพวกที่เห็นดีเห็นงามด้วยกัน ซึ่งเป็นคนหมู่บ้านเดียวกันอยู่ใกล้เคียงกันหรือคนละแวกเดียวกันจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน จุดประสงค์เพื่อหาเครือข่าย หาความร่วมมือ หาคนที่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน” 3) มีการคบหาสมาคมกับผู้รู้เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน กัลยาณมิตรที่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ เช่น อดีตข้าราชการเกษตร “เราก็ต้องออกไปเจอพรรคพวกเพื่อนฝูงเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น” 4) สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านคนในชุมชน ด้วยการให้ความช่วยเหลือกับคนในชุมชนในการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ “ที่ผมติดป้ายร้านค้าชุมชนเพราะ พี่ที่เค้าทำวิสาหกิจชุมชนในการแปรรูปหมูที่ 6 เขาเป็นคนมีชื่อเสียงมีคนมาดูงานเยอะ เขาไปประชุมมา ทางอบต. (องค์การบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น) ต้องการหาคนรับภาระเรื่องร้านค้าชุมชน พอรู้เลยสนใจทำให้ทำเสร็จแล้วก็ลงเฟซบุ๊ก ใครมีสินค้าเกษตรอินทรีย์ ให้นำมาฝากขายได้”

2.4 จากการสัมภาษณ์ผู้บริโภคมะม่วงอินทรีย์สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้บริโภคมองความคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพของพืชผักอินทรีย์ เนื่องจากรักสุขภาพ กลัวสารเคมี

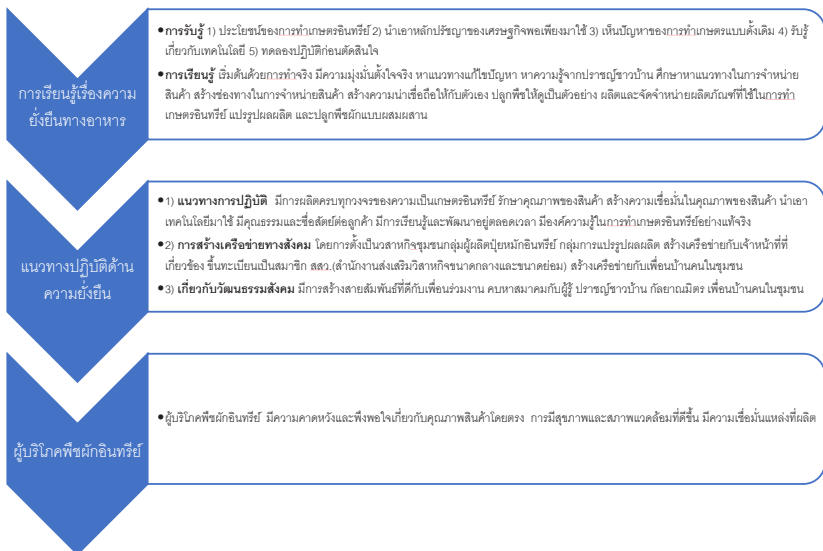
ตกค้างในร่างกายและส่งผลระยะยาว 2) มีความพึงพอใจในเรื่องของคุณภาพว่าปลอดภัยจากสารเคมี เนื่องจากว่าเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้ คนขายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างดี สามารถที่จะนำไปกินได้สบายใจ เก็บใหม่ ๆ สด ๆ 3) การทานผักอินทรีย์เป็นประจำจะทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น ค่าของตัวลดลงเนื่องจากมีผู้บริโภคหลายคนที่ชอบทานผักสดมาก “ชอบกินผักมากเพราะเป็นลูกชาวสวน แต่ปรากฏว่าเมื่อมาตรวจร่างกายพบว่าสารตกค้างในตับเยอะ ทางโรงพยาบาลเรียกไปพบ เนื่องจากตรวจพบค่าตับสูงมาก เมื่อหาสาเหตุแล้วคาดว่ามันจะเกิดจากสารเคมีในผัก พอรู้อย่างนี้ก็ลดลงและหันมาศึกษาทางด้านนี้ ก็มาทานผักปลอดสารปรากฏว่าค่าตับลดลงเหลือแค่ 30, 40 ซึ่งเมื่อก่อนมีค่าเป็น 100 หมอก็กลัวว่าจะเป็นมะเร็ง หมอเรียกมาตรวจตลอดจนกระทั่งปกติ กินมาเป็น 10 ปี ความพึงพอใจเกี่ยวกับตัวผักโดยตรงและสุขภาพ รู้สึกได้ว่าทำให้สุขภาพดีขึ้น อายุ 70 ปีแล้วก็ยังดูแข็งแรงมากเลย” 4) การทำเกษตรอินทรีย์เป็นการรักษาสภาพแวดล้อม “การกินผักทั่วไปรู้เลยว่าใช้สารเคมีเยอะเพราะฉะนั้น จะเน้นบริโภคผักอินทรีย์ เนื่องจากเรียนทางวิทยาศาสตร์มา รู้เรื่องโครงสร้างของเซลล์ เรื่องเคมี ตอนนั้นมันออกมาผลมาแล้ว ทำให้คนเป็นมะเร็งกันดิน น้ำ พวกกุ้งหอยปูปลาที่อยู่ในน้ำปนเปื้อนสารเคมีกัน ตอนเรียนจบใหม่ๆ ไม่รู้เรื่องพวกนี้เลย แต่ตอนนั้นมันมาถึงตัวเราแล้ว ”

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเรียนรู้เรื่องความยั่งยืนทางอาหารของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ สามารถสรุปสิ่งที่ค้นพบที่สำคัญดังนี้ 1.การสร้างตระหนักและรับรู้เกี่ยวกับความยั่งยืนทางอาหารประกอบด้วย 1) การรับรู้ถึงประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์ และโทษของการใช้สารเคมี 2) น้อมนำเอาหลักการทำเกษตรอินทรีย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติ 3) เห็นปัญหาของการทำเกษตรแบบดั้งเดิม มีการใช้สารเคมี ปลูกพืชเชิงเดี่ยว 4) มีการรับรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี 5) มีการทดลองปฏิบัติก่อนตัดสินใจ 2. การเรียนรู้เกี่ยวกับความยั่งยืนทางอาหารเริ่มต้นด้วยการทำจริง มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง หาแนวทางแก้ไขปัญหามาหาความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ศึกษาหาแนวทางในการจำหน่ายสินค้า สร้างช่องทางในการจำหน่ายสินค้า สร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวเองเพื่อให้ลูกค้ามีความมั่นใจในคุณภาพของสินค้า ปลูกพืชให้ดูเป็นตัวอย่าง ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ แปรรูปผลผลิตและปลูกพืชผักแบบผสมผสาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2.แนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนภายใต้อัตลักษณ์จากประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ สามารถสรุปสิ่งที่ค้นพบที่สำคัญดังนี้ 1)แนวทางการปฏิบัติที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ ผลกระทบทางตรงของความเป็นเกษตรอินทรีย์ หยิดหลักรักษาคุณภาพของสินค้า สร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้า นำเอาเทคโนโลยี มาใช้ในการผลิต มีคุณธรรมและซื่อสัตย์ต่อลูกค้า มีการเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มุ่งองค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง 2) การสร้างเครือข่ายทางสังคม สรุปได้ดังนี้ มีการตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน สร้างเครือข่ายกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิก สสว. สร้างเครือข่ายกับเพื่อนบ้านคนในชุมชน 3) เกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคม สรุปได้ดังนี้ มีการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน คบหาสมาคมกับผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน กัลยาณมิตร เพื่อนบ้านคนในชุมชน 4) ผู้บริโภคพืชผักอินทรีย์ มีความคาดหวังและพึงพอใจเกี่ยวกับคุณภาพสินค้าโดยตรง การมีสุขภาพและสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น แหล่งผลิตที่เชื่อถือได้

ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา แสดงตามรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 ขั้นตอนการเรียนรู้และแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนสู่การสร้างอัตลักษณ์ภายใต้ประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์

อภิปรายผลการวิจัย

1) การเรียนรู้เรื่องความยั่งยืนทางอาหารของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ มีดังนี้

1.1 การสร้างความตระหนักและรับรู้เรื่องความยั่งยืนทางอาหาร เริ่มต้นจาก

1) เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ตามแนวทางที่รัชกาลที่ 9 ทรงวางแนวทางไว้ ดังที่ Chinwongrod, S., (2024)พบว่าการจัดพื้นที่ตามแนวคิดเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาโดยปลูกผักสวนครัวนำไปผลิตอาหารที่ปลอดภัย นำไปสู่ความพอเพียงเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม เกิดแนวคิดการมีส่วนร่วมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบนพื้นฐานการพึ่งตนเองอย่างพอประมาณมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกัน 2) การรับรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ ดังที่ Thanaviro, P. W., (2020)พบว่าหลักความปลอดภัยด้านสุขภาพเป็นหลักการที่สำคัญของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ 3) องค์ความรู้ที่สืบทอดมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ที่ทำเกษตรแบบดั้งเดิมที่ไม่มีการพัฒนา มีการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก ดังที่ Rattanabansakul, P., et al. (2022) กล่าวว่า การทำเกษตรอินทรีย์เป็นการทำเกษตรแบบยั่งยืนโดยเน้นความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา ซึ่งส่งผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การอนุรักษ์แหล่งน้ำให้สะอาด การสร้างความสมดุลของวงจรของธาตุอาหาร การประหยัดพลังงาน และผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์มีความสะอาดปลอดภัยไม่มีสารเคมีใดๆ ตกค้าง 4) มีการรับรู้ด้านเทคโนโลยี ว่าการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไม่ได้ผลอย่างเต็มที่ต่อนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต ดังที่ Rotjanawasuthorn, S., & Sintao, N., (2023) พบว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จจากการประยุกต์ใช้เกษตรอัจฉริยะและเกษตรอินทรีย์ 5) มีการทดลองปฏิบัติเกิดการทดลองเปรียบเทียบผลผลิตระหว่างการใช้สารเคมีกับเกษตรอินทรีย์ก่อนการตัดสินใจดำเนินการต่อไป ดังที่ Silatejo, P. N., (2020) พบว่า ในการพัฒนาของเกษตรกรรมอินทรีย์มาจากความเชื่อและกระบวนการคิด ตั้งแต่การทำเกษตรเคมีเป็นการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของแต่ละครอบครัว

1.2 การเรียนรู้เรื่องความยั่งยืนทางอาหารด้านการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ 1) เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเองลงมือทดลองปฏิบัติจริง และสั่งสมประสบการณ์มา ถ้าเจอปัญหาที่สอบถามจากคนรู้จัก แล้วใช้จินตนาการร่วมในการทดลองปฏิบัติและนำมาประยุกต์ ดังที่ Chumsuk, P., (2022) พบว่า การสร้างความ

มั่นคงทางอาหาร ประกอบด้วย การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกร และ Silatejo, P. N., (2020) พบว่า ความเชื่อกระบวนการคิดและการปฏิบัติของคนในชุมชน มีกระบวนการที่สำคัญคือ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ในการเปลี่ยนเกษตรเคมีเป็น เกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ 2) ต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง มีปัญหาท้าทายทางแก้ไข ดังที่ Ruampattana, K., et al., (2021) พบว่า แนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับกลุ่มเกษตรกร ข้าวอินทรีย์ สุวิสาห์กิจชุมชนประกอบด้วย การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา 3) ขอความรู้จาก ปราชญ์ชาวบ้านแล้วนำมาปฏิบัติ ดังที่ Sawatsuk, B., et al. (2021) พบว่า ผลการ วิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ตำบลแม่ไผ่ด้วยเทคนิค SWOT พบว่าจุดแข็งคือมีปราชญ์ชุมชนมีประสบการณ์เกษตรอินทรีย์ที่ยาวนาน ที่รวมกลุ่มเพื่อ แลกเปลี่ยนความรู้ ฟังพาดูอาศัยและแบ่งปันวัตถุดิบทางการเกษตร ซึ่งเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในการทำเกษตรอินทรีย์ 4) ศึกษาแนวทางในการจำหน่ายสินค้า โดยยึดหลัก การทำได้แต่ต้องขายเป็น เปิดช่องการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ชุมชน ร้านค้าชุมชน การแปรรูปสินค้า 5) สร้างช่องทางในการจำหน่ายสินค้าโดยไม่ผ่านพ่อค้า คนกลาง ดังที่ Phongsaphang, K., et al.(2022) พบว่าปัจจัยช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ประสบผลสำเร็จ 6) การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวเอง เพื่อให้ลูกค้ามีความมั่นใจในคุณภาพของผลผลิต 7) ปลูกพืช ให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้ลูกค้านำไปปฏิบัติ ดังที่ Dechapitak, B., (2020) พบว่า ทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจข้าวอินทรีย์คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนิน ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ 8) ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ใช้เกี่ยวกับการปลูกพืชผัก อินทรีย์ทุกชนิดที่ใช้ปลูก เพื่อลดต้นทุนในการผลิต ดังที่ Rungrut. S., et al. (2022) พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ส่วนหนึ่ง มาจากการมีองค์ความรู้ ในการผลิตและใช้ปุ๋ยชีวภาพ 9) มีการแปรรูปผลผลิตในการจัดจำหน่าย ดังที่ Chumsuk, P., (2022) พบว่า มีการแปรรูปอาหารเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารสู่การพัฒนาอย่าง ยั่งยืน เช่น ผลไม้แปรรูป 10) มีการปลูกพืชผักแบบผสมผสานหลายชนิดตามหลักเกษตร ทฤษฎีใหม่ ดังที่ Yomkerd, J., & Pharcharuen, W., (2022) พบว่า ชุมชนแม่วะมี กิจกรรมเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และสอดคล้อง กับ PoonSawat, M., & Sawatram, P., (2020) ที่มีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นศูนย์กลาง พบว่า ศักยภาพและสถานที่ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เชื่อมโยงเป้าหมายและโดดเด่น ได้แก่ศูนย์เรียนรู้เกษตรพอเพียง ด้านเกษตรผสมผสาน

2. แนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนภายใต้อัตลักษณ์จากประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ มีดังนี้

2.1 จากศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลสร้างความยั่งยืนภายใต้อัตลักษณ์จากประสบการณ์ชีวิตดังนี้ 1) ความเป็นเกษตรกรอินทรีย์ด้วยตัวตนที่แท้จริง ที่มีครบทุกวงจรของความเป็นเกษตรกรอินทรีย์ เช่น มีปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน มีฟาร์มเลี้ยงไส้เดือน มีเกลือจืดที่ช่วยในการปรับปรุงดิน ป้องกันเชื้อรา ดินหมักใบก้ามปูผสมมูลไส้เดือน หัวปุ๋ยอินทรีย์ 2) รักษาคุณภาพของสินค้าที่ผลิต 3) สร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ซึ่งสามารถเข้าไปดูขบวนการผลิตได้ทุกขั้นตอน 4) นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ 5) มีคุณธรรม และซื่อสัตย์ต่อลูกค้า 6) มีการเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 7) มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างดีสามารถให้คำแนะนำกับลูกค้าเพื่อนำไปปฏิบัติได้ ดังที่ Rotjanawasuthorn, S., & Sintao, N., (2023) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จจากการประยุกต์ใช้เกษตรอัจฉริยะและเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ได้แก่ การจัดการปัจจัยการผลิต การจัดการกระบวนการผลิต การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี Suksen, P. et al. (2024) พบว่า การสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจแก่ตลาดที่เข้ามาซื้อผลผลิตทำให้มีตลาดจำนวนมากเข้ามาติดต่อซื้อสินค้าสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพและปรับตัวเข้ากับตลาดได้เป็นอย่างดี Phongsaphang, K., et al. (2022) พบว่า การดำเนินงานของผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยควบคุมคุณภาพ ปัจจัยความเข้าใจในแนวคิดเกษตรอินทรีย์ Silatejo, P. N., (2020) พบว่า รูปแบบการนำเศรษฐศาสตร์แนวพุทธเพื่อพัฒนาความยั่งยืนของเกษตรกรรมอินทรีย์ คือ การดำเนินชีวิตที่ผสมกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติโดยมีรูปแบบที่พึงประสงค์ของเกษตรกร ได้แก่ด้านความซื่อสัตย์ คุณธรรม ปัญญา วินัย อดทน นอกจากนี้ Sustainable Agriculture Foundation (2001) กล่าวว่า เกษตรอินทรีย์ควรตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ที่มีความเป็นธรรม ระหว่างสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิต รวมถึงความเท่าเทียม การเคารพ ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพิทักษ์โลก ทั้งในระหว่างมนุษย์ด้วยกันและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ กระบวนการผลิตและการจัดการผลผลิตควรมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรม ทุกคนควรได้รับโอกาสการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรมีเป้าหมายในการผลิตอาหารและผลผลิตเกษตรอื่น ๆ เพียงพอและมีคุณภาพ

2.2 จากการศึกษาพบว่าการสร้างเครือข่ายทางสังคมดังนี้ 1) ตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน 2) สร้างเครือข่ายกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 3) สมัครเป็นสมาชิก สสว. 4) สร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในหมู่บ้านและบริเวณใกล้เคียงที่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน ดังที่ Phongsaphang, K., et al. (2022) พบว่า ปัจจัยเครือข่าย เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ประสบความสำเร็จ Phunphon, T., et al. (2024) พบว่า การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เกิดจากการแลกเปลี่ยนความรู้ไปสู่การพัฒนา และการเกื้อกูลกันในรูปแบบสมาชิกเครือข่าย เครือข่ายทางสังคม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญด้วย

2.3 จากการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคมพบว่า 1) มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน จนได้รับความรู้ความช่วยเหลือจากเพื่อนที่ทำงาน 2) มีการรวมกลุ่มกับสมาชิกที่มีความคิดเห็นตรงกันซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันหรือละแวกใกล้เคียง 3) มีการสร้างความสัมพันธ์กับปราชญ์ชาวบ้าน 4) มีการสร้างความสัมพันธ์กับคนที่มีความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ ดังที่ Silatejo, P. N., (2020) พบว่า มีรูปแบบที่พึงประสงค์ของเกษตรกรเพื่อพัฒนาความสุขที่ยั่งยืนของเกษตรกรอินทรีย์ได้แก่ปัจจัยทางสังคมที่มีส่วนสำคัญปัจจัยหนึ่ง และ Singchai, A. (2023) พบว่าการจัดการความรู้กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การรวมกลุ่มทำนาแปลงใหญ่ การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน การจัดการความสัมพันธ์แบบเครือญาติและผ่านประเพณีรับขวัญแม่โพสพ

2.4 จากการสัมภาษณ์ผู้บริโภคมักอินทรีย์ พบว่า 1) มีความคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพของพืชผักอินทรีย์ 2) รักสุขภาพ กลัวสารตกค้างจากการบริโภคผักทั่วไป 3) มีความเชื่อมั่นว่าปลอดภัยจากสารเคมี เนื่องจากเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้ 4) คนขายมีมนุษยสัมพันธ์ 5) คนขายมีความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างดี 6) การทานพืชผักเกษตรอินทรีย์เป็นประจำทำให้สุขภาพดี ค่าของตัวอยู่ในระดับที่พึงพอใจ 7) สารเคมีในพืชผักสามารถทำลายเซลล์ของมนุษย์ทำให้เป็นมะเร็ง 8) สารเคมีทำลายสิ่งแวดล้อมทำให้ดิน น้ำ สิ่งมีชีวิตในน้ำปนเปื้อน ดังที่ Sustainable Agriculture Foundation (2001) กล่าวว่า เกษตรอินทรีย์จะต้องส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับสุขภาพอย่างเป็นองค์รวมของดิน พืช สัตว์ และโลก จึงมุ่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพสูง และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อสนับสนุนให้มนุษย์ได้มีสุขภาพะที่ดีขึ้น จึงเลือกที่จะปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ข้อสรุป

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่าถ้าสามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ จะทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ตลอดห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการผลิต นำผลการผลิตมาใช้เลี้ยงครอบครัวได้ ส่วนที่เหลือออกจำหน่ายโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง สามารถเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต และนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ถ่ายทอดสู่บุคคลในครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่นสร้างความยั่งยืนทางด้านอาหารให้กับครอบครัว โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถทดทอนไปยังคนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์กันไป ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อค้นพบจากการวิจัยซึ่งค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้และแนวทางปฏิบัติด้านความยั่งยืนสู่การสร้างอัตลักษณ์ภายใต้ประสบการณ์ชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อค้นพบไปกำหนดเป็นกลยุทธ์และกำหนดเป็นนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ในการโน้มน้าวสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วงจังหวัดกาญจนบุรี หันมาทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้นและพัฒนาเกษตรกรผู้ที่สนใจทำเกษตรอินทรีย์ให้สามารถยืนหยัดพึ่งพาตนเองได้ 2) ประชาชนที่สนใจและคำนึงถึงความปลอดภัยด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม สามารถนำข้อค้นพบไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อความยั่งยืนทางอาหารและสภาพแวดล้อม 3) นักศึกษานักวิชาการ ผู้ที่สนใจ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำข้อค้นพบไปต่อยอดในการวิจัยและพัฒนาในประเด็นต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ของตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี เช่น การพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาดูงานของเกษตรกรอินทรีย์วิถีสวน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้ 1) ควรทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม การเรียนรู้เรื่องความมั่นคงทางอาหารสู่

แนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนภายใต้อัตลักษณ์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี 2) ควรทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของเกษตรกรตำบลทุ่งทองในการทำเกษตรอินทรีย์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วงจังหวัดกาญจนบุรี

References

- Academic Department and Sathaporn Books. (2018). *Sufficiency Economy and the Thailand 4.0 Strategy* (1st ed.). Sathaporn Books.
- Alter, C., and Hage, J. (1993). *Organizations Working Together*. Sage.
- Boonchai, K., Sethasithorn, B., & Lienchamroon, V. (2007). *Concepts and Policies on Food Resource Base*. Pimdeekarnpim: Biothai Foundation.
- Boonchai, K., Bandhuvong, C., Sopapoom, N., Suksut, P. & Charusombat, W., Unno, A., Rakayuttitham, A., (2004). *Sustainable Agriculture: Cultural Identity and Issues in Agriculture and Thai Farmer Identity*. (1st ed.). Organizing Committee of the Sustainable Agriculture Fair.
- Chanthawanich, S. (2004). *Qualitative research methods* (12th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Chinwongrod, S. (2024). Management Models for Organic Farming among Fish Farmers in Bang Len District, Nakhon Pathom Province. *Journal of MCU Dvavati Review*, 3(1), 43-55.
- Chumsuk, P. (2022). *Creating Food Security for Sustainable Development of Thai Society: A Case Study of Phra Nakhon Si Ayutthaya Province* [Doctoral dissertation, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University].
- Churchill, S.D. (2021). *Existential Phenomenological Research* (1st ed.). American Psychological Association.
- Dechapitak, B. (2020). *A study to develop strategy and Innovation of agricultural business model toward organic rice-khao hom dam Sukhothai 2* [Unpublished master's Thesis]. College of Management, Mahidol University.

- Denzin, N.K. (1970). *The research act in sociology: a theoretical introduction to sociological methods*. The Butterworth Group.
- Hutanuwat, N.T. & Hutanuwat, N. (2004). *Sustainable Agriculture: Paradigms, Processes, and Indicators*. Sustainable Agriculture Foundation (Thailand).
- Junprasert, T. (2022). *Creative Paradigms: Various Forms of Qualitative Research in Behavioral Sciences* (1st ed.). Pathum Thani: Idealine Media Solutions Co., Ltd.
- Kaewthep, K. (1995). *Tools for Community Culture Work*. The Catholic Council of Thailand for Development.
- Moser, A., & Korstjens, I. (2018). Practical guidance to qualitative research: Sampling, data collection and analysis. *European Journal of General Practice*, 24(1), 9-18.
- Narinsilp, S. (2020). "Japan as It Is" No. 9: *Japan's Organic Farming System and Its Implications for Thailand* (1st ed.). Thammasat University.
- Pasunon, P., & Siri Wong. (2013). Efficiency and key success of agricultural cooperative operation: A Study for grounded theory. *Veridian E – Journal*, 6(1), 610-628.
- Phongsaphang, K., Wanyasewi, S., Naipinit, T., & Mungmee, N. (2022). Developing Farmers into Organic Agriculture Entrepreneurs in Khon Kaen Province. *Journal of Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 7(2), 1891-1904.
- Phunphon, T., Nakpibal, P., Yongphet, P., & Nakpibal, R. (2024). Community Enterprise Potential Development and Management of Organic Agricultural Products: A Case Study of the Organic Agriculture Community Enterprise in U Thong, Suphan Buri Province. *Phranakhon Rajabhat Research Journal: Humanities and Social Sciences*, 19(1), 35-52.
- Podhisita, C. (2021). *Science and Art: Qualitative Research* (9th ed.). Amarin Printing and Publishing Co., Ltd.

- PoonSawat, M., & Sawatram, P. (2020). A Study on the Potential of Agricultural Tourism in Areas Linked to Goals, Centered around the Khao Hin Son Development Study Center under the Royal Initiative, Chachoengsao Province. *Journal of Academic and Research in Social Sciences*, 15(3), 45-60.
- Rattanabansakul, P., Anurak, N., & Wittayarat, S. (2022). Organic Agriculture: A Sustainable Farming Approach to Revitalize Thai Farmers' Security. *Journal of Arts and Media*, 4(7),9-20
- Rotjanawasuthorn, S., & Sintao, N. (2023). Guidelines for Promoting the Adoption of Smart Agriculture and Organic Farming to Enhance Food Security in Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(7), 124-124.
- Ruampattana, K., Todsasri, S., Phabu, K. K., Padphai, W. (2021). *Enhancing the Efficiency we are upgrading Organic Rice Farmer Groups in Surin Province to Enter The Community Enterprises* (7th ed.). National Academic Conference: Loei Rajabhat Academic Conference.
- Rungrut. S., Maso, S., Kadem, Y., Chanakul. K., & Masae, N. (2022). Success in Organic Farming in Pa Rai Subdistrict, Mae Lan District, Pattani Province. *Journal of Buddhist Anthropology*, 7(12), 318-333.
- Sawatsuk, B., Thana, S., Phitakpol, W., Passorn, S., & Wongchestha, N. (2021). Community Participatory Organic Farming Way: Organic Agriculture Community Enterprise Group of Mae Sai Subdistrict, Mueang District, Phayao Province. *Mekong-Salween Civilization Studies Journal*, 12(2), 231-249.
- Secretariat of the National Food Commission. (2023). *The National Food Management Plan of Thailand Phase 1 (2023-2027)* (1st ed.). War Veterans Organization under Royal Patronage.

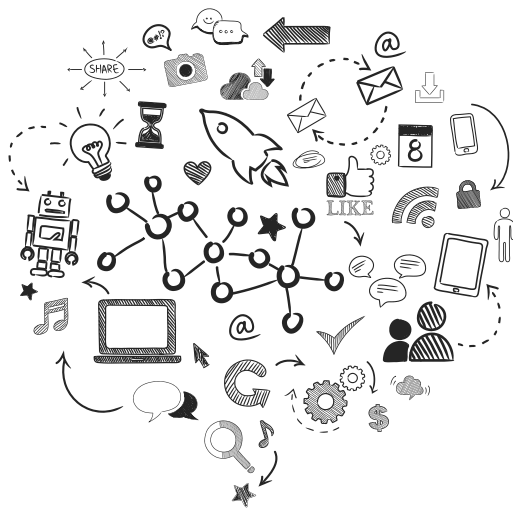

- Silatejo, P. N. (2020). Buddhist Economics: A Model for Sustainable Happiness Development through Organic Agriculture. *Journal of MCU Peace Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University*, 8(5), 1749-1763.
- Singchai, A. (2023). Knowledge Management for Organic Farming Groups in Phetchaburi Province. *Journal of MCU Nakhondhat*, 10(3), 95-107.
- Suksen, P., Moonsin, W., Chusrisuk, W., Yanataro, P., & Yuttitharo, P. (2024). Organic Agriculture: A Path to Sustainability for Thai Farmers in Surin Province. *Academic MCU Buriram Journal*, 9(2), 116-127.
- 6 Sunthorpethas, S. (2010). *Anthropological Theory: Development of Basic Concepts and Sociocultural Theories (Part 1)* (1st ed.). Duang Kamol Publishing.
- Suri, H. (2011). Purposeful sampling in qualitative research synthesis. *Qualitative research journal*, 11(2), 63-75.
- Suttinarakorn, W. (2013). *Qualitative Research: Research in Alternative Paradigms* (1st ed.). Siam Paritat.
- Sustainable Agriculture Foundation. (2001). What is Organic Farming?. *Natural Agriculture Journal*, 12(9), 44-46.
- Thanaviro, P. W. (2020). Environmentally Friendly Integrated Farming Models in Phetchabun Province. *Journal of MCU Social Development*, 5(1), 84-92.
- Yomkerd, J., & Pharcharuen, W. (2022). Development of an Organic Agriculture Tourism Activity Model by The Community Participatory Learning Process: A Case Study in Mae Wa Subdistrict, Thoen District, Lampang Province. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 9(2), 133-145.
- Zaeb, J. (2001). Smallholding up. *The Ecologist*, 30(9), 40-44: 65.

บทบาทของคริสตจักรและเครือข่ายที่มีพลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร

The Role of Churches and Networks in Affecting Educational Access for Children of Migrant Workers in Samut Sakhon Province

คชตริย์ เจริญสุข และ ทรงชัย ทองปาน
Khotchatrai Charoensuk and Songchai Thongpan

บทบาทของคริสตจักรและเครือข่ายที่มีพลต่อการเข้าถึงการศึกษา ของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร

The Role of Churches and Networks in Affecting Educational Access
for Children of Migrant Workers in Samut Sakhon Province

คชตริย์ เจริญสุข¹ และ ทรงชัย ทองปาน²

Khotchatrai Charoensuk and Songchai Thongpan

¹คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration,

Bangkok 10240, Thailand e-mail: khotchatrai2545@gmail.com

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปทุมธานี 12121 ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Pathumthani 12121, Thailand

e-mail: songchaius@yahoo.com

Received : July 31, 2024 Revised : November 4, 2024 Accepted : November 6, 2024

7

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของคริสตจักรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษา ปัญหา และอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ (2) ศึกษาบทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นที่มีผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายสังคม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ ผู้จัดการศูนย์ฯ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียน และเครือข่ายย้ายถิ่น จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาวิจัยเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ การลงภาคสนาม การฝึกปฏิบัติงาน (ตำแหน่งครูอาสาสมัคร) และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีบุตรหลานแรงงานข้ามชาติที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญออาгимเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นมีการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อรองรับและส่งเสริมเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุน ดุ แม่โขง องค์การคาทอลิก จากประเทศฝรั่งเศสเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ เครือข่ายการย้ายถิ่นทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ

คำสำคัญ : การจัดการศึกษา; พหุวัฒนธรรม; ชาติพันธุ์; ภาควิชาเครือข่าย

Abstract

This qualitative research aims to (1) examine how the church functions in relation to the educational process, problems, and obstacles in providing multicultural education for children of migrant workers (CMWs); and to (2) examine how migration networks affecting CMWs' access to education. Purposive selection was used to choose thirty key informants, including the Archdiocese of Bangkok Center's social director, center management directors and managers, teachers, parents, student groups and migration networks. Data was collected by documentary research, observation, fieldwork, on-the-job training as a teaching volunteer, and in-depth interviews. Results were that Samut Sakhon Province received a large number of CMWs from various ethnic and national backgrounds. As a result, the St. Anna Catholic Center, the Marist Center, and the St. Joachim Catholic Center for Immigrants offered multicultural education to support and encourage children of diverse backgrounds. Enfants du Mékong (Children of the Mekong), a French Catholic organization, also offered monthly assistance. Additionally, CMWs' access to education was supported, encouraged, and made easier by both official and informal migratory networks.

Keywords: Educational Management; Multiculturalism; Ethnicity; Network Partners

บทนำ

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลของสำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร ระบุว่า ในปี 2565 จังหวัดสมุทรสาคร มีแรงงานข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตทำงาน 271,073 คน จำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ (1) คนข้ามชาติมาตรา 62 ประเภทส่งเสริมการลงทุน (BOI) จำนวน 446 คน (2) คนข้ามชาติมาตรา 59 ประเภททั่วไป จำนวน 4,137 คน (3) บุคคลซึ่งไม่มีสถานะทางทะเบียน (มาตรา63/1(4)) จำนวน 6,923 คน (4) คนข้ามชาติ 3 สัญชาติ จำนวน

259,567 คน แยกเป็นสัญชาติเมียนมา 237,195 คน สัญชาติกัมพูชา 12,654 คน และสัญชาติลาว 9,718 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2565) ซึ่งแรงงานข้ามชาติเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศทั้งในภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม และภาคประมง

การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติเป็นการเข้ามาทั้งครอบครัว ทำให้มีผู้ติดตามแรงงานซึ่งเป็นบุตรหลานแรงงานข้ามชาติเข้ามาในจังหวัดสมุทรสาคร จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ระบุว่าจังหวัดสมุทรสาครมีจำนวนการแจ้งเกิดในปี 2565 จำนวน 294,266 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 154,702 คน และเพศหญิง 139,564 คน (กรมการปกครอง, 2565) จากปรากฏการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติที่มีบุตรหลานแรงงานข้ามชาติติดตามมาด้วยนั้น นำมาซึ่งปัญหาการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กในกลุ่มดังกล่าว อันเป็นปัญหาที่รัฐไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง ทำให้มีหลายองค์กรให้ความช่วยเหลือ หนึ่งในองค์กรนั้นคือ องค์กรทางศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญยออาคิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น ที่ได้เข้ามามีบทบาทในการให้การศึกษาและการดูแลสุขภาพ โดยการสนับสนุนขององค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นพันธกิจในงานด้านสังคมในการปฏิบัติความรักต่อเพื่อนมนุษย์กลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายของคริสตจักรที่คอยสนับสนุน เช่น มูลนิธิอองฟอง กลุ่มแม่น้ำโขง แห่งประเทศไทย โรงพยาบาลเซนต์หลุย เป็นต้น รวมถึงเครือข่ายภายในจังหวัดสมุทรสาคร เช่น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ อำเภอมืองสมุทรสาคร อาสาสมัครสาธารณสุขข้ามชาติ โรงพยาบาลสมุทรสาคร เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงบทบาทของเครือข่ายในการสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กที่เป็นบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ

ทั้งนี้ แม้จะมีการศึกษาการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ดังกล่าวมาแล้วนั้น อาทิ การศึกษาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน : กรณีศึกษา การจัดสวัสดิการด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในศูนย์คาทอลิกนักบุญยออาคิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร ของปริยญา หวันเหลี่ยม (2558) ที่สนใจศึกษาการจัดสวัสดิการทางการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและศูนย์คาทอลิกนักบุญยออาคิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น แต่การศึกษาดังกล่าวสนใจศึกษาเฉพาะมิติของสวัสดิการด้านการศึกษา และเป็นเพียงการศึกษาเพียงศูนย์คาทอลิกนักบุญยออาคิม

เพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น และศูนย์มาริสต์เพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น ซึ่งแต่ละศูนย์มีปัจจัยเชิงพื้นที่และบริบทที่ต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของคริสตจักรต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร โดยผลการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้เกิดความเข้าใจในบทบาทของคริสตจักรภายในศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญอากิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการย้ายถิ่นที่มีผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ อีกทั้งการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของคริสตจักรที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ
2. เพื่อศึกษาบทบาทเครือข่ายการย้ายถิ่นที่มีผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ

แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (Education Management) Hough and Duncan (1970) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และมีความสุข ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านหลักสูตร (Curriculum) คือ การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชา และการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) คือ การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ (3) ด้านการวัดผล (Measuring) คือ การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้ และ (4) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluation) คือ ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

องค์ประกอบของการจัดการศึกษา ปรัชญา เวสารัชช์ (2554) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ ไว้ดังนี้ (1) สารเนื้อหาในการศึกษา (2) ครู ผู้สอน หรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ (3) สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ (4) รูปแบบวิธีการเรียนการสอน (5) ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา (6) เงินทุนสนับสนุนสำหรับการจัดการศึกษา (7) สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม และ (8) ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาที่ถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา

แนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) โดย Cortes (1996) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ครูได้ช่วยเตรียมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมให้มีความเข้าใจ มีความร่วมมือร่วมใจกัน มองเห็นประโยชน์แท้จริงในการพึ่งพาอาศัยกัน เสียสละและยุติธรรม การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้ต้องการนำไปสู่ความแตกแยก การพัฒนาความเข้าใจกัน การพึ่งพาอาศัยระหว่างกลุ่มคน โดยอาศัยการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า การแบ่งแยกทางสังคมนั้นเกิดจากการขาดวิจลณญาณของคน การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจำเป็นสำหรับทุกโรงเรียน ไม่ใช่เพียงโรงเรียนที่มีเด็กหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมเท่านั้น เพราะทั้งนักเรียนและทุก ๆ คนจำเป็นจะต้องแลกเปลี่ยนความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชาติเดียวกัน เพื่อความเข้าใจกันและพึ่งพาอาศัย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ขยายขอบเขตของความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากสิ่งที่ใกล้ตัวออกไปสู่สิ่งที่ไกลตัว ซึ่ง Grant and Ladson (1997) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรม มีรากฐานมาจากอุดมคติเกี่ยวกับเสรีภาพ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม ความยุติธรรม และการให้เกียรติในความเป็นมนุษย์ ในขณะเดียวกันการศึกษาพหุวัฒนธรรม คือ กระบวนการซึ่งเกิดขึ้นในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งสอดแทรกอยู่ในทุกเนื้อหาวิชาและในส่วนอื่น ๆ ของหลักสูตร เพื่อที่จะเตรียมนักเรียนทุกคนให้สามารถเรียนได้อย่างกระตือรือร้น ภายใต้บรรยากาศขององค์การที่มีความเสมอภาค การศึกษาพหุวัฒนธรรมจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทัศนคติในเชิงบวก และการค้นพบตนเองภายใต้การเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ

สำหรับหลักในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Banks (2001) นักวิชาการศึกษาชาวอเมริกัน ผู้ซึ่งบุกเบิกวิจัยพัฒนาแนวคิดและมีวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยมีการแบ่งไว้ 5 มิติ ดังนี้ (1) บูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Content Integration) (2) กระบวนการสร้างความรู้ (The Knowledge Construction Process) (3) การลดอคติ (Prejudice Reduction) (4) การจัดการเรียนการสอนด้วยความยุติธรรม (Equity Pedagogy) และ (5) การปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา (Empowering School Culture)

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย (Social Network) Alter and Hage (1993) ได้ให้ความหมายเครือข่าย (Network) ว่าเป็นรูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อการแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์การจำนวนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตแน่นอนหรือไม่ก็ได้ องค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน Starkey and Paul (1997) และ Smith and Wohlstetter (2006) กลุ่มของคนหรือองค์การที่มีความสนใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะที่บุคคลหรือองค์การที่สมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านข่าวสาร ฯลฯ

การสร้างเครือข่ายการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) อธิบายว่า การสร้างเครือข่าย สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครือข่ายที่เป็นทางการ (Formal) เป็นเครือข่ายที่มีข้อตกลง ระบบ ระเบียบความสัมพันธ์ และวัตถุประสงค์ร่วมกัน และเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ (Informal) เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม มีข้อตกลงเฉพาะกิจกรรม มีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่อง แต่ไม่มีข้อตกลง ระบบ ระเบียบความสัมพันธ์ และวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโรงเรียนจะจัดระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย ให้เป็นเครือข่ายประเภทใดขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยบทบาทของคริสตจักรและเครือข่ายที่มีผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในรูปแบบพรรณนาและบรรยาย โดยมุ่งเน้นการศึกษาเชิงลึกถึงกระบวนการและการจัดการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติภายในศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญอากิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ฝ่ายสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ ผู้จัดการศูนย์ฯ ครูผู้สอน ผู้ปกครองกลุ่มนักเรียน และเครือข่ายการย้ายถิ่น (เครือข่ายแบบทางการ และเครือข่ายไม่เป็นทางการ) อันได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (ฝ่ายสังคม) จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการศูนย์ฯ จำนวน 1 คน ผู้จัดการศูนย์ฯ จำนวน 1 คน และครูอาสาสมัครจำนวน 12 คน และกลุ่มที่สอง เครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 30 กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้ครอบคลุมถึงเนื้อหาในการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการวิจัยอันประกอบด้วย (1) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และ (2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และปัญหาการวิจัย รวมทั้งกรอบแนวคิดในการศึกษาเป็นพื้นฐาน โดยกำหนดประเด็นต่าง ๆ ของคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล (1) ข้อมูลทุติยภูมิ อาทิ นโยบายการจัดการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม สังคม ประชาชน ประวัติความเป็นมาของศูนย์ เอกสารแนะนำศูนย์ (2) การเก็บข้อมูลรวบรวมจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ด้วยการเป็นครูอาสาสมัคร และ (3) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถทำการสังเกตในเชิงสำรวจสภาพทั่วไปของศูนย์การเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล ก่อนการเริ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) จากแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูล ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เนื้อหาบรรยาย (Content Analysis) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ก่อนจะนำเสนอในรูปแบบของการอธิบายเชิงบรรยาย (Descriptive Method) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

1. บทบาทของคริสตจักรกับกระบวนการจัดการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ

ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมภายในศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญยออาคิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นส่งผลให้เกิดการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมขึ้นในศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 3 แห่ง เพื่อเป็นการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุตรของแรงงานข้ามชาติที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมได้รับการหล่อหลอมจากระบบการศึกษาจนกระทั่งสามารถใช้ชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข ดังนั้นการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมภายในศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญยออาคิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการหล่อหลอมเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งประเด็นที่ควรตระหนัก

ถึงคือการศึกษาและวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาภายในศูนย์ฯ เนื่องจากในการดำเนินการจัดการศึกษาในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมย่อมต้องมีปัญหาหรืออุปสรรคระหว่างการดำเนินการพัฒนาตามเงื่อนไขในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะประสบความสำเร็จ

ทั้งนี้ การศึกษาสามารถแบ่งบทบาทการจัดการศึกษาของคริสตจักรที่มีจุดเด่นและจุดด้อย ผ่านองค์ประกอบของการจัดการศึกษา 8 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายสถานศึกษาด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านบุคลากร ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านนโยบายสถานศึกษา ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาได้นำพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 มาปรับใช้ในการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ ยังสามารถกำหนดกรอบและมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ด้านภาษา วัฒนธรรม เป็นต้นโดยฝ่ายสังคม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานด้านการศึกษา ซึ่งเน้นผู้ยากไร้ด้วยการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม เพื่อสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ย้ายถิ่นโดยวัตถุประสงค์แรกเริ่มของการก่อตั้งศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา คือ เพื่อผู้อพยพเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้พลัดถิ่น แรงงานข้ามชาติและผู้ติดตาม (บุตร) ในเรื่องการศึกษาซึ่งในปัจจุบันการดำเนินงานของศูนย์ยังยึดวัตถุประสงค์ตั้งแต่ต้น ทำให้มีจุดยืนที่ชัดเจนในการทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้อพยพพลัดถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ และผู้จัดการศูนย์ฯ ยังเปิดโอกาสรับบุตรของแรงงานข้ามชาติทุกกลุ่มชาติพันธุ์เข้าสู่ระบบการศึกษาของศูนย์

1.2 ด้านหลักสูตร ประกอบด้วยหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก เป็นวิชาที่บุตรของแรงงานข้ามชาติต้องมีการใช้ภาษาสื่อสารอยู่ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ภาษาเมียนมา ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นรายวิชาภาษาที่ทางศูนย์เน้นให้การศึกษาแก่นักเรียน ถือได้ว่าเป็นประโยชน์ที่ดีกับผู้เรียน ด้านหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้รอง มีการบูรณาการหลักสูตรในเนื้อหาสาระวิชา ที่เหมาะสมกับผู้เรียนภายในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเป็นหนังสือที่ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และคณะครู ได้ร่วมกันปรับปรุง

เนื้อหากระบวนการสอนแบบบูรณาผ่านกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน มีการสร้างสื่อเสริมสร้างการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ในรูปแบบใบความรู้ขนาดเล็ก และใช้สื่อจากอินเทอร์เน็ตประกอบการสอนในบางรายวิชา ทำให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน นักเรียนสามารถเรียนรู้ และเข้าใจได้โดยง่ายจากสื่อที่นำมาใช้ในห้องเรียน

1.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมภายในห้องเรียนที่ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจโดยตรงและโดยอ้อม จะอยู่ในรูปแบบของการสอดแทรกเนื้อหาด้านวัฒนธรรมเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้มากที่สุดคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยมีการบูรณาการเข้ากับรายวิชาทั้ง 5 สาระ ได้แก่ วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต วิชาเศรษฐศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ วิชาภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลธรรมและจริธรรม ลักษณะกิจกรรมนอกห้องเรียนจะช่วยให้ส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรมต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ได้ด้วยตัวเอง ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมลอยกระทงที่มีการส่งเสริมการแต่งกายด้วยชุดประจำกลุ่มชาติพันธุ์ กิจกรรมแสดงเพลงเต้นรำตามประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมือง (อุ้งค้อวระอุ้งค้อวระ) เป็นต้น ส่งเสริมให้บุตรของแรงงานข้ามชาติได้แสดงตัวตนในพื้นที่สาธารณะ ในขณะที่ครูผู้สอนทั้ง 3 ศูนย์ฯ มีการปรับกระบวนการและเทคนิคการสอน จากการจัดการเรียนรู้แบบท่องจำ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของ Active learning ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการสร้างความรู้ (The Knowledge Construction Process) ในแนวทางการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

1.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ไม่มีการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นการเฉพาะในการจัดการศึกษาในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม แต่จะวัดผลการศึกษาด้วยเครื่องมือทั่วไป ๆ ทั้งการสอบเก็บคะแนนระหว่างเรียน การสอบวัดผลกลางภาค และการสอบวัดผลปลายภาคเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ส่วนการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การสอบวัดผล แบ่งได้ 3 รูปแบบได้แก่ (1) พุทธิพิสัยหรือความรู้ความเข้าใจ (2) จิตพิสัยหรือการยอมรับค่านิยม (3) ทักษะพิสัยหรือการนำ

ไปใช้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพที่ตนเองถนัด เพื่อการสะสมคะแนน ลดความกดดันของผู้เรียนในเรื่องการทดสอบเพื่อเก็บคะแนน

1.6 ด้านบุคลากร โดยบุคลากรภายในศูนย์ฯ ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีทัศนคติเชิงบวกต่อนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ และมีส่วนช่วยพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรม ซึ่งฝ่ายบริหารและครูผู้สอนได้ช่วยกันพัฒนาหลักสูตรและนโยบายการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ครูผู้สอนส่วนหนึ่งมีการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการสร้างความรู้ (The Knowledge Construction Process) ของ Banks ที่ต้องการให้ผู้เรียนใช้ความคิดวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบมากกว่าการท่องจำ ส่วนฝ่ายบริหารมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ ทำให้การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมย่อมมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ฝ่ายสนับสนุนมีแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

1.7 ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับนักเรียนมีลักษณะที่ปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวก เนื่องจากครูมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับบุคลากรภายในศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 3 แห่งมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวก แม้ครูอาสาสมัครชาวไทย ครูอาสาสมัครชาวเมียนมา ครูอาสาสมัครชาวมอญ บาทหลวง ชิสเตอร์คณะดอมินิกัน และชิสเตอร์คณะนักบุญยอแซฟแห่งการประจักษ์ ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสามัคคีปรองดอง และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวก ในแต่ละศูนย์มีลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง รวมถึงความสัมพันธ์ในระหว่างศูนย์การเรียนรู้ที่เนื่องจากศูนย์ฯ มีการจัดกิจกรรมเล่นกีฬานานทุกวันศุกร์ นักเรียนของแต่ละศูนย์การเรียนมาเล่นกีฬาร่วมกัน ทำให้นักเรียนมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ และใช้เวลาอยู่ร่วมกันจนเกิดความคุ้นเคยต่อวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

1.8 ด้านผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมในการศึกษา อยู่ใกล้ที่พักอาศัย สะดวกต่อการเดินทาง มีการศึกษาทั้งภาษาไทย ภาษาเมียนมา และภาษาอังกฤษ ทำให้บุตรของตนได้รับทักษะภาษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำงานในอนาคต ทางด้านของศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา อยู่ในชุมชนคริสตจักรนิกายโรมันคาทอลิก ทำให้มีความร่วมมือกันระหว่างศูนย์ฯ กับชุมชน

และศูนย์คาทอลิกนักบุญอากิม ตั้งอยู่ในพื้นที่ของโครงการบ้านเอื้ออาทรทำเงิน มีชุมชนแรงงานข้ามชาติอาศัยอยู่ภายในโครงการฯ จำนวน 2,811 คน จนทำให้เกิดเครือข่ายการศึกษาทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันที่ช่วยการจัดกิจกรรม

สำหรับอุปสรรคและความท้าทายของการจัดการศึกษา (1) ด้านนโยบายสถานศึกษา ซึ่งเปิดรับบุตรของแรงงานข้ามชาติทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ของผู้อำนวยการศูนย์ฯ และผู้จัดการศูนย์ฯ ทำให้มีจำนวนนักเรียนมาก ส่งผลให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านหลักสูตร การกำหนดสาระการเรียนรู้ไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจน ไม่มีการบูรณาการและสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมในการเรียนรู้ (3) ด้านสื่อการเรียนการสอนภายในศูนย์ฯ ยังมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนทางด้านพหุวัฒนธรรมในจำนวนที่น้อยมาก (4) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่รูปแบบของการสอดแทรกเนื้อหาด้ววัฒนธรรมเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่ยังมีการสอดแทรกเนื้อหาระหว่างการเรียนรู้ (5) ด้านการวัดและประเมินผล ศูนย์ฯ ไม่มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลการศึกษาที่แน่นอน (6) ด้านบุคลากร พบว่า ขาดความตื่นตัวในการพัฒนาตนเองและองค์การมีเพียงครูผู้สอนบางส่วนที่พัฒนาการจัดการศึกษา (7) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ปัญหาส่วนใหญ่เป็นการกีดกันทางวัฒนธรรมจากการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ของครูและผู้เรียน และ (8) ด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัญหาย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยและปัญหาความยากจน ส่งผลให้ผู้เรียนต้องติดตามผู้ปกครองซึ่งเป็นแรงงานข้ามชาติย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยไปพักอาศัยใกล้สถานที่ทำงาน ทำให้ผู้เรียนต้องออกจากการศึกษาอย่างกะทันหัน และขาดโอกาสทางการศึกษา

2. บทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นกับการเข้าถึงการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ

เครือข่ายการย้ายถิ่นได้เข้ามามีบทบาทส่งเสริม และสนับสนุนให้แก่บุตรหลานแรงงานข้ามชาติภายในศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญอากิม เพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ โดยสามารถแบ่งเครือข่ายออกได้เป็น 2 ประเภท คือ เครือข่ายเป็นทางการ (Formal) และเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ (Informal)

2.1 เครือข่ายเป็นทางการ (1) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ อำเภอเมืองสมุทรสาคร

ได้บันทึกข้อตกลงการบูรณาการหลักสูตร การจัดการศึกษานอกระบบ สำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษา เกิดเป็น

นวัตกรรมการศึกษาที่ใช้หลักสูตรการรู้หนังสือไทยเป็นแกนกลางร่วมกับการปรับปรุงเนื้อหาในสอดคล้องกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) (2) อองฟอง ดู แม็งซิง หรือมูลนิธิลูกแม่น้ำโขงที่เป็นองค์การคาทอลิกจากประเทศฝรั่งเศส สนับสนุนเงินทุนรายเดือนให้แก่บุตรหลานแรงงานข้ามชาติในศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญยออาภิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น โดยสนับสนุนเงินทุน 22,000 บาท เป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ มูลนิธิลูกแม่น้ำโขงยังได้เข้ามาสนับสนุนการบำบัดประคับประคองสุขภาพภายในศูนย์การเรียนทั้ง 3 แห่ง (3) มูลนิธิเซนต์หลุยส์ ได้จัดบริการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ด้านการรักษาพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัย และฟื้นฟูสุขภาพแก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนที่ยากจน การบริการตรวจสุขภาพแก่แรงงานข้ามชาติรวมทั้งบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ โดยความร่วมมือของมูลนิธิเซนต์หลุยส์และโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์เข้ามาให้บริการเป็นประจำทุก 6 เดือน เพื่อให้การรักษาพยาบาลและตรวจโรคเบื้องต้นแก่แรงงานและบุตรหลานแรงงานต่างชาติดังกล่าวโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น และ (4) มูลนิธิสิกขาเอเชีย ให้ความสำคัญร่วมมืออย่างต่อเนื่องในโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ หรือโครงการหนังสือเพื่อเด็กทุกคน ถือเป็นโครงการต่อเนื่องเพื่อช่วยให้เด็ก ๆ ในพื้นที่ห่างไกลได้มีโอกาสเข้าถึงบริการของห้องสมุด เพื่อเสริมสร้างการศึกษา

2.2 เครือข่ายไม่เป็นทางการ เครือข่ายไม่เป็นทางการ (Informal) เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม มีข้อตกลงเฉพาะกิจกรรม มีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่อง แต่ไม่มีข้อตกลง ระบบ ระเบียบความสัมพันธ์ และวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สำหรับเครือข่ายไม่เป็นทางการเข้ามาให้การสนับสนุน เช่น บริษัทเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือในการบริจาคสิ่งของ สถานประกอบการ โรงงาน ลังปลา เป็นต้น เครือข่ายเหล่านี้ได้เข้ามาช่วยเหลือในรูปแบบของการบริจาคสิ่งของตลอดจนเลี้ยงอาหารกลางวันแก่บุตรหลานแรงงานข้ามชาติภายในศูนย์ฯ สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรการคริสตจักรได้มีการจัดระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย ว่าเครือข่ายดังกล่าวควรจัดเป็นเครือข่ายประเภทใด ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ ตลอดจนถึงสิ่งที่นำมาบริจาคเนื่องจากบริบทและความต้องการของแต่ละศูนย์การเรียนมีความแตกต่างกัน

นอกจากนี้ มีกลุ่มอาสาสมัครทั้งในไทยและต่างประเทศ เข้ามาร่วมจัดกิจกรรม สันทนาการเป็นครั้งคราว การจัดกิจกรรมโดยอาสาสมัครส่วนใหญ่ใช้เกมและกิจกรรมกลุ่ม

ช่วยสร้างบรรยากาศสันติภาพการก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือนั้นต้องมีการแสวงหาเครือข่ายที่เหมาะสม ตลอดจนมี เป้าประสงค์ที่สอดคล้องกัน โดยมีการสร้างข้อตกลงและวางแผนร่วมกัน ตลอดจนมีการ ขึ้นร่วมดำเนินงานและกำกับติดตามเพื่อสร้างความร่วมมือของเครือข่ายตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และท้ายที่สุดต้องมีการทบทวนผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นการ ทบทวนปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายต่อไป

สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมภายในศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา ศูนย์มาริสต์ และศูนย์คาทอลิกนักบุญยอากิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นมีการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการหล่อหลอมเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลายทาง วัฒนธรรม โดยสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของ คริสตจักรทั้ง 8 ด้าน ที่เป็นไปตามองค์ประกอบของการจัดการศึกษาของ ปรีชญา เวสารัชช์ (2554) ที่มีการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื่องจากมีการเพิ่ม เนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้าไปในหลักสูตร และมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักสูตร รวมถึงมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์และเรียนรู้ด้วยเหตุผล โดยเห็นได้จาก ในส่วนของกระบวนการสร้างความรู้จากการที่ครูผู้สอนมีความพยายามที่จะใช้การจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้เด็กมีการเรียนรู้ด้วยตัวเองจากการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ เนื้อหาความรู้ โดยที่ครูผู้สอนจะมีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้ผู้เรียนออกความคิดเห็นใน ระหว่างเรียน รวมถึงสามารถถอดคิดของผู้เรียนโดยการสอดแทรกเนื้อหาด้านวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจต่อด้านวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงาน วิจัยของ Aslan (2018) ครูส่วนใหญ่มองว่าการศึกษพหุวัฒนธรรมเป็นการศึกษาที่น่า เสนอแก่บุคคลที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ต่างต่างกัน การรับรู้ของครูที่มีต่อการศึกษา พหุวัฒนธรรม โดยการศึกษาพหุวัฒนธรรมเน้นการเรียนผ่านการทำกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง สุวรรณีย์ ชูระแพง และ คณะ (2563) การออกแบบพัฒนา แผนการสอน สื่อการสอน การยอมรับความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมของครูผู้สอน รวมถึงการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม จะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ พหุวัฒนธรรม

ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น เคยได้รับทุนสนับสนุนจากคาร์ดิส เกาหลี เป็นเวลา 3 ปี ต่อด้วยคาร์ดิสสเปน เป็นเวลา 3 ปี และปัจจุบันได้รับเงินทุนสนับสนุนจากทุน ผ่านทางฝ่ายสังคม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ การบริหารเงินทุนสนับสนุน จากเครือข่ายคริสตจักร หรือคาร์ดิสในช่วงแรกเริ่มภายหลังจากการก่อตั้งศูนย์ได้รับเงิน ทุนสนับสนุนมาสร้างเครือข่ายชุมชน อันเป็นรากฐานที่สำคัญในการช่วยเหลือบุตรหลาน ของแรงงานข้ามชาติได้อย่างทั่วถึง ตามแนวคิดของ Starkey and Paul (1997) และ Smith and Wohlstetter (2006) ที่องค์การสมัครใจทำกิจกรรมร่วมกันโดยสมาชิกมี ความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรม

เครือข่ายคาร์ดิสเป็นเครือข่ายเงินทุนสนับสนุนหลักที่มีบทบาทสำคัญในการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของคริสตจักรให้สามารถเกิดขึ้นได้ ตลอดจน สามารถสร้างเครือข่ายการย้ายถิ่น โดยใช้ชุมชนแรงงานข้ามชาติบริเวณใกล้เคียงนักบุญ อันนาทำเงินเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับ ศุภกานต์ แก้วภิรา (2561) อุดมการณ์ในการ จัดตั้งแต่ละศูนย์เกิดจากความต้องการจัดกิจกรรมเชิงประชาสังคมขึ้นเพื่อช่วยเหลือ ผู้อพยพที่อยู่บริเวณจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีอุดมการณ์หลักในการทำงานที่คล้ายคลึงกัน คือ มุ่งหมายที่จะช่วยเหลือคนด้อยโอกาส เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตและส่งคืน ในอนาคตให้เข้มแข็งขึ้น ซึ่งหลักคำสอนทางศาสนาถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการกล่อม เกลาจิตใจให้ผู้คนเข้ามาทำงานเชิงประชาสังคมการทำงานภายในองค์การเพื่อทำ กิจกรรมเชิงประชาสังคมนั้น จะเป็นการประสานความร่วมมือกันของหลายฝ่ายเข้าด้วยกัน ผ่านการปลูกฝังด้านความคิดจากกระบวนการขัดเกลาทางศาสนา Smagorinsky (2022) การมีมูลนิธิเป็นสื่อกลางเพื่อจัดการกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมถือเป็นการ บริหารเครือข่ายที่ดีที่สุด ทั้งในแง่ของการสนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

สอดคล้องกับ ทรงชัย ทองปาน และ สิริจิตต์ เคชอมรชัย (2564) องค์การพัฒนา เอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมห้องเรียนพหุวัฒนธรรม โดยส่งเสริมให้ เด็กที่เป็นบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติสามารถปรับตัวได้ท่ามกลางความแตกต่างทาง วัฒนธรรม โดยองค์การพัฒนาเอกชนจะเข้ามาดูแลเด็กข้ามชาติเพื่อเตรียมความพร้อม ให้กับเด็ก ทั้งในรูปแบบของการจ้างครูจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อให้มาประจำอยู่ใน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เป็นศูนย์เตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อทำหน้าที่สอนเด็ก นักเรียนที่เป็นบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติก่อนที่จะเข้าสู่ชั้นเรียนปกติ ทำหน้าที่ใน การปรับพื้นฐานให้กับเด็กที่เป็นบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติ ทำให้ลดภาระให้กับ โรงเรียนในเรื่องการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านภาษา บุศรา นิยมเวช (2563) สำหรับ

หลักสูตรที่เปิดทำการเรียนการสอนเกิดจากการมีส่วนร่วม 4 ประสาน ทั้ง ฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติการ ชุมชน และผู้เรียน โดยบทบาทของฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ (1) ฝ่ายสังคม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ต้องแสวงหาภาคีเครือข่ายและเสริมสร้างบทบาทความร่วมมือจากภาครัฐ และตัวแสดงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รัฐ (2) ศูนย์การเรียนรู้ต้องจัดการศึกษาด้วยบูรณาการหลักสูตรร่วมกับศูนย์ส่งเสริมการศึกษา อำเภอเมืองสมุทรสาคร มูลนิธิรักไทย และมูลนิธิมอญแสงเทียน ซึ่งเป็นองค์กรที่มีเป้าประสงค์การทำงานลักษณะคล้ายคลึงกัน ให้มีเนื้อหาด้านพหุวัฒนธรรมในทุกกลุ่มสาระวิชา ตลอดจนเสริมสร้างองค์ความรู้จากกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้กับผู้เรียน (3) ครูผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตลอดคิด ไม่แบ่งแยก ไม่เลือกปฏิบัติ และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมในทุกชาติพันธุ์ มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาสถานศึกษาเขตการปกครองอื่นภายใต้การกำกับดูแลของศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบหรือการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมกับสถานศึกษาอื่นหรือโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบปกติ เพื่อได้ทราบถึงความเหมือนหรือความแตกต่างของระบบการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2566, 4 กันยายน). *จำนวนเด็กต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย รายปี พ.ศ.2565 (เฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร)*. สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง.
- ทรงชัย ทองปาน และ สิริจิตต์ เดชอมรชัย. (2564). *รายงานวิจัยเรื่องโครงการห้องเรียน “ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม” : องค์ความรู้ ประสบการณ์และตัวแบบการจัดการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษาในพื้นที่ที่มีแรงงานข้ามชาติหนาแน่น (สมุทรสาคร ปทุมธานีและนครปฐม)*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.

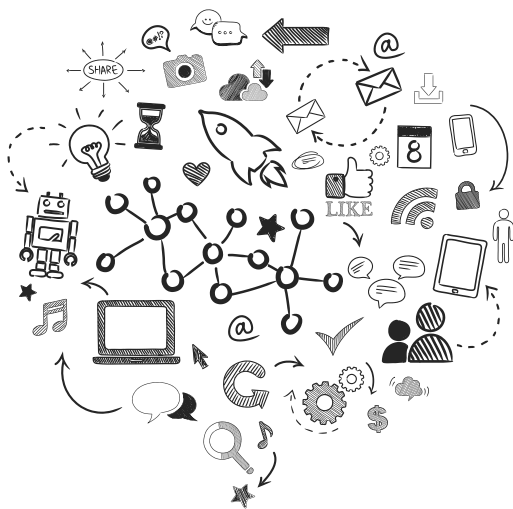

- บุศรา นิยมเวช. (2563). บทบาทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยในเขตกรุงเทพมหานครต่อการสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่าย
การเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(2), 633-645.
- ปรีชญา เวสารัชช์. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. ภาพพิมพ์.
- ปริญญญา หวันเหล็ม. (2558). *ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนา
เอกชน : กรณีศึกษาการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาให้กับบุตรหลาน
แรงงานข้ามชาติในศูนย์คาทอลิกนักบุญยออาภิมาเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น
จังหวัดสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภกานต์ แก้วภิรา. (2018). มิติเชิงประชาสังคมขององค์การทางศาสตร์ในการช่วย
เหลือผู้อพยพ, *วารสารธรรมศาสตร์*, 37(3), 79-98.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการสร้างเครือข่าย
ร่วมพัฒนาและการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2565). *เปรียบเทียบจำนวนคนข้ามชาติ
คงเหลือแยกตามประเภท*. สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร.
- สุวรรณี ฐะแพง เขิดชัย ฐะแพง กำธร ไพจิตต์ และ วัฒนพงศ์ อ่อนนุ่ม. (2563).
การทดลองจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
ของจังหวัดราชบุรี. *วารสารสิทธิมนุษยศาสตร์*, 21(2), 168-181.
- Alter, C., and Hage, J., (1993). *Organizations Working Together*. Sage.
- Aslan, S., (2018). How is Multicultural Education Perceived in
Elementary Schools in Turkey? A Case Study European. *Journal
of Educational Research*, 8(1), 233-247.
- Banks, James A., (2001). *Cultural Diversity and Education: Foundations,
Curriculum, and Teaching*. Allyn and Bacon.
- Cortes, C.E., (1996). *The Children Are Watching: How the Media Teach About
Diversity*. Teachers College.

- Grant, C.A. and Ladson-Billing, G., (1997). *Dictionary of Multicultural Education*. Oryx Press.
- Hough, J.B. and Duncan, J.K., (1970). *Teaching: Description and Analysis*. Addison-Wesley.
- Smagorinsky, P., (2022). The Creation of National Cultures through Education, the Inequities They Produce, and the Challenges for Multicultural Education. *International Journal of Multicultural Education*, 24(2), 80-96.
- Smith, and Wohlstetter, P., (2006). Understanding the Different Faces of Partnering: A Typology of Public-Private Partnerships. *School Leadership & Management*, 26(3), 249–268.
- Starkey and Paul (1997). *Network for Development*. IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development). International.

The Approach to Organize Participatory Art Activities Using Cultural Capital of Yaowarat Community

ศิริก้อย ชุตาทวีสวัสดิ์ ทิพนนท์ แย้มมณีชัย สุเมธ ทานเจริญ และ รัตนชญา เทียวจำเริญ
Sirikoy Chutataweesawas Tippanet Yaemmaneechai Sumate Tanchareon
and Rattanachada Tiawchamroen

แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ชุมชนเยวราชเป็นฐาน

The Approach to Organize Participatory Art Activities Using
Cultural Capital of Yaowarat Community

ศิริก้อย ชุตาทวีสวัสดิ์¹ ทิพนันต์ แยมมณีชัย² สุเมธ ท่านเจริญ³ และ รัตนชญา เตียวจำเริญ⁴

Sirikoy Chutataweesawas Tissanet Yaemmaneechai Sumate Tanchareon
and Rattanachada Tiawchamroen

¹คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330 ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand

email: sirikoy.c@chula.ac.th

²คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 ประเทศไทย

Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand

email: tippanet.yae@hotmail.com

³ศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนมูลนิธิโครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
กรุงเทพฯ 10140 ประเทศไทย

Royal Project Foundation and King's Recommended Supporting Center, King Mongkut's
University of Technology Thonburi, Bangkok 10140, Thailand email: sumate.tan@kmutt.ac.th

⁴คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330 ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand

email: rattanachada02@gmail.com

Received : September 3, 2024 Revised : December 24, 2024 Accepted : January 7, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมและรูปแบบ
ทัศนศิลป์จากชุมชนชาวจีนเยวราช 2) เพื่อออกแบบกิจกรรมศิลปะและประเมิน
ผลการจัดกิจกรรมจากทุนทางวัฒนธรรมชาวจีนเยวราช ใช้การวิจัยเชิงพัฒนา
(Research and Development) กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ให้
ข้อมูล ใช้การเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม
ประกอบด้วย กลุ่มวัยเด็กและเยาวชน (20 คน) กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน (10 คน)
กลุ่มผู้สูงอายุ (10 คน) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจีน (4 คน) รวมทั้งหมด
44 คน และ 2) กลุ่มทดลองกิจกรรมใช้การเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary
Selection) จากนักเรียน ผู้ปกครอง และครูโรงเรียนในเขตสัมพันธวงศ์ จำนวน
37 คน ผลการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ที่คนในชุมชนให้ความสำคัญ คือ ประเพณี

ความเชื่อและค่านิยม สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ งานหัตถศิลป์ที่สนใจ คือ งานเย็บผ้า งานพับ/ตัดกระดาษไหว้เจ้า เป็นภูมิปัญญาชุมชนด้านอาชีพและสืบทอดในวิถีชีวิต ออกแบบเป็นกิจกรรมการตัดผ้าสร้างสรรค์ วัสดุมีความคงทนกว่ากระดาษ เป็นกิจกรรมที่ง่าย ยืดหยุ่นด้านเวลา เหมาะกับทุกเพศทุกวัย และเป็นแหล่งวัตถุดิบขนาดใหญ่ในประเทศ ผลประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมพบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้และมุมมองเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนเยาวราชมีค่าสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.10) ตามด้วย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.05) ด้านกิจกรรมการตัดผ้าสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.09) ตามลำดับ และด้านที่มีค่านี้น้อยที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.1$, S.D. = 0.38) ได้ข้อสรุปว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ด้านอัตลักษณ์และการจัดกิจกรรมศิลปะมีความเหมาะสม เนื่องจากกิจกรรมมีความยืดหยุ่นและมีระดับความยากง่ายที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเลือกทำได้ เหมาะกับทุกเพศทุกวัย ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือการต่อยอดและพัฒนากิจกรรมในรูปแบบสินค้าและบริการในพื้นที่ รวมถึงการขยายผลกระบวนการสร้างกิจกรรมศิลปะสู่วัฒนธรรมในพื้นที่อื่น

คำสำคัญ : ศิลปะชุมชน; กิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วม; วัฒนธรรมไทย-จีน

Abstract

This research aims to 1) investigate the cultural identity and craftsmanship traditions of the Chinese community in Yaowarat and 2) design and evaluate art activities drawn from the community cultural assets. The study employed a Research and Development methodology. The sample included two groups: 1) Key informants selected through purposive sampling, comprising children and youth (20 participants), working-age adults (10 participants), elderly individuals (10 participants), and Chinese culture experts (4 participants), for the total of 44 individuals; and 2) a group of 37 volunteers, including students, parents, and teachers from schools in the Samphanthawong district, who participated in the experimental activities. The findings indicated that the community values traditions, beliefs, norms, architecture, and way of life. Craftsmanship of interest included sewing and traditional paper cutting,

reflecting local occupational knowledge and heritage. The designed activity involved creating fabric art, offering more durable than paper, easier to execute, flexible with regard to time, and appropriate for participants of all ages with materials widely available in the country. Activity evaluation revealed that participants expressed the highest satisfaction in terms of knowledge and perspectives on Yaowarat's cultural identity ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.10), followed by satisfaction with facilities ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.05) and the creative fabric-cutting activity itself ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.09). The lowest-rated aspect was publicity ($\bar{X}$ = 4.1, S.D. = 0.38). The findings suggested that participants gained a deeper understanding of cultural identity, and the art activities were deemed appropriate due to their flexibility and adjustable difficulty levels, enabling participation across various demographics. Future research is recommended to extend and develop activities into products and services within the local businesses and expand the process of creating art activities in other cultural areas.

Keywords : Community Art; Participatory Art Activities; Si-no Thai Culture

บทนำ

เยาวราช เป็นย่านไชน่าทาวน์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในระดับชาติ และนานาชาติ ประกอบด้วย 3 แขวง ได้แก่ แขวงสัมพันธวงศ์ แขวงจักรวรรดิ และแขวงตลาดน้อย อยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เป็นย่านธุรกิจการค้า การเงิน การธนาคาร ร้านทอง ร้านอาหาร และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมที่สำคัญ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เยาวราชทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอภาพวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีความผูกพันกับเทศกาลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ การเฉลิมฉลองในเทศกาลตรุษจีน การจัดโต๊ะไหว้พระจันทร์อย่างสวยงาม หรือความคึกคักของ ศาสนสถานจีนในเทศกาลกินเจ (นฤมิตร คุปต์ธนโรจน์, 2558) วิถีชีวิตและการแสดงออกทางวัฒนธรรมผ่านเทศกาลประเพณีเหล่านี้ถือเป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นทรัพย์สินมรดกที่มีคุณค่าในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (ไพลิน สำเภา, 2562)

ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนเยาวราชสามารถจำแนกได้เป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านสถาปัตยกรรม ด้านการแต่งกาย ด้านประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และด้านความสัมพันธ์ครอบครัว โดยการอ้างอัตลักษณ์ของชาวจีนยวราชที่ยังยึดมั่นผูกพันต่ออัตลักษณ์ความเป็นชาวจีนได้เปลี่ยนแปลงไป โดยสิ่งที่พบได้น้อยที่สุดคืออัตลักษณ์ด้านการแต่งกายแบบดั้งเดิม ตามมาด้วยอัตลักษณ์ด้านภาษาและชีวิตความเป็นอยู่ อัตลักษณ์ด้านความเชื่อ แต่สิ่งที่ยังปรากฏชัดและเข้มข้นในชุมชนยวราช ประกอบด้วย อัตลักษณ์ด้านค่านิยม อัตลักษณ์ด้านประเพณี และด้านความสัมพันธ์ทางครอบครัว ระบบเครือญาติ และแซ่ตระกูล (सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล และเฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ, 2557; มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563)

ปัจจุบันพื้นที่ยวราชมีการพัฒนารถไฟฟ้าใต้ดินสถานีวัดมังกรกมลาวาส ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนบริเวณวัด ซึ่งหากมองในเชิงเศรษฐกิจและการจัดระบบขนส่ง การพัฒนาระบบการเดินรถขนส่งมวลชนในเขตเมืองจะช่วยบรรเทาปัญหาจราจรและส่งเสริมเศรษฐกิจการค้าขายและการท่องเที่ยว (ณัฐวุฒิ รุ่งโรจน์สิทธิชัย และ ศยามล เจริญรัตน์, 2564) อย่างไรก็ตามการเข้ามาของทุนนิยมและการพัฒนาทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ความสกปรก การเปลี่ยนเป็นชุมชนแออัด และค่าเช่าที่สูงขึ้น ผู้คนในชุมชนที่ถูกรุกรานด้วยระบบทุนนิยม ส่งผลให้ชนบทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนถูกลดทอนความเข้มข้นลง

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของยวราชที่เปลี่ยนแปลงไป จากมุมมองของคนในชุมชน 3 ช่วงวัย และสำรวจรูปแบบงานหัตถศิลป์ที่ยังคงมีอยู่ในความเชื่อและค่านิยมของคนในชุมชน และสังเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมศิลปะ ที่ช่วยฟื้นฟูและส่งเสริมคุณค่าอัตลักษณ์ดั้งเดิมให้มีความร่วมสมัยและสอดคล้องกับบริบทชุมชนในปัจจุบัน การออกแบบกิจกรรมศิลปะเน้นกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความสามารถและทักษะที่หลากหลายของคนทุกเพศทุกวัย ทั้งในและนอกชุมชนยวราช เน้นการใช้วัตถุดิบในพื้นที่และหาได้ทั่วไปในปัจจุบัน ออกแบบกิจกรรมปฏิบัติเพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนด้านมรดกวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมและสำรวจรูปแบบหัตถศิลป์จากชุมชนยวราช
2. เพื่อออกแบบกิจกรรมศิลปะและประเมินผลการจัดกิจกรรมจากทุนทางวัฒนธรรมชาวจีนยวราช

การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เยาวราช เป็นย่านไชน่าทาวน์ที่สำคัญของประเทศไทยและมีความสำคัญระดับโลก การอยู่ร่วมกันของชาวจีนจำนวนมากก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีจีนหลายอย่างที่สำคัญ ได้แก่ เทศกาลกินเจ ประเพณีตรุษจีน ได้ถูกสืบสานเป็นเทศกาลของชาวจีนและเป็นที่รู้จักของชาวไทยและชาวต่างชาติ ประกอบกับการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทุนทางศิลปะและวัฒนธรรมย่านเยาวราช พบว่าอัตลักษณ์ชุมชนเยาวราชแบ่งเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาษา 2) สถาปัตยกรรม 3) การแต่งกาย 4) ประเพณีความเชื่อ และค่านิยม 5) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และ 6) ความสัมพันธ์ทางครอบครัว ระบบเครือญาติและแซ่ตระกูล (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563)

วัฒนธรรม เป็นการแสดงออกถึงความเป็นสัญลักษณ์ร่วมกันเพื่อใช้เป็นวิธีการดำเนินชีวิตของตน การแสดงออกทางวัฒนธรรมนั้น ถูกเปลี่ยนผ่านจากนามธรรมซึ่งคือความคิด สู่รูปธรรมที่แสดงออกผ่านกฎหมาย ซึ่งปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร พิธีกรรม ซึ่งปรากฏในรูปแบบของธรรมเนียมการปฏิบัติที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา หรือการแสดงออกซึ่งผลงานอย่างใดอย่างหนึ่งในรูปของผลงานทางศิลปะประเภทต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม การแสดง คนตรี หรือกีฬา เป็นต้น (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559, 2559) โดยสามารถแบ่งวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Culture) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพ โดยครอบคลุมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้ และที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ อนุสาวรีย์ เครื่องแต่งกาย ภาพจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม รวมถึงวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าในทางวัฒนธรรมและสมควรได้รับการสงวนรักษา (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2558)

2. วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Culture) โดยจากอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับชุมชนมากกว่าอนุสัญญามรดกโลก โดยความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมตามอนุสัญญาดังกล่าว ได้แก่ แนวทางปฏิบัติ การนำเสนอ การแสดงออกทางทักษะ (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2003)

ทุนทางวัฒนธรรม หมายถึง มรดกทรัพย์สินทางวัฒนธรรมอันมีมูลค่าและคุณค่าต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติที่ได้มีการสั่งสมสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีทั้งสิ่งที่จับต้องได้ และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ สิ่งที่จับต้องได้ เช่น วัตถุสิ่งของต่าง ๆ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นต้น ส่วนสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภูมิปัญญา ความรู้ ความเชื่อ และค่านิยม เป็นต้น มรดกทรัพย์สิน ทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะถูกนำมาแปลงให้กลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมูลค่าในตัวเอง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปสินค้าและบริการ หรือแนวความคิดแบบแผนความประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อใช้สิ่งเหล่านี้ในการพัฒนา ชับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติต่อไป (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2565; กัญญารัตน์ แก้วกมล และคณะ, 2564)

ศิลปะชุมชน (Community Art) หมายถึง การนำศิลปะมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับศิลปิน เป็นแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ที่ศิลปินและชุมชนร่วมกันทำงาน โดยใช้ประเด็นปัญหา สภาพการณ์ หรือความต้องการของชุมชนเป็นตัวกำหนดแนวทางและเป้าหมายของกิจกรรมศิลปะนั้น ๆ ศิลปินจะทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นและสนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งงานศิลปะที่มองเห็นได้เช่น จิตรกรรม ฝาผนัง หรือประติมากรรม รวมถึงการแสดงสด การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ หรือโครงการ ต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ความสามัคคี และการพัฒนาของชุมชน (Madyaningrum, M. E., & Sonn, C., 2011; นิชกานต์ เตมียศิลปิน, 2559)

ศิลปะแบบมีส่วนร่วม (Participatory Art) เป็นงานศิลปะที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างผลงานศิลปะ โดยกระบวนการเริ่มจากการร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมออกแบบ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ และร่วมรับประโยชน์จากผลงานศิลปะที่ได้ รับการสร้างสรรค์ร่วมกัน มุ่งเน้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในกระบวนการและการทำงาน แทนที่จะเป็นเพียงผู้รับชมผลงานเท่านั้น ศิลปะแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ผู้เข้าชมมีบทบาทในการสร้างและปรับเปลี่ยนผลงานศิลปะให้มีความหมายมากยิ่งขึ้น (Bowell, L., 2015)

กิจกรรมศิลปะ (Art Activities) กิจกรรมจากการทำงานศิลปะ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความรู้และจินตนาการของตนออกมาในรูปแบบของกิจกรรม มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สามารถตอบสนองการแสดงออกของมนุษย์ในทุกเพศ ทุกวัย การจัดกิจกรรมศิลปะที่ดีจึงควรมีวิธีการเชื่อมโยงแนวทางการคิดไปสู่ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้น

ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนเป็นผู้สร้างขึ้น และการเห็นคุณค่าในสิ่งรอบตัว (จิราภรณ์ แจ่มใส, 2559; ธนพร สายวงศ์ปัญญา และ อินทิรา พรหมพันธุ์, 2567)

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ชุมชนเขาวราชเป็นฐาน ใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การรวบรวมข้อมูล การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมและรูปแบบทัศนศิลป์ในชุมชนชาวเขาวราช เพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัยระยะที่ 1

ขั้นที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ด้านทุนวัฒนธรรม ทัศนศิลป์ ศิลปะแบบมีส่วนร่วม และกิจกรรมศิลปะ

ขั้นที่ 2 ลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลทางกายภาพ วิเคราะห์พื้นที่และวัฒนธรรมในเขตสัมพันธวงศ์ 3 แขวง ได้แก่ ตลาดน้อย สัมพันธวงศ์ และจักรวรรดิ

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย 3 ชิ้น ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์อัตลักษณ์ชุมชน 3 แขวง ในเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน สำหรับกลุ่มวัยทำงานและผู้สูงอายุ และสำหรับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจีน

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ครั้งที่ 1

การวิจัยระยะที่ 2 การสัมภาษณ์ข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมจีนในชุมชนเขาวราชจากการผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจีน และคนในชุมชน 3 ชั่ววัย รวมถึงการสำรวจชุมชน เพื่อสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้เกณฑ์คัดเลือกโดย เป็นนักวิชาการและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจีน และเคยทำงานวิชาการหรืองานวิจัยในพื้นที่เขาวราช มีเชื้อสายจีน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์อัตลักษณ์ชุมชน 3 แขวง ในเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจีน

ขั้นที่ 2 ลงพื้นที่สำรวจอัตลักษณ์ปัจจุบันและศึกษางานทัศนศิลป์ในชุมชน รวมทั้งสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการงานทัศนศิลป์

ขั้นที่ 3 การสัมภาษณ์คนในชุมชน 3 ช่วงวัย จำนวน 44 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์คัดเลือก ดังนี้ มีเชื้อสายจีนแต่จีว อาศัยอยู่ในชุมชนเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ – ป้อมปราบศัตรูพ่าย เป็นผู้ที่มีอายุใน 3 ช่วงวัย ประกอบด้วย กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมและประเพณีในชุมชน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์อัตลักษณ์ชุมชน 3 แวง ในเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน และสำหรับกลุ่มวัยทำงานและผู้สูงอายุ

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และการสำรวจชุมชน นำมาออกแบบกิจกรรมศิลปะจากอัตลักษณ์ของชุมชนเยาวราช

การวิจัยระยะที่ 3 การออกแบบกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วม และการจัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วมกับคนภายในชุมชน และนอกชุมชน

ขั้นที่ 1 คัดเลือกเทคนิคงานหัตถศิลป์ภายในชุมชนที่เหมาะสมต่อการออกแบบกิจกรรม สำหรับทุกเพศทุกวัย สอดคล้องกับอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน

ขั้นที่ 2 นำเทคนิคงานหัตถศิลป์ที่เลือกมาออกแบบกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วม ออกแบบให้ร่วมสมัย ใช้วัสดุในพื้นที่ มีความคงทน ระดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วม แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่วัยทำงานและผู้สูงอายุในเขตสัมพันธวงศ์ และแบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus group) สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม และขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ ครั้งที่ 2

ขั้นที่ 4 ทดลองจัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วมกับคนภายในชุมชน ประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง และครูโรงเรียนในเขตสัมพันธวงศ์ จำนวน 4 โรงเรียน ใช้การเลือกแบบแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) จำนวน 37 คน

ขั้นที่ 5 จัดกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วมให้แก่คนภายนอกชุมชน

ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะ ด้วยวิธีการทางสถิติและวิเคราะห์ผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสู่การออกแบบกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วม โดยเลือก “กิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์” แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้น ดังนี้

1. การวิจัยทุกระยะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอประกอบความเรียง
2. การวิจัยระยะที่ 3 ในส่วนของแบบประเมินใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษามุมมองด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมและรูปแบบงานหัตถศิลป์ จากกลุ่มคน 3 ช่วงอายุและผู้เชี่ยวชาญในชุมชนเยวราข

1.1 ผลวิจัยด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน 6 ด้าน

จากการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์ชุมชนเยวราขในปัจจุบันทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านภาษา ด้านสถาปัตยกรรม ด้านการแต่งกาย ด้านประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และด้านความสัมพันธ์ครอบครัว ได้ผลจากข้อมูลจากคน 3 ช่วงวัย ดังนี้

1.1.1 ด้านภาษาพบว่าชาวจีนในชุมชนเยวราข ประกอบด้วย คนจีนโพ้นทะเล คือ กลุ่มคนที่อพยพขึ้นเรือมาจากประเทศจีน คนไทยเชื้อสายจีน คือ ลูกของชาวจีนที่เกิดในประเทศไทย และลูกหลานชาวจีน คือ ผู้ที่สืบเชื้อสายหรือมีบรรพบุรุษเป็นคนจีน โดยแบ่งสำเนียงการพูดจีน ได้แก่ ภาษาจีนแต้จิ๋ว จีนกวางตุ้ง จีนฮกเกี้ยน จีนฮกกาหรือจีนแคะ โดยพบมากที่สุดคือ จีนแต้จิ๋ว ซึ่งกลุ่มเยวราขที่เป็นลูกหลานชาวจีนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ใหญ่ในวัยทำงานซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก แต่สามารถสื่อสารภาษาจีนได้บางส่วน ในขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นชาวจีนโพ้นทะเล หรือชาวไทยเชื้อสายจีน สามารถสื่อสารภาษาจีนได้ โดยเฉพาะภาษาจีนแต้จิ๋ว

1.1.2 ด้านสถาปัตยกรรม กลุ่มเยวราขพบเห็นอาคารเก่าบริเวณตลาดน้อย-ทรงวาด และศาลเจ้า ซึ่งแสดงถึงการรับรู้และความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ส่วนกลุ่มผู้ใหญ่ในวัยทำงานจะมีความคุ้นเคยกับตึกตึกตั้งโต๊ะกังบ้านโชวเฮงไถ่ และอาคารบริเวณตลาดน้อย-ทรงวาด ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญและมี

ความหมายในเชิงธุรกิจและการดำรงชีวิต ในขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุจะคุ้นเคยกับอาคารบริเวณตลาดน้อย-ทรงวาดเช่นเดียวกับกลุ่มอื่นๆ การสำรวจชุมชนเยาวราช สามารถแบ่งประเภทสถาปัตยกรรมเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1.2.1 ศาสนสถาน ในเยาวราชส่วนใหญ่พบศาลเจ้า คนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน โดยศาลเจ้าที่พบ ได้แก่ วัดมังกรกมลาวาส (วัดเล่งเน่ยยี่) ศาลเจ้าพ่อม้าและเจ้าพ่อกวนอู ศาลเจ้าเล่าปุนเล่าก่ง (ศาลเจ้าเล้งเป็ด) ศาลเจ้าเล้งบ้วยเอี้ย ศาลเจ้าโจว-ซือกง (วัดขุนเล่งยี่) ศาลเจ้าโรงเกือก และโรงเจบุญสมาคม

ภาพที่ 1 ภาพซ้ายศาลเจ้าโรงเกือก ภาพกลางศาลเจ้าโจวซือกง ภาพขวาศาลเจ้าพ่อม้าและเจ้าพ่อกวนอู

ที่มา : ผู้วิจัย

1.1.2.2 อาคารพาณิชย์ที่ใช้ในการประกอบกิจการ ได้แก่ ร้านขายสินค้า ร้านสมุนไพร ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตอาชีพค้าขายของชาวจีนในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยอาคารพาณิชย์ที่ยังคงรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมในเยาวราช ได้แก่ ตึกตั้งโต๊ะกัง, ตึกเซ่งเฮงหลี, ตึกเซียงฮั๊ว แมนชั่น กรุงเทพฯ (ตึกพระยาสารสวามิภักดิ์)

ภาพที่ 2 ภาพซ้ายตึกตั้งโต๊ะกัง ภาพกลางตึกเซ่งเฮงหลี ภาพขวาตึกเซียงฮั๊ว แมนชั่น กรุงเทพฯ (ตึกพระยาสารสวามิภักดิ์)

ที่มา : ผู้วิจัย

1.1.2.3 อาคารบ้านเรือนทั่วไป ส่วนใหญ่พบลักษณะเด่นคือหลังคาทรงจั่ว หลังคาประดับด้วยลวดลาย โดยพบในพื้นที่ถนนทรงวาด ได้แก่ ตึกแขกทรงวาด สร้างอยู่บริเวณหัวมุมถนน พบอาคารในชุมชนเลื่อนฤทธิ์ เป็นสถาปัตยกรรมที่ปรับเป็นรูปแบบตามสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังพบอาคาร มีส่วนบนของหลังคาที่นูนหรือแบบบ้าน ขึ้นอยู่กับธาตุของผู้ที่อยู่อาศัย โดยพบอาคารห้องแถวบริเวณซอยเจ้าสัวสอน

ภาพที่ 3 ภาพซ้ายตึกแขกทรงวาด ภาพตรงกลางอาคารห้องแถวบริเวณ
ซอยเจ้าสัวสอน ภาพขวาชุมชนเลื่อนฤทธิ์
ที่มา : ผู้วิจัย

1.1.3 ด้านวิถีชีวิต ชุมชนเยาวราชในอดีตมาจากกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล ช่วงแรกวิถีประกอบอาชีพรับจ้าง และการเปิดร้านค้าขนาดเล็กในชุมชน เมื่อชุมชนขยายตัวขึ้นจึงมีการค้าขายเป็นอาชีพหลัก การประกอบอาชีพในชุมชนเยาวราชสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ร้านขายของสำหรับประกอบอาชีพ เช่น ร้านเชือก ร้านทำถัง (2) ร้านอาหาร และ (3) ร้านขายเครื่องประกอบพิธีกรรม เช่น ร้านขายของไหว้เจ้าและเครื่องกระตาศ ร้านขายของแต่งงาน ร้านขายของพิธีศพ ร้านทำศาลเจ้า (4) ร้านที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทั่วไป เช่น ร้านตั้งชนหน้าแบบจีน (หมั่งหมิง) ร้านขายยาแผนจีน ห้างทอง ปัจจุบันกลุ่มผู้สูงอายุส่งต่อธุรกิจและภูมิปัญญาด้านอาชีพไปยังผู้ใหญ่ในวัยทำงานและเยาวชน บางครอบครัวยังคงสืบทอดกิจการของบรรพบุรุษ แต่มีการปรับปรุงรูปแบบธุรกิจให้ทันสมัย เช่น การทำตลาดออนไลน์ บางครอบครัวเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจให้เหมาะกับตลาดสมัยใหม่ เช่น การเปิดคาเฟ่ขายน้ำเต้าหู้ปาตองโก หรือร้านขายสินค้าไลฟ์สไตล์ร่วมสมัย นอกจากนี้ยังมีนักลงทุนจากภายนอก เข้ามาเช่าพื้นที่ในเยาวราชเพื่อการค้าและดำเนินธุรกิจทั้งคนไทยและคนต่างด้าว

1.1.4 ประเพณี ความเชื่อและค่านิยม ในชุมชนยาวราชแบ่งตามเทศกาล สำคัญ 8 เทศกาล ประกอบด้วย ตรุษจีน โคมไฟ เช็งเม้ง ขนมจ่าง สารทจีน ไหว้พระจันทร์ ขนมบัวลอย และกินเจ เทศกาลเหล่านี้ยึดโยงให้ คนไทยเชื้อสายจีน สืบทอด ดำรง ความเชื่อและค่านิยมเดียวกัน ปัจจุบันกระแสสังคมทุนนิยมทำให้การประกอบพิธีกรรม ถูกลดทอนลงเนื่องจากความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุยังคงยึดถือขนบ ธรรมเนียมปฏิบัติตามเทศกาลต่าง ๆ ผู้ใหญ่วัยทำงานได้รับรู้ทุกประเพณีทั้งหมดแต่มี ภาระงานในชีวิตประจำวัน ในขณะที่เด็กและเยาวชนรู้จักเทศกาลน้อยลง และถูกลด ความคาดหวังในการจัดเทศกาล จากตารางด้านล่างสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ ระหว่างเทศกาลและช่วงวัยของคนในชุมชนยาวราชที่เปลี่ยนแปลงไป

ตารางที่ 1 : แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุและเทศกาลที่ยังเป็นที่รู้จักของคนใน ชุมชนยาวราช

เทศกาล	ระยะเวลา	ช่วงอายุและเทศกาล		
		ผู้สูงอายุ	ผู้ใหญ่วัยทำงาน	เด็กและเยาวชน
ตรุษจีน	1 ค่ำ เดือน 1	/	/	/
โคมไฟ	15 ค่ำ เดือน 1	/		
เช็งเม้ง	วันที่ 5 เมษายน	/	/	/
ขนมจ่าง	5 ค่ำ เดือน 5	/	/	
สารทจีน	15 ค่ำ เดือน 7	/	/	
ไหว้พระจันทร์	15 ค่ำ เดือน 8	/	/	/
ขนมบัวลอย	22 ธันวาคม	/	/	
กินเจ	1 ค่ำ – 9 ค่ำ เดือน 9	/	/	/

1.1.5 ด้านการแต่งกาย ปัจจุบันพบว่าการแต่งกายของคนในชุมชน ยาวราชมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทั้งแบบร่วมสมัยและแต่งแบบจีนประยุกต์ ซึ่งจะมีเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น ตรุษจีน เชงเม้ง แตกต่างจากการแต่งกายแบบ ดั้งเดิม ในอดีตเพศชายแต่งกายด้วยเสื้อคอจีน กางเกงขาก๊วย และเพศหญิงสูงวัย พบการแต่งกายจากหลักฐานรูปถ่ายและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2566) สามารถแบ่ง

ได้เป็น 3 ยุค ยุคแรกเสื้อสีเทา (อาม่าเสื้อเทา) ยุคต่อมาเสื้อสีฟ้า (อาม่าเสื้อฟ้า) และเสื้อลาย (อาม่าเสื้อลาย) การแต่งกายปัจจุบันในชุมชนพบการแต่งกายแบบดั้งเดิมโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ และพบการแต่งกายแบบจีนดั้งเดิมในงานจิวและชุดแบบเทพเจ้าตามเทศกาลสำคัญต่างๆ

1.1.6 ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ระบบเครือญาติ อดีตเป็นรูปแบบกงสิ้อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้น ระบบเครือญาติยังคงเหนียวแน่นเนื่องจากเทศกาลและพิธีกรรมที่มีการทำกิจกรรมร่วมกัน

จากข้อมูลด้านอัตลักษณ์ข้างต้นประกอบการทบทวนวรรณกรรม และลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์คนในชุมชน รวมทั้งสำรวจพื้นที่ เพื่อคัดเลือกวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีความเหมาะสมต่อชุมชน ในการพัฒนาเป็นกิจกรรมศิลปะ โดยสามารถจัดประเภทของวัฒนธรรมชุมชนเยาวราชตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559 ได้ ดังนี้

ภาพที่ 4 แผนภูมิการจัดประเภทของวัฒนธรรมชุมชนเยาวราช

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ พบว่าความเข้มข้นในการประกอบพิธีกรรมแตกต่างกันตามช่วงอายุ โดยผู้สูงอายุและผู้ใหญ่วัยทำงานมีความผูกพันและยึดถือกับธรรมเนียมปฏิบัติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมากกว่า ในขณะที่เด็กและเยาวชนนับถือตามอย่างพ่อแม่ โดยอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและมองเห็นได้จากมุมมองทั้ง 3 ช่วงวัย คือ อัตลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรม เนื่องจาก พบเห็นได้ง่าย ยังคงใช้รูปแบบจีน

มีสภาพใกล้เคียงกับในอดีต แม้มีการปรับปรุงอาคารให้มีความทันสมัยมากขึ้น แต่ยังคงรูปแบบจีน ถัดมาคืออัตลักษณ์ด้านประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอาชีพ โดยประเด็นที่น่าสนใจ คือ อัตลักษณ์ด้านประเพณี ค่านิยม พบว่าอยู่ทั้งในวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ผ่านข้อปฏิบัติ คติความเชื่อเป็นขนานธรรมเนียม และวิถีทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะการประกอบพิธีกรรมเป็นแบบรูปธรรม

1.2 การสำรวจรูปแบบงานหัตถศิลป์ในชุมชน สามารถจัดประเภทได้ 3 ประเภท ดังนี้

1.2.1 งานหัตถศิลป์ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต งานหัตถศิลป์ในกลุ่มนี้เน้นการใช้งานในชีวิตประจำวันและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ เย็บเครื่องใช้พิธีงานแต่งงาน พิธีงักเก็ก ขึ้นปีใหม่ ยกตัวอย่างงานหัตถศิลป์ เช่น การทำตุ๊กตา 8 เซียน ตามความเชื่อและตำนานของจีน ใช้เป็นของประดับบ้านเพื่อเสริมสิริมงคล การทำโคมไฟที่ใช้ประดับตกแต่งในบ้านเรือนหรือสถานที่สำคัญ สื่อถึงความสว่างไสว ความสุข และความเจริญรุ่งเรือง

1.2.2 งานหัตถศิลป์ที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา คือ งานที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมสำคัญ สะท้อนความศรัทธาในเทพเจ้าและการเคารพบรรพบุรุษ ได้แก่ การเย็บชุดเทพเจ้า ซึ่งเป็นใช้ในพิธีทางศาสนา เช่น เทศกาลกินเจ ชุดเทพเจ้าตกแต่งด้วยลวดลายมงคล เช่น ลายดอกไม้วัว สัตว์ในตำนาน หรือสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นสิริมงคล, การปักกระดาษไหว้เจ้า และกระดาษเงินกระดาษทอง เพื่อแสดงความเคารพต่อเทพเจ้า บรรพบุรุษและเพื่อเสริมโชคตามความเชื่อจีน การทำตุ๊กต้อี๊ยะ (ศาลเจ้าที่) งานหัตถศิลป์ที่มีความประณีต ใช้แสดงความเคารพต่อเทพเจ้าประจำบ้านและครอบครัว การทำโคมไฟที่ใช้เฉพาะในพิธีกรรม เช่น เทศกาลตรุษจีน หรือเทศกาลไหว้พระจันทร์

1.2.3 กลุ่มงานศิลปะ งานที่เน้นความงดงามและการสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ งานเขียนพู่กันจีน การเขียนตัวอักษรจีนที่แสดงถึงศิลปะและอัตลักษณ์ด้านภาษา งานวาดหน้ากากอุปรากรจีน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประกอบการนิยมสั่งสินค้าจากประเทศจีน เนื่องจากสินค้ามีต้นทุนต่ำ มีรูปแบบจีนตามขนบนิยม และสามารถซื้อได้เป็นจำนวนมาก ทำให้มีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค งานหัตถศิลป์ส่วนใหญ่จึงที่อยู่ในงานหัตถศิลป์ที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ด้านประเพณี ค่านิยม นอกจากนี้ ยังพบว่าอัตลักษณ์ความเป็น

เงินไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในเขตเยาวราช แต่ยังขยายไปยังพื้นที่โดยรอบ เช่น เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายและเขตบางรัก โดยสามารถนำมาสรุปเป็นแผนที่ทางวัฒนธรรมได้ ดังนี้

ภาพที่ 6 แผนที่จากการสำรวจอัตลักษณ์ความเป็นจีนชุมชนในเขตสัมพันธวงศ์ถึงเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

2. ผลการออกแบบกิจกรรมศิลปะและประเมินผลการจัดกิจกรรมจากทุนทางวัฒนธรรม

2.1 ผลการออกแบบกิจกรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ทั้ง 6 ด้าน นำมาจัดประเภทได้ 3 ประเภท คือ วัฒนธรรมที่จับต้องได้ วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และวัฒนธรรมร่วมกัน พบว่า อัตลักษณ์ด้านประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตด้านอาชีพ เช่น ร้านขายของไหว้เจ้าและเครื่องกระดาศ สอดคล้องกับพิธีกรรมตามความเชื่อของจีน เช่น ตรุษจีน เช็งเม้ง เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาเลือกออกแบบเป็นกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมกับทักษะความสามารถของคนในชุมชน ด้านความสนใจต่อกิจกรรมศิลปะ งานหัตถศิลป์เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจที่สุด เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับเกณฑ์การคัดเลือก 5 ด้าน พบว่า งานหัตถศิลป์ประเภท ตัดผ้าและตัดกระดาศ เป็นประเภทงานที่เหมาะสมต่อการนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมศิลปะ เพื่อสร้างงานศิลปะชุมชน เนื่องจากปรากฏชัดในพิธีกรรมและวิถีชีวิต ร่วมกับ

ผลการสัมภาษณ์คนในชุมชนที่พบว่าทุกกลุ่มวัยสามารถตัด/ปัก/เย็บ/ได้ รูปแบบกิจกรรมทำได้ง่ายเหมาะสำหรับกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย และใช้เวลาไม่นาน เวลาโดยเฉลี่ยระหว่าง 30 นาที – 2 ชั่วโมง อีกทั้งพื้นที่สำนักงานเป็นแหล่งวัตถุดิบและการค้าผ้าเก่าแก่และขนาดใหญ่ที่สุด เมื่อพิจารณาเกณฑ์ทั้งหมดจึงทำให้ “งานตัดผ้า” สามารถนำมาออกแบบกิจกรรมได้ โดยวันที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมคือวันหยุดสุดสัปดาห์ ใช้ระยะเวลาไม่เกิน 3 ชั่วโมงในการทำกิจกรรม สถานที่ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมคือ โรงเรียนและสถานที่สาธารณะ ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมคือ ช่องทางออนไลน์ผ่าน Facebook และ Instagram

ภาพที่ 7 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อออกแบบและคัดเลือกกิจกรรมศิลปะ

กิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์ได้ถูกออกแบบโดยเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อให้คนในชุมชน 3 ชั่ววัย ได้สะท้อนความคิดผ่านการตัดรูปร่างจากผ้าที่สื่อถึงอัตลักษณ์ 6 ด้าน โดยเริ่มจากให้ข้อมูลและความหมายอัตลักษณ์ทั้งหมด และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกแบบรูปร่างที่สนใจบนกระดาษ นำมาทาบแล้วตัดบนผ้า จากนั้นนำมาจัดวางองค์ประกอบร่วมกันบนผ้าโปร่ง พร้อมทั้งให้นำเสนอความคิดในการสร้างสรรค์งานร่วมกัน จากนั้นผู้วิจัยนำผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรมไปจัดแสดงนิทรรศการต่อไป

2. ผลการประเมินกิจกรรม

2.2.1 ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบบสนทนากลุ่ม พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสดึงทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการวาดรูป การตัดผ้า และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมของชุมชนเขาวราชามากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 8 กลุ่มภาพด้านซ้าย การจัดกิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์กับคนภายในชุมชน ณ โรงเรียนในเขต สัมพันธวงศ์ และกลุ่มภาพด้านขวา การจัดกิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์กับคนภายนอกชุมชน ณ บริเวณทางเชื่อม MBK และ หอศิลป์ BACC

ภาพที่ 9 ผลการจัดกิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์ จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus group)

2.2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมศิลปะ

ตารางที่ 2 : การประเมินความพึงพอใจรายด้านในกิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		แปลผล
	χ	SD	
ด้านความรู้และมุมมองเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนเยาวราช	4.42	0.10	ดี
ด้านกิจกรรมการตัดผ้าสร้างสรรค์	4.36	0.09	ดี
ด้านการประชาสัมพันธ์	4.1	0.38	ดี
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.41	0.05	ดี
รวม	4.34	0.15	ดี

ผลการประเมินในรายด้านพบว่า ด้านความรู้และมุมมองเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนเยาวราชมีค่าสูงสุด ($\chi = 4.42$, S.D. = 0.10) รองลงมาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\chi = 4.41$, S.D. = 0.05) ด้านกิจกรรมการตัดผ้าสร้างสรรค์ ($\chi = 4.36$, S.D. = 0.09) ตามลำดับ และด้านการประชาสัมพันธ์ ($\chi = 4.1$, S.D. = 0.38) มีค่าน้อยที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\chi = 4.34$, S.D. = 0.15) อยู่ในระดับดี

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและรูปแบบทัศนศิลป์ในชุมชนเยวราช 6 พบว่า อัตลักษณ์ด้านประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยม มีความโดดเด่นควบคู่ไปกับอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต โดยเฉพาะด้านอาชีพ คนในชุมชนให้ความสนใจงานทัศนศิลป์ประเภทงานตัดกระดาษและผ้ามากที่สุด นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วม “กิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเลือกสร้างสรรค์รูปร่างที่สะท้อนถึงความแตกต่างทางทัศนคติและชีวิตคนในแต่ละช่วงวัย กลุ่มผู้สูงอายุและผู้ใหญ่วัยทำงานมีค่านิยมและแนวทางปฏิบัติอย่างลึกซึ้งกับวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิต รูปทรงที่สร้างสรรค์จึงมักสะท้อนความผูกพันกับอัตลักษณ์ในวิถีชีวิตและความเชื่อ เช่น มังกร เสื้อผ้าแบบดั้งเดิม และสัญลักษณ์นักษัตร ส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชนเลือกรูปทรงที่มาจากสภาพรอบตัวในชีวิตประจำวัน สื่อสารความคิดสร้างสรรค์ที่มาจากจินตนาการ เช่น รูปแมว คน ดอกไม้ มีเยาวชนบางส่วนที่เลือกสร้างสรรค์เนื้อหารูปทรงแบบเดียวกับกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ใหญ่วัยทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่า เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในแต่ละช่วงวัย เช่น เด็กวาดภาพให้ผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่วัยช่วยตัดผ้าส่วนที่ยากให้แก่เด็ก สร้างความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยเปิดพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากนั้นจึงนำผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรมไปจัดแสดงร่วมกันต่อไป

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม พบว่า กิจกรรมสร้างความเพลิดเพลิน เสริมสร้างสุนทรียะให้ผู้เข้าร่วมทุกวัย ช่วยให้กลุ่มคนช่วงวัยกลางคนถึงวัยผู้สูงอายุได้ระลึกถึงวัฒนธรรมในอดีต และวัยเด็ก เยาวชนและวัยรุ่นได้เรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชนของตนเอง กิจกรรมศิลปะจากอัตลักษณ์ชุมชนยังสามารถพัฒนาต่อไปเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการในชุมชน และนำแนวทางการจัดกิจกรรมไปพัฒนาต่อยอดกับชุมชนอื่นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและรูปแบบงานทัศนศิลป์ในชุมชนเยวราช พบว่าปัญหาของพื้นที่ คือ การพัฒนาย่านเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว การรุกล้ำของเทคโนโลยี และการเข้ามาจำนวนมากของนักท่องเที่ยว เกิดการลดทอนทาง

วัฒนธรรม สอดคล้องกับวิจัยของโพลิน สำเนา (2562) ซึ่งกล่าวถึงการเข้ามาของรถไฟฟ้ามหานครสายสีน้ำเงินในเยาวราช ส่งผลให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนถูกลดทอนลงอย่างมีนัยสำคัญ การเข้าถึงพื้นที่ง่ายขึ้นทำให้มีนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พื้นที่ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวมากกว่าการรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ประกอบกับการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์คนในชุมชนทำให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางวัฒนธรรมที่ถูกลดทอนลงไปตามกลุ่มอายุ โดยในผู้สูงอายุยังพบความเข้มข้นทางจารีตวัฒนธรรมลดทอนลงในกลุ่มวัยผู้ใหญ่ และเบาบางลงในกลุ่มเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล และเฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ (2557) ที่กล่าวถึงปัญหาการรักษาและธำรงวัฒนธรรมจีนในเยาวราชในเจนเนอเรชันวัย จัดอยู่ในกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมากที่สุด นำมาสู่การถูกกลืนหายทางวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจากงานวิจัยการพัฒนาทุนทางศิลปะและวัฒนธรรมย่านเยาวราช โดยมหาวิทยาลัยศิลปากร และ นันทินิตย์ วานิชชีวะ (2563) พบการนำเสนออัตลักษณ์ที่โดดเด่นของเยาวราช 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านเครื่องแต่งกาย ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านประเพณีความเชื่อและค่านิยม ด้านภาษา และด้านความสัมพันธ์ทางครอบครัวและระบบเครือญาติ จากการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์ พบว่าอัตลักษณ์ด้านประเพณีความเชื่อ และค่านิยม เป็นด้านที่มีความโดดเด่นในความเห็นจากกลุ่มคน 3 ช่วงวัย สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมจีน กล่าวว่า “ศิลปะจีนที่อยู่ในประเทศไทยถูกผูกโยงไว้ด้วยพิธีกรรมความเชื่อ จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าศิลปะมีความเชื่อมโยงกับเทพเจ้า พิธีกรรม เกิดเป็นศิลปะและศาสนาซึ่งสามารถช่วยยกระดับจิตใจได้” ผู้วิจัยจึงนำอัตลักษณ์ด้านนี้มาเป็นแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมศิลปะ โดยยึดแนวคิดสองประการหลัก คือ ชุมชน (Community) และการมีส่วนร่วม (Participatory) สอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา เทพสิงห์ และเกตุฉภา บุญปรากฏ (2561) ซึ่งใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในชายแดนใต้ แสดงให้เห็นว่าทั้งสองแนวคิดนี้มีความสำคัญในการสร้างกระบวนการวิจัยที่มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ นำองค์ความรู้จากชุมชนที่ได้รับไปต่อยอดกับแนวคิดการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของ สุขชาติ อิ่มสำราญ และ โสมฉาย บุญญานันต์ (2564) ที่ใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเสริมสร้างค่านิยมการเห็นคุณค่า

และความรู้สึกอยากอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การส่งต่อคุณค่าที่อยากรักษาไว้สู่คนรุ่นใหม่ ตลอดจนความมุ่งมั่นหวังของคนรุ่นใหม่ต่อการสืบสาน การอนุรักษ์ เกิดเป็นการสร้างคุณค่าใหม่อย่างยั่งยืน

2. การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กิจกรรมศิลปะชุมชนและศิลปะแบบมีส่วนร่วมมาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัย และสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Lan Bowell (2015) ที่กล่าวถึงการใช้กิจกรรมศิลปะแบบมีส่วนร่วมและศิลปะชุมชนในการฟื้นฟูชุมชนด้วยการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม โดยเน้นบทบาทสำคัญของการเรียนรู้ในบริบทการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และใช้ความร่วมมือจาก นักเรียน นักศึกษา ครู และคนในชุมชน การใช้กิจกรรมศิลปะในการรักษาไว้ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมของเยาวชน เสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในผลงานของชุมชน สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์จากผู้ปกครอง กล่าวว่า “รู้สึกภูมิใจในเยาวชนเป็นพื้นที่ผ่านวัฒนธรรม” และคำสัมภาษณ์จากนักเรียน กล่าวว่า “ชอบที่ได้ทำงานกับเพื่อน ภูมิใจในผลงานของตัวเอง ชอบภาพกระต่าย” แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมศิลปะสามารถสร้างความรู้สึกรักเชื่อมโยงและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังได้รับประสบการณ์ทางศิลปะและสุนทรียศาสตร์เชิงสัมพันธ์ (Relational Aesthetics) ตามแนวคิดของ Nicolas Bourriaud (2020) ซึ่งศิลปะไม่ควรถูกมองเพียงแค่สิ่งที่สร้างและจัดแสดง แต่ควรเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้มีบทบาทในการสร้างและสัมผัสกับประสบการณ์ศิลปะ โดยมุ่งเน้นการสนทนาและการสื่อสาร รวมถึงการสะท้อนถึงชีวิตประจำวันของผู้คน สุนทรียศาสตร์เชิงสัมพันธ์จึงสร้างสรรค์ประสบการณ์ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับสังคมในระดับที่ลึกซึ้งกว่าแค่การดูงานศิลปะเพียงอย่างเดียว กระบวนการการออกแบบกิจกรรมตัดผ้าสร้างสรรค์ซึ่งผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสฝึกทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการวาดรูป การตัดผ้า และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่าการใช้กิจกรรมศิลปะสามารถทำให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ในวัฒนธรรมได้ดีขึ้น นักเรียนสะท้อนคิดว่า “รู้สึกสนุก ได้รู้จักเทศกาลเยอะมาก รู้จักสัตว์มงคลจีน” ผู้ปกครองกล่าวว่า “ได้กลับไปเรียนรู้วัฒนธรรมที่เคยลืมไปแล้ว ทั้งเทศกาล ประเพณี อาหารการกิน หรือวิถีชีวิตต่าง ๆ” ซึ่งกิจกรรมศิลปะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัส ได้เรียนรู้ และเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม เน้นการลงมือทำ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชกาญจน์ จันทรเนื้อไม้ (2018) ที่ใช้กิจกรรมศิลปะในการ

ส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา การจัดกิจกรรมศิลปะโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถต่อยอดสู่การจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่หลากหลาย ได้แก่ ชุมชน โรงเรียน มหาวิทยาลัย และการเผยแพร่สาธารณะ การจัดกิจกรรมในโรงเรียนเสริมสร้างทักษะและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน รวมทั้งปลูกฝังการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของชุมชน และการจัดกิจกรรมศิลปะในที่สาธารณะช่วยให้กิจกรรมเข้าถึงคนทั่วไปและเสริมสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมในศิลปะ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเชื่อมโยงสู่เศรษฐกิจในชุมชน โดยพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในชุมชน
2. ควรสร้างเครือข่ายโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อนำไปขยายผลสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน
3. สามารถนำกระบวนการจากงานวิจัยนี้ไปใช้กับชุมชนอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยการศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชน จากนั้นนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
4. สามารถต่อยอดเป็นศิลปะชุมชน หรือบริการของชุมชน ที่เปิดโอกาสให้คนภายนอกชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมในชุมชน โดยใช้คนในชุมชนเป็นผู้จัดกิจกรรม เพื่อสร้างและเผยแพร่อัตลักษณ์ของชุมชนสู่สาธารณะ ทำให้อัตลักษณ์ของชุมชนคงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการวิจัยเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund; SF): ประเภทโครงการวิจัยแผนงาน N35: วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปกรรม จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2566 และขอขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านในชุมชนที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2558). *คู่มือการเสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ*. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

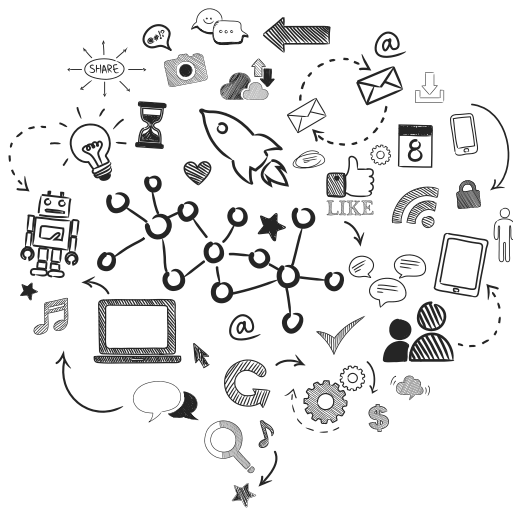

- กัญญารัตน์ แก้วกลม นิติคุณ ท้าวทอง สุปวีณ์ รสรื่น อนุศิษฐ์ เพชรเชนทร์ อมรรัตน์
รัตนสุภา และจันทรีศรี ภูติอริยวัฒน์. (2564). การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อ
การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 75-92.
- จิราภรณ์ แจ่มใส. (2559). ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่า
นิทานในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กกลุ่มวัย. *วารสารวิชาการบัณฑิต
วิทยาลัยสวนดุสิต*, 12(1), 19-27.
- ณัฐกาญจน์ จันทรเนื้อไม้. (2561). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ
เห็นคุณค่าศิลปะล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย). Chula Digital Collections. [https://digital.car.chula.
ac.th/chulaetd/3508/](https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3508/).
- ณัฐวุฒิ รุ่งโรจน์สิทธิชัย และ ศยามล เจริญรัตน์. (2564). กระบวนการเปลี่ยนแปลงและ
ผลกระทบ ต่ออัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของอาคารร้านค้าดั้งเดิมในย่านตลาดเก่า
ชุมชนเยาวราช. *วารสารมหาจุฬา นาคทรรณ*, 8(7), 282-294.
- ถวิลวดี บุรีกุล นิตยา โพธิ์นอก อินทุอร แสงอรัญ ดวงจันทร์ ศิริรักษ์โสภณ และวริศรา
อัมพรศิริธรรม. (2565). *การเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมของชาติ
เพื่ออนาคตประชาธิปไตยไทย กรณีศึกษาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเสริม
สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในพื้นที่เทศบาลตำบลเชียงคาน*. สำนักวิจัยและ
พัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ธนพร สายวงศ์ปัญญา และ อินทิรา พรหมพันธุ์. (2567). แนวทางการออกแบบกิจกรรม
ศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น. *วารสารสังคมศาสตร์
และวัฒนธรรม*, 8(4), 49-61.
- นรุฒม์ คุปต์ธนโรจน์. (2558). *ย่านไชน่าทาวน์เยาวราช: พื้นที่การนำเสนออัตลักษณ์
เชิงซ้อนของวัฒนธรรมความเป็นจีนในสังคมไทยร่วมสมัย*. (Doctoral
dissertation, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). [http://doi.org/10.14457/
CU.the.2015.942](http://doi.org/10.14457/ CU.the.2015.942).
- นิชกานต์ เตมียศิริปิน. (2559). *ศิลปะชุมชนสามแพร้ง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร). SURE. [https://sure.su.ac.th/xmlui/
handle/123456789/13106](https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/13106).

- ปัญญา เทพสิงห์ และ เกียรติวาท บัญปราการ. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมชายแดนภาคใต้: กรณีวัดชลธาราสিংเห จังหวัดนราธิวาส. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 10(2), 85-111.
- ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจีน. การสัมภาษณ์ด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีน 6 ด้าน. (15 กุมภาพันธ์ 2566). สัมภาษณ์.
- ไพลิน สำเภา. (2562). *การศึกษาอัตลักษณ์ทางสถานที่ของเขาวราชและผลกระทบจากรถไฟฟ้าใต้ดิน สายสีน้ำเงิน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร). <http://itthesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/2517>.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร และ นันทินันท์ วานิชชีวะ. (2563). *การพัฒนาทุนทางศิลปะและวัฒนธรรมย่านเขาวราช*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล และเฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ. (2557). การอ้างอัตลักษณ์ของชาวจีนเจนเนอเรชันวายในย่านไชน่าทาวน์เขาวราช. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 12(2), 175-182.
- สุชาติ อิ่มสำราญ และ โสมฉาย บุญญานันต์. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะแบบผสมผสานที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ศิลปะพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(5), 139-154.
- Bourriaud, N. (2020). *Relational aesthetics*. Les presses du réel.
- Bowell, L. (2015). Beyond the gate: Community arts participation enhances teaching and learning. *Curriculum Matters*, 11(2015), 31-51.
- Madyaningrum, M. E., & Sonn, C. (2011). Exploring the meaning of participation in a community art project: A case study on the Seeming project. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 21(4), 358-370.
- The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. <https://ich.unesco.org/doc/src/15164-EN.pdf>.

Enhancement of Community-Based Tourism Potential with Thai Traditional Medicine Bases Linked to Wellness Route at Ranong Province

ธนิชชา ชัยชัยवालประทีป พยาเยาว์ สายทองสุข ทวี หมดส๊ะ และ สมใจ ศรีเนตร
Tanichar Chaichatchaichawalprateep Payao Saytongsuk Tavee Madsa
and Somjai Srinet

การเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนรูปแบบใหม่ด้วยฐาน ภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่เชื่อมโยงกับเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดระนอง

Enhancement of Community-Based Tourism Potential with Thai Traditional
Medicine Bases Linked to Wellness Route at Ranong Province

ธนิชา ชัยชัชวาลประทีป¹ พเยาว์ สายทองสุข² ทวี หมดสี³ และ สมใจ ศรีเนตร⁴
Tanichar Chaichatchawalprateep Payao Saytongsuk Tavee Madsa
and Somjai Srinet

¹คณะอุตสาหกรรมบริการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตศรีนครินทร์
77110 ประเทศไทย

Faculty of Hospitality and Tourism Industry, Rajamangala University of Technology Rattanakosin,
Prachuap Khiri Khan 77110, Thailand e-mail : tanichar.cha@rmutr.ac.th

²คณะอุตสาหกรรมบริการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ 77110 ประเทศไทย
Faculty of Hospitality and Tourism Industry, Rajamangala University of Technology Rattanakosin,
Prachuap Khiri Khan 77110, Thailand e-mail : payao.say@rmutr.ac.th

³คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตศรีนครินทร์ 77110 ประเทศไทย
Faculty of Engineering, Rajamangala University, of Technology Rattanakosin,
Prachuap Khiri Khan 77110, Thailand e-mail : tavee.mad@rmutr.ac.th

⁴คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตศรีนครินทร์ 77110 ประเทศไทย
Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin,
Prachuap Khiri Khan 77110, Thailand e-mail : tavee.mad@rmutr.ac.th

Received : September 21, 2024 Revised : January 15, 2025 Accepted : January 30, 2025

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนรูปแบบใหม่ด้วยฐานภูมิปัญญา
การส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
จังหวัดระนองมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิม
ที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง
2) พัฒนาลิขสิทธิ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่จาก
ภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) ประเมิน
ผลกระทบจากการพัฒนาลิขสิทธิ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่
จากภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้
เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ได้แก่ เครือข่ายการท่องเที่ยว

จังหวัดระนอง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากร นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ และนักท่องเที่ยวจำลอง จำนวน 10 คน เป็นนักท่องเที่ยวที่ซื้อทัวร์ของ local tour เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาการรักษาแบบดั้งเดิม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน กลุ่มชาวไทยมุสลิม และกลุ่มชาวไทยพื้นถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มมีภูมิปัญญาการรักษาแบบดั้งเดิมที่แตกต่างกัน 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่จากภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมต้องอาศัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาจึงได้เส้นทางท่องเที่ยว “ลองนะ ระนอง ฟันรักษ” ซึ่งหลังจากการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก แต่ยังพบว่า นักท่องเที่ยวยอมรับความเหมาะสมของที่พัก และความเหมาะสมในการรักษาสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น 3) ผลการประเมินผลกระทบจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่จากภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เท่ากับ 1:1.36

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิม, การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ; เส้นทางท่องเที่ยว

Abstract

Empowering new community tourism models with traditional medicine wisdom bases linked to wellness tourism routes in Ranong Province aims to 1) survey traditional medicine wisdom managed by communities along wellness tourism routes in Ranong Province; 2) develop new wellness tourism products in Ranong Province from traditional medicine wisdom managed by communities; and 3) assess the impact of developing new wellness tourism products in Ranong Province from traditional medicine wisdom managed by communities. Quantitative and qualitative data were collected. The population used was the tourism network in Ranong Province, including the government sector, private sector, the public sector that owns resources, tourism academics, health experts, and 10 simulated tourists purchasing

local tours. The tools used were assessment forms, interview forms, and workshops. The research results found that 1) There were 3 categories of traditional medical wisdom existed: Thai-Chinese, Thai-Muslim, and Thai traditional medical wisdoms. Each group had different traditional medical wisdom. 2) The development of new wellness tourism products in Ranong Province from traditional medicine wisdom required community-based tourism management so that the community could learn and conserve the wisdom. Therefore, the “Experiment rehabilitate wellness at Ranong” tourism route was developed. After testing the tourism route, it was discovered that tourists had a high level of acceptance, but only moderately accepted the appropriateness of the accommodations and the appropriateness of the health care. 3) The impact assessment results for the new wellness tourism product in Ranong Province from traditional medicine wisdom with community-based tourism management were equal to 1:1.36.

9 **Keywords:** Community-Based Tourism; Traditional Medicine; Wellness Tourism; Tourism Route

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวซึ่งในอดีตการเดินทางท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่มีเป้าหมายหลักคือการพักผ่อน แต่ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น ต้องการหาความสมดุลและคุณภาพชีวิตที่ดีควบคู่ไปกับการพักผ่อน นอกจากนี้โครงสร้างประชากรกำลังผันตัวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ที่มีความต้องการเฉพาะ เนื่องจากข้อจำกัดทางร่างกาย เช่น ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน ที่พักอาศัยที่สะอาดสะอ้านและปลอดภัย และการรักษาสุขภาพแวดล้อมที่ดี จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพรวมอยู่ด้วย หรือที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” ปัจจุบันกระแสการใส่ใจสุขภาพของนักท่องเที่ยวมีมากขึ้นจึงทำให้นักท่องเที่ยวเริ่มคำนึงถึงสุขภาพไปพร้อมกับการท่องเที่ยวและ

ในประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับการรองรับนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เน้นความใส่ใจสุขภาพเป็นหลัก จึงทำให้การท่องเที่ยวเปลี่ยนเป็นรูปแบบใหม่จากเดิมเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ จะปรับไปสู่การท่องเที่ยวขนาดเล็กมากขึ้น และเดินทางด้วยตัวเองแบบอิสระโดยคำนึงถึงสุขภาพหรือสุขอนามัยเป็นหลัก รัฐบาลจึงได้ผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Centre of Excellent Health Care of Asia) ด้วยความโดดเด่นทางธรรมชาติ และชื่อเสียงด้านการบริการสุขภาพและการแพทย์ที่มีความน่าเชื่อถือ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560) และการมีสุขภาพที่ดีนั้น ควรเริ่มจากภายในสู่ภายนอก การมุ่งที่วิถีชีวิตมากกว่าความเจ็บป่วย การมองอย่างเป็นองค์รวม ตั้งแต่ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเชื่อมโยงของร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ความรับผิดชอบต่อการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปอย่างสมบูรณ์ (สุรีย์ ธรรมิกบวร, 2554) จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) เป็นที่นิยมของกลุ่มดูแลสุขภาพที่ต้องการหากิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความสมดุลและคุณภาพชีวิตที่ดีแบบองค์รวม จนเกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ กิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านั้นมักตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์และธรรมชาติที่รื่นรมย์ มีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือมีการผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณี และประวัติศาสตร์ เข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และยังรวมไปถึงการบำบัดด้วยน้ำแบบต่าง ๆ การศึกษาหรือกิจกรรมทำสมาธิ และการพักผ่อน (Erfurt-Cooper and Cooper, 2009) ซึ่งจังหวัดระนองเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติและมีความหลากหลาย มีความพร้อมสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากมีความโดดเด่นเรื่องน้ำพุร้อน และมีความพร้อมด้านอื่น ๆ (สมบัติ กาญจนกิจ และคณะ, 2559) จังหวัดระนองจึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเป็นเมืองการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่จุดหมายปลายทางของจังหวัดที่นักท่องเที่ยวเลือกกลับเป็นเกาะพยาม จึงสะท้อนให้เห็นว่าการเลือกจังหวัดระนองให้เป็นจุดหมายปลายทางด้านสุขภาพยังมีน้อยเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์การสร้าง ความน่าสนใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าเมืองระนอง

ดังนั้นการศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนรูปแบบใหม่ด้วยฐานภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่เชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดระนอง โดยมีวิสาหกิจชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ภาคประชาชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากร ภาครัฐและภาคเอกชนที่เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทาง

การท่องเที่ยว ถือได้ว่าเป็นหน่วยหลักในการขับเคลื่อน และกระตุ้นให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งจะทำให้ชุมชนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้ชุมชนได้มากยิ่งขึ้น บนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเดิมที่มีอยู่แล้ว ได้เพิ่มความหลากหลายทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพ ที่นำไปสู่การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สามารถขับเคลื่อนให้จังหวัดระนองเป็นเมืองแห่งสุขภาพ ตามเป้าหมายของจังหวัดที่วางไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่จากภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. เพื่อประเมินผลกระทบจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่จากภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

บททวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมและศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา

ความหลากหลายของภูมิปัญญาในวรรณกรรมทักซิณ สามารถประมวลเป็นกลุ่มตามประเภทของสารัตถะ ดังนี้ (สุธินันท์ พงศ์ไพบูลย์ และ ชวน เพชรแก้ว, 2547)

- 1) ภูมิปัญญาที่ว่าด้วยการอนุรักษ์และส่งเสริมการสร้างหนังสือ คือ ภูมิปัญญาที่มุ่งสร้างจิตสำนึกของผู้คนให้ตระหนักถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของหนังสือ
- 2) ภูมิปัญญาการใฝ่เรียนใฝ่รู้และเชิดชูนักปราชญ์ ปราชญ์นั้นชาวใต้ยกย่อง และส่งเสริมให้ทุกคนเป็นผู้ใฝ่รู้ โดยแสดงภูมิปัญญาในโอกาสต่างกัน
- 3) ภูมิปัญญาการคบคนและความทันโลกทันคน วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ชี้ให้เห็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเรา นอกจากบิดามารดา ญาติและครูบาอาจารย์แล้ว และ
- 4) ภูมิปัญญาด้านสุวิทย

ซึ่งปรากฏในวรรณกรรมกลุ่มการแพทย์และสุขภาพ รวมทั้งตำราเวชมนตร์คาถา ที่เป็นอุบายตามหลักจิตวิทยา อันเป็นการผสมผสานระหว่างการรักษาด้วยยาและการบำรุงรักษาขวัญและกำลังใจเป็นจำนวนมาก

2. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญา

กระบวนการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาในสังคมไทยเป็นการสั่งสมความรู้ ความสามารถและประสบการณ์อันยาวนาน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติของมนุษย์ในการปรับตัวทั้งธรรมชาติเองและการปรับตัวในสังคม เดียวกันลักษณะของกระบวนการเรียนรู้สามารถสรุปได้เป็นข้อใหญ่ (นภดล ทองนพเนื้อ และคณะ, 2544: 5-6) ดังนี้ 1) การลองผิดลองถูก การที่มนุษย์เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตและรักษาเผ่าพันธุ์ของตนเองให้อยู่รอด เช่น ในการหาอาหาร การรักษาพยาบาล การต่อสู้ ธรรมชาติ 2) การลงมือกระทำจริง เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง 3) การสาธิตวิธีการ การสั่งสอนด้วยคำบอกเล่า การถ่ายทอด ความรู้การเรียนรู้จากการทำจริงได้พัฒนาต่อมาจนเป็นการส่งต่อแก่คนรุ่นหลังด้วยการสาธิต วิธีการ 4) พิธีกรรม 5) ศาสนา 6) การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ เป็นการแลกเปลี่ยน ระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกัน เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ขยายตัว มีความคิดใหม่ วิธีการใหม่ เข้ามา 7) การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ในการแก้ไข้ปัญหาทั้งทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ได้มีคนพยายามเลือกฟื้นเอาความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกัน มาในสังคมประเพณีมาผลิตซ้ำ และ 8) ลักษณะครูลึกฟักจำ เป็นลักษณะการแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำตามแบบอย่างที่เราสังเกตอยู่เงียบ ๆ แล้วรับเอามาเป็นของตนเองเมื่อสามารถทำได้จริง

การถ่ายทอดภูมิปัญญา มาเรียม นิลพันธุ์(2553) ได้กล่าวถึงลักษณะการถ่ายทอด ภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานไว้ดังนี้ 1) วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก วิธีการถ่ายทอดต้อง ง่าย ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน ดึงดูดใจ 2) วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับผู้ใหญ่ ผู้ถ่ายทอด คือ ผู้อาวุโสที่มีความรู้ความสามารถพิเศษในการถ่ายทอด ภูมิปัญญาเพื่อสืบทอดจาก คนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

3. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากร ทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ทรัพยากรเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม

หรือการแพทย์ทางเลือก และทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ หรือทรัพยากรอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมจนเกิดสุขภาพที่ความสมบูรณ์

คุณลักษณะทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การวิเคราะห์คุณลักษณะของทรัพยากรต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะหรือคุณสมบัติของทรัพยากรที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพที่สามารถทำให้เกิดสุขภาวะที่ดี (Well-being) โดยอาศัยการจัดการให้เกิดสุขภาพที่สมบูรณ์แบบองค์รวม จึงคำนึงถึงลักษณะสุขภาพของนักท่องเที่ยวในการแบ่งคุณลักษณะทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ 1) ทรัพยากรนั้นจะต้องมีคุณลักษณะในการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) หมายถึง ทรัพยากรนั้นสามารถเพิ่มสมรรถนะทำให้ร่างกายแข็งแรง 2) ทรัพยากรนั้นจะต้องมีคุณลักษณะในการป้องกัน (Prevention) หมายถึง ทรัพยากรนั้นสามารถลดความเสี่ยงในการเกิดโรค รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเฉพาะโรค 3) ทรัพยากรนั้นจะต้องมีคุณลักษณะในการรักษา (Curative) หมายถึง ทรัพยากรนั้นสามารถลดความเสียหายแก่สุขภาพ การเสียชีวิต และคงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ 4) ทรัพยากรนั้นจะต้องมีคุณลักษณะในการฟื้นฟูสภาพ (Rehabilitation) หมายถึง ทรัพยากรนั้นสามารถเพิ่มการทำงานของระบบร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ให้กลับมามีสภาพใกล้เคียงปกติที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Production) การบริโภค (Consumption) และการกระจายผลผลิตหรือการซื้อขายแลกเปลี่ยนผลผลิต (Distribution) ดังนั้นเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมจึงหมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการนำทุนทางวัฒนธรรมส่งต่อไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย ผ่านผู้ประกอบการวัฒนธรรม โดยมีเครื่องมือวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจดังนี้ 1. การวิเคราะห์ผลตอบแทน เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนที่จะได้รับการลงทุน การวิเคราะห์ผลตอบแทนเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนขายกับขายสุทธิ อัตราส่วนที่ นิยมใช้ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนประกอบด้วย 1.1 อัตราส่วนต้นทุนขายต่อยอดขายสุทธิ 2.2 อัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานต่อยอดขายสุทธิ และ 3.3 การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร ซึ่งการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรจะพิจารณา 5 อัตราส่วน (ฐานนา ฉินไพศาล,

2553) ได้แก่ 1) อัตราส่วนกำไรขั้นต้นต่อยอดขาย เป็นอัตราส่วนที่จะบอกให้ทราบว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรขั้นต้นเป็นร้อยละเท่าไรเมื่อเปรียบเทียบกับยอดขายสุทธิ 2) อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายสุทธิเป็นอัตราส่วนที่จะทำให้ทราบว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรสุทธิเป็นร้อยละเท่าไรของยอดขายสุทธิ 3) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นอัตราส่วนที่ทำให้ทราบว่ากิจการได้นำส่วนของเจ้าของไปบริหารเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ธุรกิจอย่างไร 4) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน เป็นการเปรียบเทียบระหว่างกำไรสุทธิกับสินทรัพย์ที่มีตัวตนอัตราส่วนนี้ทำให้ทราบว่ากิจการใช้เงินไปลงทุนในสินทรัพย์แล้วก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลตอบแทนแก่กิจการมากน้อยเพียงใดและ 5) อัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุนรวม เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นหลังจากหักค่าใช้จ่ายและภาษีออกจากรายได้แล้วโดยนำมาเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ซึ่งใช้ตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลขที่แสดงถึงผลตอบแทนของการลงทุนหรือ Return on Investment (ROI) ในการวัดและแสดงผลในมิติเศรษฐกิจ โดยการคำนวณจากสูตร

$$ROI = \frac{\text{รายได้จากผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม-ต้นทุน}}{\text{ต้นทุน}} \times 100$$

2. การวิเคราะห์ผลตอบแทนด้านสังคม ที่เกิดจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI) ปัจจุบันมีการตื่นตัวกับการลงทุนในกิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย แต่หากผลของการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวไม่สามารถถูกวัดมูลค่าออกมาเป็นตัวเงินได้อย่างชัดเจน จึงต้องอาศัยเครื่องมือการวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน ซึ่งหลักการนี้เป็นกรอบแนวคิด (SROI Framework) ของการวัดมูลค่าและจัดการผลลัพธ์จากการทำกิจกรรมขององค์กร โดยผลตอบแทนทางสังคมนั้นจะหมายถึงผลตอบแทนต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการทำกิจกรรม โครงการ หรือธุรกิจ โดยพยายามเลือกตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Output) เชิงปริมาณ และตีค่าผลลัพธ์ดังกล่าวออกมาเป็นมูลค่าทางการเงิน แนวคิด SROI ถูกพัฒนามาจากแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม และการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนกับประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยหน่วยงานที่ไม่มุ่งหวังกำไร Roberts Enterprise Development Fund (REDF) SROI ถูกนำออกมาเผยแพร่อย่างกว้างขวาง จนกระทั่งมีการจัดตั้ง SROI Network มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนใน

ระดับนานาชาติ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ SROI แบ่งได้เป็น 2 ประเภทได้แก่ การประเมินมูลค่าจากการใช้ข้อมูลในอดีตที่เกิดขึ้นมาแล้ว และการพยากรณ์ว่ามูลค่าผลตอบแทนในอนาคต

5. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพการท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ สิ่งแวดล้อมและชุมชน ในการนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อต่อการพัฒนาหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวและสามารถรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวได้ให้แหล่งท่องเที่ยวได้ ให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความน่าสนใจในการมาท่องเที่ยวภายใต้ความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศ

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 1) ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนอง วิทยาลัยชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตำบลม่วงกลวง กิ่งวัดเลยวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์กาแฟคั่วมือและท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิสาหกิจชุมชนและท่องเที่ยวบ้านโนง ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาการร่อนแร่ ชุมชนหาดส้มแป้น วิสาหกิจชุมชนบ้านแหลมนาวโฮมสเตย์ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนเกาะพยาม ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย แพทย์พื้นบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ และผู้ประกอบการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ตัวแทนจากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ตัวแทนจากสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดระนอง และตัวแทนจากสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง 2) แหล่งข้อมูล ได้แก่ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย แพทย์พื้นบ้านที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนอง ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลภูมิปัญญาการรักษาแบบดั้งเดิม

2.2 แบบสอบถามการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม ใช้สอบถามผู้ประกอบการซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในการวัดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในโครงการนี้ให้ความสำคัญในมิติของเศรษฐกิจและสังคมผ่านตัวชี้วัดดังนี้

1) การวัดและประเมินคุณภาพชีวิตในมิติด้านเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ในประเด็นตัวชี้วัดผลตอบแทนของการลงทุน และผลตอบแทนทางสังคม โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดดังนี้

1.1) ผลตอบแทนการลงทุน ได้แก่

1.1.1) รายได้จากผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่

1.1.2) ต้นทุนจากรายได้จากผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม
ซึ่งใช้ตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลขที่แสดงถึงผลตอบแทนของการลงทุนหรือ Return on Investment (ROI) ในการวัดและแสดงผลในมิติเศรษฐกิจ โดยการคำนวณจากสูตร

$$ROI = \frac{\text{รายได้จากผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม-ต้นทุน}}{\text{ต้นทุน}} \times 100$$

2.3 แบบประเมินการยอมรับ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการให้ค่าคะแนนแบบประมาณค่า (Rating scale) ตั้งแต่ 1-5 คะแนน ในแต่ละตัวชี้วัด คะแนน 1 หมายถึง ค่าคะแนนต่ำมาก และค่า 5 หมายถึง ค่าคะแนนสูงมาก และคะแนน 0 หมายถึง ไม่มีคะแนนและไม่นำมาคำนวณเป็นค่าต่ำสุด จากนั้นนำมาหาการแบ่งช่วงชั้น การตรวจสอบเครื่องมือวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเครื่องมือเชิงปริมาณจะใช้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) มีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจแก้ไขไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้ในการวิจัยจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) แบบตัวต่อตัวแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ประเด็น ประกอบด้วย ความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพ ความสามารถในการป้องกันสุขภาพ ความสามารถในการรักษาสุขภาพ และความสามารถในการฟื้นฟูสุขภาพ

3.2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและแบบประเมินเก็บข้อมูลการยอมรับ

3.3 การเก็บรวบรวมจากเอกสารเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบตัวต่อตัว ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

จากการสำรวจเชิงเอกสาร พบว่า จังหวัดระนอง เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับการส่งเสริมสุขภาพสามารถทำให้เกิดสุขภาวะที่ดี (Well-being) ผ่าน “ความรู้สึกสงบ (Tranquility)” มีคุณลักษณะที่ทำให้สุขภาพมีความสมบูรณ์ จนเกิดสุขภาวะที่ดีแบบองค์รวม ได้แก่ 1) ส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) 2) ป้องกันโรค (Prevention) 3) รักษาสุขภาพ (Curative) และ 4) ฟื้นฟูสุขภาพ (Rehabilitation) และพบทรัพยากรที่มีคุณลักษณะดังกล่าวมี 9 ประเภท ประกอบด้วย 1) น้ำแร่ พบ 5 แห่ง 2) น้ำตก พบ 5 แห่ง 3) แม่น้ำ ลำธาร พบ 2 แห่ง 4) ภูเขา พบ 3 แห่ง 5) ถ้ำ พบ 1 แห่ง 6) ชายหาด เกาะ พบ 1 แห่ง (ที่เป็นหมู่เกาะระนอง ซึ่งประกอบด้วย เกาะหลายเกาะรวมกัน) 7) ประวัติศาสตร์ พบ 4 แห่ง 8) ประเพณี พบ 1 ประเพณี และ 9) วิถีชีวิต พบ 3 แห่ง ซึ่งทั้ง 9 ประเภทนี้ยังพบศาสนสถาน พบ 5 แห่ง สถานบริการเพื่อสุขภาพ จำแนกออกเป็นที่พัก 22 แห่ง สถานบริการสุขภาพ 5 แห่ง ร้านอาหารเพื่อสุขภาพ 17 แห่ง และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ 10 ชนิด ที่มีคุณลักษณะในการส่งเสริมสุขภาพได้ และเมื่อทำการสำรวจเชิงพื้นที่พบว่า นอกจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังพบภูมิปัญญาการรักษาแบบดั้งเดิมอยู่ในพื้นที่จังหวัดระนอง ที่มีการสืบทอดมาจากรบรรพบุรุษ ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ประกอบด้วย ชาวจีนที่เป็นชาวไทยพื้นถิ่นชาวไทยมุสลิม และชาวเมียนมาร์ จึงทำให้ภูมิปัญญาการรักษาแบบดั้งเดิมที่ผู้วิจัยค้นพบในพื้นที่จังหวัดระนอง จึงสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) ภูมิปัญญาการรักษาแบบดั้งเดิมของ

จากการศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพ 4 มิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณแล้วผู้วิจัยยังได้พบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว 1 ผลิตภัณฑ์ คือ เส้นทางการท่องเที่ยว “ลองนะ ระนอง ฟันรักษ์” ซึ่งพัฒนามาจากเส้นทาง “ฟันรักษ์” ที่มีอยู่แล้วในจังหวัดระนอง มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวที่เจ็บป่วย ต้องการรักษาฟื้นฟู สุขภาพ โดยเน้นกิจกรรมในเส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ 1) สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการฟื้นฟู สุขภาพหลักจากการรักษาอาการอัมพฤกษ์อัมพาต 2) สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการ ส่งเสริมสุขภาพจากอาหารปวดเมื่อย และ 3) สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการส่งเสริมสุขภาพ จากอาการเหนื่อยล้าจากการทำงาน หรือบรรเทาสภาวะตึงเครียดจากการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ กิจกรรมบนเส้นทางท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางร่างกายของนักท่องเที่ยวดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เส้นทางการท่องเที่ยว “ลองนะ ระนอง ฝันรักษ์”

การประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวยอมรับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ “ลองนะ ระนอง ฟันรักษ์” ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 โดยเฉพาะความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (4.34) โดยเฉพาะความเหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพมีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากความเหมาะสมของกิจกรรม (4.24) แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่านักท่องเที่ยวยอมรับเกี่ยวกับความเหมาะสมของที่พักมีค่าน้อยที่สุด (3.33) และความเหมาะสมในการรักษาสุขภาพ (3.38)

3. ผลการประเมินผลกระทบจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่จากภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่จากภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าเกิดผลกระทบทางด้านสังคม (Social Return on Investment: SROI) มากกว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Return on Investment: ROI) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางการท่องเที่ยว “ลองนะ ระนอง ฟันรักษ์” มีทั้งองค์กรและประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรง จึงจะได้นำมาออกแบบผลลัพธ์ผลตอบแทนทางสังคม ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กิจกรรม ผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการฯ ที่ทำการประเมินโดยผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการฯ ตามกิจกรรมที่เกิดขึ้นดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แผนที่ผลลัพธ์ผลตอบแทนทางสังคม

ปัจจัยนำเข้า (Input)	กิจกรรม (Activities)	ผลผลิต (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome/Impact)
ข้อมูลภูมิปัญญา การส่งเสริมสุขภาพ แบบดั้งเดิม	การออกแบบผลิตภัณฑ์ ทางการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพรูปแบบใหม่ บนฐานภูมิปัญญา การส่งเสริมสุขภาพ แบบดั้งเดิม	- ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน - ชุมชนมีความ สัมพันธ์ต่อกันและ มีความร่วมมือกัน - สร้างการรับรู้ ภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบ ดั้งเดิม	- การรวมกลุ่มของชุมชน - ความสุขและความภูมิใจ จากการทำงานเพื่อชุมชน - ความภูมิใจของภูมิปัญญา ท้องถิ่น
ผลิตภัณฑ์ทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ผลิตภัณฑ์ทางการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รูปแบบใหม่	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทางการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ ได้แก่ เส้นทาง ท่องเที่ยว “ลองนะ ระนอง ฟันรักษ์”	- ความภูมิใจของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น - ความยินดีในการนำ ผลิตภัณฑ์ทางการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำหน่ายเชิงพาณิชย์
นักท่องเที่ยว กลุ่มสุขภาพไม่ดี เพื่อทดสอบ ผลิตภัณฑ์บน เส้นทางท่องเที่ยว “ลองนะ ระนอง ฟันรักษ์”	จัดกิจกรรมนำเที่ยว บนเส้นทาง “ลองนะ ระนอง ฟันรักษ์”	- ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ที่เป็นเจ้าของแหล่ง ท่องเที่ยวจำนวน 10 แหล่งท่องเที่ยว - ผู้ประกอบการ นำเที่ยวมีความเต็มใจ ในการให้บริการ จำนวน 1 แห่ง - ประชาชนในพื้นที่ ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้วยความเต็มใจ	- การรวมกลุ่มของชุมชน - ความสุขและความภูมิใจ จากการทำงานเพื่อชุมชน - ความภูมิใจของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลลัพธ์ของผลตอบแทนทางสังคมในการร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ของเจ้าของทรัพยากรนั้น ส่วนใหญ่แสดงให้เห็นเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสุขและความภาคภูมิใจในการช่วยเหลือชุมชน มีความเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่บนฐานภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิม จึงได้นำมาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) ด้วยอัตราคิดลดร้อยละ 3.5 การคาดการณ์ระยะ 5 ปี SROI เท่ากับ 1:1.36 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : ผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) การเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนรูปแบบใหม่ด้วยฐานภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

ผลลัพธ์ (Outcome/ Impact)	ตัวชี้วัด (Indicators)	ตัวแทน ทางการเงิน (Proxies)	Dead Weight (%)	Attribution (%)	Drop-off (%)	ผลลัพธ์ บริสุทธิ์ (บาท)
- การรวมกลุ่ม ของชุมชน	การมีส่วนร่วม ของคนในท้องถิ่น	ค่าเสียเวลาใน การรวมกิจกรรม	60	60	20	0.34
- ความสุขและ ความภูมิใจจาก การทำงานเพื่อ ชุมชน	การมีส่วนร่วม ลงทุน	ความยินดีจ่าย	50	50	50	0.40
- ความภูมิใจ ของภูมิปัญญา ในการส่งเสริม สุขภาพแบบ ดั้งเดิม	จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรมเพื่อ การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ทาง การท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ	ค่าเสียเวลา ในการร่วม กิจกรรม	60	60	20	0.41
- ความยินดีใน การนำผลิตภัณฑ์ ทางการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ รูปแบบใหม่ จำหน่ายเชิง พาณิชย์	ต้นทุนการขาย	กำไรที่ได้รับต่อ นักท่องเที่ยว 1 คน	60	50	40	0.21

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง พบภูมิปัญญาการรักษาแบบดั้งเดิม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน กลุ่มชาวไทยมุสลิม และกลุ่มชาวไทยพื้นถิ่น นอกจากนี้ยังค้นพบว่าทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดระนองความเหมาะสมต่อการส่งเสริมสุขภาพเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดระนองตั้งอยู่บนรอยเลื่อน 2 รอยเลื่อนทำให้เกิดน้ำพุร้อนธรรมชาติที่ไกรลั่นก้ามะถัน อยู่หลายแห่ง จังหวัดระนองมีผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเดิมอยู่แล้ว แต่ยังคงขาดการบูรณาการสุขภาพแบบองค์รวมให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะความสมบูรณ์ด้านสังคมที่มุ่งเน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นทรัพยากรหลักโดยเจ้าของทรัพยากรมีการนำเสนอกิจกรรมที่มุ่งเน้นกิจกรรมเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินมากกว่าการนำเสนอกิจกรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนวิถีชีวิต สอดคล้องกับ Voigt, C. and Pforr, C. (2013) ได้ศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ Chang-Ji-Tu พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้แก่ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางศาสนา ความรู้ด้านสุขภาพมีความสามารถในการชำระจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์บรรเทาความกดดันและตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของผู้คน ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองรูปแบบใหม่จากภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิม ต้องอาศัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญา โดยร่วมกันออกแบบเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท จึงได้เส้นทางท่องเที่ยว “ลองนะ ระนอง ฟันรักษ์” หลังจากทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับการยอมรับเส้นทางดังกล่าวอยู่ในระดับมาก แต่ยังพบว่านักท่องเที่ยวจำลองจำนวน 10 คน ยอมรับความเหมาะสมของที่พัก และความเหมาะสมในการรักษาสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น การประเมินผลกระทบผลลัพธ์ของผลตอบแทนทางสังคมในการร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ของเจ้าของทรัพยากรนั้น ส่วนใหญ่แสดงให้เห็นเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสุขและความภาคภูมิใจในการช่วยเหลือชุมชน มีความเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่บนฐานภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมได้นำมาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) ด้วยอัตราคิดลดร้อยละ 3.5 การคาดการณ์ระยะ 5 ปี SROI เท่ากับ

1:1.36 นั้นหมายความว่า การลงทุน 1 บาท จะได้รับอัตราผลตอบแทนทางสังคม 1.36 บาท แม้ว่าผลลัพธ์ทางสังคมจะไม่ได้ออกมาเป็นตัวเงิน แต่ผลที่ได้มีประโยชน์คล้ายกับการวิเคราะห์ทางการเงิน (SROI Network, 2012)

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแต่ละกลุ่มอย่างแท้จริง เพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้อย่างลึกซึ้งและควรมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อนำมาสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ร่วมกับโครงการวิจัยมูลฐานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เลขที่สัญญา FRB6630/2566 รหัสโครงการ 181495 โครงการวิจัยเรื่องการเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนรูปแบบใหม่ด้วยฐานภูมิปัญญาการส่งเสริมสุขภาพแบบดั้งเดิมที่เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ปีงบประมาณ 2566

เอกสารอ้างอิง

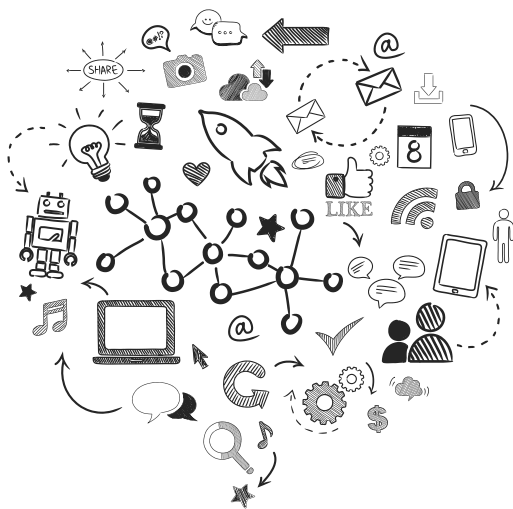
- ฐาปนา ฉินไพศาล. (2553). *การบริหารโครงการและการศึกษาความเป็นไปได้* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ดร.ชนิ เอ็มพันธ์. (2560). *หลักนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ* (เอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์). คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นภดล ทองนพเนื้อ. (2544). *กระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรเป็นอาหารและยา*. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560, เมษายน 24). *โรงแรม ทัวร์ บูม รับกระแสท่องเที่ยวโต*. KBank SME. <https://www.kasikornresearch.com>.
- สมบัติ กาญจนกิจ สุจิตรา สุนทรทรัพย์ วิภาวดี ลีมิ่งสวัสดิ์ เรณูมาศ มาอ่อน และรัตนานา ปานเรียนแสน. (2559). *การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- สุรีย์ ธรรมิกบวร. (2554). *การพยาบาลองค์กรร่วม: กรณีศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และชวน เพชรแก้ว. (2547). *วรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมพินิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัท อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2553). *การประเมินหลักสูตรที่เน้นการตัดสินใจโดยวิธีเชิงประเมินระบบโดยใช้รูปแบบ CIPP Model* (เอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์). สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Erfurt-Cooper, P., & Cooper, M. (2009). *Health and wellness tourism: Spas and Hot Springs*. Exeter: Short Run Press.
- SROI Network. (2012). *A guide to Social Return on Investment*. <http://socialvalueint.org/wp-content/uploads/2016/12/The-SROI-Guide-2012.pdf>.
- Voigt, C. and Pforr, C. (2013). *Wellness Tourism*. Rutledge.

การยกระดับความรู้สู่การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มี
มาตรฐานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเขตตอนเมือง และ
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

The Enhancement of Community Knowledge to Develop a Standardized Accounting Program by the Participation of Donmueang District and Laksi District Communities in Bangkok

ดาวพระศุภร ทองกลิ่น จินดา จอกแก้ว และ ณัฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์
Dawprasug Thongglin Jinda Joakkaew and Nutthapran Klaiprasith

การยกระดับความรู้สู่การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐาน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเขตดอนเมือง และเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

The Enhancement of Community Knowledge to Develop a Standardized
Accounting Program by the Participation of Donmueang District and
Laksi District Communities in Bangkok

ดาวพระศุภร์ ทองกลิ่น¹ จินดา จอกแก้ว² และณัฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์³

Dawprasug Thongglin Jinda Joakkaew and Nutthapran Klaiprasith

¹คณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพฯ 10400, ประเทศไทย

School of Accountancy, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok 10400, Thailand

e-mail: dawprasug@yahoo.com

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220, ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand

e-mail: jindajokk@gmail.com

³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220, ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand

e-mail: nuttapran2011@hotmail.com

Received : July 2, 2024 Revised : November 8, 2024 Accepted : November 15, 2024

บทคัดย่อ

บัญชีเป็นส่วนสำคัญของการบริหารจัดการในทุกองค์การไม่ว่าภาครัฐ เอกชน หรือแม้แต่ชุมชน อันจะเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ ลด ความเสี่ยง มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และนำมาซึ่งการยอมรับจากผู้มีส่วนได้เสีย โครงการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อยกระดับความรู้ด้านบัญชีสู่การจัดทำหลักสูตรบัญชีชุมชน เพื่อแก้ปัญหาในการบันทึกข้อมูลที่มีความแตกต่างกันให้เหมือนกันโดยการประยุกต์ หลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปเพื่อประกอบการออกแบบเนื้อหาสู่การจัดทำหลักสูตร บัญชีที่เป็นของชุมชนเอง โดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เน้นการปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้ให้ข้อมูลหลักคือนักวิจัยชุมชน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร กับนักวิจัยอาจารย์ ผ่านกิจกรรมในการนำเสนอปัญหาความต้องการในการเรียนรู้ ร่วม กันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ ลงมือปฏิบัติจริงกับกรณีศึกษาที่มา จากชุมชน และถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนอื่นเพื่อเป็นการยืนยันองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ว่าสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกชุมชน ตลอดจนการสรุปความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่จะนำ มาพัฒนาเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับชุมชน และพื้นฐานของผู้เรียนรู้

โดยข้อค้นพบที่ได้ พบว่าชุมชนที่เข้าร่วมโครงการแต่ละชุมชนได้รับงบประมาณจากภาครัฐที่คล้ายกัน แต่มีวิธีการบันทึกและการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกันตามความเข้าใจ ชุมชนมีโอกาสพัฒนาความรู้จากหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนหลายครั้ง แต่ไม่ได้มีความเข้าใจ และนำมาปฏิบัติจริงมากนัก ดังนั้นจากกระบวนการเรียนรู้ของทีมนักวิจัยครั้งนี้ ทำให้ชุมชน ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ร่วมกันที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ปฏิบัติได้จริงภายใต้กรอบของเนื้อหา 4 ด้านคือด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากรและการตรวจสอบควบคุมภายใน โดยแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตรคือหลักสูตรระยะสั้นที่เหมาะสมกับชุมชนที่ต้องการใช้เพื่อวางแผนการผลิตสินค้า กำหนดราคาขาย ปริมาณการขายและกำไรที่ต้องการ ตลอดจน การสรุปข้อมูลเพื่อจัดทำงบการเงิน หลักสูตรระยะกลางที่เหมาะสมกับชุมชนที่ต้องการเรียนรู้ เรื่องการจัดทำงบประมาณเพื่อทำโครงการขอทุนสนับสนุนการทำงานของชุมชนเพิ่มเติม และหลักสูตรระยะยาว คือหลักสูตรที่เหมาะสมกับชุมชนที่ต้องการเรียนรู้ตามหลักการ ขั้นตอนของเนื้อหาบัญชีแบบครบถ้วนเพื่อใช้ในการจัดทำบัญชีในรูปของบริษัทที่ จดทะเบียน เพื่อยื่นงบการเงินให้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหลักสูตรที่ออกแบบนั้นได้มีการกำหนดระยะเวลา การวัดผลการเรียนรู้ตามพื้นฐาน ของผู้เรียนรู้ออกเป็น 2 รูปแบบคือ ความรู้และระยะเวลาเรียนสำหรับคนที่มีความรู้พื้นฐาน ด้านบัญชีมาบ้างแล้ว กับ ความรู้และระยะเวลาเรียนสำหรับคนที่ไม่มีความรู้ด้านบัญชี มาเลย ข้อค้นพบดังกล่าวไม่เพียงเกิดประโยชน์กับชุมชนที่ร่วมวิจัยแต่ยังเกิดประโยชน์ กับชุมชนอื่นที่มีความสนใจที่จะพัฒนาความรู้สามารถนำไปใช้ต่อยอดโดยประยุกต์ ใช้งบผลิตภัณฑ์ กลุ่มอาชีพ หรือวิสาหกิจของชุมชนของตนเอง โดยนักวิจัยชาวบ้านจาก โครงการวิจัยนี้พร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนกัน ในอนาคตอีกด้วย

คำสำคัญ: การยกระดับความรู้; หลักสูตรบัญชีชุมชน; มาตรฐานบัญชี; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

Accounting is one of the most important processes in the administration of public, private, and community organizations. It ensures the success of organizational operations, minimizes risks, and cultivates verifiability and transparency that appeal to stakeholders. The aim of this research project

is to increase accounting knowledge in the community by developing community courses that enable individuals to collect and organize different types of financial data in a consistent manner. The contents of accounting for the community were developed using generally accepted accounting principles. This study used a community-based research methodology. Its main focus was community-level participatory management. The community researchers in Bangkok's Donmueang District were in charge; they brought up the need for learning, sharing, and exchanging of accounting knowledge for communities through workshops and the practical application of community-drawn case studies, knowledge transfer to other communities, and summarizing their thoughts on the topics that should be covered in the community accounting courses, including the learners' backgrounds.

The research findings demonstrated that each participating community received the same kind of state budget. Nonetheless, depending on each community's level of comprehension, different techniques for gathering and arranging financial data were used. Although the related state agencies gave the community members multiple chances to improve their accounting skills, their understanding and hands-on training were insufficient. Thus, the community members had acquired new and simplified knowledge applicable under four topic frameworks—financial accounting, cost accounting, tax accounting, and internal auditing—according to the learning procedure of this research team. The courses were offered at three different levels: short, intermediate, and long-term courses. 1) The short term course focused on the community demands for production planning, sales pricing, sales volume and intended profit as well as data summary for financial statement preparation. 2) The intermediate course was created to help community members prepare their budgets so they can propose supplemental budgets to support local operations. 3) The long term course met the community's needs in learning how to record financial transactions for

juristic persons in order to submit financial statements to Department of Business Development, Ministry of Finance or other relevant offices. The time frame had been set for the courses that were created. There were two methods for assessing learning outcomes based on the learners' background. Among these were: 1) the learning process and duration for participants with some prior accounting knowledge; and 2) the learning process and duration for participants with no prior accounting knowledge. In summary, these results were advantageous not only to the community that took part in the study but also to other communities that might be interested in enhancing their capacity and applying it to products, professional associations, or other community-based businesses. The project's community researchers involved in the study were ready to act as resources for the dissemination and knowledge transfer of accounting to the local community.

Keywords: Knowledge Development; Accounting for Community Courses; Accounting Standards; Community Participation.

บทนำ

บัญชีเป็นเครื่องมือสำหรับในการบริหารจัดการและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชน รวมถึงชุมชนก็ถือเป็นอีกหน่วยที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีระบบและวิธีการจัดทำบัญชีที่ดี มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ อันจะสะท้อนให้เห็นความน่าเชื่อถือและสร้างการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยที่ผ่านมามีงานวิจัยที่พัฒนาและศึกษาการจัดทำบัญชีของชุมชนไว้หลายชิ้น แต่ชุมชนยังคงประสบปัญหาการจัดทำบัญชีที่ไม่เป็นระบบ และไม่มีรูปแบบ ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสมาชิกชุมชน หรือ แหล่งทุน รวมถึงผู้นำหรือกรรมการชุมชนที่มีส่วนรับผิดชอบด้านการจัดทำบัญชีนั้นขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดทำบัญชี รวมถึงเอกสารประกอบการจัดทำบัญชีที่มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิต เจริญอ่อน และคณะ (2565) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาความรู้การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอแหลมฉบัง จังหวัดตราด

และพบว่าสภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชี ของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอแหลมงอบ เป็นเพียงการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่มีการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน และเป็นการจัดทำบัญชีแบบง่าย ๆ มีการจัดอบรมการทำบัญชี เป็นครั้งคราว โดยสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีใน ภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชี ด้านวิธีการจัดการเอกสารทางบัญชี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชี และด้านการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

ดังนั้น การยกระดับความรู้โดยการจัดทำเป็นหลักสูตรบัญชีของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ออกแบบสิ่งที่ตนเองต้องการเข้าใจ เข้าถึงได้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนสามารถจัดทำบัญชีตามรูปแบบที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น โดยที่ผ่านมามีวิจัยได้มีการดำเนินโครงการวิจัยที่ร่วมกับชุมชนจนสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองที่ไม่มีใครช่วยเหลือ และเป็นปัญหาค้างคามอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผลการดำเนินโครงการการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดทำบัญชีตามรูปแบบของสหกรณ์เคหสถานเพื่อรองรับโครงการบ้านมั่นคง กรุงเทพมหานคร (ณัฐธนะปราน คล้ายประสิทธิ์ และคณะ, 2564) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของชุมชน เพื่อรองรับโครงการบ้านมั่นคง และพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดทำบัญชีตามรูปแบบของสหกรณ์เคหสถาน เพื่อรองรับโครงการบ้านมั่นคง ผลจากการดำเนินโครงการสามารถนำมาสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดออกมาเป็นคู่มือชุดความรู้ในการจัดทำบัญชีสหกรณ์เคหสถานตามรูปแบบมาตรฐานที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ชุมชนก้าวหน้ามีความรู้สามารถแก้ไขปัญหาในการจัดทำบัญชีจากที่ไม่สามารถปิดบัญชีและนำส่งงบการเงินไม่ได้มากกว่า 5 ปี สามารถนำส่งงบการเงินให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้นอกจากโครงการดังกล่าวแล้ว มหาวิทยาลัยเกริกยังได้มีการดำเนินโครงการการจัดการความรู้การจัดทำบัญชีกองทุนเมือง ชุมชนบางบัว เขตบางเขนเพื่อการบริหารการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพ (ดาวพระศุภร์ ทองกลิ่น, 2554) ซึ่งเป็นโครงการที่เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหการจัดทำบัญชีกองทุนเมืองที่เดิมชุมชนทำแบบง่าย ๆ จัดบันทึกในสมุด กระดาษ หรือแม้แต่ปฏิทิน ไม่มีเอกสารประกอบการเบิก-จ่าย หรือสมุดควบคุมการเบิกจ่าย ยังไม่มีขั้นตอนการทำบัญชีที่เป็นระบบ ผ่านกระบวนการที่ให้บทบาทสำคัญกับการคิด ออกแบบทดลองโดยชุมชน จนสามารถได้รูปแบบขั้นตอนการจัดทำบัญชี

ที่เป็นระบบ มีเอกสารประกอบที่น่าเชื่อถือและมีการปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารที่สอดคล้องกับการจัดทำบัญชี ส่งผลให้เกิดการยอมรับทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน ในส่วนของโครงการการจัดการความรู้ทางการบัญชีและการบริหารการเงินเพื่อพัฒนากลุ่มธุรกิจข้างชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร (จินดา จอกแก้ว และคณะ, 2554) เป็นการวิจัยจากการประกอบอาชีพช่างก่อสร้างที่เกิดจากการรวมตัวของ 15 ชุมชน จัดตั้งเป็นเครือข่าย “กลุ่มธุรกิจข้างชุมชน” เพื่อพัฒนาองค์ความรู้การจัดทำบัญชีก่อสร้าง และการบริหารการเงินของกลุ่มธุรกิจข้างชุมชนบางบัว และใช้เป็นแนวทางการพัฒนากลุ่มธุรกิจข้างชุมชนบางบัวให้เกิดความแข็งแกร่งทางด้านการประกอบอาชีพ และได้ร่วมกันระดมความคิดเพื่อออกแบบฟอร์มเอกสารทางการบัญชี รวมทั้งได้ข้อมูลการจัดสรรเงินทุน และได้แนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานการจัดทำบัญชีและการบริหารการเงินของกลุ่มธุรกิจข้างชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

โดยงานวิจัยนี้มุ่งเน้นที่จะยกระดับความรู้ของชุมชนพัฒนาสู่การจัดทำเป็นหลักสูตรบัญชีสำหรับชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบความรู้ เนื้อหาที่จำเป็นที่สามารถเรียนรู้เข้าใจและนำไปถ่ายทอด แบ่งปันกันในชุมชนและนอกชุมชนได้ ในรูปแบบของการนำความรู้เดิมซึ่งถือเป็นทุนของสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีอย่างง่ายผนวกกับความรู้ในเชิงวิชาการตามมาตรฐานที่รองรับทั่วไป นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังมุ่งเน้นในการนำความรู้ที่ได้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้านบัญชี จาก 3 โครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้วมาเป็นทุนเดิมในการตั้งต้น โดยมีเป้าหมายหลักคือการยกระดับความรู้ด้านบัญชีกับกลุ่มนักวิจัยชุมชนที่เคยผ่านกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีมาแล้ว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่คุ้นเคยกับกระบวนการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีความมั่นใจในการทำงานของนักวิจัยอาจารย์และผลที่เกิดขึ้น รวมถึงมีความรู้พื้นฐานที่ได้รับจากการดำเนินโครงการวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งจะส่งผลต่อการต่อยอดความรู้ได้ง่ายและเร็วกว่าคนที่ไม่มีพื้นความรู้หรือประสบการณ์ในการทำวิจัยและการทำบัญชีมาก่อน นอกจากนี้กลุ่มคนเหล่านี้ยังต้องทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักวิจัยชาวบ้านหน้าใหม่ที่เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและปรับระดับความรู้จนสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับในการยกระดับเนื้อหาด้านบัญชียังได้มีการวางแผนการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเขต กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สภาวิชาชีพบัญชี และผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชี เพื่อช่วยในการให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชน ให้ข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรมีเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับในเบื้องต้นจากหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านบัญชีโดยตรง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และทุนความรู้เดิมในด้านการจัดทำบัญชีที่เหมือนและแตกต่างกันของแต่ละชุมชนกลุ่มเป้าหมาย
2. เพื่อศึกษา ออกแบบ และพัฒนาความรู้สู่การยกระดับเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี

บัญชี (Accounting) หมายถึง การเก็บรวบรวม บันทึก วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลทางการเงินและผลการดำเนินงานขององค์กร หรือกิจการต่าง ๆ เพื่อนำเสนอข้อมูลให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกใช้ในการบริหารจัดการและตัดสินใจทางการเงิน ซึ่งการบัญชีถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการข้อมูลเพื่อแสดงสถานะทางการเงินที่ชัดเจนและโปร่งใส รวมถึงสะท้อนผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาที่เหมาะสม (Weygandt, et al., 2020) โดยการจัดทำบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบัญชีที่เน้นการบันทึกเหตุการณ์หรือรายการค้าที่เกิดขึ้นในกิจการอย่างถูกต้องและเป็นระบบ ซึ่งครอบคลุมถึงการบันทึกการรับเงิน-จ่ายเงิน การซื้อขายสินค้า การชำระหนี้ และอื่น ๆ ตามเอกสารหลักฐานที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเตรียมพร้อมข้อมูลสำหรับการนำไปใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำรายงานทางการเงิน (Hornngren, et al., 2019) โดยในการศึกษาครั้งนี้นำแนวคิดทฤษฎีและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปเป็นเกณฑ์เพื่อการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการที่เหมาะสมโดยแบ่งความรู้ที่เกี่ยวกับบัญชีออกเป็นแต่ละด้าน คือ ด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายในโดยสรุปดังนี้

1. บัญชีการเงิน หมายถึง การบันทึก จำแนก แยกแยะและสรุปรายงานข้อมูลทางการเงินในรูปแบบการเงินซึ่งเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในอดีตที่ได้มีการจดบันทึกไว้ในสมุดบัญชีโดยจัดทำขึ้นตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดและปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปซึ่งกำหนดขึ้นโดยสภาวิชาชีพบัญชีแห่งประเทศไทย (รัตนาวงศ์ศรีศรีเดือน, 2563)

2. บัญชีต้นทุน หรือเรียกอีกอย่างว่าบัญชีเพื่อการบริหารจัดการจัดทำขึ้นเพื่อให้ทราบถึงต้นทุนผลิตภัณฑ์ ต้นทุนขาย และมูลค่าสินค้าคงเหลือ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารได้ทราบถึงผลการดำเนินงานของกิจการว่ามีผลกำไรหรือขาดทุนอย่างไร เพื่อใช้ในการวางแผนและควบคุม และใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจระยะสั้นหรือระยะยาว (รัตนาวงศ์ศรีคมเดือน, 2563)

3. บัญชีภาษีอากร ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไป หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณีกฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบฯ เสียภาษีตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมาโดยมีสถานะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ 1) บุคคลธรรมดา 2) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล 3) ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี และ 4) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง (สุเมธ ศิริคุณโชติ และคณะ, 2566)

4. การตรวจสอบควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและประเมินระบบควบคุมภายในขององค์กรที่ออกแบบขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการให้ความมั่นใจว่างบการเงินมีความถูกต้องตามความเป็นจริง โดย Institute of Internal Auditors: IIA (2013) ได้ให้คำนิยามของการตรวจสอบภายใน ว่าเป็นการให้ความเชื่อมั่น และการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรม และมีความเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการประเมิน และนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพลดความเสี่ยงในการบริการ มีการควบคุมการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานที่กำหนด

แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนรู้โดยเฉพาะหลักสูตรที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดย โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่าหลักสูตรระดับท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษา

หรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี (2555) ได้เห็นความสำคัญการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองโดยนำแนวคิดการพัฒนาตนเองจากการสำรวจตนเองกับการให้ผู้อื่นแนะนำ พบประเด็นที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง 6 ประเด็นคือ ทศนคติในการแก้ปัญหา วิธีการในการแก้ปัญหา การนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาในทางปฏิบัติการควบคุม พฤติกรรม การแก้ปัญหา และการบันทึกผลการปฏิบัติ ในขณะที่ ศิริพร ชีปนวัฒนา (2553) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญมี 9 ขั้นตอน คือ 1)วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2)การกำหนดเป้าหมาย 3)กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายสิ่งที่ต้องคำนึงถึงความทันสมัยและคุณค่าของเนื้อหา 4)กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลหลักสูตร 5)ทดลองใช้หลักสูตร 6)ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข 7)การนำหลักสูตรไปใช้ 8)ประเมินผลหลักสูตร และ 9)ปรับปรุงแก้ไขผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตร

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR)

การวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community based research) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติร่วมกันของชุมชนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นเน้นการร่วมทำวิจัยของชุมชนโดยชุมชนนำปัญหาขามางลงมือปฏิบัติการทำวิจัยเพื่อคำตอบและทางออกให้ชุมชนอาศัยการทำงานเป็นทีม วิจัยเพื่อท้องถิ่นมีพี่เลี้ยงของนักวิจัย นักวิชาการหรือนักพัฒนาคอยช่วยเหลือการทำงานในพื้นที่ร่วมกับชาวบ้านเพื่อนำไปปรับแก้ปัญหของชุมชนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (สินธุ์ สโรบล และ ศรีสักดิ์ วิลลิโถม. 2552) โดยเน้นโจทย์ต้องมาจากความต้องการของชุมชน 2)ชุมชนทำวิจัยเอง 3)การมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายในทุกกระบวนการและขั้นตอนการศึกษา 4)พัฒนาและยกระดับการใช้ความรู้ท้องถิ่น 5)เน้นสร้างคนมากกว่าสร้างความรู้ และ 6)การเสริมพลังอำนาจของชุมชน (กาญจนา แก้วเทพ, 2567)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎีบัญชี และบัญชีชุมชน แนวคิดการตรวจสอบควบคุมภายใน แนวคิดบัญชีต้นทุน รวมถึงแนวคิดความรู้ด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้ให้ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นบทเรียนในการเพิ่มทักษะความรู้ที่ว่ากระมีระบบบัญชีที่ดีและการตรวจสอบควบคุมภายในที่ดีล้วนแต่เป็นการเชื่อมโยงศาสตร์ด้าน

ความรู้บัญชีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การจัดทำพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนได้โดย อลงกต ยะไวทย์ และ ญัฐวัฒน์ วงษ์สวัสดิกุล (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยการทำงานในสภาพจริง พบว่า 1) ผลการศึกษาและสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้จากการด้วยการทำงานในสภาพจริงของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การเตรียมการ ขั้นที่ 2 จัดกระบวนการเรียนการสอน บูรณาการเข้ากับสถานการณ์จริง ขั้นที่ 3 การให้คำปรึกษาจากสถานการณ์จริง ขั้นที่ 4 พัฒนาการของผู้เรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ประเมินผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และขั้นที่ 6 ผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนจากการทำงาน ทั้งคุณลักษณะ และสมรรถนะตามหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผนวกกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยแบ่งรายละเอียดของการดำเนินงานที่ให้บทบาทหน้าที่หลักเป็นของนักวิจัยชาวบ้าน ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาได้เข้ามาดำเนินกระบวนการเพื่อแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำไปใช้ประโยชน์สำหรับชุมชน ครอบครัวตนเองและขยายผลสู่ชุมชนหรือครอบครัวอื่นด้วย โดยแบ่งกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการดำเนินโครงการในระยะต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ผ่านกิจกรรมและกระบวนการวิจัยโดยการเปิดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการทดสอบความรู้ก่อนและหลังอบรม ด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายใน การทดลองปฏิบัติจริงจากกรณีศึกษาของชุมชน การทดลองเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนอื่น การสรุปและถอดความรู้นำมาสู่การออกแบบหลักสูตรและการกำหนดเนื้อหาในหลักสูตรร่วมกัน ตลอดจนการจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอข้อค้นพบและการคืนข้อมูลสู่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ และจากประเด็นปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ พัฒนาของชุมชน โดยมีจำนวนเป้าหมายหลัก 15 คน ได้แก่ ประธานชุมชน กรรมการชุมชน และ

สมาชิกชุมชนจาก 9 ชุมชนในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยชุมชนหน้าท่าอากาศยานด้านใต้ ชุมชนตาลคู่ ชุมชนร่วมพัฒนา ชุมชนศิริสุข ชุมชนโกสุมรวมใจ 3 ชุมชนเจริญสุข ชุมชนแม่ทองก้อน ชุมชนแอร์พอร์ตวิลเลจ ชุมชนร่วมพัฒนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อค้นพบจากการทบทวนบริบทชุมชน และทุนความรู้เดิมในด้านการจัดทำบัญชีที่เหมือนและแตกต่างกันของแต่ละชุมชนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมที่คล้ายกันคือ มีสหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เงินสนับสนุนจากสำนักงานเขตเพื่อใช้ในการบริหารจัดการชุมชน เงินออมโครงการบ้านมั่นคง เงินสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้บางชุมชนยังมีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน แต่เป็นงบประมาณที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง มีเพียงครั้งคราว และจากการสำรวจพบว่าการจัดทำบัญชีของชุมชนมีลักษณะการจัดทำโดยจดบันทึกในสมุดเป็นรูปแบบการรับเงิน จ่ายเงิน มีเอกบ้าง แต่ไม่มีรูปแบบของเอกสาร และการควบคุมเอกสารที่เป็นระบบ โดยแต่ละชุมชนจะมีการจัดทำบัญชี และเอกสาร

ประกอบการจัดทำบัญชีแตกต่างกันตามความรู้ ความเข้าใจ (ทุนเดิม) ด้านการจัดทำบัญชีของแต่ละคน ในการรายงานงบประมาณในการใช้จ่ายแต่ละโครงการของแต่ละชุมชน มีวิธีการจัดทำและรายงานที่แตกต่างกัน

ดังนั้น จากผลการสำรวจจึงนำมาสู่ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาและยกระดับความรู้ในการจัดทำบัญชีที่เหมือนกันทุกชุมชน สำหรับงบประมาณโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนเดียวกัน และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะส่งผลต่อการเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดทำเอกสารประกอบการจัดทำบัญชี ตลอดจนทำให้มีรูปแบบที่มีความน่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ อันจะส่งผลต่อการเข้าถึงงบประมาณทั้งจากหน่วยงานภาครัฐเอกชน นอกจากนี้ผลที่ได้จากการทบทวนบริบทของชุมชนยังนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดและออกแบบเนื้อหาเพื่อการพัฒนาชุมชนของนักวิจัยอาจารย์ และนักวิชาการจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้ในแต่ละครั้ง เพื่อให้ขอบเขตของเนื้อหาสอดคล้องกับกิจกรรมและงบประมาณของชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่ตรงกับความต้องการและเกิดประโยชน์จากการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้จากจากประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทบทวนและถอดบทเรียนเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย การตรวจสอบควบคุมภายในและการจัดทำบัญชีของแต่ละชุมชนยังมีข้อค้นพบดังสรุปได้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : สรุปข้อมูลทุนเดิมในการจัดทำบัญชีและกิจกรรมรายได้ค่าใช้จ่ายของแต่ละชุมชน

ชุมชน	ตัวแทนชุมชน	กิจกรรมรายได้	กิจกรรมค่าใช้จ่าย	การควบคุมภายในและการตรวจสอบ
ท่าอากาศยาน ด้านใต้	คุณศรีวิชัย ตะโกอยู่	มีการจัดตั้งสหกรณ์ร่วมกับชุมชนตาลคู่ โดยสหกรณ์มีการบันทึกบัญชีตามรูปแบบสหกรณ์มีงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน - รายได้จากสมาชิกสหกรณ์ ค่าเช่าที่ดิน - รายได้จากงบบกทม. 20000 บาท - งบสนับสนุนชุมชน ชุมชนจะเป็นผู้สำรองจ่ายไปก่อนและจะรวบรวมเอกสารหลักฐานการจ่ายไปขอเบิกเงินจากบทม.ในภายหลัง - งบช่วยเหลือชั่วคราว เพื่อช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับชุมชน - อนาคตมีโครงการรายได้จากการเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจโดยการผลิตสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน	- งบที่ได้จากบทม. จะไม่เข้าบัญชีชุมชนแต่บทม.จะจ่ายให้กับ Supplier โดยตรง	การเปิดเผยข้อมูลทางด้านบัญชีและการเงินให้ชุมชนรับทราบช่องทาง การติดบอร์ด และทางไลน์ สิ่งที่ต้องการคือ ต้องการมีแนวทางการตรวจสอบและเครื่องมือในการตรวจสอบออกแบบให้เหมาะสมกับชุมชน
ชุมชนโกสุม รวมใจ 3	คุณมานพ โสภณวัฒนา ไพบุลย์	- มีรายรับจากการบริจาค ทำบุญ มีการบันทึกบัญชีทุกกิจกรรม มีรายรับ รายจ่าย คงเหลือ มีระบบการถือเงินสดสำรองจ่าย	- บันทึกค่าพาหนะเป็นค่าใช้จ่าย	การดำเนินงานอยู่ในรูปของคณะกรรมการชุมชน แต่ไม่มีการทำรายงานการประชุม
ชุมชนตาลคู่	คุณอมรรัตน์	ยังไม่ได้จัดตั้งเป็นชุมชนเป็นเพียงกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย - รายได้มาจากการให้สมาชิกออมทรัพย์ 500 ต่อเดือน มาจ่ายค่าเช่าที่ - งบบริหารค่าหุ้น รายได้ค่าบริการจัดการคนละ 40 บาทมีใบสำคัญรับจ่าย มีการบันทึกสมุดออมทรัพย์	- ค่าใช้จ่ายมีค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ - ค่าเจ้าหน้าที่ - ค่าอาหาร	
ชุมชนสะพาน ร่วมใจ	คุณน้อง คุณปิ่น	- มีรายได้จากงบสนับสนุนจากเขต เดือนละ 5000 บาท - กลุ่มออมทรัพย์กำลังจัดตั้งสหกรณ์ มีสมุดบัญชีชุมชน - เริ่มทำโครงการปลูกผักเพื่อลดรายจ่าย	- ค่าน้ำค่าไฟฟ้า	
ชุมชนศิริสุข	คุณกั้ง	- รายรับจากการให้เช่าสถานที่ ศาลาเอนกประสงค์มีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย คงเหลือ - รายรับค่าสาธารณูปโภคทำโครงการเบิกเงินจากสำนักงานเขต	- ค่าใช้จ่าย - ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	- ติดบอร์ด สมาชิกชุมชน - ส่งสัยให้สอบถามได้

2. ผลจากการศึกษา ออกแบบ และพัฒนาความรู้สู่การยกระดับเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐาน โดยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ให้บทบาทชุมชนในการแสดงความคิดเห็น ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวทีการอบรม วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ความรู้ที่จำเป็นและต้องการเพื่อประโยชน์ของชุมชนในปัจจุบันและอนาคตจนสามารถสรุปและออกแบบหลักสูตรโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยมีรายละเอียดของการศึกษาและผลการศึกษา ซึ่งนำมาสู่เนื้อหาที่ออกแบบเป็นหลักสูตรบัญชีที่เหมาะสมกับชุมชนทั้ง 3 ระยะ ดังนี้

2.1 การศึกษา โดยใช้กระบวนการประชุมสรุปความคิดเห็นจากสามฝ่าย ได้แก่ ชุมชน นักวิจัยอาจารย์ด้านบัญชี นักวิชาการจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และนำข้อมูลความรู้ที่ได้มาสกัดและกำหนดเป็นขอบเขตของเนื้อหาที่ครอบคลุมทุนเดิมในการจัดทำบัญชีของแต่ละชุมชนที่มีทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน โดยนำมาสรุปและรวบรวมเป็นข้อมูลความรู้ชุดเดียวกัน และศึกษาความรู้ด้านบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป รวมถึงระดมสมองร่วมกันระหว่างทีมวิทยากรที่เป็นอาจารย์สอนบัญชี และนักวิชาการจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จนได้ข้อสรุปของเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วย เนื้อหาด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายใน

2.2 การออกแบบและพัฒนา โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาและกำหนดเป็นขอบเขตของเนื้อหาที่ชุมชนต้องการเรียนรู้เพื่อยกระดับความรู้ที่มีมาตรฐานแบบกว้าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น ในส่วนของการออกแบบนี้ใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จัดเวทีอบรมชาวบ้านประกอบด้วยผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน ชาวบ้านหรือสมาชิกชุมชนที่มีความสนใจและมีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีของชุมชนโดยกำหนดการอบรมเนื้อหาแต่ละ 2 วัน รวมเป็นเวลาที่ใช้ในการอบรมทั้งหมด 8 วัน จนผู้เข้าร่วมอบรมได้ความรู้ และมีความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักการจัดทำบัญชีที่มีมาตรฐานกับการทำงานของชุมชน และผู้เข้าอบรมมีผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในด้านบัญชีการเงินจำนวน 15 คน จากผู้เรียน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านบัญชีต้นทุนจำนวน 8 คน จากผู้เรียน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ด้านบัญชีภาษีอากรจำนวน 9 คน จากผู้เรียน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 90 และด้านการตรวจสอบควบคุมภายในจำนวน 10 คน จากผู้เรียน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 นอกจากนี้จากการสังเกตการณ์ยังพบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมที่สามารถยกระดับจากผู้เรียน เป็นพี่เลี้ยงผู้ถ่ายทอดหรือสอนคนอื่นได้อีกจำนวน 4 คนจากผู้เข้าอบรมทั้งหมด 15 คนอีกด้วย

2.3 การกำหนดขอบเขตเนื้อหา ทดลองใช้ ประชุมสรุปผล เป็นผลที่เกิดขึ้น ภายหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเป็นขั้นตอนในการศึกษาเนื้อหาแต่ละด้าน เพื่อสรุปขอบเขตของเนื้อหาที่ชัดเจนเหมาะสมกับความต้องการและจะเกิดประโยชน์ กับชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยการให้ชุมชนเป็นผู้วิเคราะห์ สังเคราะห์และให้ลำดับความสำคัญ ของเนื้อหาในแต่ละด้าน ว่าเนื้อหาหัวข้อใดที่มีความสำคัญต้องการพัฒนาและบรรจุใน หลักสูตรบัญชีชุมชน เนื้อหาส่วนไหนมากไปไม่จำเป็นที่ชุมชนต้องเรียนรู้ และกำหนด ให้เป็นส่วนเสริม โดยให้ชุมชนแต่ละคนให้คะแนนลำดับความสำคัญของเนื้อหาจากน้อย ไปหามาก พร้อมให้เหตุผลประกอบ และพบว่าเนื้อหาที่ชุมชนให้ความสำคัญลำดับแรก ได้แก่ ด้านบัญชีต้นทุน รองลงมาคือบัญชีการเงิน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุม ภายใน ตามลำดับ โดยในเนื้อหาแต่ละด้านได้ให้ความสำคัญย่อยลงไปในแต่ละหัวข้อของ เนื้อหาและความจำเป็นและการให้ลำดับความสำคัญจนสามารถนำมาสรุปเป็นเนื้อหา ในแต่ละหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ที่ เหมาะสม หลังจากนั้นได้นำเนื่อหาดังกล่าวมาสรุป ออกแบบและทดลองใช้กับกรณีศึกษา ของชุมชนเพื่อเป็นการทบทวนความรู้ ความเข้าใจ และยืนยันขอบเขตของเนื้อหาจาก การทดลองใช้ร่วมกัน และทำการสรุปปรับปรุงอีกครั้ง จนได้ความชัดเจนของเนื้อหา ขั้นตอน การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และนำไปทำการทดลองใช้กับชุมชนพื้นที่อื่นอีกครั้ง จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน เพื่อนำมาออกแบบและบรรจุเนื้อหาของหลักสูตรโดยแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่หลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ดังสรุปได้ในตารางที่ 2 ซึ่งได้แบ่งกลุ่มคุณสมบัติผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 กลุ่มผู้เรียนที่ไม่มีความรู้ ด้านบัญชี และ กลุ่ม 2 คือ กลุ่มที่มีความรู้ด้านบัญชีอยู่บ้าง

ตารางที่ 2 : สรุปเนื้อหาที่จำเป็นและควรมีในหลักสูตรบัญชีชุมชนโดยแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว

หลักสูตร	กลุ่มผู้เรียน	รายละเอียดเนื้อหา	ระยะเวลาในการเรียน
ระยะสั้น	กลุ่ม 1	เหมาะสำหรับผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ ต้นทุน ปริมาณ กำไร และออกงบการเงินอย่างง่าย โดยจะ เรียนเนื้อหาที่เน้นด้านการเงิน กับต้นทุน ดังนี้	อย่างน้อย 2 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมเป็นขั้นต้น 12 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2	เนื้อหาบัญชีการเงิน ประกอบด้วย ความหมาย การวิเคราะห์รายการค้า การจัดประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ทุนหรือส่วนของผู้ถือหุ้น รายได้ และค่าใช้จ่าย การจัดทำงบกำไรขาดทุน งบฐานะการเงิน เนื้อหาต้นทุน ประกอบด้วย ความหมาย การจัดประเภทต้นทุน การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ค่าแรงงาน งบลงทุน การคำนวณราคาขาย การวิเคราะห์ จุดคุ้มทุน และการจัดทำงบต้นทุนผลิต	1-2 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนระหว่าง 6-12 ชั่วโมง

หลักสูตร	กลุ่มผู้เรียน	รายละเอียดเนื้อหา	ระยะเวลาในการเรียน
ระยะกลาง	กลุ่ม 1	เหมาะสำหรับผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุน ปริมาณ กำไร รวมถึงการจัดทำงบประมาณ การเขียนข้อเสนอโครงการที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ และเรียนรู้เกี่ยวกับบันทึกบัญชีตามวงจรบัญชีจนถึงการออกงบการเงิน โดยจะเรียนเนื้อหาที่เน้นด้านการเงิน กับต้นทุน ดังนี้	อย่างน้อย 3 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมเป็นขั้นต่ำ 18 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2	เนื้อหาบัญชีการเงิน ประกอบด้วย ความหมาย การวิเคราะห์รายการค้า การแยกประเภท การจัดประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ทุนหรือส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย การทำงานทดลอง การจัดทำงบกำไรขาดทุน งบฐานะการเงิน เนื้อหาต้นทุน ประกอบด้วย ความหมาย การจัดประเภทต้นทุน การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ค่าแรงงาน งบลงทุน การคำนวณราคาขาย การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน การจัดทำต้นทุนการผลิต งบประมาณและการเขียนโครงการ	2 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมเวลาเรียน 12 ชั่วโมง
ระยะยาว		เหมาะสำหรับผู้เรียนที่ต้องการนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำบัญชีในรูปของบริษัทนิติบุคคล หรือใช้ประกอบการเรียนหลักสูตรบัญชีบัณฑิต หรือใช้ในการเปิดบริษัทของตนเองโดยจะเรียนเนื้อหาทั้งหมด 4 ด้านประกอบด้วยบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายใน	
	กลุ่ม 1	ด้านบัญชีการเงิน	วันละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 7 วัน รวม 28 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2		วันละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 2 วัน รวม 8 ชั่วโมง
	กลุ่ม 1	ด้านบัญชีต้นทุน	วันละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 14 วัน รวม 56 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2		วันละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 2 วัน รวม 8 ชั่วโมง
	กลุ่ม 1	ด้านบัญชีภาษีอากร	วันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลา 2 วัน รวม 12 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2		วันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลา 1 วัน รวม 6 ชั่วโมง
	กลุ่ม 1	ด้านการตรวจสอบควบคุมภายใน	วันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลา 2 วัน รวม 12 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2		วันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลา 1 วัน รวม 6 ชั่วโมง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการยกระดับความรู้สู่การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐาน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเขตตอนเมือง และเขตหลักสี่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น Community Based Research : CBR โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยอาจารย์ นักวิจัยชาวบ้าน และนักวิชาการกรมพัฒนาธุรกิจการค้า รวมถึงภาคีเครือข่ายโรงเรียนบริหารศิลป์ตอนเมืองที่สนับสนุนสถานที่อบรมและทำกิจกรรม ตลอดจนการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนโดยสำนักงานเขตตอนเมือง เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้อันจะนำมาสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดทฤษฎี ประกอบด้วย เศรษฐกิจฐานราก กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน และมาตรฐานการบัญชี การออกแบบหลักสูตรโดยมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Education : OBE) เพื่ออภิปรายและวิจารณ์ผลในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนกับการขยายผลสู่พื้นที่อื่น

การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ในหลากหลายด้านให้กับชุมชนทั้งในเมืองและชุมชนชนบทมีมาอย่างต่อเนื่องหากแต่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นทางด้วยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการแก้ไขปัญหาบางอย่าง แต่การพัฒนาความรู้ให้กับคนทั้งผู้นำ และสมาชิกชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากภายในถือเป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนกว่า สำหรับงานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีให้กับชุมชน โดยการนำความรู้จากหลักสูตรหรือสถาบันการศึกษาที่เป็นวิชาการด้านบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปบูรณาการกับความรู้ด้านบัญชีในรูปแบบของชาวบ้าน เพื่อสร้างฐานองค์ความรู้ของชุมชนให้เข้มแข็งและถือเป็นการยกระดับความรู้ที่สำคัญสอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2566-2570 ที่เน้นภูมิปัญญาสร้างคุณค่าโดยการนำองค์ความรู้จากสถาบันสู่ชุมชน จากการศึกษาสามารถสรุปขั้นตอนในการออกแบบหลักสูตรบัญชีชุมชนโดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ประชุมทบทวนความรู้เดิมและเพื่อรับฟังความต้องการในการเรียนรู้จากชุมชน ขั้นตอนที่ 2 ประชุมทีมนักวิจัยอาจารย์ นักวิจัยวิชาการเพื่อออกแบบความรู้ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน ขั้นตอนที่ 3 อบรมพัฒนาความรู้ ขั้นตอนที่ 4 สรุปและประเมินผลความรู้ ขั้นตอนที่ 5 ออกแบบและทดลองการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 6 ประชุมสรุปเนื้อหาเพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้ดำเนินงานโดยบูรณาการมาจากหลักการพัฒนาหลักสูตรโดยมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Education : OBE)

ศิริพร ชีปนวัฒนา (2553; 88-89) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 9 ขั้นตอนคือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดเป้าหมาย 3) กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย 4) กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล 5) ทดลองใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข 7) การนำหลักสูตรไปใช้ 8) ประเมินผลหลักสูตร และ 9) ปรับปรุงแก้ไข โดยขั้นตอนที่ดำเนินการวิจัยนี้ จะมีความคล้ายกับขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรของศิริพร ชีปนวัฒนา แต่ความโดดเด่นในการออกแบบหลักสูตรครั้งนี้ถือเป็นการออกแบบจากล่างขึ้นบน กล่าวคือเป็นการออกแบบจากผู้ใช้ประโยชน์ นั่นคือนักวิจัยชุมชนเป็นฐานในการกำหนดเนื้อหา ความรู้ ขั้นตอนและวิธีการทั้งหมดไปสู่การปรับเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนจนได้รูปแบบเนื้อหา ความรู้ที่เหมาะสมแก่การออกแบบเป็นหลักสูตรสำหรับชุมชนใช้งานได้จริง อันนำมาซึ่งการขยายผลผ่านคนจากผู้รับความรู้เป็นวิทยากรชุมชนถ่ายทอดจากชุมชนสู่ชุมชน ส่งผลต่อการต่อยอดและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ต้นทุนชุมชนกับการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีของชุมชน

การพัฒนาความรู้ของชุมชนที่จะประสบความสำเร็จและเกิดเป็นความยั่งยืน ต้องมาจากความต้องการของชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนหลักจนเกิดเป็นความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานและอยากสืบต่อความรู้และการพัฒนาดังกล่าว ดังนั้น กระบวนการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีชุมชนสู่การพัฒนาเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชนนั้นเริ่มต้นจากการให้ความสำคัญกับความต้องการของชุมชนเป็นหลัก และจากการศึกษาครั้งนี้พบข้อค้นพบที่สำคัญที่เกิดจากการพัฒนาและส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ ซึ่งพบว่า ต้นทุนในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยต้นทุน 4 ด้าน ได้แก่

1) ต้นทุนความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research: CBR) โดยนักวิจัยชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่มคือ นักวิจัยที่เคยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีสหกรณ์ เคหะสถาน ซึ่งดำเนินโครงการวิจัยโดยมีฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์ และคณะ (2564) และนักวิจัยที่ไม่เคยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาก่อน โดยต้นทุนด้านนี้ส่งผลต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจได้อย่างรวดเร็วจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของนักวิจัยชาวบ้านว่าขั้นตอนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้นโจทย์วิจัยต้องมาจากความต้องการของชุมชน ชุมชนเป็นผู้ดำเนิน

กระบวนการวิจัยหลัก และชุมชนเป็นผู้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากกระบวนการวิจัยนั้น ซึ่งสอดคล้องกับคาถา 5 ข้อของ CBR ทศวรรษที่ 3 โดยกาญจนา แก้วเทพ (2567) ดังนั้นนักวิจัยชาวบ้านจึงมีความตั้งใจในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างจริงจัง เพราะเชื่อมั่นในกระบวนการและผลลัพธ์ว่าชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการทุ่มเทและลงมือทำงานร่วมกันโดยไม่สูญเสียเปล่าและกระบวนการดังกล่าวจะสามารถพาทุกคนไปยังเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกันได้

2) ต้นทุนที่มิวิจัย กล่าวคือต้นทุนของนักวิจัยอาจารย์และนักวิจัยชาวบ้านที่มีความหลากหลายประกอบด้วย หนึ่งคือนักวิจัยอาจารย์ที่มีความรู้ด้านบัญชีและการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประกอบกับมีความคุ้นเคยกับการทำงานร่วมกับชุมชน ทำให้มีประสบการณ์ในการทำงานเพื่อหนุนเสริมความรู้ให้กับชุมชน สามารถปรับการหนุนเสริมได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม จนทำให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจในตัวนักวิจัยอาจารย์ ซึ่งหลักในการสร้างความไว้วางใจระหว่างกันนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การเสริมพลังชุมชน ของ Ostrom เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมในยุคที่ 3 ซึ่งนำเสนอแนวคิดนี้โดย กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2562) สองนักวิจัยชาวบ้านที่มีทุนความรู้เดิมด้านบัญชี ทำให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและกลายมาเป็นพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือแนะนำและแบ่งปันความรู้ให้กับนักวิจัยคนอื่นที่ไม่มีความรู้ด้านบัญชี และสามนักวิจัยชาวบ้านที่ไม่มีทุนความรู้ด้านบัญชีเลย แต่มีความอดทนมีความตั้งใจอยากเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

3) ต้นทุนกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นต้นทุนที่สะสมมาจากการดำเนินงานวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิจัยอาจารย์และนักวิจัยชาวบ้านที่เกิดจากความคุ้นเคย ความเชื่อมั่น และเชื่อใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การเข้าร่วมโครงการและพัฒนาเรียนรู้ร่วมกันได้รับความร่วมมืออย่างดี นำมาสู่การมอบบทบาทหลักให้กับนักวิจัยชาวบ้านเป็นผู้ลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมการ ส่งผลให้นักวิจัยชาวบ้านที่เคยทำงานร่วมกันอยู่แล้ว กับนักวิจัยชาวบ้านที่ไม่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน ได้ทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จนสนิทสนม พูดคุยแลกเปลี่ยนกันด้วยรอยยิ้ม ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งกันซึ่งกันและกันจนสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย (2559) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับการฝึกอบรม พนักงานในองค์การ และพบว่าทำให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมโดยตรงกับกิจกรรมได้ตอบ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้

ในกลุ่มซึ่งความหลากหลายของทักษะและประสบการณ์นั้น เป็นจุดเด่นที่สำคัญ ไม่ว่าจะมีความรู้น้อยหรือมาก แต่หากได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันกันก็จะเกิดเป็นทักษะและความรู้เพิ่มมากขึ้นจากการได้ช่วยเหลือและอธิบายให้กับผู้อื่น (Learning of Transfer)

3) **ต้นทุนภาคี** ภาคีเครือข่ายถือเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมความรู้ให้กับชุมชน และถือเป็นกลุ่มที่ดำเนินงานเพื่อพัฒนาและหนุนเสริมชุมชนทุกช่วงเวลาด้วยบทบาทหน้าที่โดยแนวคิดในการจำแนกประเภทภาคีเครือข่ายของกาญจนา แก้วเทพ (2567) แบ่งภาคีเครือข่ายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ **Player A** เป็นกลุ่มคนที่ต้องการเข้ามาเพื่อช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำให้กับชุมชนประกอบด้วย **มหาวิทยาลัยเกริก** ซึ่งถือเป็นสถาบันการศึกษาที่ดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้อาจารย์ใช้เวลาในการลงพื้นที่ดำเนินการวิจัยได้อย่างอิสระ ส่งผลให้การทำงานของอาจารย์นั้นสามารถปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม สอง คือ **กรมพัฒนาธุรกิจการค้า** ที่ให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ชุมชน พัฒนาออกแบบ ร่วมเป็นวิทยากรจะจนมีความรู้ความเข้าใจในบริบทการทำงาน of ชุมชน ส่งผลให้นักวิชาการที่มาดำเนินการมีประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้นจากเดิมที่หนุนเสริมแค่องค์กรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ลำดับต่อมาคือกลุ่ม **Player C** ซึ่งก็คือ กลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานวิจัยนี้ ได้แก่ **กลุ่มภาคีเครือข่ายระหว่างชุมชนด้วยกันเอง** ที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือ แบ่งปันกันมาอย่างยาวนาน และการเพิ่มความสัมพันธ์กับชุมชนที่เพิ่งเข้ามาเรียนรู้ใหม่ผ่านกระบวนการวิจัยนี้ ทำให้ภาคีเครือข่ายระหว่างชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น และส่วนสุดท้ายที่สำคัญคือภาคีเครือข่ายในพื้นที่วิจัยทั้ง **สำนักงานเขตดอนเมือง และสำนักงานเขตหลักสี่ หรือที่เรียกว่าเป็นกลุ่ม Player B** ซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักที่ทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งสนับสนุนทั้งบุคลากรเข้าร่วมเรียนรู้ สถานที่ และจะเป็นหน่วยงานที่สานต่อข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้เพื่อให้เกิดเป็นความยั่งยืนและส่งต่อองค์ความรู้ไปยังชุมชนอื่นเพื่อประโยชน์ที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะทั่วไป และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมและการพัฒนาความรู้ในการจัดทำบัญชีของชุมชนที่มีมาตรฐานเดียวกัน

ภายใต้หลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำธุรกิจของ ตนเอง นอกจากนี้ควรมีการขยายผลข้อค้นพบไปสู่พื้นที่อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดการต่อยอด และพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงความรู้โดยการแลกเปลี่ยน ระหว่างกัน

2. ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ควรร่วมมือกันส่งเสริมการพัฒนา หลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับบริบทในการพัฒนาชุมชนอย่าง แท้จริง และบรรจุเป็นนโยบายของหน่วยงาน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิด ความร่วมมือกันทำงานอย่างเข้มแข็งส่งผลต่อการเติบโตของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนางานวิจัยด้านการพัฒนาความรู้ และจัดทำเป็นหลักสูตรบัญชี ชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษาที่มีการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิให้กับผู้ผ่านการอบรม เรียนรู้ และเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานที่กำกับ ชุมชน และสังคม

2. ควรมีการศึกษาข้อมูลความต้องการในการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีที่มีมาตรฐาน ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป โดยศึกษาเชิงปริมาณด้วยการเก็บข้อมูลจากชุมชน ทั้งในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการที่ครอบคลุมเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาความรู้และจัดทำเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐานเดียวกัน ในระดับประเทศ

3. ควรมีการบูรณาการเทคโนโลยีกับการจัดทำบัญชีของชุมชนเพื่อค้นหาเครื่องมือ ช่วยในการทำบัญชีให้มีประสิทธิภาพและเกิดความแม่นยำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2567). *การวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการพัฒนาตัวชี้วัด ความเหลื่อมล้ำ ด้านการเมือง-สิ่งแวดล้อม และพื้นที่ บทสังเคราะห์: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น*.
- กาญจนา แก้วเทพ อาภา พงษ์ศิริแสน ชินนวิวัฒน์ มณีศรีข้า พวงทอง เม้งเกร็ด คำธณ นิมอนงค์ เกลิมพล อัมเกียรติ สุจินดา อัมเกียรติ อรธิดา นามศิริ วัชรกร ดิษฐสมบุญณ์ วีรวรรณ ดวงแข ชุตติภา ดวงมรกต เพยาว์ หาดสมบัติ มนตรี อัมอาตุร เสี่ยง ชื่นอรุระ ธิญญ์รัศม์ นิมอนงค์ และสงกรานต์ พงษ์มี. (2562). *นวัตกรรม การเสริมพลังชุมชนด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น: กรณีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัด สมุทรสงคราม*. รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย. (2559). กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับ
การฝึกอบรมพนักงานในองค์การ. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 82-91
- จินดา จอกแก้ว วีรยุทธ์ สุขสัตย์ สมจิตร แก้วอยู่ เนื้อทอง มาทอง โกมล มีตระกูล
ชัยรัตน์ เลี้ยงบุตร สดลิริ วัฒนาพัทธ์ ต่วย พลอยขาว วชิร เอ็นสบาย กนกศักดิ์
วิภาตกนก และ สุพัฒน์ พงษ์คำพัด. (2554). *การจัดการความรู้ทางการบัญชี
และการบริหารการเงินเพื่อพัฒนากลุ่มธุรกิจช่างชุมชนบางบัวเขตบางเขน.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) และมหาวิทยาลัยเกริก.*
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ.
โรงพิมพ์อัสสัม เพรส.*
- ณัฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์ เชนเตดี พิพัฒนางกูร และ นงนัท นพคุณ. (2564). *การพัฒนา
ศักยภาพชุมชนในการจัดทำบัญชีตามรูปแบบของสหกรณ์เคหสถานเพื่อรองรับ
โครงการบ้านมั่นคง กรุงเทพมหานคร. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ
มหาวิทยาลัยเกริก.*
- ดาวพระศุภร ทองกลิ่น. (2554). *การจัดการความรู้การจัดทำบัญชีกองทุนเมือง ชุมชนบางบัว
เขตบางเขนเพื่อการบริหารการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพ. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) และมหาวิทยาลัยเกริก.*
- ทิตนา แวมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่3). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- รัตนา วงศ์รัศมีเดือน. (2563). *บัญชีเพื่อการจัดการ : สำหรับผู้ที่ไม่ใช่กับบัญชี (MANAGERIAL
ACCOUNTING) (พิมพ์ครั้งที่ 13). โรงพิมพ์สมธรรม.*
- วิจิต เอียงอ่อน อลิษา ประสมผล กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต ฉวี สิงหาต วราภรณ์ ศรีบัณฑิต
วัชรินทร์ อรรถศรีวร และ ยุทธนา พรคอนันต์. (2565). *แนวทางการพัฒนาความรู้
การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดตราด.
วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา Vocational Education Innovation
and Research Journal*, 6(1), 84-93
- สุเมธ ศิริคุณโชติ กำธร สิริชูติวงศ์ อติศักดิ์ สืบประดิษฐ์ และอภิรัตน์ เจียรนัย. (2566).
ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2566. เรือนแก้วการพิมพ์.

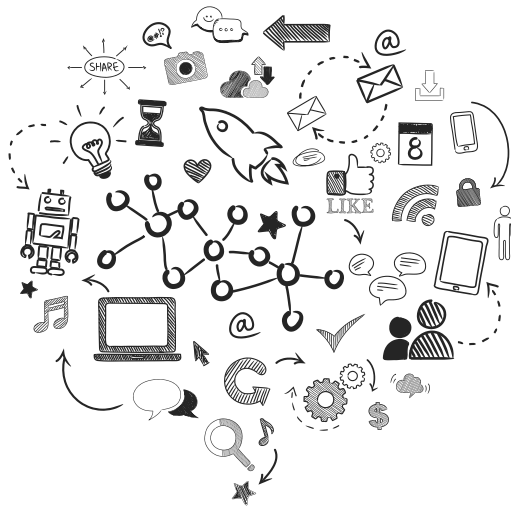
- สินธุ์ สโรบล และ ศรีศักดิ์ วลธิโกดม. (2552). *คู่มืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น*. สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริพร ขีปนวัฒนา. (2553). *การออกแบบและการจัดการเรียนรู้*. ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อลงกต ยะไวทย์ และ ญัฐวัฒน์วงศ์ขวลิตกุล. (2562). การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ ด้วยการทำงานในสภาพจริง. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(2), 407-427.
- Horngren, C. T., Harrison, W. T., & Oliver, M. S. (2019). *Horngren's Accounting: The Managerial Chapters*. Pearson.
- Institute of Internal Auditors. (2013, January). IIA Position Paper: The Three Lines of Defense in Effective Risk Management and Control. <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/PP%20The%20Three%20Lines%20of%20Defense%20in%20Effective%20Risk%20Management%20and%20Control.pdf>.
- Weygandt, J. J., Kimmel, P. D., & Kieso, D. E. (2020). *Accounting Principles* (13th ed.). Wiley.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี
เงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing)
ของกำลังพลกองทัพบกที่ 3

Factors Affecting the Intention to Personal Income Tax Returns Through the Online Tax Filing System (E-Filing) of Army Personal of The 3rd

สารุภณ ดำแลลิบ และ มัตธิมา กรงเต้น

Satupon Damlaelib and Mattima Krongten

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพภาคที่ 3

Factors Affecting the Intention to Personal Income Tax Returns Through the Online Tax Filing System (E-Filing) of Army Personal of The 3rd

สารุภณ ดำแลลิบ¹ และ มัตติมา กรุงเต็น²

Satupon Damlaelib and Mattima Krongten

¹คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Faculty of Accountancy, Sripatum University, Bangkok 10900, Thailand

e-mail: ninja948fn@gmail.com

²คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Faculty of Accountancy, Sripatum University, Bangkok 10900, Thailand

e-mail: mattima.kr@spu.ac.th

Received : August 6, 2024 Revised : January 30, 2024 Accepted : January 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีต่อความตั้งใจใช้งานในระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน ที่มีต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) และศึกษาความสัมพันธ์ของการยอมรับการใช้เทคโนโลยีที่มีต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพภาคที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 400 ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีและด้านรายได้ของกำลังพล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน ด้านความปลอดภัยของระบบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และปัจจัยการยอมรับการใช้เทคโนโลยี

ด้านการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีและด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพ ภาคที่ 3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: ความตั้งใจ; ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา; ระบบ

Abstract

The objectives of this study were to 1) examine the relationship between personal factors on the intention to use the online tax filing system (e-filing). 2) investigate the relationship between the intention to file personal income tax returns using the online tax filing system (e-filing) and the risk perception factors in using the personal income tax return; and 3) examine the relationship between the intention to file personal income tax returns using the Personnel Division Third Army Region's e-filing system and the acceptance of technology.

The results of the study indicated that the personal factors influencing the intention of most respondents to file their personal income tax returns online (e-filing) were income and technological experience, which had a positive correlation with the intention to file personal income tax returns at statistically significant levels of 0.05 and 0.01 respectively. In terms of the perceived risk factor on the operation, it was found that the usage of the safety system had a positive correlation with the intention to file a personal income tax return at a statistically significant level of 0.01. Additionally, in terms of the technology acceptance factor for the perceived ease of use and the perceived usefulness of technology, it was found to positively correlate with the intention of the Third Army Division's personnel to file personal income tax returns using the online tax filing system (e-filing) at a statistically significant level of 0.01.

Keywords: Intention; Personal Income Tax; System

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีหน่วยงานในการจัดเก็บภาษีอากร แบ่งเป็น 3 หน่วยงานหลักๆ ได้แก่ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นๆ อีก เช่น กรมธนารักษ์ และรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้เป็นหน่วยงานที่เป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดเก็บรายได้ให้แก่ประเทศ (สำนักงบประมาณของรัฐสภา, 2563) ซึ่งกรมสรรพากรถือเป็นหน่วยงานที่จัดเก็บภาษีได้มากที่สุดของประเทศไทย จากสถิติการจัดเก็บภาษีอากรย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึง 2566 พบว่า ภาษีอากรที่กรมสรรพากรสามารถจัดเก็บได้มากที่สุด คือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีอื่นๆ ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2566) หากพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าภาษีทางตรงที่กรมสรรพากรจัดเก็บได้มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้นจะได้รับเรียกเก็บจากนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจแล้วมีกำไร ซึ่งนิติบุคคลเหล่านี้มีหน่วยงานด้านการเงินอยู่ในบริษัท ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการทางการเงิน การบัญชี และการนำส่งภาษีเงินได้ให้แก่กิจการ ในทางกลับกันผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนใหญ่เป็น ข้าราชการ พนักงานในหน่วยงานของรัฐ พนักงานบริษัท เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้หลายคนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีและการชำระภาษีเงินได้ เนื่องจากยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการคำนวณ ภาษีบุคคลธรรมดา เนื่องจากวิธีการการคำนวณภาษีเงินได้มีรายละเอียดในเรื่อง กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ ที่จำเป็นต้องรู้ เพื่อใช้ในการคำนวณค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อนของผู้มีเงินได้ต่อไป

กองทัพบกเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่กำลังพลส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ด้านภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา เพื่อให้กำลังพลเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้อย่างถูกต้อง จึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพบกที่ 3 ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่จะทำให้อำนาจพลกองทัพบกที่ 3 เกิดความตั้งใจใช้งานระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ซึ่งปัจจัยที่ดำเนินการศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน และปัจจัยด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี หากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้อำนาจพลกองทัพบกที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจถึงขั้นตอนและวิธีการในการคำนวณภาษี การใช้งานผ่านระบบ

e-filing ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัว กำลังพลในด้านการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้อย่างถูกต้อง ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย (อณิสยาภา บุญรอด และ ประสพชัย พสุนนท์, 2561) รวมถึงช่วยให้การจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรเกิดประสิทธิภาพ และเป็นฐานข้อมูลให้แก่รัฐบาลเพื่อการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความตั้งใจใช้งานในระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน ที่มีต่อความตั้งใจแนบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการยอมรับการใช้เทคโนโลยี ที่มีต่อความตั้งใจแนบแสดงรายการ เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบออนไลน์ ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกำลังพลนายทหารชั้นสัญญาบัตร และนายทหารชั้นประทวน สังกัด กองทัพอากาศที่ 3 จำนวน 85 หน่วย
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากกำลังพล สังกัด กองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป ในพื้นที่กองทัพอากาศที่ 3 ซึ่งกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ จำนวน 13 จังหวัด ประกอบด้วย นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร โกลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ ตาก แม่ฮ่องสอน พะเยา น่าน แพร่ ลำปาง เชียงใหม่ และเชียงราย
4. ขอบเขตด้านเวลา ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2566 ถึง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

นิยามศัพท์

1. **หน่วยงาน** หมายถึง หน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป มีที่ตั้งหน่วยอยู่ในพื้นที่กองทัพอากาศที่ 3 ซึ่งกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ จำนวน 13 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ ตาก แม่ฮ่องสอน พะเยา น่าน แพร่ ลำปาง เชียงใหม่ และเชียงราย

2. **กำลังพล** หมายถึง กำลังพลนายทหารชั้นสัญญาบัตร และนายทหารชั้นประทวน ที่ปฏิบัติงานในหน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป ในพื้นที่กองทัพอากาศที่ 3

3. **ผู้มีเงินได้** หมายถึง กำลังพลนายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวน ที่มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์

4. **ความตั้งใจ** หมายถึง พฤติกรรมของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ได้รับผ่านประสบการณ์ คำแนะนำ หรือใช้งาน จนกระทั่งมีความรู้สึกพึงพอใจในการใช้งานระบบการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบออนไลน์ (e – filing) และมีความตั้งใจที่จะใช้งานระบบต่อไป

5. **ระบบ** หมายถึง หมายถึง ระบบแสดงรายการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ภงด.90/91) ที่ยื่นผ่านเว็บไซต์ของกรมสรรพากร ในช่องทางการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดด้านความเสี่ยง

ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้สถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอน และส่งผลกระทบหรือความเสียหายให้แก่องค์กร ทั้งในลักษณะที่อาจเป็นต้นทุนหรือไม่เป็นต้นทุน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2564) สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายทำให้เกิดความเปราะบางไปจนไม่อาจบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้นได้ (พลภูมิ สังข์สุวรรณ และคณะ, 2565) รวมถึงโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดภัยคุกคามหรือสร้างความเสียหายให้แก่ระบบเทคโนโลยี โดยจุดอ่อนของระบบจะเป็นตัวช่วยเพิ่มโอกาสให้กับภัยคุกคาม สร้างความเสียหายให้แก่ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ (วรราช เปาอินทร์, 2565)

การรับรู้ความเสี่ยง หมายถึง ความสามารถในการประเมินสถานการณ์หรือความสามารถในการตัดสินใจที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการใดๆ ซึ่งส่งผลกระทบทำให้เกิดความไม่แน่ใจ เป็นสภาวะที่รู้สึกว่าหากเลือกซื้อสินค้าหรือบริการนั้นอาจทำให้เกิดความไม่คุ้มค่า หรืออาจได้รับความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นเหตุให้เกิดการชะลอเพื่อหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งประเภทของการรับรู้ความเสี่ยง ได้แก่ ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย (Security Risk) ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว (Privacy Risk) และความเสี่ยงทางสังคม (Social Risk) (ณ.ชนม์ ประยูรวงศ์, 2564)

จากการศึกษาแนวคิดด้านความเสี่ยง ได้สรุปปัจจัยที่อาจทำให้เกิดความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้งานผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ ออกเป็นปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ความรู้ความเข้าใจของกำลังพลของกองทัพอากาศที่ 3 ที่สามารถแยกประเภทเงินได้พึงประเมินของตนเองได้อย่างถูกต้อง ทราบถึงจำนวนค่าใช้จ่ายที่สามารถนำมาหักออกจากเงินได้พึงประเมิน ค่าลดหย่อนที่ตนเองมีสิทธิ และสามารถยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ภงด.90/91) ได้อย่างถูกต้อง โดยผ่านประสบการณ์และการเรียนรู้ ที่ตนเองได้เคยยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีดังกล่าวมาแล้วในอดีต ซึ่งหากกำลังพลมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องอาจส่งผลทำให้กำลังพลยื่นรายได้พึงประเมินหรือหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนผิด อาจส่งผลให้ถูกเบี้ยปรับเงินเพิ่ม และนำไปสู่การเรียกเก็บภาษีอากรย้อนหลังได้

2. ความปลอดภัยของระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) คือ ความคาดหวังของกำลังพลของกองทัพอากาศที่ 3 ที่มีต่อระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ที่สามารถป้องกันการเข้าถึงข้อมูลด้านแหล่งที่มาของเงินได้และข้อมูลทางการเงินอื่นๆ ที่อาจส่งผลในทางใดทางหนึ่งแก่กำลังพล ซึ่งระบบอาจมีการรักษาความปลอดภัยที่ไม่เพียงพอ ทำให้ผู้อื่นสามารถเข้าถึงข้อมูลในระบบได้

3. ความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งานในระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) คือ ความเชื่อมั่นของกำลังพลที่มีต่อระบบ ถึงความเพียงพอในการป้องกันข้อมูลส่วนตัวว่าจะไม่ถูกเปิดเผย หากไม่ได้รับความยินยอมจากกำลังพล เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่นำข้อมูลดังกล่าวไปให้แก่ผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเงินของกำลังพล

2. แนวคิดด้านความรู้ความเข้าใจ

ความรู้ความเข้าใจ คือ ความสามารถในการรับรู้หรือการเรียนรู้ข้อมูลต่างๆ ผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ การสัมผัสจากสภาพแวดล้อมหรือสิ่งต่างๆ รอบตัว และสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ เหล่านั้น ได้อย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจ และเกิดการนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้กับตนเอง ซึ่งสามารถแสดงพฤติกรรมการตอบสนองออกมาในเชิงบวกหรือเชิงลบแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (วรพร นาคประทุม และ ดันตลิต โปราณานนท์, 2564) รวมถึงรวบรวมหรือแยกแยะทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนต่างๆ ได้อย่างชัดเจน (อภิวัฒน์ หวังมีชัย, 2563) และสามารถผสมผสานกับประสบการณ์เดิม ส่งผลให้เกิดความสนใจและแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้จนเกิดความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลนั้น (วิไลลักษณ์ บุญประเสริฐ และคณะ, 2562)

นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจ ยังหมายรวมถึง พฤติกรรมของความรู้ที่แสดงออกมาเป็นลำดับขั้น ซึ่งสามารถวัดความรู้ความเข้าใจของบุคคลว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับใด โดยความรู้ความเข้าใจถือเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้บุคคลเกิดความตระหนักรู้และยอมรับสิ่งใหม่ๆ แล้วนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง (พิรญา ชื่นวงศ์, 2563) หรืออาจหมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ได้รับจากข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ซึ่งหากบุคคลนั้นมีความรู้เพียงพอที่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งต่างๆ เหล่านั้นดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ตามที่ตนเองสามารถรับรู้ได้ไปในเชิงบวกหรือลบแล้วแต่กรณี (มินตรา เชื้ออ่ำ, 2561)

3. แนวคิดด้านความปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การรับรู้ถึงข้อเท็จจริง และรายละเอียดต่างๆ ของระบบความปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสามารถนำมาปรับใช้ อธิบาย หรือเปรียบเทียบได้อย่างมีเหตุผล ก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความตระหนักถึงความปลอดภัยในการใช้งาน (อุษา บักกิ้นส์, 2565) นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูล การจัดเก็บ การประมวลผลข้อมูล และการใช้ระบบโดยไม่ได้รับอนุญาต (ภคพล จันทนวรรณ และ เอกรินทร์ วิบูลย์ตั้งมั่น, 2560)

4. แนวคิดของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือสิทธิความเป็นส่วนตัว

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือ สิทธิความเป็นส่วนตัว คือ สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ได้รับรองตามกฎหมาย ซึ่งบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่าง

เท่าเทียมกัน เนื่องจากความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลติดตัวมาพร้อมกับความเป็นมนุษย์ ซึ่งการที่จะนำข้อมูลส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาได้นั้นจำเป็นจะต้องให้เจ้าของข้อมูลรู้เห็น รับรู้ หรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน (อัญธิกา ณ พิบูลย์, 2566)

5. แบบจำลองทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model : TAM)

แบบจำลองทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี สามารถแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้เทคโนโลยี ดังนี้

5.1 ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี เกิดจากการรับรู้จากการสัมผัสจากประสบการณ์ การบอกต่อจากเพื่อน ส่งผลให้เกิดทัศนคติในเชิงบวก ซึ่งเชื่อว่าเมื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานจะช่วยให้เกิดประโยชน์ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นในเชิงพฤติกรรมโดยการแสดงออกผ่านความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความเชื่อ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวกที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความตั้งใจในการพัฒนาหรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกิจการให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร (อรุณทัย พยัคฆงพงษ์, 2560)

5.2 ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้เทคโนโลยี ก่อให้เกิดการรับรู้ของผู้ใช้งานที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันหรือการปฏิบัติงาน ช่วยให้การปฏิบัติงานง่ายขึ้น เทคโนโลยีนั้นสามารถใช้งานได้ง่าย ไม่ต้องใช้ความพยายามในการเรียนรู้มาก ซึ่งเป็นการช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพในการปฏิบัติงาน (อรุณทัย พยัคฆงพงษ์, 2560) นอกจากนี้ยังตอบสนองต่อผู้ใช้งานให้สามารถรับรู้ถึงขั้นตอนในการใช้งานที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน และสามารถเรียนรู้การใช้งานด้วยตนเองได้ (พงศกร คหิทรพงศ์, 2561)

ต่อมา ได้มีการทดลองนำแบบจำลองทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model : TAM) ไปศึกษาโดยการศึกษาเป็นการศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้เทคโนโลยี โดยไม่จำเป็นต้องผ่านทัศนคติการใช้งานในรูปแบบใดมาก่อน (ปราโมทย์ ลือนาม, 2554) ซึ่งมีการพัฒนาแบบจำลองทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี ออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบจำลองทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี TAM 2 เกิดจากสิ่งเร้าหรือปัจจัยภายนอก ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (มีประสบการณ์และสมัครใจ) ภาพลักษณ์ ความเกี่ยวข้องกับงาน คุณภาพของผลผลิต ผลลัพธ์ที่ปรากฏ ทำให้เกิดการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้จากการนำเทคโนโลยีมาใช้งาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความตั้งใจที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวัน หรือการปฏิบัติงานภายในองค์กรอย่างแท้จริง

2. แบบจำลองปัจจัยการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน เป็นการศึกษาปัจจัยในการรับรู้ถึงความสะดวกในการนำเทคโนโลยีมาใช้งาน ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยต่างๆ เพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนทฤษฎีดังกล่าว โดยได้เพิ่มตัวแปรในการศึกษา จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปัจจัยหลัก ประกอบด้วย สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้งาน การรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอก ความวิตกกังวลต่อคอมพิวเตอร์ และความสนุกสนานของคอมพิวเตอร์ และกลุ่มปัจจัยปรับเปลี่ยน ประกอบด้วย ความสนุกสนานที่รับรู้ได้ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

3. แบบจำลองทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี TAM 3 เป็นการนำแบบจำลองทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี TAM 2 รวมเข้ากับแบบจำลองปัจจัยการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน ซึ่งสามารถช่วยในการตัดสินใจสำหรับการใช้รูปแบบหรือวิธีการต่างเข้าแทรกแซง เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยต่างๆ ต่อการใช้งานและยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งช่วยให้มีโอกาสสูงขึ้นที่จะทำให้ผู้ที่นำเทคโนโลยีไปใช้งานเกิดการยอมรับในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กร (ปราโมทย์ ลือนาม, 2554)

6. ความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี

ความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง ความตั้งใจที่จะนำเทคโนโลยีหรือระบบธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์มาใช้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนรู้และการนำเทคโนโลยีมาใช้ อาจเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น ง่ายต่อการใช้งาน มีความสะดวกในการใช้งาน และเกิดให้เกิดประโยชน์ เช่น ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย เป็นต้น (พิมพ์บัวดี มะณีวงศ์ และคณะ, 2566) นอกจากนี้ผู้ใช้งานจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบบหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์ในอดีต การศึกษาข้อมูล กฎ และระเบียบต่างๆ ซึ่งระบบที่นำมาใช้สามารถช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความครบถ้วนถูกต้องในการปฏิบัติงาน (อรรพรรณ สุขยานี, 2558) นอกจากนี้ระบบหรือเทคโนโลยีที่ใช้งานสามารถสร้างความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นถึงความปลอดภัยในการใช้งาน เช่น มีระบบการยืนยันตัวตนของผู้ใช้งาน

การกำหนดสิทธิการเข้าถึงข้อมูล การป้องกันข้อมูลสูญหาย รวมถึงการสร้างความสะดวกสบายในการใช้งานระบบ (ณัฐพล สุทธิศักดิ์ศรี, 2563) กล่าวคือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเกิดความตั้งใจใช้จะนำระบบหรือเทคโนโลยีมาใช้ สามารถเกิดขึ้นจากหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น เมื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ทำให้รู้สึกถึงความง่ายในการใช้งาน และเกิดประโยชน์ต่อกิจการ (พิมพ์ปวีณ์ มะณีวงศ์ และคณะ, 2566) ช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความถูกต้องในการดำเนินงาน (อรรธรณ สุขยานี, 2558) สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งานรู้สึกถึงความปลอดภัย เกิดความสะดวกสบายในการใช้งาน และช่วยให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วขึ้น (ณัฐพล สุทธิศักดิ์ศรี, 2563)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 ปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ อาชีพ และประสบการณ์ในการคำนวณภาษี ระดับการศึกษา รายได้สุทธิต่อปี และอาชีพ มีผลต่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องจากปัจจัยส่วนบุคคลและความเข้าใจในการแยกแหล่งที่มาของรายได้ที่แตกต่างกัน (ณัฐกานต์ นาคีภพ และฉันทิชา บัวศรี, 2563) ย่อมส่งผลให้ความรู้ความเข้าใจในการคำนวณภาษีเงินได้และกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เท่ากัน อาจก่อให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงความชัดเจนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การอธิบายให้เข้าใจถึงประโยชน์ในการเสียภาษีที่ถูกต้อง และเพิ่มช่องทางการติดต่อเมื่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้เกิดข้อสงสัยในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้ (วิภาดา สุขสวัสดิ์, 2563)

7.2 ปัจจัยความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือคณะบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ไม่ใช่นิติบุคคลมีเงินได้ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนเท่าใด ก็ตามจำเป็นต้องยื่นแบบแสดงรายได้ให้กรมสรรพากรได้ทราบ เพื่อที่จะได้เป็นฐานข้อมูลรายได้นำมาใช้ประโยชน์หรือใช้เป็นกลไกในการดำเนินงานด้านประกันสังคมภาคบังคับ ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ทำให้ประชาชนมีภาระในการยื่นภาษี ระดับความเข้าใจของประชาชน เป็นต้น ถึงแม้ว่ากรมสรรพากรจะมีความพยายามในการพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการให้บริการแก่ประชาชนแล้วก็ตาม ยังมีอุปสรรคอีกหลายประการ เช่น ระดับทักษะความเข้าใจในการใช้งาน อุปกรณ์ที่จะใช้ในการยื่นแบบภาษีออนไลน์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากร เป็นต้น (สถาบันวิจัย

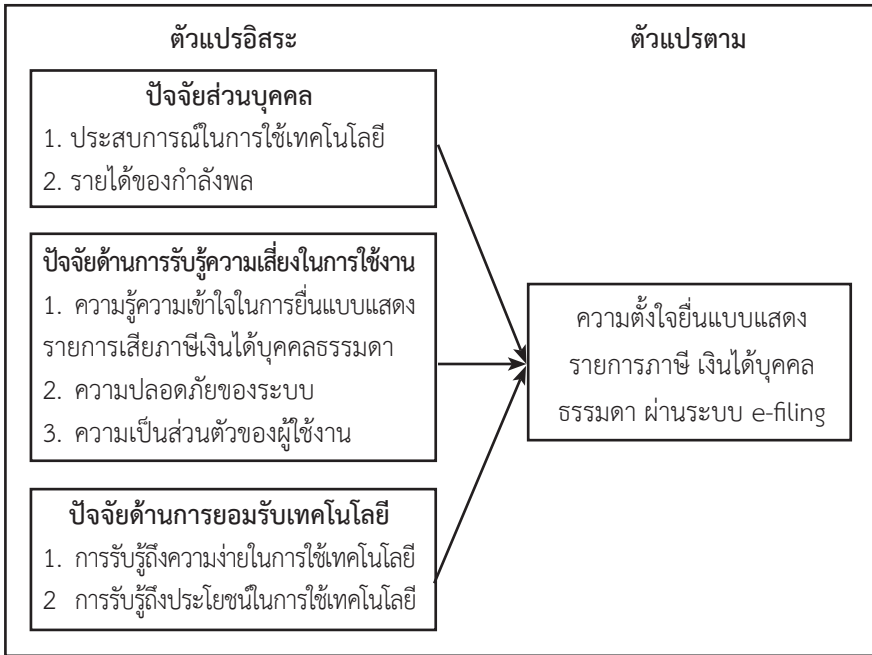

เพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2567) ซึ่งผู้มีหน้าที่เสียเงินได้ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านภาษี จึงส่งผลให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดายื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพียง 1 ใน 4 (สุลียา อีระธัญศิริกุล และ สุพรรณิ พุทธรัตน์, 2559) เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจทำให้ผู้มีเงินได้ยื่นภาษีเงินได้ไม่ถูกต้อง ควรสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เช่น การหักค่าใช้จ่าย การหักค่าลดหย่อน และการแยกแหล่งที่มาของรายได้ หากผู้มีหน้าที่เสียภาษียื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยที่ไม่มีความเข้าใจ และไม่ได้ศึกษาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาจทำให้ยื่นแบบไม่ทันในเวลาที่กำหนด และบทกำหนดโทษตามกฎหมายได้ (ณัฐกานต์ นาภิเภท และ ฉันทิชา บัวศรี, 2563)

7.3 ความปลอดภัยของระบบ ความปลอดภัยของระบบที่ดีจะมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมความตั้งใจใช้ระบบ หากระบบสามารถสร้างความเชื่อมั่นในระบบการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอย่างเพียงพอ (สิริพรรณ แซ่ติ่ม, 2562) มีระบบป้องกันการถูกเจาะเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต การป้องกันการถูกส่งจดหมายสแปมและไวรัส (ธมลวรรณ อีระบัญชา และสุบัน บัวขาว, 2563) รวมถึงมีระบบป้องกันการเข้าถึงข้อมูล ข้อมูลถูกเก็บเป็นความลับไม่รั่วไหล และมีการป้องกันการโจรกรรมข้อมูลทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้งาน (ศักดิ์รินทร์ อินภิรมย์ และคณะ, 2564) ย่อมส่งผลให้เกิดการใช้ระบบมากยิ่งขึ้น

7.4 ความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งาน ความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งานในระบบ ได้แก่ อาจนำข้อมูลส่วนตัวของตนไปใช้ หรือนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต (สิริพรรณ แซ่ติ่ม, 2562) ซึ่งทัศนคติความเป็นส่วนตัวในการใช้ระบบผ่านสื่อสังคมออนไลน์ขึ้นอยู่กับความตระหนักถึงความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล หากฟังก์ชันต่างๆ ของระบบมีกลไกในการป้องกันความเป็นส่วนตัว จากภัยคุกคามที่อาจถูกโจรกรรมข้อมูลจากระบบ (ณัฐพล ยิ้มยวน, 2563) ย่อมทำให้ผู้ใช้งานมีความเชื่อมั่นตนเองนั้นสามารถรักษาข้อมูลความเป็นส่วนตัวในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ (ธมลวรรณ อีระบัญชา และสุบัน บัวขาว, 2563)

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวนของหน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป มีที่ตั้งหน่วยอยู่ในพื้นที่กองทัพอากาศที่ 3 กระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ จำนวน 13 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ ตาก แม่ฮ่องสอน พะเยา น่าน แพร่ ลำปาง เชียงใหม่ และเชียงราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวนของหน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป ในพื้นที่ในพื้นที่กองทัพอากาศที่ 3 จำนวน 400 ราย โดยคำนวณจากสูตรการคำนวณของ W.G. Cochran ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 ราย (เก็บข้อมูล 400 ราย) เนื่องจากในระดับพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลของจำนวนกำลังพลในแต่ละหน่วยได้ ว่าในแต่ละหน่วยมีกำลังพลเป็นจำนวนเท่าใดจึงได้เลือกใช้การคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีดังกล่าว

กำหนดลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

- 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
- 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย
- 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

2. วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ในหัวข้อเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3” การดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยเลือกการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย กำลังพลนายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวน จำนวน 8 หน่วย เก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบกำหนดโควตา (Quota Selection) ร่วมกับวิธีการคัดเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Selection) โดยเก็บข้อมูล หน่วยละ 50 ชุด รวมเป็น 400 ชุด และส่งให้กลุ่มตัวอย่างดำเนินการตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ e-mail หรือ line ส่วนตัว แม้ว่าการส่งแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์อาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนและความเที่ยงตรงของการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่งลิงค์ต่อๆ กัน โดยไม่มีขอบเขตที่แน่นอน (มินมาส พรานป่า และ ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ, 2565) การศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดแบบสอบถามออกเป็น 8 กลุ่ม แบ่งตามหน่วยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงมั่นใจว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตัวอย่างที่แท้จริง

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล มีวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตารางแจกแจงความถี่ และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ในการการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพบกที่ 3

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ประกอบด้วย นายทหารชั้นสัญญาบัตร จำนวน 122 ราย และนายทหารชั้นประทวน จำนวน 278 ราย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ประกอบด้วย ชั้นยศ ร.ต. - ร.อ. จำนวน 83 ราย, พ.ต. - พ.อ. จำนวน 34 ราย และ พ.อ. (พ.) ขึ้นไป จำนวน 6 ราย ชั้นยศ จ.ส.ต. - จ.ส.อ. จำนวน 113 ราย ส.ต. - ส.อ. จำนวน 110 ราย และ จ.ส.อ. (พ.) จำนวน 54

2. ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพบกที่ 3 จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 ราย โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ค่า Residual มีค่า Mean = 0.00000 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างนี้มีความแปรปรวนเท่ากัน

2.2 ค่า Adjusted R Square มีค่าเท่ากับ 0.747 แสดงว่าตัวแปรอิสระ ทั้ง 7 ตัวแปร สามารถอธิบายหรือทำนายตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 74.70

2.3 จากการทดสอบความมีอยู่จริงของการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณพบว่า ค่า P-value มีค่าเท่ากับ .000 ซึ่งที่ค่าน้อยกว่า .01 สรุปได้ว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ดังนั้นจึงสามารถนำโมเดลของการศึกษารั้งนี้ไปวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณได้

2.4 จากการทดสอบความเป็นอิสระต่อกันระหว่างตัวแปรอิสระ ทั้ง 7 ตัวแปรพบว่า ค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง 0.314 – 0.555 ซึ่งมีค่าไม่น้อยกว่า 0.2 และค่า VIF

มีค่าอยู่ระหว่าง 1.803 - 3.181 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 4 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร ไม่เกิดภาวะเส้นตรงร่วมพหุ (Multicollinearity) จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี เมื่อพิจารณาจาก ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) เท่ากับ 0.140 แสดงว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

2. ปัจจัยด้านรายได้ของกำลังพล เมื่อพิจารณาจาก ค่า P-value เท่ากับ 0.037 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) เท่ากับ 0.071 แสดงว่า ปัจจัยด้านรายได้ของกำลังพล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อพิจารณาจาก ค่า P-value เท่ากับ 0.356 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) เท่ากับ - 0.039 แสดงว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ไม่มีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

2. ปัจจัยด้านความปลอดภัยของระบบ เมื่อพิจารณาจาก ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) เท่ากับ 0.170 แสดงว่า ปัจจัยด้านความปลอดภัยของระบบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

3. ปัจจัยด้านความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งาน เมื่อพิจารณาจาก ค่า P-value เท่ากับ 0.224 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) เท่ากับ 0.046 แสดงว่า ปัจจัยด้านความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งาน ไม่มีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยี เมื่อพิจารณาจาก ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) เท่ากับ 0.189 แสดงว่า ปัจจัยด้าน การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบ แสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

2. ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี เมื่อพิจารณาจาก ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) เท่ากับ 0.420 แสดงว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบ แสดงรายการเสียภาษี เงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ตารางที่ 1 : แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบฯ ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3

ความตั้งใจยื่นแบบฯ ผ่านระบบ การยื่นภาษีออนไลน์	B	Std. Error	Beta	t	p-value
1. (ค่าคงที่)	.210	.097		2.171	.031
ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี	.147	.036	.140	4.062	.000***
ปัจจัยด้านรายได้ของกำลังพล	.074	.035	.071	2.089	.037*

หมายเหตุ n = 400, Adj. R² = 74.70, P-value = 0.000

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 *** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** ประกอบด้วย ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี และปัจจัยด้านรายได้ของกำลังพล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ เนื่องจากกำลังพลสังกัดกองทัพอากาศที่ 3 มีภารกิจสำคัญคือการป้องกันประเทศ มีลักษณะของการปฏิบัติงานในรูปแบบของการลงมือปฏิบัติการฝึกทำการรบ ในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้ขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีอาจมีความชำนาญไม่มากนัก ซึ่งอาจก่อให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีในการใช้งานระบบ (วิภาดา สุขสวัสดิ์, 2563) ดังนั้นประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมในการใช้งานในระบบการยื่นภาษีออนไลน์ อาจกล่าวได้ว่ากำลังพลจะใช้งานระบบภาษีออนไลน์และยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบหรือไม่ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในเชิงบวกหรือเชิงลบที่ผ่านมาของกำลังพลของแต่ละคน (ณัฐกานต์ นาคิเภท และ ฉันทิชา บัวศรี, 2563) อีกประการหนึ่ง คือ รายได้ของกำลังพล ซึ่งกำลังพลที่มีเงินเดือนและเข้าเกณฑ์ที่ต้องชำระภาษีจะเกิดความกังวลในเรื่องของการแสดงรายได้ ส่งผลได้จากความใส่ใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หากระบบการยื่นภาษีออนไลน์สามารถช่วยลดความกังวลในด้านการแยกประเภทรายได้และการแสดงรายได้เพื่อยื่นภาษี ย่อมทำให้กำลังพลหันมายื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกานต์ นาคิเภท และ ฉันทิชา บัวศรี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ความเข้าใจในการแยกแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีความเข้าใจที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประสบการณ์ในการเสียภาษี ระดับการศึกษา รายได้สุทธิต่อปี และอาชีพ เป็นต้น

ตารางที่ 2 : แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบฯ ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพบกที่ 3

ความตั้งใจยื่นแบบฯ ผ่านระบบ การยื่นภาษีออนไลน์	B	Std. Error	Beta	t	p-value
1. (ค่าคงที่)	.210	.097		2.171	.031
ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการ ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา	-.036	.039	-.033	-.924	.356
ปัจจัยด้านความปลอดภัยของระบบ	.166	.041	.170	4.062	.000***
ปัจจัยด้านความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งาน	.044	.036	.046	1.219	.224

หมายเหตุ n = 400, Adj. R² = 74.70, P-value = 0.000

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 *** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

2. ปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน ด้านความปลอดภัยของระบบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ของกำลังพลกองทัพบกที่ 3 เนื่องจากกำลังพลมีความกังวลเรื่องข้อมูลส่วนตัวอาจรั่วไหล ซึ่งเกิดจากการรับรู้ข่าวสารตามสื่อต่างๆ ว่าข้อมูลส่วนตัวเกิดการรั่วไหลจากหน่วยงานของรัฐ จึงอาจส่งผลให้กำลังพลที่รับรู้ข่าวสาร ขาดความเชื่อมั่นของระบบในระดับหนึ่ง หากระบบการยื่นภาษีออนไลน์ มีระบบยืนยันตัวตน และป้องกันการเข้าถึงที่เพียงพอ (ศักดิ์รินทร์ อินภิรมย์ และคณะ, 2564) รวมถึงระบบที่มีความเสถียรยอมทำให้กำลังพลรู้สึกปลอดภัยในเวลาที่ใช้งานระบบ และรู้สึกมีความสุขในการใช้งานเนื่องจากไม่มีข้อผิดพลาดที่เกิดจากระบบหรือการทำงานของระบบยอมทำให้กำลังพลเกิดความตั้งใจใช้งานในระบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลวรินทร์ สิงห์คำ และพรทิพย์ รอดพัน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพล ต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ พบว่า ความปลอดภัยมี อิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ เนื่องจากผู้ซื้อสินค้าส่วนใหญ่มีความคุ้นเคย กับการใช้งานการซื้อสินค้าออนไลน์มาพอสมควร จึงสามารถยอมรับความเสี่ยง ด้านความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นได้ หากแอปพลิเคชันซื้อสินค้าออนไลน์มีมาตรการรักษา ความปลอดภัยสำหรับผู้สั่งซื้อสินค้าที่เพียงพอ และงานวิจัยของ Farah Devi Andriani,

Togar Alam Napitupulu and Sri Haryaningsih (2017) ได้ศึกษาเรื่อง The user acceptance factors of e-filing system in Pontianak พบว่า ความปลอดภัยของระบบที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความตั้งใจใช้งานระบบเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 3 : แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของปัจจัยด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบฯ ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพบกที่ 3

ความตั้งใจยื่นแบบฯ ผ่านระบบ การยื่นภาษีออนไลน์	B	Std. Error	Beta	t	p-value
1. (ค่าคงที่)	.210	.097		2.171	.031
ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความง่ายใน การใช้เทคโนโลยี	.203	.048	.189	4.199	.000***
ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ใน การใช้เทคโนโลยี	.365	.037	.420	9.863	.000***

หมายเหตุ n = 400, Adj. R² = 74.70, P-value = 0.000

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 *** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

3. ปัจจัยด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน
สามารถอธิบายได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบฯ แสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพบกที่ 3 เนื่องจากกำลังพลส่วนใหญ่ไม่มีความถนัดในการใช้เทคโนโลยีและขาดความรู้ด้านภาษีอากร หากระบบการยื่นภาษีออนไลน์ เป็นระบบที่มีรูปแบบการใช้งาน (function) ที่ง่ายต่อการใช้งาน สามารถใช้งานระบบได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถช่วยในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องชำระได้อย่างถูกต้อง ย่อมสร้างความรู้สึกรู้สึกที่อยากใช้งานระบบ จนก่อให้เกิดความตั้งใจใช้งานในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา แสงขวลิตร์ และคณะ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับระบบ New e-Filing ในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีและการชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดชลบุรี

พบว่า การรับรู้ถึงความง่ายในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีผ่านระบบ New e-Filing สามารถเข้าถึงได้ง่าย ใช้งานได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา มีความรู้สึกสะดวกสบายในการยื่นแบบ จึงทำให้เกิดการยอมรับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีและการชำระภาษีผ่านระบบ New e-Filing มากขึ้น

3.2 ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 3 เนื่องจากระบบสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกำลังพล ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้สึกในเชิงบวก เช่น ระบบสามารถช่วยให้การยื่นภาษี สะดวก รวดเร็ว และทันเวลา ช่วยลดค่าใช้จ่าย และช่วยประหยัดเวลาในการเดินทาง รวมถึงลดข้อผิดพลาดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจนเป็นเหตุให้ถูกเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม เช่น การยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเกินกำหนด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติน หนูเจริญกุล และปริณดา จิตราภรณ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และ ใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ผู้ใช้งานได้รับจากการใช้งานระบบ ได้แก่ การช่วยลดต้นทุน ประหยัดเวลา ลดความผิดพลาด ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความได้เปรียบในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะ

1.1 กรมสรรพากรสามารถนำผลการศึกษาไปพิจารณาปรับปรุงระบบให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น เพื่อให้กำลังพลมีความมั่นใจในความปลอดภัยของระบบมากขึ้น เช่น มีระบบการแจ้งเตือนแก่ผู้ใช้งานว่ากำลังมีการใช้งานในระบบอยู่ในขณะนั้น เป็นต้น หากกำลังพลเกิดความมั่นใจในความปลอดภัยของระบบ ย่อมสามารถทำให้กำลังพลหันมาใช้งานระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) เพิ่มมากขึ้น

1.2 กรมสรรพากรสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของระบบ เช่น มีขั้นตอนในการกรอกข้อมูลน้อยลง มีเมนูการใช้งานไม่มากแต่ครอบคลุมข้อมูลในการยื่นแบบ โดยการทดสอบระบบการใช้งานกับกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษีอากรไม่มากนัก เพื่อยืนยันความง่ายในการใช้งานระบบ และช่องทางในการ

ชำระภาษี รวมถึงการประสานสัมพันธ์ให้กำลังพลตื่นตัวและเห็นถึงความสะดวก ความง่าย และประโยชน์ในการใช้งาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้งานในระบบยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์อย่างหลากหลาย แต่ผู้มีส่วนที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่วนใหญ่ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการใช้งานในระบบการยื่นภาษีออนไลน์ (e-filing) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เพียงพอของข้อมูลที่จะสนับสนุนให้เห็นถึงปัจจัยที่แท้จริง เพื่อให้เกิดการศึกษาอย่างรอบด้าน ควรดำเนินการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นถึงความต้องการหรือปัจจัยที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้มีส่วนที่เสียภาษีเงินได้เข้าสู่ระบบการยื่นภาษีออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เช่น การศึกษาเชิงลึกเพื่อให้ทราบถึงทัศนคติของผู้มีเงินได้ต่อการเสียภาษีอากรหรือปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการหนีภาษี หลบภาษี หรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษี เป็นต้น

2.2 การศึกษาคั้งได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างเพียง 1 กลุ่ม คือ กำลังพลกองทัพบกที่ 3 ซึ่งงานวิจัยในอนาคตสามารถขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมในหลากหลายอาชีพ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยในแต่ละบริบทที่จะส่งผลไปสู่การใช้งานในระบบยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบการยื่นภาษีออนไลน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถแสดงผลสัมฤทธิ์ให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้งานในระบบระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กุลวรินทร์ สิงห์คำ และพรทิพย์ รอดพัน. (2564). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นเอ็กซ์. *Journal of Management Science Research*, 6(2), 61-74.
- กฤติน หนูเจริญกุล และ ปรีณภา จิตราภรณ์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนาส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร. *วารสารปัญญาพิวัฒน์*, 5(2), 207-221.
- ณ. ขนัม ประยูรวงศ์. (2564). การรับรู้ความเสี่ยงและความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการเลือกใช้เทคโนโลยีทางการเงิน. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(1), 66-83.

- ณัฐกานต์ นาคีเภท และ ฉันทิชา บัวศรี. (2563). ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ*, 12(2), 97-112.
- ณัฐพล สุทธิศักดิ์ศรี. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน *Mobile Banking* ของธนาคารออมสินในเขตราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธมลวรรณ ชีระบัญชา และสุบัน บัวขาว. (2563). การสร้างความสามารถทางการแข่งขัน เพื่อเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงในธุรกิจค้าปลีก. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 26(2), 113-148.
- ปราโมทย์ ลือนาม. (2554). แนวความคิด และวิวัฒนาการของแบบจำลองการยอมรับ เทคโนโลยี. *วารสารการจัดการใหม่*, 9(1), 9-17.
- พิมพ์ปวีณ์ มะณีวงศ์ ทัดพิชา ไชยรัตน์ จิรารัตน์ แซ่ลี้ และสุภาวดี มะณีวงศ์. (2566). สำนวความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและประสิทธิภาพในการ ยื่นแบบ แสดงรายการภาษีเงินได้ของประชาชนในตำบลหนองแก่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์แห่งรัตนโกสินทร์*, 5(2), 1-16.
- พริญา ชื่นวงศ์. (2563). ปัจจัยด้านความรู้และความเข้าใจที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และ การยอมรับ ในการจัดการน้ำเสียในชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 15(1), 67-74.
- พงศกร คหิทรพงศ์. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กรณีศึกษา ผู้ใช้บริการธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบึงกุ่มบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พลภูมิ สังข์สุวรรณ รัชณี นิชากร และขวัญดาว แจ่มแจ้ง. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาการ บริหารความเสี่ยงของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาสังกัดสำนักงานสรรพากร ภาค 7. *Journal of Arts Management*, 6(2), 969-983.
- ภาคพล จันทนวรานนท์ และ เอกรินทร์ วิบูลย์ตั้งมั่น. (2560). การปฏิบัติตามนโยบาย ความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของพนักงานในระบบของบริษัทพัฒนา อสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่รายหนึ่ง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 11(2), 122-135.

- มินตรา เชื้ออ่ำ. (2561). การรับรู้และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการใช้สกุลเงินดิจิทัลบิทคอยน์ (Bitcoin) ในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 1(3), 83-97.
- มีนมาส พรานป่า และ ปัญญา ธีระวิทยเลิศ. (2565). การขจัดความคลาดเคลื่อนเพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *Education journal*, 5(2), 1-7.
- วนิดา แสงชลิตร์ อริญญานา นาคหล่อ และสุพิชา ศรีสุคนธ์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับระบบ New e-Filing ในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีและการชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดชลบุรี. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 38(1), 100-118.
- วรารพ นาคประทุม และ ดันดุสิต โปราณานนท์. (2564). ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีผลต่อความพร้อมในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการบริหารโครงการ. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 18(2), 1-25.
- วรระชา เปาอินทร์. (2565). การพัฒนาแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาความมั่นคงปลอดภัยการป้องกันความลับ และความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับโรงพยาบาล. *Journal of the Thai Medical Informatics Association*, 8(1), 1-13.
- วิภาดา สุขสวัสดิ์. (2563). การศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ของผู้เสียภาษีอากรที่มีผลต่อทัศนคติการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13 (เขตคลองเตย). *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 1-7.
- วิไลลักษณ์ บุญประเสริฐ ขาดิขัย ม่วงปฐม จุฬามาศ จันทร์ศรีสุต และ สมยศ ชิดมงคล. (2562). การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีสร้างความรู้ด้วยตนเองเชิงสังคมของวิกีทาสก์และแนวคิดความรู้ความเข้าใจเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 16(75), 187-196.
- ศักดิ์นรินทร์ อินภิรมย์ สมบัติ อารังสินถาวร ศรีญา แสงลิ้ม สุวรรณ และसानนท์ อนันตานนท์. (2564). การศึกษาการยอมรับการใช้งานระบบใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์. ว.มทรส. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 212-227.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2567, 15 มีนาคม) *การออกแบบระบบการประกันสังคมที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการทำงานในอนาคต*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). <https://tdri.or.th/2024/03/331057/>.

สิริพรรณ แซ่ต็ม. (2562). การยอมรับการชำระเงินทางธนาคารผ่านโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย: การศึกษาเชิงประจักษ์. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 7(2), 106-121.

สำนักงานประมาณของรัฐสภา. (2563, 30 เมษายน). *การจัดเก็บและประมาณการรายได้ของรัฐบาล*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parbudget/ewt_dl_link.php?nid=797.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2566). *รายงานสถานการณ์ด้านการคลัง*. กระทรวงการคลัง. <https://www.fpo.go.th/main/Statistic-Database.aspx>.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2564). *แผนบริหารความเสี่ยงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. <https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2022/02/risk-plan-2022.pdf>.

หุเลีย อีระธัญศิริกุล และ สุพรรณิ พุทธรัตน์. (2559). ความรู้และทัศนคติของผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 35(6), 205-213.

อัญธิกา ณ พิบูลย์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเรื่องความปลอดภัยไซเบอร์และหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. *วารสารกฎหมายนิติพัฒน์ นิด้า*, 12(1), 54-107.

อภิวัดน์ หวังมีชัย. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมของผู้ประกอบการ SMEs เพื่อรองรับการใช้บริการ ระบบบัญชีออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

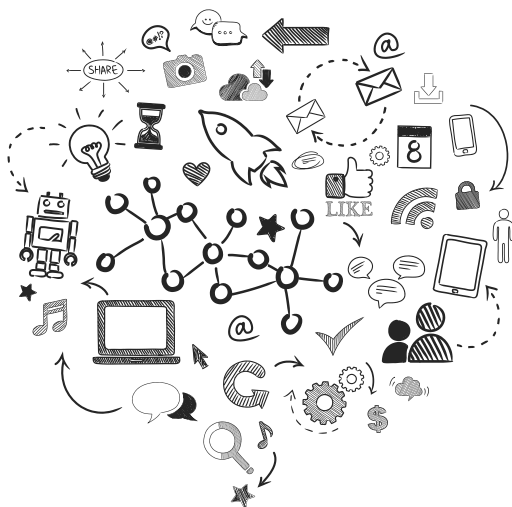
อนันตยาภา บุญรอด และ ประสพชัย พสุนนท์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านบริการพร้อมเพย์ของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางระบบอินเทอร์เน็ตในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 3040-3055.

- อรุณทัย พยัคฆพงษ์. (2560). แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีในการแข่งขันทางการตลาด. มหาวิทยาลัยธนบุรี, 11(25), 128-136.
- อรรธรณ สุขยานี. (2558). *ความตั้งใจในการใช้ระบบสารสนเทศการบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากรสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์: การประยุกต์ใช้ตัวแบบการยอมรับเทคโนโลยี* (รายงานผลการวิจัย). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Andriani F.D., Napitupulu T.A. and Haryaningsih S. (2017). The user acceptance factors of e-filling system in Pontianak. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 95(17), 4265-1272.

Modern Political Philosophy: Influences and Challenges

Shanasuek Wisetchai

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่: อิทธิพลและความท้าทาย

Modern Political Philosophy: Influences and Challenges

ชนะศึก วิเศษชัย¹

Shanasuek Wisetchai

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ 10220, ประเทศไทย
Faculty of Humanity and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok 10220,
Thailand e-mail: Shanasuek.wis@gmail.com

Received : June 10, 2024 Revised : October 12, 2024 Accepted : October 29, 2024

ด้อย

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่เป็นแขนงหนึ่งของปรัชญาที่มีบทบาทสำคัญต่อการ
เาแนวคิด ทฤษฎีทางการเมือง มีความสำคัญต่อการศึกษาในสาขาวิชารัฐศาสตร์
นะเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง
วามขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่วิเคราะห์
ผลของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ต่อสังคมโลกยุคปัจจุบัน และวิเคราะห์ความ
ยของโลกปัจจุบันต่อปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ในบทความได้อธิบายลักษณะของ
ญาการเมืองสมัยใหม่ว่ามีลักษณะการพิจารณาองค์ประกอบทางการเมืองและสังคม
นพื้นฐานแห่งความเป็นจริง โดยปราศจากการแทรกแซงทางปัจจัยด้านค่านิยม
ญาการเมืองสมัยใหม่เป็นฐานรากการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับหลักเสรีภาพและความ
ภาค รวมไปถึงการกำเนิดรัฐและระบอบการปกครองสมัยใหม่ ในบทความได้
าให้เห็นว่าในสังคมโลกยุคปัจจุบัน ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ประสบกับความ
ยอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ส่งผลให้แนวคิดเชิง
ญาการเมืองสมัยใหม่ที่แต่เดิมสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองได้อย่าง
คลุมในฐานะ “แกนความคิดหลัก” ไม่สามารถตอบสนองต่อประเด็นทางการเมือง
ังคมที่หลากหลายได้อย่างสมบูรณ์ ความท้าทายดังกล่าว ประกอบด้วย ความขัดแย้ง
่างสิทธิของปัจเจกบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความหลากหลายของวัฒนธรรม
สมดุลระหว่างเสรีภาพกับความมั่นคง และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและ
ฐกิจ

คีย์: ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่; การศึกษารัฐศาสตร์; ทฤษฎีการเมือง

Abstract

Modern political philosophy constitutes a significant domain within the broader field of philosophy, instrumental in the formulation and evolution of political ideologies and theoretical frameworks. Its importance is underscored in the discipline of political science, serving as a fundamental instrument for the rigorous analysis and comprehension of political phenomena. The objective of this article is to delineate the distinctive characteristics inherent in modern political philosophy, scrutinize its impact on the contemporary global milieu, and assess the challenges that confront modern political philosophy in the current sociopolitical landscape. The article articulates the attributes of modern political philosophy as being grounded in the examination of political and social dimensions that are rooted in empirical reality, devoid of the influence of normative value considerations, underpinning the conceptualization of liberty and equality, as well as the emergence of the modern state and contemporary governance systems. The article posits that in the context of today's global society, modern political philosophy encounters substantial challenges arising from both social and technological transformations. Consequently, the theoretical constructs associated with modern political philosophy as a "core ideology," now struggle to adequately address the myriad and multifaceted political and social dilemmas. These challenges encompass the tensions between individual rights and collective welfare, the complexities of cultural pluralism, the quest for equilibrium between personal freedom and societal security, as well as the pervasive issues of social and economic disparity.

Keywords: Modern Political Philosophy; Political Science Studies; Political Theory

บทนำ

ปรัชญาการเมืองเป็นสาขาวิชาหนึ่งของวิชาปรัชญาบริสุทธิ์ที่มุ่งค้นหาคำตอบและความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของการเมือง โดยพยายามแสวงหาคำตอบว่าระเบียบทางการเมืองที่ดีที่สุดเป็นสากลนั้นควรเป็นอย่างไร การศึกษาปรัชญาการเมืองเริ่มต้นพัฒนาขึ้นในสมัยกรีกโบราณราว 500 ปีก่อนคริสตกาล หรือที่เรียกว่า "ยุคคลาสสิก" (Martin, 1996) ลักษณะสำคัญของปรัชญาการเมืองในยุคนี้คือการมุ่งแสวงหาคำตอบในสิ่งที่ "ควรจะเป็น" (what ought to) โดยเน้นประเด็นเรื่องคุณธรรมและความดีเป็นหลัก (เสนีย์ คำสุข, 2551: 65) นักปรัชญาการเมืองที่สำคัญในยุคนี้ได้แก่ โสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล ซึ่งถือเป็นเสาหลักของปรัชญากรีก โสกราตีสเน้นการใช้เหตุผลและการโต้แย้งทางปรัชญาเพื่อแสวงหาคำตอบและคุณธรรม ส่วนเพลโตได้เสนอแนวคิดการปกครองโดยกษัตริย์ปราชญ์ (Philosopher King) ผู้ซึ่งผ่านการฝึกฝนอย่างเข้มงวดทั้งทางด้านปัญญาและจริยธรรมในหนังสือ "The Republic" (Plato, 2000) ขณะที่อริสโตเติลมองว่ามนุษย์เป็น "สัตว์การเมือง" (Political Animal) โดยธรรมชาติ และรัฐเป็นสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งมีหน้าที่ช่วยให้พลเมืองบรรลุถึงชีวิตที่ดี (Aristotle, 1998) ทั้งสามท่านได้วางรากฐานคำถามสำคัญทางปรัชญาการเมืองที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ระเบียบการปกครองที่ดีเป็นอย่างไร ผู้ปกครองที่ดีควรมีคุณสมบัติอย่างไร และรัฐที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

เมื่อกรีกเสื่อมอำนาจลง โลกตะวันตกเข้าสู่ยุคโรมันในคริสต์ศตวรรษที่ 1-5 และยุคกลางระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 5-15 ตามลำดับ ปรัชญาการเมืองในสมัยโรมันและยุคกลางได้รับอิทธิพลจากคติความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและศาสนาคริสต์อันเนื่องมาจากความรุ่งเรืองของคริสต์ศาสนา นักปรัชญาชาวโรมันอย่างซีเซโร (Cicero) ได้เสนอแนวคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ซึ่งมองว่ากฎเกณฑ์ทางจริยธรรมบางประการเป็นสากล เป็นนิรันดร์ และอยู่เหนืออำนาจการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเขากล่าวไว้ในงานเขียนเรื่อง "The Republic" ว่ากฎหมายที่แท้จริงคือเหตุผลอันถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติ มีความเป็นสากล ไม่เปลี่ยนแปลงและเป็นนิรันดร์" (Cicero, 1998) ต่อมาในยุคกลาง นักปรัชญาคริสต์อย่างเซนต์ออกัสติน (St. Augustine) และเซนต์โทมัส อควีนาส (St. Thomas Aquinas) ได้ผสมผสานแนวคิดทางปรัชญากรีกโบราณเข้ากับคำสอนของคริสต์ศาสนา โดยเซนต์ออกัสตินในหนังสือ "City of God" ได้กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างอาณาจักรของพระเจ้า (City of God) ซึ่งคือความดีงามสูงสุด กับอาณาจักรทางโลก (City of Man) ที่เต็มไปด้วยบาปและความชั่วร้าย (St. Augustine, 2003)

ส่วนเซนต์โทมัส อีควินัสได้พัฒนาต่อยอดแนวคิดกฎหมายธรรมชาติโดยเชื่อมโยงกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมเข้ากับเจตจำนงของพระเจ้า และเสนอว่ากฎหมายที่ออกโดยมนุษย์นั้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับกฎหมายตามธรรมชาติซึ่งสะท้อนเจตจำนงแห่งสวรรค์ (Aquinas, 1988) จะเห็นได้ว่าปรัชญาการเมืองในยุคโรมันและสมัยกลางให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์ทางการเมืองกับสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยมีทั้งกฎหมายธรรมชาติ คุณธรรมตามธรรมชาติ และเจตจำนงของพระเจ้า ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญที่กำหนดรูปแบบการปกครองและสังคมการเมืองในยุคสมัยนั้น

ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่เกิดขึ้นจากการปลดแอกความคิดให้เป็นอิสระจากอิทธิพลของศาสนจักร และหันมาให้ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นมนุษย์แทน (Crosson, 2020) ก่อให้เกิดกระบวนทัศน์ใหม่ที่เน้นย้ำถึงศักดิ์ศรี สิทธิ และเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ด้วยแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีเหตุผลและมีอิสระเสรีตามธรรมชาติ นักปรัชญาสมัยใหม่อย่างโทมัส ฮอบส์ จอห์น ล็อก และฌ็อง-ฌัก รูสโซ ต่างนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ในแง่ของการมีเสรีภาพ การมีเหตุผล และการมีสิทธิบางประการติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งถือเป็นการปฏิวัติความคิดจากเดิมที่มุ่งกล่าวถึงรัฐและผู้ปกครองในอุดมคติ มาสู่การให้ความสำคัญกับปัจเจกชนในฐานะที่เป็นหน่วยทางการเมืองที่สำคัญที่สุด และมีคุณค่าในตัวเอง การเมืองการปกครองจึงมีเป้าหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชน ไม่ใช่เพื่อสนองเจตจำนงของกษัตริย์หรือชนชั้นปกครองอีกต่อไป การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ครั้งสำคัญนี้วางรากฐานให้กับแนวคิดเสรีนิยม ประชาธิปไตย และหลักนิติรัฐในเวลาต่อมา ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ได้ปฏิวัติโฉมหน้าของการเมืองจากโลกเก่าที่เน้นอำนาจรวมศูนย์ และสิทธิขาดของผู้ปกครอง ไปสู่โลกใหม่ที่ให้คุณค่ากับเสรีภาพ ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกคน

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาารูปแบบและหลักการเกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่ส่งผลต่อสังคมมนุษย์ในปัจจุบันอย่างมหาศาลอย่างไรก็ตาม ในโลกปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและปัญหาที่หลากหลายมากขึ้น ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่กำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่เพื่อทำความเข้าใจรากฐานของระบบการเมืองและสังคมปัจจุบัน ตลอดจนเพื่อปรับประยุกต์ใช้แนวคิดเหล่านี้ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและการเมืองที่

เปลี่ยนแปลงไปมีความสำคัญ จึงเป็นที่มาของบทความชิ้นนี้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภาพรวมของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแนวคิดเหล่านี้ต่อโลกปัจจุบัน และชี้ให้เห็นถึงความท้าทายที่กำลังเผชิญ อันจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแนวคิดทางการเมืองให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

ความหมายของปรัชญาการเมือง

ปรัชญาการเมืองโดยพื้นฐานแรกเริ่มเป็นสาขาหรือแขนงหนึ่งของปรัชญา (philosophy) โดยที่ความหมายของคำว่าปรัชญาความหมายดั้งเดิมหมายถึง ความรักในปัญญา (love of wisdom) หรือ การแสวงหาปัญญา ผู้ที่แสวงหาปัญญา คือ ปรัชญาเมธี (philosopher) แสวงหาปัญญาในเรื่องที่เกี่ยวกับความจริงอันสูงสุดของธรรมชาติ (วีโรจ นาคนาคตรี, 2555: 1) โดยอาศัยการใช้หลักเหตุผลในการค้นพบความรู้เกี่ยวกับความจริง ปรัชญาการเมืองโดยความหมายทั่วไปจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแสวงหาความจริงเกี่ยวกับการเมือง (สรวิษฐ์ วงษ์สะอาด, 2561)

ปรัชญาการเมืองคือวิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเมือง โดยมุ่งศึกษาธรรมชาติของการเมืองและระเบียบทางการเมืองที่ถูกต้อง ไม่ใช่เพียงความเชื่อหรือความคิดเห็นส่วนตัว ตามที่ สมบัติ จันทรวงศ์ (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ปรัชญาการเมืองมิใช่เพียงการทดแทนความเห็นในเรื่องธรรมชาติของการเมือง แต่ยังเป็นความพยายามที่จะรู้ทั้งธรรมชาติของสิ่งที่เป็นการเมืองและระเบียบทางการเมืองที่ถูกต้องควบคู่กันไป ปรัชญาการเมืองจึงเป็นศาสตร์ที่วางรากฐานของความรู้ทางการเมืองบนพื้นฐานของหลักวิชามีใช่เพียงความเชื่อหรือความคิดเห็น แต่เป็นการศึกษาธรรมชาติของสิ่งที่เป็นการเมืองและระเบียบทางการเมืองที่ถูกต้องอย่างเป็นระบบ

การศึกษาปรัชญาการเมืองมุ่งค้นหาความจริงเกี่ยวกับการเมือง แต่ไม่ได้มีลักษณะของวิทยาศาสตร์ที่อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการพิสูจน์ ตรงกันข้าม ปรัชญาการเมืองเต็มไปด้วยการให้คุณค่ากับค่านิยมเชิงปทัสฐาน ดังที่สมพงษ์ เกษมสิน (2519) ได้อธิบายว่า ปรัชญาการเมืองเป็นการศึกษาการเมืองในระดับลึกซึ้ง และเกี่ยวโยงกับสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง อย่างไรก็ตาม ปรัชญาการเมืองอาจไม่มีลักษณะความเป็นวิทยาศาสตร์และไม่สามารถพิสูจน์ได้ ปรัชญาการเมืองมุ่งเน้นหลักจริยธรรมที่เป็นเสมือนหลักการหรือเหตุผลที่ถูกต้องและมีคุณธรรม อีกทั้งยังมุ่งค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ในส่วนที่วิทยาศาสตร์เข้าไปไม่ถึง

แม้ปรัชญาการเมืองอาจไม่ต้องการพิสูจน์ตามแนวทางของวิทยาศาสตร์ แต่ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันตรงที่มุ่งหาความจริงเกี่ยวกับการเมืองโดยมีการใช้เหตุผล มีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ในการค้นหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดสถานการณ์ทางการเมืองต่างๆ ดังที่มิลเลอร์ (Miller, 2022) ได้อธิบายว่า ปรัชญาการเมืองเป็นสาขาวิชาที่มุ่งค้นหาหลักการและเหตุผลที่ควรจะเป็น มิใช่เพียงบรรยายสภาพที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบันเท่านั้น ปรัชญาการเมืองมุ่งหวังที่จะให้บุคคลได้ตระหนักถึงเหตุผลในการกระทำที่สอดคล้องกับความเข้าใจของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดการตัดสินใจและปฏิบัติการที่มีพื้นฐานมาจากหลักการและคุณค่าที่ยึดถือ ในทัศนะของมิลเลอร์ ปรัชญาการเมืองมิได้จำกัดอยู่เพียงแค่การพรรณนาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือการวิเคราะห์สภาพการณ์ในปัจจุบันเท่านั้น หากแต่ยังครอบคลุมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ถึงมูลเหตุและเงื่อนไขที่นำไปสู่สถานการณ์นั้นๆ รวมถึงการหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุสังคมที่พึงปรารถนา เช่นเดียวกับกับ โมฮัมมัด (Muhammad, 2022) ซึ่งมองว่าปรัชญาการเมืองเป็นแขนงความรู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางการเมือง อย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และครอบคลุมมิติต่างๆ ของชีวิตการเมือง การศึกษาในแง่นี้มุ่งทำความเข้าใจแนวคิดทางการเมืองที่มีโครงสร้างและมีฐานคิดที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และตีความประเด็นทางการเมืองได้อย่างละเอียดรอบด้าน

ปรัชญาการเมืองยังเป็นสาขาวิชาที่มุ่งค้นหาหลักการและแนวคิดในการจัดระบบทางการเมืองการปกครองที่เหมาะสม สุจানা (Sujana, 2022) เสนอว่าปรัชญาการเมืองเป็นสาขาวิชาที่ศึกษาคำถามพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐบาล การเมือง เสรีภาพ ความยุติธรรม สิทธิ และการบังคับใช้กฎหมายโดยอำนาจรัฐ มุ่งเน้นความเข้าใจว่าสังคมควรจัดระเบียบและปกครองอย่างไร สังคมที่ยุติธรรมคืออะไร บทบาทของรัฐควรเป็นเช่นไร และสิทธิของปัจเจกบุคคลมีขอบเขตเพียงใด การศึกษาปรัชญาการเมืองมุ่งค้นหาหลักการและแนวคิดในการจัดระบบสังคมและการปกครองที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากมโนทัศน์เรื่องอำนาจ กฎหมาย ความชอบธรรม ความเสมอภาค และเสรีภาพ เช่นเดียวกับ กิลเบิร์ตและคณะ (Gilbert et al., 2023) ที่กล่าวว่าปรัชญาการเมืองศึกษาเกี่ยวกับคำถามด้านรัฐบาล การเมือง เสรีภาพ ความยุติธรรม สิทธิ และการบังคับใช้กฎหมายโดยผู้มีอำนาจรัฐ ทั้งนี้ กิลเบิร์ตและคณะระบุว่าปรัชญาการเมืองไม่เพียงแต่พิจารณาถึงโครงสร้าง กฎเกณฑ์ และกระบวนการทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับมิติด้านศีลธรรมและจริยธรรมของการตัดสินใจทางการเมืองด้วย เพื่อทำความเข้าใจและวิพากษ์วิจารณ์หลักการที่เป็น

รากฐานของระบบและพฤติกรรมทางการเมือง ปรัชญาการเมืองจึงเป็นความพยายามตอบคำถามเกี่ยวกับความชอบธรรมของรูปแบบการปกครอง หลักการพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพ ขอบเขตอำนาจของรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ โดยมุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ผสมกับประเด็นร่วมสมัยในสังคมการเมือง เช่น ประชาธิปไตย ระบอบเผด็จการ ชาตินิยม ลัทธิเสรีนิยม สังคมนิยม ฯลฯ เพื่อวิเคราะห์และตีความหลักการและคุณค่าแก่นแท้ที่แฝงอยู่ในแนวคิดเหล่านั้น

จากความหมายและคำอธิบายเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองจะเห็นได้ว่าปรัชญาการเมืองเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ธรรมชาติเพื่อแสวงหาความรู้ความจริงของการเมือง ศึกษาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางการเมืองเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ปรัชญาการเมืองศึกษาในสิ่งที่วิทยาศาสตร์เข้าไม่ถึง มีลักษณะที่แตกต่างจากทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ก็เป็นการศึกษาอย่างเป็นเหตุเป็นผลและเป็นระบบ เช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่นำไปสู่การถกเถียงเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศ ซึ่งเป็นคำถามเชิงปรัชญาการเมืองที่ไม่มีคำตอบตายตัวและไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยการทดลอง เป็นสิ่งที่วิทยาศาสตร์เข้าไม่ถึง จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ปรัชญาการเมืองเป็นฐาน เป็นต้น ทั้งนี้ปรัชญาการเมืองจะศึกษาครอบคลุมประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการเมือง ประกอบด้วย รูปแบบการปกครอง สถาบันและกฎหมายทางการเมือง ตลอดจนบทบาทและคุณธรรมของผู้ปกครอง

ลักษณะของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่

12

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีรากฐานจากการมองโลกอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงที่มีความใกล้ชิดกับวิทยาศาสตร์อันเป็นผลจากการฟื้นฟูศิลปวิทยาการหลังสังคมยุโรปปลดแอกตนเองออกจากการครอบงำทางความคิดของศาสนจักรในคริสต์ศตวรรษที่ 16 (วิโรจ นาคนาคตรี, 2555: 3) ท่ามกลางการฟื้นฟูศิลปะและวิทยาการต่าง ๆ มีการปฏิบัติแนวคิดเกี่ยวกับโลกและจักรวาล แนวคิดที่มีอยู่ในยุโรปก่อนหน้านี้ได้อาศัยหลักเกณฑ์ความคิดจากนักคิดกรีกโบราณ โดยนำมาเชื่อมกับความศรัทธาในคัมภีร์ไบเบิลและศาสนจักรนักปราชญ์ในยุคกลางส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความคิดและสติปัญญาลึกซึ้ง แต่ปัญหาที่นักคิดยุคนี้พยายามแสวงหาที่มีความห่างไกลไปจากโลกที่เป็นรอบ ๆ ตัวเขา แนวคิดใหม่อันแสวงหาเกี่ยวกับโลกที่เป็นจริงและเกี่ยวกับธรรมชาติได้เข้ามาเปลี่ยนโฉมหน้าของปรัชญาและวิทยาศาสตร์ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเมืองได้ถูกปรับโฉมใหม่โดยมาเคียงเวลลี

นักปรัชญาชาวอิตาลีอันเป็นจุดเริ่มต้นของ “ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่” ซึ่งมีแนวทางการศึกษาและวิเคราะห์โดยพิจารณาจากสภาพ “ความเป็นจริง” เน้นศึกษาเรื่องราวที่เป็นเหตุเป็นผลและสามารถอธิบายได้

ในขณะที่ปรัชญาการเมืองแบบคลาสสิกพิจารณาประเด็นทางการเมืองและประเด็นทางศีลธรรมจากแง่ของความสมบูรณ์ของมนุษย์เป็นหลัก ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่กลับให้ความสำคัญกับสภาพที่เป็นจริง ไม่เพ้อฝัน และจับต้องได้ โดยเน้นการศึกษาสภาพทางสังคมการเมืองแบบประจักษ์นิยมและเหตุผลนิยม อันเป็นพื้นฐานเดียวกัน กระบวนการหาความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจในธรรมชาติของการเมืองที่เป็นจริง ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ตัดการให้คุณค่าทางคุณธรรมจริยธรรมออก นักปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ไม่สนใจว่าชีวิตที่ติดนั้นควรเป็นอย่างไร แต่สนใจความเป็นจริงของชีวิตว่าโดยธรรมชาติมนุษย์เป็นได้ทั้งคนดีคนเลว ความจำเป็นทางการเมืองต่างหากที่บังคับให้มนุษย์เป็นคนดี คุณธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมโดยผ่านการศึกษาและการอบรมเท่านั้น จึงเป็นไปได้ที่จะพิจารณาคุณค่าทางการเมืองโดยใช้คุณธรรมเป็นเกณฑ์ (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, 2551:14)

มาเคียเวลลีได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ เนื่องจากเขาได้ปฏิเสธแนวทางของปรัชญาการเมืองสมัยคลาสสิก ซึ่งเน้นถึงคุณธรรมและความดีที่เป็นสิ่งที่เต็มไปด้วย “ปทัสถาน” หรือความคิดและค่านิยม (norms) แต่มาเคียเวลลีกลับเสนอให้พิจารณาทุกอย่างใหม่หมด โดยให้พิจารณาจากแง่มุมของ “ความเป็นจริง” (วรารักษ์ เฉลิมนันท์ศักดิ์, 2551:86) ตามความคิดของเขา มนุษย์นั้นไม่ใช่สิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ หากแต่มนุษย์กระทำการทุกอย่างไปโดยมีเหตุและผลหรือความจำเป็น มนุษย์ไม่ใช่สัตว์การเมืองและไม่ได้มีแนวโน้มที่จะมีคุณธรรมโดยธรรมชาติ หากแต่เป็นสัตว์ที่เลวและจะต้องถูกบังคับให้เป็นคนดี คุณธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ในทัศนะของมาเคียเวลลีเชื่อว่าสภาพความเป็นจริงของมนุษย์คือเป็นสัตว์ที่ชั่วร้าย ดังนั้นจึงต้องมีวิธีการในการควบคุมมนุษย์เหล่านี้ และโดยธรรมชาติของมนุษย์ไม่มีสิ่งใดที่จะควบคุมมนุษย์ได้นอกจากความกลัว จึงจำเป็นต้องใช้อำนาจและความกลัวให้สังคมมนุษย์อยู่เป็นปกติและเรียบร้อย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ตัดเรื่องคุณงามความดีของผู้ปกครองและรัฐออกจนหมดสิ้น เหลือไว้เพียงสิ่งที่เป็ความจริงในสังคมมนุษย์เท่านั้น ความคิดของมาเคียเวลลีได้เปลี่ยนแปลงแนวทางการมองปรัชญาการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ และกลายเป็นรากฐานสำคัญของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่

การปลดปล่อยความคิดให้เป็นอิสระจากอิทธิพลของศาสนจักร และหันมาให้ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นมนุษย์แทน นำไปสู่การเกิดขึ้นของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับ "คุณค่า" ของปัจเจกบุคคล แทนที่จะยึดมั่นในหลักคำสอนทางศาสนา โดยเน้นย้ำถึงศักดิ์ศรี สิทธิ และเสรีภาพของแต่ละบุคคล ด้วยแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีเหตุผลและมีอิสระเสรีตามธรรมชาติ นักปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ส่วนใหญ่ มักเริ่มต้นด้วยการนำเสนอความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ โทมัส ฮอบส์ ระบุว่ามนุษย์มีเสรีภาพตามธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็มีนิสัยซึ่กแล้วและชอบแก่งแย่งชิงดีกัน ในทำนองเดียวกัน จอห์น ล็อก ก็กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ในแง่ที่ว่าเป็นผู้มีเหตุผล และมีเสรีภาพ ส่วนฌ็อง-ฌาคส์ รูสโซว์ ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพตามธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองเหล่านี้ ต่างมุ่งเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและคุณค่าความเป็นมนุษย์แทนที่จะกล่าวถึงรัฐที่ดีควรเป็นอย่างไรและผู้อุปการที่สมควรมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างไร ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ที่พยายามปลดแอกมนุษย์ให้เป็นอิสระจากอำนาจศาสนจักร และยืนยันในศักดิ์ศรี สิทธิ และเสรีภาพของปัจเจกชน อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานตามธรรมชาติของความเป็นมนุษย์

การแสวงหาหนทางสู่ความมั่นคงของผู้นำและการคั่นหาระบอบการปกครองที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้นักปรัชญายุคสมัยใหม่หันมาให้ความสนใจกับการพัฒนาแนวคิดทางปรัชญาที่ส่งผลต่อการสถาปนาสถาบันทางการเมือง การวางกรอบกติกาในการดำรงอยู่ร่วมกันของคนในสังคมการเมือง ตลอดจนความชอบธรรมของสถาบันและบทบัญญัติทางกฎหมายเหล่านั้น ทั้งหมดนี้ตั้งอยู่บนรากฐานของการใช้เหตุผลในการอธิบายปรากฏการณ์ หรือการให้คุณค่าที่ได้มาจากประสบการณ์ของมนุษย์เอง โดยนักปรัชญาอย่างโบแด็งได้กล่าวถึงอำนาจอธิปไตยที่เป็นของผู้ปกครอง ในขณะที่ล็อกและรูสโซว์พูดถึงที่มาของสถาบันนิติบัญญัติที่เกิดขึ้นจากการทำสัญญาประชาคมระหว่างประชาชน ส่วนเดวิด ฮูมได้อธิบายถึงระบบกฎหมายและการปกครองที่ถือกำเนิดขึ้นจากจารีตประเพณีและประสบการณ์ที่สั่งสมของมนุษย์ ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงจุดเน้นของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ที่เป็นรากฐานของระบบการปกครองภายใต้ลักษณะของรัฐสมัยใหม่

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นทฤษฎี ในขณะที่ทฤษฎีการเมืองมุ่งเน้นการอธิบายหลักการหรือปรากฏการณ์เฉพาะด้านด้วยหลักตรรกะ

อันเกิดจากสมมติฐานที่อยู่พื้นฐานของความจริงและประสบการณ์ โดยปราศจากการพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่เป็คุณค่าเชิงปทัสถาน ปรัชญาสมัยใหม่มีพื้นฐานที่แน่นอนหาไปด้วยความจริงเช่นกัน ในมุมมองของนักปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มุ่งอธิบายเหตุผลเชิงตรรกะของการเกิดขึ้นของสังคมการเมือง ความจำเป็นในการมีกฎหมายและสถาบันทางการเมือง บ่อเกิดแห่งอำนาจและความชอบธรรมในการใช้อำนาจปกครอง โดยได้ตัดการให้คุณค่าเชิงคุณธรรมและจริยธรรมออก เหลือเพียงความเป็นเหตุเป็นผล การมองสังคมในลักษณะนี้ทำให้ปรัชญาสมัยใหม่มีความใกล้เคียงกับลักษณะของ "ทฤษฎี" มากขึ้น ต่างกันเพียงทฤษฎีมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงลงไปและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนขึ้น ดังนั้นในแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองสมัยใหม่คนหนึ่งคนอาจมีทั้งส่วนที่เป็นทั้งปรัชญาและส่วนที่เป็นทฤษฎี เช่น แนวคิดของจอห์น ล็อคเรื่องสิทธิธรรมชาติ และความจำเป็นในการเข้าสู่สังคมการเมืองถือเป็นเรื่องเชิงปรัชญา แต่การอธิบายเหตุผลของการทำสัญญาประชาคมและการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองบนฐานของข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์กลับมีลักษณะเป็นทฤษฎีมากกว่า เพราะพยายามหาข้อสรุปจากสมมติฐานที่มีพื้นฐานมาจากความเป็นจริง โดยปราศจากการพิจารณาคุณค่าทางจริยธรรมหรือศีลธรรม เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ มุ่งเน้นการศึกษาสภาพการณ์ทางการเมือง โดยปราศจากการแทรกแซงของปัจจัยด้านค่านิยม ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและเป็นรูปธรรม แตกต่างจากปรัชญาสมัยโบราณที่เน้นศึกษาในสิ่งที่จะเป็นในลักษณะนามธรรม อันประกอบด้วย ค่านิยม คุณธรรมและความดี ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีลักษณะที่มุ่งหาข้อเท็จจริงและความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ทำความเข้าใจสภาพการณ์ทางการเมืองอย่างเป็นระบบ โดยละทิ้งการพิจารณาในด้านคุณค่าเชิงนามธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจที่เป็นวัตถุวิสัย โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มีลักษณะใกล้เคียงกับวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาทฤษฎีทางการเมืองที่มุ่งแสวงหากฎหรือรูปแบบทางการเมืองที่เป็นสากล

อิทธิพลของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ต่อโลกยุคปัจจุบัน

ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16-19 ยุโรปเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในหลายด้าน เริ่มจากยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการที่กระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามต่ออำนาจของศาสนจักรและส่งเสริมแนวคิดเรื่องเหตุผลและปัจเจกนิยม การสำรวจและการล่า

อาณานิคมนำไปสู่การค้นพบดินแดนใหม่และการสร้างจักรวรรดิ ส่งผลให้เกิดการเผชิญหน้ากับวัฒนธรรมและระบบการเมืองที่แตกต่าง อันนำมาสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับความชอบธรรมของอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน การปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมแนวคิดเรื่องความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลง ในขณะเดียวกัน แนวคิดทางปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ก็ได้พัฒนาควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเหล่านี้ ผลจากการพัฒนาความคิดทางปรัชญาการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว ได้ถูกสานต่อและส่งอิทธิพลต่อโลกยุคปัจจุบันในหลากหลายด้านดังต่อไปนี้

การวางรากฐานด้านสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ซึ่งมีจุดเน้นที่ความเป็นจริงและศักยภาพความเป็นมนุษย์ มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการวางรากฐานแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ การพัฒนาแนวคิดดังกล่าวเป็นผลมาจากการสังสมองค์ความรู้และประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยมีนักปรัชญาและนักคิดหลายท่านมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมและพัฒนาแนวคิดนี้ อาทิ จอห์น ล็อก (John Locke) ฌอง-ฌาคส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) และจอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) โดยจอห์น ล็อก นักปรัชญาชาวอังกฤษ ได้วางรากฐานสำคัญของแนวคิดสิทธิมนุษยชนสมัยใหม่ผ่านทฤษฎีสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) ของเขา ในงานเขียนสำคัญ "Two Treatises of Government" ล็อกได้เสนอว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับสิทธิธรรมชาติบางประการที่ไม่อาจถูกพรากไปได้ อาทิ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน ดังที่เขากล่าวไว้ว่า "มนุษย์ทั้งหมดโดยธรรมชาติอยู่ในสภาวะแห่งเสรีภาพและความเสมอภาคอย่างสมบูรณ์" (Locke, 1988:269) สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ครั้งสำคัญ จากเดิมที่มองว่าสิทธิเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองหยิบยื่นให้ มาสู่การมองว่าสิทธิเป็นสิ่งที่มนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิด อิทธิพลของแนวคิดนี้ปรากฏชัดเจนในเอกสารทางการเมืองที่สำคัญหลายฉบับ อาทิ คำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่แนวคิดของ ฌอง-ฌาคส์ รูสโซ มีอิทธิพลอย่างต่อการพัฒนาแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพผ่านทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) รูสโซเสนอว่าอำนาจการปกครองที่ชอบธรรมต้องมาจากความยินยอมของประชาชน เขากล่าวไว้ในงานเขียนเรื่อง "The Social Contract" ว่า "การสละเสรีภาพก็เท่ากับการสละความเป็นมนุษย์" (Rousseau, 1997:45) แนวคิดนี้ได้กลายเป็นพื้นฐานของหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ส่วนจอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) มีบทบาท

สำคัญในการพัฒนาแนวคิดเรื่องเสรีภาพในสังคมสมัยใหม่ ในงานเขียนเรื่อง "On Liberty" มิลล์ได้เสนอหลักการสำคัญว่า "เสรีภาพของปัจเจกบุคคลควรถูกจำกัดก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นเท่านั้น" (Mill, 2001:13) แนวคิดของมิลล์กลายเป็นหลักการพื้นฐานในการกำหนดขอบเขตของเสรีภาพในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง อิทธิพลของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่นำไปสู่ความพยายามในการสร้างกลไกเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ขององค์การสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1948 ซึ่งระบุว่า "มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ" (United Nations, 1948) สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของแนวคิดสิทธิธรรมชาติที่ได้รับการพัฒนามาตั้งแต่สมัยของล๊อค ปฏิญญานี้ได้กลายเป็นบรรทัดฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนากฎหมายและนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก นำไปสู่การจัดตั้งกลไกระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป การสร้างกลไกทางกฎหมายและสถาบันและการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ที่มีต่อโลกจนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน

การสร้างฐานรากแห่งระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ได้วางรากฐานสำคัญให้กับระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน โดยนักคิดและนักปรัชญาหลายท่านได้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาแนวคิดและหลักการที่เป็นแกนกลางของระบอบประชาธิปไตย แนวคิดการแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ได้รับการพัฒนาโดยมองเตสกีเอ (Charles-Louis de Montesquieu) ในงานเขียนเรื่อง "The Spirit of the Laws" เขาได้เสนอว่าอำนาจรัฐควรถูกแบ่งออกเป็นสามส่วน ได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด ดังที่เขากล่าวว่า "เมื่ออำนาจนิติบัญญัติและบริหารรวมอยู่ในบุคคลหรือองค์กรเดียวกัน เสรีภาพก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้" (Montesquieu, 1989: 157) แนวคิดนี้ได้กลายเป็นหลักการพื้นฐานในการออกแบบโครงสร้างการปกครองของระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่นอกจากนี้ จอห์น ล็อก (John Locke) ได้เสนอแนวคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติและรัฐบาลที่มีขอบเขตจำกัด โดยเขาเชื่อว่า

มนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน และรัฐบาลมีหน้าที่ในการปกป้องสิทธิเหล่านี้ ดังที่เขากล่าวว่า "เป้าหมายอันยิ่งใหญ่และหลักของการที่มนุษย์รวมตัวกันเป็นรัฐและอยู่ภายใต้รัฐบาล คือการอนุรักษ์ทรัพย์สินของพวกเขา" (Locke, 1988:350) แนวคิดนี้ได้กลายเป็นรากฐานของหลักนิติธรรมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในขณะเดียวกัน ฌอง-ฌาคส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) ได้เสนอแนวคิดเรื่องเจตจำนงทั่วไป (general will) และสัญญาประชาคม (social contract) ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวคิดเรื่องความชอบธรรมของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย รูสโซเสนอว่าอำนาจการปกครองที่ชอบธรรมต้องมาจากความยินยอมของประชาชน ดังที่เขากล่าวว่า "การสละเสรีภาพก็เท่ากับการสละความเป็นมนุษย์" (Rousseau, 1997:45) แนวคิดนี้ได้กลายเป็นพื้นฐานของหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ อิทธิพลของแนวคิดเหล่านี้ปรากฏชัดเจนในรัฐธรรมนูญและระบบการปกครองของประเทศประชาธิปไตยทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา ซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับอิทธิพลโดยตรงจากแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ก่อกำเนิดเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่เป็นหลักการพื้นฐานที่หลายประเทศทั่วโลกนำไปใช้ สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อระบอบการเมืองการปกครองของโลกยุคปัจจุบัน

รากฐานของความเป็นรัฐชาติหรือรัฐสมัยใหม่

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมแนวคิดเรื่องรัฐชาติ (nation-state) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่รัฐมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนและประชาชนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรม และภาษาร่วมกัน แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากสนธิสัญญาเวสต์ฟาเลีย (Peace of Westphalia) ในปี 1648 ซึ่งวางหลักการของอธิปไตยของรัฐและการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น นักปรัชญาคนสำคัญที่มีส่วนในการพัฒนาแนวคิดนี้คือ ฌอง โบแดน (Jean Bodin) ผู้เสนอทฤษฎีอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) โดยเขาได้กล่าวว่า "อำนาจอธิปไตยคืออำนาจสูงสุด เด็ดขาด และถาวรเหนือพลเมือง" (Bodin, 1992:1) แนวคิดนี้ได้วางรากฐานสำคัญของความเข้าใจเรื่องอำนาจอธิปไตยในยุคสมัยใหม่ ในขณะเดียวกัน โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ได้เสนอแนวคิดเรื่องสัญญาประชาคมในงานเขียน "Leviathan" โดยเขาอธิบายว่ามนุษย์ยอมสละสิทธิบางประการให้แก่รัฐเพื่อแลกกับความมั่นคงปลอดภัย (Hobbes, 1991:120) แนวคิดนี้สนับสนุนการรวมศูนย์อำนาจของรัฐและการสร้างรัฐชาติที่เข้มแข็ง อิทธิพลของแนวคิดรัฐชาติปรากฏ

ชัดเจนในการก่อตั้งรัฐชาติทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการล่มสลายของจักรวรรดิต่างๆ และการเกิดขึ้นของขบวนการชาตินิยมในศตวรรษที่ 19 และ 20 ตัวอย่างเช่น การรวมชาติอิตาลีและเยอรมนี และการเกิดขึ้นของรัฐชาติใหม่หลังการล่มสลายของจักรวรรดิออตโตมัน และจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี ทั้งนี้ แนวคิดรัฐชาติได้กลายเป็นหน่วยพื้นฐานของระบบระหว่างประเทศอันเป็นสภาพความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ภายใต้สถานการณ์ความเป็นรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งเป็นผลแห่งการพัฒนาแนวคิดทางปรัชญาการเมืองสมัยใหม่

หลักความเสมอภาคของมนุษย์

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวคิดเรื่องความเสมอภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างพื้นฐานทางความคิดที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อความเสมอภาคในมิติต่างๆ ของสังคม แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากหลักการสำคัญของนักปรัชญายุคสมัยใหม่ที่เน้นย้ำถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมกันตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ฌอง-ฌาคส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) เสนอแนวคิดเรื่องความเสมอภาคไว้ในงานเขียนเรื่อง "The Social Contract" โดยกล่าวว่า "ภายใต้สัญญาประชาคมที่ดีพลเมืองทุกคนควรมีความเสมอภาคกัน ดังนั้นทุกคนจึงควรอยู่ภายใต้เงื่อนไขเดียวกันและควรได้รับสิทธิเดียวกันทั้งหมด" (Rousseau, 1997:61) แนวคิดนี้ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของการเรียกร้องความเสมอภาคในสังคมสมัยใหม่ ส่วนในด้านความเสมอภาคทางเพศ แมรี โวลส์ตันคราฟต์ (Mary Wollstonecraft) ได้เขียนงานสำคัญเรื่อง "A Vindication of the Rights of Woman" ซึ่งเรียกร้องให้สังคมตระหนักถึงความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและโอกาสทางสังคม เธอกล่าวว่า "ไม่มีข้อสงสัยเลยว่าความแตกต่างทางร่างกายจะก่อให้เกิดความแตกต่างทางศีลธรรมด้วย" (Wollstonecraft, 2004:22) งานเขียนของเธอได้จุดประกายให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสตรีในเวลาต่อมา ในขณะที่แนวคิดของจอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) มีอิทธิพลอย่างมากต่อการต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติ มิลล์เสนอว่า "ความแตกต่างระหว่างมนุษย์ในด้านสติปัญญา หรือชาติพันธุ์ ไม่ควรเป็นเหตุผลในการปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างไม่เท่าเทียมกัน" (Mill, 2001:91) แนวคิดนี้ได้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญของการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิพลเมืองในหลายประเทศ จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหลักความเสมอภาคของมนุษย์เป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ซึ่งสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของปรัชญาสมัยใหม่ที่มีต่อสังคมโลกยุคปัจจุบันอย่างแยกไม่ออก

โดยเฉพาะการพัฒนา นโยบาย การเคลื่อนไหวทางสังคม ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมทางเพศ การต่อต้านการเลือกปฏิบัติ และการส่งเสริมความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

กล่าวได้ว่า ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางต่อโลกยุคปัจจุบัน แนวคิดและหลักการที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวได้หล่อหลอมและกำหนดรูปแบบของสถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ปรากฏอยู่ปัจจุบัน นักปรัชญาสมัยใหม่ ได้เสนอแนวคิดที่ทำลายระบบความคิดเดิม และวางรากฐานสำหรับหลักการประชาธิปไตยสมัยใหม่ แนวคิดเหล่านี้รวมถึงทฤษฎีสัญญาประชาคม หลักการแบ่งแยกอำนาจ แนวคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ การส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและสังคมนิยมสมัยใหม่

ความท้าทายของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่

ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ แม้จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาแนวคิดทางการเมืองและสังคม ทว่าก็ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการในโลกยุคปัจจุบัน ความท้าทายเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทดสอบความแข็งแกร่งของหลักการพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังเรียกร้องให้มีการทบทวนและปรับปรุงแนวคิดให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ความขัดแย้งระหว่างสิทธิปัจเจกบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม

การสร้างสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยสมัยใหม่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ดังที่ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ได้กล่าวไว้ในงานเขียนเรื่อง "On Liberty" ว่า "อิสรภาพของปัจเจกบุคคลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเองเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ ปัจเจกบุคคลมีอำนาจสูงสุดเหนือร่างกายและจิตใจของตนเอง" (Mill, 2001:13) อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ที่สิทธิของปัจเจกบุคคลอาจขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนรวม เช่น ในกรณีของการระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง การจำกัดเสรีภาพบางประการของปัจเจกบุคคลอาจเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อปกป้องสาธารณสุข ดังที่เห็นได้จากมาตรการล็อกดาวน์ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ความท้าทายนี้ได้กระตุ้นให้เกิดการถกเถียงอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับขอบเขตที่เหมาะสมของอำนาจรัฐในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องความเป็นส่วนตัว (Privacy) ก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของความขัดแย้งระหว่างสิทธิปัจเจกบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม ในขณะที่เทคโนโลยีการเฝ้าระวังสามารถช่วยเพิ่มความปลอดภัย

สาธารณะ แต่ก็อาจละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชน ดังที่ โซลอฟ ได้ชี้ให้เห็นว่า "ความท้าทายของความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัลไม่ใช่เพียงการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล แต่เป็นการรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของการใช้ข้อมูลกับการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคล" (Solove, 2011:1) สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ที่กำลังเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างสิทธิปัจเจกบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม

การปรับใช้แนวคิดในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การปรับใช้แนวคิดปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ซึ่งมีรากฐานจากวัฒนธรรมตะวันตกในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่อาจมีค่านิยมและโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างออกไปเป็นสิ่งท้าทายการศึกษาของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ตัวอย่าง เช่น แนวคิดเรื่องปัจเจกนิยม (Individualism) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเสรีนิยมตะวันตก แต่อาจขัดแย้งกับค่านิยมแบบรวมหมู่ (Collectivism) ในหลายสังคมเอเชีย ดังที่ อมาตยา เซน ได้ตั้งข้อสังเกตว่า "การมองว่าเสรีภาพและประชาธิปไตยเป็นค่านิยม 'ตะวันตก' ที่ขัดกับค่านิยม 'เอเชีย' นั้นเป็นการลดทอนความซับซ้อนของประวัติศาสตร์และความหลากหลายของแต่ละภูมิภาค" (Sen, 1999: 231) ซึ่งจะเห็นได้ว่าปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ซึ่งเป็นแนวคิดทางตะวันตกและเป็นรากฐานการปกครองแบบตะวันตกอาจมีความเหมาะสมตามสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชาวตะวันตกแต่เมื่อแนวคิดนี้ได้แผ่หลายมายังโลกตะวันออก การปรับนำเอาไปใช้อาจประสบกับปัญหาความไม่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม เช่นในญี่ปุ่น แนวคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอาจมีน้ำหนักน้อยกว่าพันธะหน้าที่ที่มีต่อครอบครัวและสังคม การตัดสินใจทางการเมืองมักเป็นไปเพื่อรักษาความสามัคคีและกลมกลืน ไม่ใช่การแข่งขันเพื่อเอาชนะแบบตะวันตก หรือในสิงคโปร์ซึ่งมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอำนาจนิยม รัฐมักให้ความสำคัญกับเสถียรภาพและความมั่นคงมากกว่าสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น มีการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล โดยอ้างความจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและการพัฒนาเศรษฐกิจ กรณีเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการปลูกฝังแนวคิดประชาธิปไตยเสรีนิยมในสังคมที่มีวัฒนธรรมการเมืองแตกต่างออกไปนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเสมอไป แต่ต้องอาศัยการปรับให้เข้ากับบริบท มิเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและไร้เสถียรภาพทางการเมืองได้ลักษณะเช่นนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการตีความและปรับใช้แนวคิดปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศที่นำไปใช้

ความท้าทายในการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพและความมั่นคง

การสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพและความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมไซเบอร์ และการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จ ความขัดแย้งระหว่างเสรีภาพและความมั่นคงที่เป็นประเด็นถกเถียงมาอย่างยาวนานในปรัชญาการเมือง อย่างไรก็ตาม ในโลกยุคปัจจุบันที่ภัยคุกคามมีความซับซ้อนและไร้พรมแดนมากขึ้น การสร้างสมดุลระหว่างสองสิ่งนี้กลายเป็นความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือกรณีของพระราชบัญญัติ USA PATRIOT Act ที่ออกมาหลังเหตุการณ์ 9/11 ในสหรัฐอเมริกา กฎหมายนี้ให้อำนาจรัฐในการสอดส่องและเฝ้าระวังประชาชนเพิ่มขึ้นเพื่อป้องกันการก่อการร้าย แต่ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังที่ คอลและเดมปีซี่ ได้ชี้ให้เห็นว่า "การแลกเสรีภาพกับความปลอดภัยเป็นทางเลือกที่ผิด เพราะเสรีภาพและความปลอดภัยไม่ใช่สิ่งที่ขัดแย้งกัน แต่เป็นสิ่งที่เสริมกัน" (Cole and Dempsey, 2006:3) ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นโจทย์สำคัญว่าระหว่างเสรีภาพกับความมั่นคงอะไรมีความสำคัญมากกว่ากัน ในขณะที่ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ให้คุณค่ากับเสรีภาพเป็นหลัก ดังนั้นหากสังคมโลกยุคปัจจุบันเลือกที่จะให้ความสำคัญสูงย่อมกระทบต่อเสรีภาพ ถ้าหากให้เสรีภาพเต็มที่มีความมั่นคงอาจจะได้รับผลกระทบ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพและความมั่นคงเป็นประเด็นที่คู่ขนานกัน แม้ว่าเสรีภาพจะเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดเสรีนิยม แต่ในโลกที่เต็มไปด้วยภัยคุกคามรูปแบบใหม่นับประการ รัฐก็มีความจำเป็นต้องดำเนินมาตรการบางอย่างเพื่อปกป้องความปลอดภัยของประชาชน อย่างไรก็ตาม หากรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขตในนามของความมั่นคง ก็อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองได้ การสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพและความมั่นคงจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อและปรัชญาการเมืองสมัยใหม่

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

แม้ว่าปรัชญาการเมืองสมัยใหม่จะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางการเมือง แต่ในทางปฏิบัติ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจกลับส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความเสมอภาคทางการเมืองและโอกาสในชีวิต พิกเก็ตตี้ (Piketty, 2014) ในงานเขียนเรื่อง "Capital in the Twenty-First Century" ได้ชี้ให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในปัจจุบันกำลังกลับไปสู่ระดับที่สูงเทียบเท่ากับยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง สิ่งนี้ท้าทาย

หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยเสรีนิยมที่เชื่อในความเสมอภาคของโอกาส ความเหลื่อมล้ำส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยและสถาบันทางการเมือง ดังที่ พัทนาม (Putnam, 2000) ได้ชี้ให้เห็นในงานเขียนเรื่อง "Bowling Alone" ว่าความไว้วางใจทางสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีแนวโน้มลดลงในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูง ความท้าทายนี้เรียกร้องให้มีการทบทวนแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมและบทบาทของรัฐในการจัดการกับความเหลื่อมล้ำ โดยอาจต้องพิจารณาถึงแนวคิดใหม่ๆ เช่น รายได้พื้นฐานถ้วนหน้า (Universal Basic Income) หรือการปฏิรูประบบภาษีเพื่อลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ปัญหานี้มีลักษณะข้ามพรมแดนและระยะยาว ซึ่งท้าทายกรอบความคิดแบบรัฐชาติ (Nation-state) และการเมืองที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ระยะสั้น ดังที่ Garrett Hardin (1968) ได้ชี้ให้เห็นในบทความ "The Tragedy of the Commons" ว่า การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละคนอาจนำไปสู่ความเสียหายร่วมกัน โดยเฉพาะในกรณีของทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดนี้ท้าทายหลักการของเสรีนิยมที่เน้นเสรีภาพส่วนบุคคลและกลไกตลาดเสรี และเรียกร้องให้มีการทบทวนบทบาทของรัฐและความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม จากสภาพดังกล่าวจะเห็นว่าปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีไม่สามารถตอบโจทย์สภาพปัญหาทางการเมืองและสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์ ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่มีสามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของปัญหาและเงื่อนไขทางสังคมที่ซับซ้อนเหล่านี้ อันสะท้อนถึงความท้าทายที่มีต่อปรัชญาการเมืองสมัยใหม่อย่างเห็นได้ชัดเจน

กล่าวได้ว่า ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่เผชิญกับความท้าทาย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก ทั้งความขัดแย้งระหว่างสิทธิปัจเจกบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม การปรับใช้แนวคิดประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพและความมั่นคง รวมไปถึง ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่เพิ่มสูงขึ้นกำลังท้าทายหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยและความยุติธรรมทางสังคม ความท้าทายเหล่านี้กระตุ้นเตือนให้นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ตระหนักในความจำเป็นในการประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

สรุป

ปรัชญาการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษาวิชาการเมือง มีต้นกำเนิดจากปรัชญาปราชญ์ที่มุ่งแสวงหาสัจธรรมแห่งธรรมชาติ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างกรอบความคิดอันเป็นรากฐานในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมือง อีกทั้งยังช่วยให้คำนิยามที่ถูกต้องแม่นยำแก่ศัพท์เฉพาะทางการเมืองต่าง ๆ ทำให้สามารถทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ผ่านมุมมองของบรรดานักปรัชญาทางการเมือง ในขณะที่ปรัชญาการเมืองในยุคโบราณให้ความสำคัญกับการค้นหาความจริงที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในประเด็นเรื่องคุณธรรม ระเบียบการปกครอง ตลอดจนคุณลักษณะของผู้ปกครองที่ดี ซึ่งให้หน้ากับคุณค่า ความเชื่อ และบรรทัดฐานเป็นสำคัญ ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง มีความใกล้ชิดกับความเป็นทฤษฎีซึ่งมีฐานการแสวงหาความรู้ตามแนวทางวิทยาศาสตร์ คือการตัดปัสถานและคำนิยามออกคงเหลือเพียงแต่ศึกษาสภาพทางการเมืองที่อยู่พื้นฐานของความเป็นจริง ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ได้สร้างผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการพัฒนาแนวคิดทางการเมืองและโครงสร้างการปกครองในโลกปัจจุบัน โดยมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมอุดมการณ์ทางการเมือง ตลอดจนการวางรากฐานสำหรับการจัดระเบียบรัฐสมัยใหม่ ทั้งในแง่ของโครงสร้างการปกครองและระบบกฎหมาย โดยให้ความสำคัญกับหลักการสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนแนวคิดหลักอย่างทฤษฎีสัญญาประชาคม ลัทธิเสรีนิยม และหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ได้กลายเป็นหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบการปกครองและระบบการเมืองในยุคสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคปัจจุบัน ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่กำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา ได้แก่ การสร้างสมดุลระหว่างสิทธิส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม การประยุกต์ใช้หลักการประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในสังคมพหุวัฒนธรรม การรักษาดุลยภาพระหว่างเสรีภาพและความมั่นคง ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่ทวีความรุนแรงขึ้นซึ่งกำลังท้าทายหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยและแนวคิดความยุติธรรมทางสังคม เป็นความท้าทายของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่

เอกสารอ้างอิง

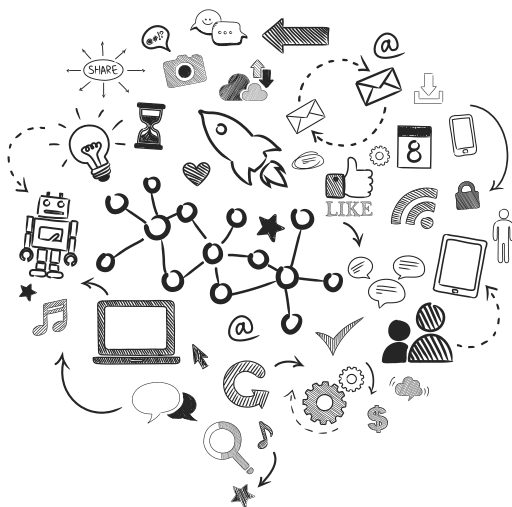
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2551). การแสวงหาความรู้ทางรัฐศาสตร์. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิเคราะห์และระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรารักษ์ เฉลิมพันธุ์ศักดิ์. (2551). แนวทางวิเคราะห์การเมืองเชิงปรัชญา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิเคราะห์และระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิโรจ นาคชาติ. (2555). *ปรัชญาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 17). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2556). *ปรัชญาการเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 31). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2519). *ลัทธิการเมือง*. ไทยวัฒนาพานิช.
- สรวิษฐ์ วงษ์สะอาด. (2561). ปฐมเหตุแห่งปรัชญาการเมือง. *Journal of Arts Management*, 2(2), 103-116.
- เสนีย์ คำสุข. (2551). สถานภาพ ขอบข่ายการวิเคราะห์การเมือง. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิเคราะห์และระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Aquinas, T. (1988). *On law, morality, and politics*. Hackett Publishing Company.
- Aristotle. (1998). *Politics* (C.D.C. Reeve, Trans.). Hackett Publishing Company.
- Bodin, J.(1992). *On sovereignty: Four chapters from The Six Books of the Commonwealth* (J.H. Franklin, Ed. & Trans.). Cambridge University Press.
- Cicero, M. T. (1998). *The republic and the laws* (N. Rudd, Trans.). Oxford University Press.
- Cole, D., & Dempsey, J. X. (2006). *Terrorism and the Constitution: Sacrificing civil liberties in the name of national security*. The New Press.
- Crosson, J. B. (2020). *Humanism and Enlightenment*. In A. B. Pinn (Ed.), *The Oxford handbook of humanism*. Oxford University Press.
- Gilbert, N., Graver, M., & McConnel, S. (2023). *Political philosophy and ethics*. Cambridge University Press.
- Hardin, G. (1968). The tragedy of the commons. *Science*, 162(3859), 1243-1248.
- Hobbes, T. (1991). *Leviathan* (R. Tuck, Ed.). Cambridge University Press.
- Locke, J. (1988). *Two treatises of government* (P. Laslett, Ed.). Cambridge University Press.

- Martin, T. R. (1996). *Ancient Greece*. Yale University Press.
- Mill, J. S. (2001). *On liberty*. Batoche Books.
- Miller, D. (2022). *Political philosophy, here & now*. Oxford University Press.
- Montesquieu, C. L. (1989). *The spirit of the laws*. Cambridge University Press
- Muhammad, Y. (2022). Political philosophy: A comparative analysis of Al-Farabi and Aristotle's thought. *Kawanua International Journal of Multicultural Studies*, 3(2), 44-51.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Harvard University Press.
- Plato. (2000). *The republic*. Cambridge University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Rousseau, J. J. (1997). *The social contract and other later political writings*. Cambridge University Press.
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford University Press.
- Solove, D. J. (2011). *Nothing to hide: The false tradeoff between privacy and security*. Yale University Press.
- Sujana, A. (2022). *An introduction to political philosophy*. Oxford University Press.
- St. Augustine. (2003). *City of God*. Penguin Classics.
- United Nations. (1948). *Universal declaration of human rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.
- Wollstonecraft, M. (2004). *A vindication of the rights of woman*. Penguin.

Approaching for the Development of Thai Hajj Under the Context of Saudi Arabia's Vision 2030

ปริญญา ประหยัดทรัพย์
Parinya Prayadsap

แนวทางการพัฒนาอัญญไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย

Approaching for the Development of Thai Hajj Under
the Context of Saudi Arabia's Vision 2030

ปริญญญา ประหยัดทรัพย์¹

Parinya Prayadsap

¹วิทยาลัยนานาชาติอิสลามกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

International Islamic College Bangkok, Krirk University, Bangkok 10220 Thailand

e-mail: parinyakhawkad@gmail.com

Received : July 4, 2024 Revised : December 24, 2024 Accepted : January 6, 2025

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “แนวทางการพัฒนาอัญญไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอัญญไทยสู่การเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารจากหน่วยงานภาครัฐและการศึกษาภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิมาประกอบการบรรยายเชิงพรรณนา ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม และการระดมสมองกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลวิจัยก่อนนำมาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจึงแบ่งเก็บข้อมูลออกเป็น 5 กลุ่ม (1) เก็บข้อมูลจากการรวบรวมวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศ (2) การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มผู้แสวงบุญ (3) การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอัญญ (4) การสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มผู้แสวงบุญ (5) การสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

13

โดยผลจากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาอัญญไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย 1) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับกิจการอัญญ มีประสบการณ์สามารถเจรจาเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ประกอบพิธีอัญญ และกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนกับผู้ประกอบการอัญญ มีโครงสร้างที่สอดคล้องกับภาระงานทั้งในมิติต่างประเทศและการบริหารจัดการภายในประเทศ 2) ควรปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่ดูแลภารกิจอัญญของประเทศไทย มีบุคลากรที่ดูแลเกี่ยวกับกองส่งเสริมกิจการอัญญมีจำนวนน้อยเกินไป ต้องมีงบประมาณรองรับที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการอัญญ เนื่องจากเป็นงานบริหาร

ต่อเนื่องทุกปี 3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงฮัจญ์ เกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการฮัจญ์ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในการนำระบบ E-Hajj มาใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้แสวงบุญทั่วโลกที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ด้วยความสะดวก ปลอดภัย และมีหลักประกันที่สมบูรณ์ และ 4) ควรมีการส่งเสริมให้พัฒนาบุคลากรด้าน กิจการฮัจญ์ มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของหลักศาสนา และการบริหารจัดการที่ยั่งยืน โดยไม่ส่งผลกระทบภายหลัง ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถปฏิสัมพันธ์ กับหน่วยงานด้านกิจการฮัจญ์ของประเทศซาอุดีอาระเบียได้อย่างมีความแน่นแฟ้น และ ต่อเนื่อง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ฮัจญ์ไทย; วิสัยทัศน์ 2030; ซาอุดีอาระเบีย

Abstract

The article titled "Approaching for the Development of Thai Hajj Under the context of Saudi Arabia's Vision 2030" aims to examine the guidelines for the development of Thai Hajj towards transformation under the context of Saudi Arabia Vision 2030. The study's methodology involved gathering information to assist descriptive narrative through field research and the analysis of government agency records. In-depth interviews, focus groups, and brainstorming meetings with relevant stakeholders were also part of the study approach, which was used to compile research data prior to developing policy recommendations. Five groups were involved in the data collection: 1) Gathering information from both domestic and foreign literature reviews, 2) Interviewing pilgrims in focus groups, 3) Interviewing Hajj operators, 4) Interviewing group leaders, and 5) Interviewing government and private sector organizations.

The study found that the developing guidelines of Thai Hajj under the context of Saudi Arabia Vision 2030 were as follows: the Department of Provincial Administration, Ministry of Interior, needed to develop the capabilities of its personnel to have knowledge and expertise in Hajj affairs, experience, and negotiation skills to benefit Hajj performers. Furthermore,

the Department of Provincial Administration should establish clear regulations for Hajj operators and have a structure that aligns with the workload both in the international dimension and internal management.¹⁾ To benefit Hajj performers, the Ministry of Interior's Department of Provincial Administration needs to train its staff to be knowledgeable and skilled in Hajj affairs, have experience, and be able to negotiate. In addition, the Department of Provincial Administration must have clear regulations for Hajj operators and have a structure that corresponds with the workload in both internal management and the international component.

Moreover, It is necessary to reorganize the organization in charge of Hajj missions in Thailand. The Hajj Promotion Division was understaffed, thus there should be enough funding to enable the ongoing management of Hajj-related matters each year.

Furthermore, The Thai Hajj management system should be established in line with the Ministry of Hajj's policies on the operation of Hajj affairs in Saudi Arabia by implementing the E-Hajj system to facilitate pilgrims worldwide in performing the Hajj pilgrimage conveniently, safely, and with complete assurance.

In addition, Promotion of staff development in Hajj affairs is necessary. This is to guarantee that they are aware of and comprehend sustainable management and religious principles. However, this should allow for efficient and ongoing communication with Saudi Arabia's Hajj affairs organizations without adversely affecting the economic, social, or cultural aspects.

Keywords: Approaching for the Development; Thailand Hajj; Vision 2030; Saudi Arabia

บทนำ

การประกอบพิธีฮัจญ์ เป็นศาสนบัญญัติสำคัญประการหนึ่งของศาสนาอิสลาม ที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติในรูปแบบของหมู่คณะระดับประชาชาติ ในสถานที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ซึ่งกำหนดให้มุสลิมทุกคน สำหรับผู้ที่มีความพร้อมในการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮ์ ซาอุดีอาระเบีย หนึ่งครั้งในชีวิต โดยอยู่บนพื้นฐาน และเงื่อนไขหลัก 3 ประการ คือ มีความพร้อมด้านทรัพย์สิน สุขภาพและมีความปลอดภัย ในการเดินทาง ในฐานะอาคันตุกะของพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งจะได้รับเกียรติและการดูแลเป็นพิเศษ จากทุกภาคส่วน ให้สามารถเดินทางไปประกอบศาสนกิจในพิธีฮัจญ์ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ โดยที่รัฐบาลซาอุดีอาระเบียได้กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติ เพื่อให้มุสลิมจากทั่วโลกเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์อย่างเป็นระบบ และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้รับความสะดวกสบาย ปลอดภัย และได้ประกอบศาสนกิจสมบูรณ์ตามหลักศาสนา (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม , 2560 : 12)

รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ของชาวไทยมุสลิมที่นครมักกะฮ์และได้ส่งเสริมกิจการฮัจญ์ ซึ่งมีพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ พ.ศ. 2524 และแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย ซึ่งถูกแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีจำนวนไม่เกิน 4 คน และในมาตรา 7 กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี มีหน้าที่กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ เงื่อนไข หรือมาตรการใด ๆ ติดตามการดำเนินงานของการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ เพื่อเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติ อำนวยความสะดวกของผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ มีหลักประกันในการเดินทาง ตลอดระยะเวลาของช่วงประกอบพิธีฮัจญ์ ตลอดจนการกำหนดแผนการดำเนินงาน กิจการฮัจญ์ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของประเทศซาอุดีอาระเบีย (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม , 2560:13)

ผู้แสวงบุญที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ปัจจุบันในการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ด้วยรูปแบบปกติใหม่หลังโควิด-19 ทั้งวิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีปฏิบัติและการจัดการ โดยมีการปรับหาวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่ เพื่อให้ปลอดภัย ควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตรออกจากความคุ้นเคย อันเป็นปกติ

รูปแบบเดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การรักษาสุขอนามัย และการสื่อสาร (Ministry of Hajj and Umrah Saudi Arabia, 2023 : 9)

อย่างไรก็ตาม แม้การบริหารกิจการฮัจญ์ไทย ในห้วงเวลาที่ผ่านมา ได้พยายามพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับกฎข้อบังคับของซาอุดีอาระเบียแล้วก็ตาม แต่ยังคงยกระดับการพัฒนาในมิติต่าง ๆ อีกหลายบริบท เช่น การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วนต้องบูรณาการสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข การสื่อสารการประชาสัมพันธ์ การนำระบบ E-HAJJ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านกิจการฮัจญ์ของประเทศซาอุดีอาระเบียที่เป็นมาตรฐานแบบบูรณาการ และบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องของผู้แสวงบุญทั่วโลกและเพิ่มประสิทธิภาพระบบสารสนเทศและการบริการข้อมูลที่ถูกมาใช้ในกิจการฮัจญ์ครบวงจรและระเบียบใหม่ของซาอุดีอาระเบียในการใช้บัตรนุซุซซึ่งเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับเจ้าของบัตรที่บันทึกข้อมูลของผู้แสวงบุญที่เดินทางมาประกอบพิธีฮัจญ์ที่ได้รับการตรวจลงตราผู้แสวงบุญฮัจญ์อย่างถูกต้องตามกฎหมายของประเทศซาอุดีอาระเบียสำหรับผู้แสวงบุญทั่วโลก ภายใต้กรอบวิสัยทัศน์ 2030 (Ministry of Hajj and Umrah Saudi Arabia, 2023 :12)

วิสัยทัศน์ 2030 ของประเทศซาอุดีอาระเบีย มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2016 เพื่อตั้งเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงประเทศจากประเทศที่พึ่งพารายได้จากน้ำมันเป็นประเทศที่พึ่งพารายได้จากภาคธุรกิจ เน้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติแบบยั่งยืนตลอดจนให้ความสำคัญกับภาคการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และการรักษามรดกทางประวัติศาสตร์ วิสัยทัศน์ 2030 เป็นกรอบยุทธศาสตร์ของซาอุดีอาระเบียเพื่อลดการพึ่งพาน้ำมัน กระจายเศรษฐกิจ และพัฒนาภาคบริการสาธารณะ เช่น สุขภาพ การศึกษาโครงสร้างพื้นฐาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว เป้าหมายหลัก ได้แก่ การเสริมสร้างเศรษฐกิจและกิจกรรมการลงทุน การเพิ่มการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ใช่น้ำมัน และการส่งเสริมพลังแห่งความมุ่งมั่นและภาพลักษณ์ทางโลกมากขึ้น (Ministry of Hajj and Umrah Saudi Arabia, 2023 :15)

ผลการศึกษา จะช่วยชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการฮัจญ์ไทยให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงฮัจญ์เกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการฮัจญ์ภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ประเทศซาอุดีอาระเบีย เพื่อให้การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ของผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ชาวไทยมุสลิม ได้รับความสะดวกปลอดภัย และมีหลักคำประกัน

ด้วยมาตรฐานการให้บริการและคุณภาพพระดับสากล ป้องปรามปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการประกอบพิธีฮัจญ์ เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทัดเทียมนานาประเทศ รวมถึงสร้างความเข้าใจในองค์ความรู้เกี่ยวกับฮัจญ์ในแวดวงการศึกษา ในความเป็นพหุวัฒนธรรม อีกทั้งจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ในเชิงบวก ในการบริหารจัดการฮัจญ์ของไทยในเวทีโลก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาอัญมณีไทยภายใต้วิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาอัญมณีไทยภายใต้วิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย

บททวนวรรณกรรม

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาอัญมณีไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบียนั้น พบว่ามีอยู่อย่างจำกัด โดยมีการนำเสนอเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินการของบริษัทนำเที่ยว โดยไม่ได้ศึกษาการดำเนินงานกิจการฮัจญ์ภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ประเทศซาอุดีอาระเบีย

มาโนช พรหมปัญโญ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการบริษัทนำเที่ยวเพื่อประกอบกิจการฮัจญ์ในประเทศไทย ผลการศึกษามีข้อค้นพบ โดยจำแนกออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมความเป็นผู้นำในความเปลี่ยนแปลง ยุทธศาสตร์ที่ 2 มุ่งการประเมินและวัดผลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปสู่นวัตกรรมแห่งฮัจญ์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารและสร้างสรรค์องค์ความรู้สู่ปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างความสำเร็จด้วยการเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศด้วยคุณภาพการให้บริการแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อต่อยอดในการพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการฮัจญ์ ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย

มาโนช พรหมปัญโญ และคณะ (2560) ยังได้ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินการของบริษัทนำเที่ยวเพื่อประกอบกิจการฮัจญ์ที่ประสบผลสำเร็จในประเทศไทย ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า การบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ในประเทศไทย มีหน่วยงานภาครัฐบูรณาการร่วมกับภาคเอกชน และสนองนโยบายจากรัฐบาลซาอุดีอาระเบียด้วยดีตลอดมา นับแต่ปี พ.ศ. 2524 แต่ด้วยปัญหาและอุปสรรค

1) การจัดสรรจำนวนผู้ประกอบการพิธีฮัจญ์ไปประกอบพิธีฮัจญ์ 2) การจัดเที่ยวบิน 3) การจัดเช่าที่พัก 4) การจัดอาหาร 5) การยื่นวีซ่า 6) การประชาสัมพันธ์ 7) การอำนวยความสะดวกในประเทศไทย 8) การอำนวยความสะดวกในประเทศซาอุดีอาระเบีย 9) บทบาทและความรับผิดชอบของผู้นำกลุ่ม(แซะห์) ผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการพิธีฮัจญ์ นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ต่อการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา

ในขณะที่ ศราวุฒิ อารีย์ และคณะ (2565) วิเคราะห์การบริหารจัดการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบีย โดยสำรวจปัญหาการดำเนินงานกิจการฮัจญ์ของไทยและรูปแบบการจัดการของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ผลการศึกษาพบว่า ซาอุดีอาระเบียได้นำเทคโนโลยีมาควบคุมระบบบริหารจัดการผู้แสวงบุญฮัจญ์ทั่วโลก ให้มีประสิทธิภาพมากกว่าในอดีต ส่วนการประกอบกิจการฮัจญ์ในประเทศไทยยังมีปัญหาอยู่ เช่น ปัญหาโครงสร้างเชิงระบบภายในหน่วยงาน ปัญหาการเดินทางของสายการบิน ที่พัก การบริการอาหารและการเดินทางในประเทศซาอุดีอาระเบีย ขณะที่การศึกษาแบบจำลองจากประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ มีโครงสร้างองค์กรที่เป็นระบบและชัดเจนที่รับผิดชอบในการจัดการกิจการฮัจญ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ในประเทศไทยได้ และได้สรุปปัญหาของการบริหารกิจการฮัจญ์ไทยหลายประเด็น เช่น ปัญหาที่พักตั้งอยู่แบบกระจัดกระจายทำให้ยากต่อการจัดการปัญหาเรื่องสายการบินรับส่งผู้แสวงบุญพิธีฮัจญ์ ปัญหาเรื่องอัตราค่าจัดบริการฮัจญ์ที่ค่อนข้างแพง ปัญหาเรื่องการบริการของหน่วยแพทย์ไทย ปัญหาเรื่องคณะผู้แทนฮัจญ์ไทยในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้แสวงบุญพิธีฮัจญ์ ปัญหาเรื่องการบริการระหว่างผู้นำกลุ่มผู้แสวงบุญ (แซะห์) กับผู้แสวงบุญพิธีฮัจญ์

จิราพร เปี่ยมสินธุ และคณะ (2564) ยังมีข้อค้นพบอีกว่า กลยุทธ์การจัดการบริษัทฮัจญ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถจำแนกเป็น 4 ประเด็นได้แก่ 1) ด้านภาพรวมของผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ 2) ด้านภาพรวมการจัดการฮัจญ์ไทย 3) ด้านการบริหารกิจการฮัจญ์ไทย และ 4) ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาได้นำ 4 ประเด็นดังกล่าว มาพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ของการตลาดบริษัทฮัจญ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทาง 1) สนับสนุนนักศึกษา วิจัยและประเมินผลการบริหารจัดการฮัจญ์ไทยผ่านสถาบันการศึกษา จัดตั้งศูนย์แก้ปัญหาฮัจญ์ไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีการนำผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของนักวิชาการ และสถาบันการศึกษามาปรับใช้เพื่อ

ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการฮัจญ์ 2) รัฐบาลวางนโยบายและยุทธศาสตร์ฮัจญ์ไทยที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น 3) รัฐบาลตั้งคณะกรรมการที่มีประสบการณ์เพื่อศึกษาแก้ไขปรับปรุง การบริหารการจัดการฮัจญ์อย่างจริงจังและนำไปสู่การแก้ไขพระราชบัญญัติ กฎกระทรวงและระเบียบเกี่ยวกับกิจการ 4) รัฐบาลแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบในเรื่อง จดทะเบียนผู้นำกลุ่มผู้แสวงบุญ(แชะห์), เพิ่มช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสาร, ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา คนไทยมุสลิมในทุกขั้นตอนของการประกอบพิธีฮัจญ์ ดูแลและสร้างศูนย์เตรียมความพร้อมสำหรับผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ และดำเนินกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย

จิราพร เปี้ยสินธุ และคณะ (2564) Tabung Haji กับความยั่งยืนในการประกอบพิธีฮัจญ์ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า กองทุน Tabung Haji เป็นสถาบันการเงินอิสลามที่รัฐตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนฮัจญ์ ปี ค.ศ. 1995 และเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการฮัจญ์ของประเทศไทย Tabung Haji ทำหน้าที่เป็นเสมือนการให้บริการด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานให้กับประชาชน และสร้างการมีส่วนร่วมผ่านการออมทรัพย์ ทำให้กองทุนมีความเข้มแข็งและได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ในขณะเดียวกันบทบาทของกองทุนยังทำหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงฮัจญ์มากขึ้น ซึ่งเกิดจากความสำเร็จในการสร้างรายได้ของกองทุนที่ฮาลาล ตามหลักศาสนาอิสลาม ทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมส่งผลให้การประกอบพิธีฮัจญ์ในประเทศไทยมีความยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อค้นพบว่า วรรณกรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นในด้านพระราชบัญญัติ กฎกระทรวงและระเบียบเกี่ยวกับกิจการฮัจญ์ การบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ในประเทศไทยเกี่ยวกับ การจัดสรรจำนวนผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ไปประกอบพิธีฮัจญ์ การจัดเที่ยวบิน การจัดเช่าที่พัก การจัดบริการอาหาร การยื่นวีซ่า การประชาสัมพันธ์ การอำนวยความสะดวกในประเทศไทย การอำนวยความสะดวกในประเทศซาอุดีอาระเบีย บทบาทและความรับผิดชอบของผู้นำกลุ่ม (แชะห์) และผู้ประกอบการ และมีงานวิจัยที่มึการศึกษา กองทุน TABUNG HAJI เป็นสถาบันการเงินอิสลามที่รัฐตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนของประเทศไทย ซึ่งรูปแบบ วิธีการ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารกิจการฮัจญ์ของประเทศไทยมีความแตกต่างกับประเทศไทยในการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยเห็นว่า งานศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมานั้น โดยเฉพาะงานศึกษาของศราวดี อารีย์ และคณะ ล้วนสะท้อนปัญหาของการบริหารจัดการฮัจญ์ของไทยได้ค่อนข้างชัดเจนตามบริบทของสถานการณ์ตามช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งแต่ละงานได้ศึกษาในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของผู้ประกอบการ อาทิ เช่น ปัญหาที่พักตั้งอยู่แบบกระจุกกระจายทำให้ยากต่อการจัดการ ปัญหาเรื่องสายการบินรับส่งผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ ปัญหาเรื่องอัตราค่าจัดบริการฮัจญ์ที่ค่อนข้างแพง ปัญหาเรื่องการบริการของหน่วยแพทย์ไทย ปัญหาเรื่องคณะผู้แทนฮัจญ์ไทยในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ ปัญหาเรื่องการบริการระหว่างผู้นำกลุ่ม (แซะห์) กับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐของซาอุดีอาระเบีย

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮัจญ์ทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่า งานวิจัยเหล่านี้ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของไทยต่างมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังเป็นงานศึกษาในบริบทสถานการณ์แบบเก่าในช่วงเวลาที่กิจการฮัจญ์ของไทยยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ทว่าในปัจจุบันภารกิจฮัจญ์ได้ถูกโอนย้ายไปอยู่ภายใต้การควบคุมของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ผ่านการใช้พระราชบัญญัติการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ฉบับที่ 3 ซึ่งเป็นฉบับใหม่ พ.ศ.2559 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันผู้นับถือศาสนาอิสลามได้ให้ความสนใจเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์เป็นจำนวนมาก สมควรปรับเปลี่ยนให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีราชการส่วนภูมิภาคสามารถใกล้ชิดกับประชาชนในทุกพื้นที่ ทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการฮัจญ์ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่ประสงค์จะไปประกอบพิธีฮัจญ์รวมทั้งปรับปรุงองค์ประกอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทยให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่เปลี่ยนไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินกิจการฮัจญ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดประโยชน์ต่อผู้นับถือศาสนาอิสลาม

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า หลายปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีตได้รับการแก้ไขไปบ้างแล้ว แต่ก็ยังมีอีกหลายปัญหาที่ยังคงดำรงอยู่ซึ่งอยู่ในห้วงเวลาของการแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการกิจการฮัจญ์ของประเทศซาอุดีอาระเบียมีการเปลี่ยนแปลงโดยตลอด ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับระบบ E-Hajj และกรอบวิสัยทัศน์ 2030 ของ

ซาอุดีอาระเบีย และผู้วิจัยยังไม่พบงานศึกษาแนวทางการพัฒนาอิจญ์ไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย แต่ที่สำคัญของงานศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ การศึกษาแนวทางการพัฒนาอิจญ์ไทยภายใต้บริบทใหม่ อันทำให้เกิดปัญหาใหม่ ๆ และการประเมินการเปลี่ยนผ่านจากการโยกย้ายกิจการอิจญ์จากกรมการศาสนามาอยู่ที่กรมการปกครอง ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ประมวลผลและจัดทำรายงานเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อปรับปรุงกิจการอิจญ์ของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความเป็นมาตรฐานสากล สอดคล้องกับระเบียบการดำเนินกิจการอิจญ์ของประเทศต้นทางอย่างซาอุดีอาระเบีย เป็นที่ยอมรับของประชาคมมุสลิมโลก และคุ้มครองสิทธิชาวไทยมุสลิมที่จะไปประกอบพิธีฮัจญ์ต่อไป

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ McKinsey มาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร เพื่อค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จโดยใช้กรอบแนวคิด 7s McKinsey ที่บ่งชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ หรือการบริหารงานที่สัมฤทธิ์ผลนั้น ขึ้นอยู่กับตัวแปรซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างน้อยที่สุด 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลยุทธ์ (Strategy) 2) โครงสร้าง (Structure) 3) ระบบ (System) 4) รูปแบบ (Style) 5) บุคคล (Staff) 6) ทักษะ (Skill) และ 7) ค่านิยมร่วม (Shared Value) ผลการศึกษาในการจัดการองค์กรตามแนวคิดของ McKinsey 7 ปัจจัย พบว่า “แนวทางการพัฒนาอิจญ์ไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย” มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ McKinsey ซึ่งได้บ่งชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบด้วยกัน 7 ปัจจัย ดังนี้

1) ด้านกลยุทธ์ อิจญ์ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการโดยมีการดำเนินการร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งจากองค์กรในภาครัฐ องค์กรเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการอิจญ์ในประเทศซาอุดีอาระเบีย เช่น กระทรวงกิจการอิจญ์และอุมเราะห์ บริษัทมหาชน เป็นต้น

2) โครงสร้าง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีคณะกรรมการส่งเสริมกิจการอิจญ์แห่งประเทศไทย เป็นผู้กำกับและควบคุมการบริหารกิจการอิจญ์ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ เงื่อนไข เพื่อคุ้มครองผู้ที่ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ให้ได้รับความสะดวก ปลอดภัย และไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ

3) ระบบ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยมีหน่วยงานต่างร่วมรับผิดชอบทั้งในมิติภายในประเทศและต่างประเทศ รวม

ถึงความปลอดภัย สาธารณสุข และองค์การศาสนาในการให้ความรู้ในการประกอบพิธีฮัจญ์ แก่ผู้แสวงบุญ

4) รูปแบบ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีรูปแบบในการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยดำเนินการภายใต้การกำกับของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย มีงบประมาณสนับสนุน และมีการกำหนดกฎเกณฑ์ เงื่อนไขกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการฮัจญ์ไทยทุกปี

5) บุคคล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีบุคลากรในหน่วยงานที่มีการฝึกหลักในการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

6) ทักษะ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีบุคลากรที่มีองค์ความรู้ทั้งในด้านการบริหาร มีทักษะทางภาษา และมีศักยภาพในการประสานงานอำนวยความสะดวกในแต่ละขั้นตอนร่วมกับทางการซาอุดีอาระเบีย และ

7) ค่านิยมร่วม กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สร้างค่านิยมร่วมด้วยการมีเป้าหมายที่ชัดเจนกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ให้ได้รับความสะดวก ปลอดภัย และมีหลักประกันในการดูแลผู้แสวงบุญนับตั้งแต่ก่อนการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์จนกระทั่งเสร็จสิ้นพิธีและเดินทางกลับภูมิลำเนา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาฮัจญ์ไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารจากหน่วยงานภาครัฐและการศึกษาภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิมาประกอบการบรรยายเชิงพรรณนา ทั้งนี้ได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม และการระดมสมองกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลวิจัยก่อนนำมาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จึงแบ่งเก็บข้อมูลออกเป็นกลุ่ม (1) เก็บข้อมูลจากการรวบรวมวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศ (2) การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มผู้แสวงบุญฮัจญ์ที่เดินทางไปประกอบพิธีในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 20 คน (3) การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการฮัจญ์ จำนวน 5 คน (4) การสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐจำนวน 1 คน (5) ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทยจำนวน 2 คน

ประชากรตัวอย่าง - กลุ่มผู้ประกอบการฮัจญ์ กลุ่มผู้แสวงบุญที่เคยเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ในปี พ.ศ. 2566 และเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

เครื่องมือ - งานวิจัยเรื่องนี้ใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสอบถามความคิดเห็น ทศนคติ ภาพลักษณ์ในการบริหารจัดการฮัจญ์ไทย ความคิดเห็นต่อการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ของผู้ประกอบการและรัฐบาลในการดำเนินการกิจการฮัจญ์ไทย รวมถึงแนวทางการพัฒนาฮัจญ์ไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล
2. การจัดประชุมเฉพาะกลุ่มกับผู้เกี่ยวข้องในการประกอบกิจการฮัจญ์
3. ประมวลผลการวิจัยจากเอกสารที่รวบรวมได้ เช่น รายงานการวิจัย บทความวิชาการ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเอกสารที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้
4. ผลสัมภาษณ์โดยนำคำตอบที่ได้มาตรวจสอบความเรียบร้อยของคำตอบ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาแยกประเด็น จัดกลุ่มคำตอบ สรุปเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นคำถาม แล้วจึงสังเคราะห์ข้อมูลเข้าด้วยกันเพื่อสรุปเป็นผลการวิจัย การศึกษาครั้งนี้นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเนื้อหา (Description)

สรุปผลวิจัย

กิจการฮัจญ์ไทยได้รับการดูแลจากรัฐบาลไทยมาโดยตลอด โดยมีพระราชบัญญัติกฎกระทรวง ระเบียบ นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2524 พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2532 และฉบับที่ 3 ปี พ.ศ. 2559 โดยสาระสำคัญของพัฒนาการบริหารกิจการฮัจญ์ไทยได้เพิ่มความเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ และการขยายขอบเขตการบริหารจัดการ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2532 มีการเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับจุฬาราชมนตรีเป็นผู้นำ (อะมีรุลฮัจญ์) และในปี พ.ศ. 2559 ปรับเปลี่ยนอำนาจหน้าที่จากกรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มาเป็นกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เนื่องจากในปัจจุบันผู้นับถือศาสนาอิสลามได้ให้ความสนใจเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์เป็นจำนวนมากสมควรปรับเปลี่ยนให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีราชการส่วนภูมิภาคสามารถใกล้ชิดกับประชาชนในทุกพื้นที่ ทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการฮัจญ์เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่ประสงค์จะไปประกอบพิธีฮัจญ์ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561: 40)

การบูรณาการกับกระทรวง กรม กองต่างๆ และแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทยมีเป้าหมายในการบริหารกิจการฮัจญ์ในด้านต่างๆ ร่วมกับกรมกิจการกฎหมาย กระทรวงฮัจญ์และอุมเราะฮ์ ซาอุดีอาระเบีย เพื่อให้การดำเนินการของทั้งสองฝ่ายสอดคล้องกับการดำเนินการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสอดคล้องกับระเบียบของหน่วยงานภาครัฐของซาอุดีอาระเบียและไทย (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561: 32)

ด้วยเหตุนี้ การบริหารกิจการฮัจญ์ไทย ตั้งแต่พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ พ.ศ. 2559 จนกระทั่งถึงปัจจุบันภายใต้ กระทรวงมหาดไทย จึงดำเนินการผ่านคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย มีคณะผู้บริหารและมีกรมการปกครองในฐานะสำนักเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานตามนโยบาย โดยส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม

อย่างไรก็ตาม แม้การบริหารกิจการฮัจญ์ไทย ในห้วงเวลาที่ผ่านมา ได้พัฒนาไปในทิศทางที่ดีก็ตาม เช่นการดำเนินการของภาครัฐขนส่งผู้แสวงบุญโดยเครื่องบินเช่าเหมาลำจากสนามบินสุวรรณภูมิ สนามบินนราธิวาส และสนามบินหาดใหญ่ ผู้สนามบินเมืองมะดีนะฮ์และสนามบินเมืองเจดดาห์ประเทศซาอุดีอาระเบีย แต่ก็ยังต้องยกระดับสู่การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ทั้งนี้การบริหารและการดำเนินงานกิจการฮัจญ์ ประกอบด้วยเรื่องต่างๆ อาทิ จำนวนผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ การจัดสรรเที่ยวบิน ที่พักผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ การยื่นขอวีซ่าผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งทุกเรื่องล้วนมีความสำคัญ เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน รวมทั้งการบริหารงานต้องสอดคล้องตามกรอบเวลาทั้งของไทยและซาอุดีอาระเบีย หากเกิดอุปสรรคในเรื่องใด อาจจะส่งผลกระทบต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องเป็นลูกโซ่ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย จึงได้มีการวางแผนบริหารงานฮัจญ์ โดยปรับปรุงการดำเนินงานพร้อมแก้ไขปัญหาในเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นแต่ละปี พร้อมทั้งนำข้อมูลฮัจญ์ทุกเรื่องมาวิเคราะห์ เพื่อวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาให้ดียิ่งต่อไป (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2561 : 37)

ดังนั้น แนวทางการพัฒนากิจการฮัจญ์ไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบียให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารกิจการฮัจญ์ไทยให้มีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับกิจการฮัจญ์ มีประสบการณ์

สามารถเจรจาต่อรองเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ และกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนกับผู้ประกอบการฮัจญ์ มีโครงสร้างที่สอดคล้องกับภาระงานทั้งในมิติต่างประเทศและการบริหารจัดการภายในประเทศ

2. ควรปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่ดูแลภารกิจฮัจญ์ของประเทศไทย มีบุคลากรที่ดูแลเกี่ยวกับกองส่งเสริมกิจการฮัจญ์มีจำนวนน้อยเกินไป อีกทั้งบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังต้องเผชิญกับบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป มีคำสั่งย้ายข้าราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่ที่อื่นอยู่เสมอ และเมื่อมีคนใหม่เข้ามาแทนที่ ก็ปฏิบัติหน้าที่อยู่ได้ไม่นาน และต้องย้ายออกไปที่อื่นอีก ส่งผลให้การทำงานไม่ต่อเนื่องและอาจไม่เท่าทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับกิจการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบียในรูปแบบใหม่ เป็นการบริการฮัจญ์โดยการจัดการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เรียกว่าระบบ E-Hajj เป็นระบบบูรณาการที่ประยุกต์ใช้ ตั้งแต่การเริ่มทำสัญญาผูกพันเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การขนส่ง และการบริการอาหาร จนถึงการเดินทางกลับของผู้ประกอบพิธีฮัจญ์มาใช้ในประเทศ โดยเปิดให้ผู้ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์มีการลงทะเบียนในลักษณะ First Come First serve คือเป็นไปตามลำดับคิวที่ลงทะเบียน เพื่อให้กระบวนการลงทะเบียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ยุติธรรม สามารถทราบจำนวนผู้ที่ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์จริงได้ล่วงหน้า ผ่านบริการที่เรียกว่า “Hajj Thailand” ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นการป้อนข้อมูลของผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ชาวไทย เพื่อส่งต่อข้อมูลเข้าสู่ระบบ E-Hajj ของกระทรวงฮัจญ์และอุมเราะฮ์ประเทศซาอุดีอาระเบีย เริ่มตั้งแต่ การลงทะเบียน ข้อมูลการขอวีซ่า การจัดเข้าที่พักและการบริการอาหาร ค่าบริการอื่นๆ และค่าพาหนะ การจัดเที่ยวบินขนส่งผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ และการชำระค่าบริการต่างๆ แก่หน่วยงานภาคเอกชนผ่านระบบออนไลน์เท่านั้น เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบที่ถูกต้องกำหนดของประเทศซาอุดีอาระเบีย

และในปี พ.ศ. 2567 เป็นปีแรกที่กระทรวงฮัจญ์และอุมเราะฮ์ของซาอุดีอาระเบีย นำระเบียบใหม่มาบังคับใช้กับผู้แสวงบุญทั่วโลก คือบัตรนุซุก หมายถึงบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับเจ้าของบัตร เป็นบัตรประจำตัวของผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮ์ จะต้องติดตัวตลอดเวลา เพื่อต้องการคัดแยกระหว่างผู้ที่ลงทะเบียนถูกต้องกับผู้ที่ไม่ได้ลงทะเบียน เพื่อให้การจัดการในพื้นที่ที่จำกัดสามารถควบคุมได้ง่ายขึ้น และไม่เบียดเบียนผู้ที่มีสิทธิตามโควตา บัตรนุซุกมีข้อมูลส่วนบุคคลที่ครบถ้วน มีสิทธิรักษา

พยาบาล เป็นบัตรผ่านเข้าพื้นที่ทุ่งมีนา อะเราะะฟะฮ์ และมุซตะลิมะฮ์ ซึ่งเป็นสถานที่ในการประกอบพิธีฮัจญ์ ทั้งนี้ระบบดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่สำหรับทุกฝ่าย ต้องมีการ activate card จากเจ้าหน้าที่ของทางซาอุดีอาระเบียก่อน (Ministry of Hajj and Umrah Saudi Arabia, 2023 : 25)

4. ควรมีการส่งเสริมให้พัฒนาบุคลากรด้านกิจการฮัจญ์ มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของหลักศาสนา และการบริหารจัดการที่ยั่งยืน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อภายหลังทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานด้านกิจการฮัจญ์ของประเทศซาอุดีอาระเบียได้อย่างมีความแน่นแฟ้น และต่อเนื่อง

บทสรุป

จากการศึกษา “แนวทางการพัฒนาฮัจญ์ไทยภายใต้บริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย” ซึ่งยังมีข้อค้นพบว่า ประเทศไทยได้นำแนวทางการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบียแบบใหม่เรียกว่า การบริการฮัจญ์หรือเรียกว่า HAJJ E-SERVICES โดยที่การจัดการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ E-TRACK เป็นระบบบูรณาการที่ประยุกต์ใช้ตั้งแต่การเริ่มทำสัญญาผูกพันเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การขนส่ง และการบริการอาหาร จนถึงการเดินทางกลับของผู้แสวงบุญ มีการลงทะเบียนในลักษณะผ่านบริการที่เรียกว่าระบบ “E-HAJJ” ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นการป้อนข้อมูลของผู้แสวงบุญชาวไทยเพื่อส่งต่อข้อมูลเข้าสู่ระบบ E-HAJJ ของกระทรวงฮัจญ์ฯ ซาอุดีอาระเบีย

ในขณะเดียวกันกระทรวงฮัจญ์และอุมเราะฮ์ซาอุดีอาระเบียได้ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่ผู้แสวงบุญทุกคน โดยจัดระเบียบและกำหนดรูปแบบการจัดการแบบบูรณาการ เพื่อแก้ปัญหาการสูญหายหรือสูญเสียของส่วนตัวในเหตุการณ์แออัดของผู้คนที่เดินทางไปร่วมแสวงบุญประจำปีของพิธีกรรมฮัจญ์ ด้วยระบบแอปพลิเคชันบนมือถือที่ใช้แผนที่และบริการระบุตำแหน่ง การตรวจสอบและติดตาม ระบบจะช่วยให้บุคคลค้นหาและเรียกสิ่งของที่หายไปจากศูนย์บริการได้อย่างง่ายดายหรือนำทางไปยังศูนย์ที่ใกล้ที่สุด และในปี พ.ศ. 2567 เป็นปีแรกที่กระทรวงฮัจญ์และอุมเราะฮ์ของซาอุดีอาระเบียนำระเบียบใหม่มาบังคับใช้กับผู้แสวงบุญทั่วโลก คือบัตรนุซุก สำหรับผู้แสวงบุญทั่วโลก เป็นบัตรผ่านเข้าพื้นที่ทุ่งมีนา อะเราะะฟะฮ์ และมุซตะลิมะฮ์ ซึ่งเป็นสถานที่เพื่อต้องการคัดแยกระหว่างผู้ที่ลงทะเบียนถูกต้องกับผู้ที่ไม่ได้ลงทะเบียน สามารถจัดการในพื้นที่ที่จำกัดและควบคุมได้ง่ายขึ้น

และป้องกันการละเมิดสิทธิผู้แสวงบุญตามโคเวตา (Ministry of Hajj and Umrah Saudi Arabia, 2023 : 30)

ในขณะที่การศึกษาวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการพัฒนากิจการฮัจญ์ของกระทรวงฮัจญ์และอุมเราะฮ์ซาอุดีอาระเบีย ในมิติต่างๆด้วยรูปแบบการจัดการแบบบูรณาการ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารกิจการฮัจญ์ไทย เพื่อให้การบริหารดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับกิจการฮัจญ์ และควรปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่ดูแลภารกิจฮัจญ์ของประเทศไทย มีบุคลากรที่ดูแลเกี่ยวกับกองส่งเสริมกิจการฮัจญ์โดยเฉพาะ และควรมีการส่งเสริมให้พัฒนาบุคลากรด้านกิจการฮัจญ์ มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของหลักศาสนา และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่ดูแลภารกิจฮัจญ์ของประเทศไทยชัดเจน มีบุคลากรที่ดูแลเกี่ยวกับกองส่งเสริมกิจการฮัจญ์โดยเฉพาะ เนื่องจากภารกิจนี้มีความสำคัญทางศาสนาต่อชาวมุสลิม และเป็นเสมือนภาพลักษณ์ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของไทย ในสายตาของประชาคมระหว่างประเทศ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้มงวดการจัดระเบียบผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากผู้แสวงบุญ
3. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมสำหรับผู้แสวงบุญอย่างเป็นกิจลักษณะ เช่นเดียวกับในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย
4. ควรมีการติดตามพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบในด้านการบริหารจัดการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบียอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการติดตามการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากนโยบาย Saudi Vision 2030 ของซาอุดีอาระเบีย ตลอดจนการติดตามการปรับเปลี่ยนมาตรการด้านสาธารณสุขของซาอุดีอาระเบียเกี่ยวกับการบริหารจัดการฮัจญ์หลังช่วงการระบาดของโควิด-19 เพื่อนำมาปรับให้สอดคล้องกับประเทศซาอุดีอาระเบีย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

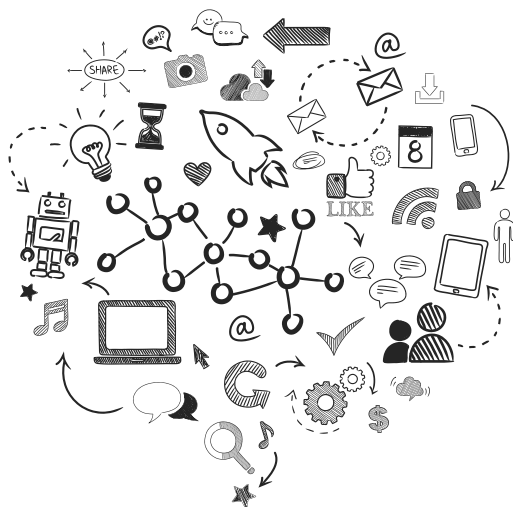
- 1) การพัฒนาระบบ E-Hajj ประเทศซาอุดีอาระเบียต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม
การบริหารจัดการฮัจญ์ไทย
- 2) การศึกษานโยบายด้านการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ไทยกับวิสัยทัศน์ 2030 ของ
ประเทศซาอุดีอาระเบีย
- 3) พัฒนาการทางด้านความสัมพันธ์ด้านฮัจญ์กับมิติความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศไทยกับซาอุดีอาระเบีย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. (2561). *เอกสารประกอบระเบียบวาระการประชุม คณะผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย*. กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย.
- กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. (2561). *เอกสารการประชุมเตรียมการฮัจญ์ของ ไทยกับประเทศซาอุดีอาระเบีย คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย*. กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2560). *ผลการดำเนินงานกิจการฮัจญ์ ประจำปี 2559 (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิราพร เปียสินธุ์ อำพร วิริยะโกศล และ วิทวัส ดิษยศริน สัตยารักษ์. (2555). กลยุทธ์ การจัดการบริษัทฮัจญ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารอัน-นุร บัณญัติ วิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 7(2), 119-133.
- จิราพร เปียสินธุ์ มัชลัน สุหลง รุสนันท์ เจ๊ะโซ๊ะ จารูว์จัน สองเมือง สุกีร์ หลังกูเต๊ะ และ อัลตุลเลาะ อูมา. (2564). TABUNG HAJI กับความยั่งยืนในการประกอบพิธีฮัจญ์ ของประเทศมาเลเซีย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์*, 47(2), 45-58.
- มานิช พรหมปัญญา. (2559). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการบริษัทนำเที่ยว เพื่อประกอบ กิจการฮัจญ์ในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- มานิช พรหมปัญโญ นำชัย ทนุผล และ ละเอียต ศิลาน้อย. (2560). แนวทางการดำเนินการของบริษัทนำเที่ยวเพื่อประกอบกิจการฮัจญ์ที่ประสบผลสำเร็จในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 1446-1475.
- ศราวุฒิ อารีย์ อารีผืน ยามา และ ซารีฮาน สุหลง. (2565). การบริหารจัดการฮัจญ์ของชาอุดีอาระเบีย: สำนวนปัญหาการดำเนินกิจการฮัจญ์ของไทยและรูปแบบการจัดการของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 16(3), 82-96.
- Ministry of Hajj and Umrah Saudi Arabia. (2023, May 12). *Ambitious Saudi Plans to Ramp Up Hajj Could Face Challenges*. <https://www.haj.gov.sa/en/InternalPages/Details/55/>.

THE FIRST OF TWO SINGLE-DOSE TRIALS

Study on Sustainable Development of Sports Intangible Cultural Heritage into Campus: an Analysis of Tai Chi Chuan

TIAN HUTONG¹ and DONG WENMEI²

¹Physical Education, Krirk University, Bangkok 10220,Thailand e-mail : 695296192@qq.com

²Physical Education, Krirk University, Bangkok 10220,Thailand e-mail : dongwenm@163. com

Received : September 3, 2024 Revised : December 31, 2024 Accepted : January 8, 2025

Abstract

This research investigates the sustainable integration of Tai Chi Chuan, a significant element of sports intangible cultural heritage, into physical education curricula in primary and secondary schools. Focusing on the challenges from the perspective of intangible cultural heritage protection, the research examined issues such as unsystematic curriculum design, limited teacher expertise, and low student engagement. Employing literature analysis and empirical investigation with (n=150) participants, the research assessed the interventions using literature analysis and an empirical inquiry with (n=150) participants. Grounded by theories of cultural inheritance and sustainable development, the research proposed strategies including optimized course content, policy support, diversified inheritance models, and the establishment of a collaborative educational ecosystem. The results demonstrated that these strategies effectively tackled the issues raised, promoting Tai Chi Chuan's long-term growth and preservation while offering insightful data for the broader safeguarding of sports' intangible cultural heritage in educational settings.

Keywords: Tai Chi Chuan; School Physical Education; Cultural Inheritance; Sustainable Development

1. Introduction

In 2020, the UNESCO Protection of Intangible Cultural Heritage will include the Tai Chi Chuan project in the UNESCO Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity (Skowron-Markowska & Nowakowska 2021). Tai Chi Chuan is a significant element and outstanding representative of traditional Chinese culture and has a deep historical origin and extensive social influence. With the development of modern society, Tai Chi Chuan has become not only a self-cultivation exercise for the elderly to pursue health but also an important way for young people all over the world to enhance their physique and destroy their souls. Deng et al. (2022) active the development of Tai Chi Chuan has a positive effect on students' physical health. In recent years, with the increase in students' interest in learning and the country's emphasis on the inheritance of traditional culture, especially under the promotion of policies such as Strengthening the protection and Inheritance of Cultural Heritage and Promoting Excellent established Chinese traditions issued by the Ministry of Education of the People's Republic of China in 2024, Tai Chi Chuan began to enter the school physical education curriculum in the way of new curriculum objectives. However, how to effectively realize the sustainable inheritance of Tai Chi Chuan in the modern education system is still a topic that can be solved. This paper aims to explore the path of sustainable development by analyzing the current situation and problems of Tai Chi Chuan in school physical education inheritance and put forward corresponding optimization strategies to promote the large-scale and long and deep sustainable cultural inheritance of Tai Chi Chuan in schools' physical teaching curriculum. This research also explores the sustainable integration of Tai Chi Chuan into primary and secondary school physical education curriculums, addressing curriculum design, teacher expertise, and student engagement for long-term preservation and development.

Scope of the research

- Research determines a strategic framework for integrating Tai Chi Chuan into school programs, based on cultural inheritance and sustainable growth theory.
- Research, analyzed with 150 participants and SPSS 24.0, provides empirical evidence on the effectiveness of principles in enhancing Tai Chi Chuan integration into physical education programs.
- It suggests integrating Tai Chi Chuan in schools to safeguard sports' intangible cultural heritage, recommending path contented optimization, policy support, diversified inheritance models, and common educational ecosystems for sustainable expansion.
- It explores the sustainable integration of Tai Chi Chuan into school physical education curricula, considering its preservation and enlargement. It identifies challenges like unsystematic curriculum design, insufficient teacher expertise, and low student commitment and recommend strategies like curriculum optimization, policy support, and a collaborative educational ecosystem.

2. Conceptual Framework

2.1 Connotation and application of cultural inheritance theory

Cultural inheritance theory emphasizes the continuity and transmission of culture in time and space, which is the basis for understanding how traditional culture continues in modern society. Cultural inheritance includes not only the transmission of material traditions but also the inheritance of spiritual culture, customs, and values. The key to cultural inheritance lies in maintaining the core values of culture and transmitting them between different generations through education and social activities. Wenjie (2022) developed the schools and built a decompression platform for calm meditation for students. Cultural inheritance is an important part of cultural innovation. In the framework of researching Tai Chi Chuan's

legacy, this theory emphasizes how traditional sports culture can be systematically transmitted and developed through school education.

2.2 Application of sustainable development theory in educational inheritance

The theory of sustainable development was originally applied to environmental science, emphasizing the sustainable use and protection of resources. However, this theory also has wide applicability and directing importance in educational grounds and cultural inheritance. In educational inheritance, sustainable development refers not only to the rational allocation of educational resources, but also to how to maintain the continuous interest of students, enhance the dynamic adaptability of educational content, and ensure that the education system can play its inheritance function in the long term. In this way, educational content not only maintains its long-term effectiveness but also perpetuates its cultural value in a changing social environment. Cheng & Guo (2024) pointed out that as a traditional physical education course with profound cultural connotations, the effective inheritance of Tai Chi Chuan needs to be systematically planned under the guidance of sustainable development theory. This means that in the process of teaching and promoting Tai Chi Chuan, it is necessary to ensure the reasonable allocation of teaching resources, optimize the course design, and flexibly adjust the inheritance mode to cope with the changing educational needs and social environment, to realize the long-term inheritance and enlargement of Tai Chi Chuan in the modern education system. Figure 1 illustrates the Structure of sustainable economic development.

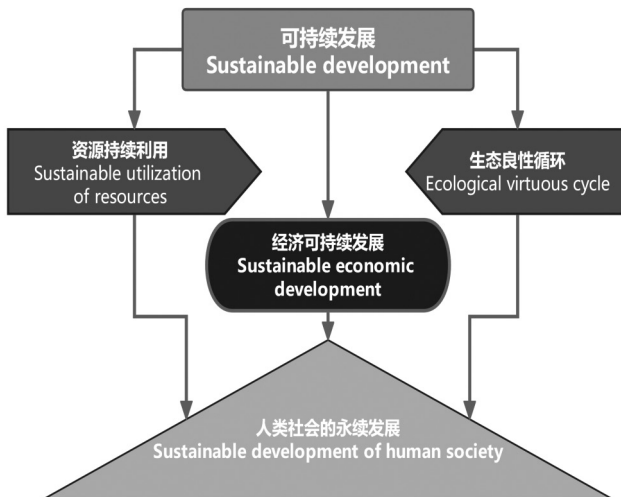

Figure 1: Structure of sustainable economic development

2.3 Analysis of the historical evolution and cultural value of Tai Chi Chuan

Tai Chi Chuan originated in China during the Ming and Qing dynasties. It integrates martial arts, Qigong, and health preservation. It is an important treasure of traditional Chinese sports culture. The heritage of Tai Chi Chuan is particularly prominent in Wudang Mountain in Hubei Province and Chenjiagou in Henan Province. There are various ways to inherit Tai Chi Chuan here. Parks, mountains, hospitals, schools, and other places have become venues for Tai Chi Chuan practice and dissemination. This diversified form of inheritance not only shows the adaptation and evolution of Chinese martial arts culture in modern society but also highlights the vitality and extensive influence of Tai Chi Chuan as a sports intangible cultural heritage.

Tang et al. (2022) pointed out that the introduction of Tai Chi Chuan into the campus not only enriched students' sports and cultural activities but also provided an important way to cultivate students' all-round development of morality, intelligence, physical fitness, the United States,

and labor. Through its unique movements and ideas, Tai Chi Chuan can improve students' physical fitness, enhance their mental adjustment ability, and provide them with a life philosophy that focuses on balance and harmony. Especially in modern education, the inheritance of Tai Chi Chuan is not only limited to the investigation of technical movements, but more importantly, it helps students form a dialectical way of thinking and a positive outlook on life through its ideological philosophy. Zhou (2019) emphasized that the core concept of Tai Chi Chuan, the balance of Yin and Yang, runs through its movements and philosophical thoughts, and has become a symbol of the concept of harmony in traditional Chinese culture. Therefore, Tai Chi Chuan is not only a kind of fitness exercise, but also known as ZheQuan, which gives practitioners a profound cultural experience while training the body. In the field of education, the inheritance of Tai Chi Chuan means integrating the essence of this traditional culture into the modern education system. The organic combination of culture and education not only ensures the sustainable development of the thousand-year cultural heritage of Tai Chi Chuan but also provides valuable practical experience for the construction of an education system with Chinese characteristics.

2.4 Problem Statement

The problem is necessity to preserve Tai Chi Chuan's cultural values in modern schooling and maintain its traditional nature. Integrating Tai Chi Chuan into curriculum requires a long-term approach that adapts to changing social and educational situations. The implementation of cultural inheritance theory is critical to maintaining its cultural importance.

3. Materials and Methods

This research investigates Tai Chi Chuan integration into school physical education programs with (n=150) participants and the study

design focuses on the education programs. Statistical analysis is performed using SPSS 24.0, with significant differences between the before and after determine the effects of the sustainable integration of Tai Chi Chuan school physical education curriculums.

3.1 Data Sampling

Research indicates a structured dataset for (n=150) participants, gathering important details about Tai Chi Chuan integration into school physical education programs as well as demographic data. The following data can be arranged in Table 1 to examine obstacles to the application of Tai Chi Chuan and evaluate the impact of different elements.

Table 1 : Characteristics of demographic variables
(Source: Author)

Demographic Variable	Category	Frequency (n=150)	Percentage (%)
Age Group	15-25	40	26.7%
	26-35	50	33.3%
	36-45	35	23.3%
	46-55	15	10.0%
	56 and above	10	6.7%
Gender	Male	80	53.3%
	Female	70	46.7%
Level of School	Primary School	50	33.3%
	Secondary School	50	33.3%
	Both	50	33.3%
	(Primary and Secondary)		
Curriculum Design	Satisfactory	90	60.0%
	Needs Improvement	60	40.0%
Teacher Expertise	High	100	66.7%
	Moderate	40	26.7%
	Low	10	6.7%
Student Engagement	High	85	56.7%
	Moderate	50	33.3%
	Low	15	10.0%

This research integrating Tai Chi Chuan into school physical education programs uses a demographic table to analyze participant characteristics, including age, gender, school level, curriculum design, teacher expertise, and student engagement. The above demographic Table 1 also tracks participants' backgrounds to assess how these factors influence the integration process. The analysis provides insights into the sustainability and success of the Tai Chi Chuan program in schools.

3.2 Study Design

Research assessed Tai Chi Chuan's incorporation into physical education curricula in elementary and secondary schools using a before and after intervention method. To assess their opinions, difficulties, and involvement with Tai Chi Chuan, 150 participants is selected for surveys and observe classes. This research also identifies the challenges, evaluates the success of Tai Chi Chuan integration, and proposes strategies for sustainable curriculum development.

3.3 Statistical Tools

In this research, the SPSS 24.0 software platform has been employed to perform statistical analyses, including t-tests to evaluate the participants' performance both before and after the intervention.

3.4 Analysis of the status quo of Tai Chi Chuan in school sports promotion

In recent years, as the country append enormous consequences to the heritage of conventional culture, Tai Chi Chuan is being gradually integrated into both schools' physical education curriculums, becoming a crucial content in certain areas. According to statistics from the Ministry of Education, as of 2023, about 30 percent of primary and secondary schools nationwide have incorporated Tai Chi Chuan into their physical education curriculum, covering about 18 million students. This trend shows that the country is actively encouraging the heritage of customary traditions

in the field of education. However, although the promotion efforts are increasing year by year, the promotion of Tai Chi Chuan in school sports still faces many challenges (Mengjiao et al., 2024). The latest Tai Chi Chuan inheritance and development mode is curriculum + research-based association. Such diversified innovative development and transformation is the living soul and essence of the "living inheritance" of sports intangible cultural heritage.

The recognition of Tai Chi Chuan training varies considerably by area. In the economically developed eastern regions, such as Beijing, Shanghai, and Guangdong, the popularity of Tai Chi Chuan courses is relatively high due to the relative abundance of educational resources and the emphasis on traditional culture. Chen et al. (2023) developed regions of central and western China, and the popularity rate of Tai Chi Chuan is low. Due to the shortage of teachers, venues, and resources, some schools find it difficult to effectively integrate Tai Chi Chuan into the physical education curriculum, resulting in the difficulty for students in these regions to have access to this traditional culture. Tai Chi Chuan plays a positive role in improving students' Wang & Lyu (2024) mindfulness ability, and students' academic pressure and life rhythm are getting faster and faster. Opportunities to participate in Tai Chi Chuan can play a good role in regulating students' pressure. Table 2 displays notable variations in the prevalence of Tai Chi Chuan in primary and secondary school curricula across the country, using data from 2023 as an example:

Table 2 : Characteristics of Schools Curriculum
(Source: Author)

District	School penetration rate (%)	Number of participants (ten thousand)	Number of teachers (persons))	Site adequacy rate (%)
BEIJING	70%	150	3,500	85%
SHANGHAI	65%	120	3,200	80%
GUANGDONG	60%	180	4,000	78%
SICHUAN	45%	100	2,000	60%
YUNNAN	30%	80	1,500	50%
GANSU	20%	60	1,200	45%
QINGHAI	15%	50	800	40%

As can be seen from the table, the school penetration rate in Beijing is as high as 70%, covering about 1.5 million students; In Qinghai Province, the penetration rate is only 15 percent, covering less than 500,000 students. This significant difference reflects the imbalance in the allocation of educational resources and the emphasis on culture across the country. Many schools lack teachers with professional Tai Chi Chuan teaching ability. Although some teachers have participated in relevant training, due to the short training time and simple content, it is difficult to master the essence of Tai Chi Chuan and effectively impart it to students. This not only leads to the implementation of the curriculum is not ideal, but also difficult to stimulate students' interest and enthusiasm for participation, which further affects the popularization and promotion of Tai Chi Chuan on campus. In terms of venue facilities, regional differences also have a direct impact on the development of Tai Chi Chuan courses. For example, in the eastern developed areas such as Beijing and Shanghai, the completion rate of venues and facilities exceeds 80%, which can better support the development of Tai Chi Chuan teaching activities. However, in the less developed regions in central and western China,

such as Gansu and Qinghai, the completion rate of site facilities is less than 50%, which seriously restricts the effective promotion of Tai Chi Chuan courses in these regions, resulting in the difficulty of fully launching the courses and the limitation of students' participation.

Although some regions have actively explored the design of the Tai Chi Chuan curriculum, (Qu et al., 2024) integrated more cultural background introduction and practice into the curriculum in an attempt to enhance students' participation and interest by enriching teaching content and diversified teaching methods. But the overall effect is still not up to expectations. This situation is not only closely related to the problem of teachers but also reflects the lack of emphasis on the Tai Chi Chuan curriculum in schools, as well as limited investment in teaching resources and policy support.

3.5 Main problems in the current Tai Chi Chuan curriculum implementation

3.5.1 Bottleneck of course content design and teaching practice

The content design of the Tai Chi Chuan course is systematic and lacks depth, which directly affects students' understanding and feeling of the essence of Tai Chi Chuan culture. According to statistics, about 50 percent of students think Tai Chi Chuan courses are unattractive, mainly because the content of the courses does not fully show the rich cultural connotation of Tai Chi Chuan. The current curriculum design is often limited to the basic teaching of movements, ignoring the philosophical thought, historical background, and health concepts contained in Tai Chi Chuan. This single teaching method makes it difficult to stimulate students' learning interest and enthusiasm, which makes it difficult for students to deeply experience and comprehend the core values of Tai Chi Chuan. Malik et al., (2024) enhanced the appeal of Tai Chi Chuan courses, it is urgent to redesign the course content, pay attention to the combination of cultural elements

of Tai Chi Chuan with actual teaching, and create a more rich and meaningful learning experience.

3.5.2 Deficiency of teacher training and teaching quality

Currently, only about 40% of physical education teachers have received systematic training in Tai Chi Chuan, which has a direct impact on the teaching quality of the curriculum. Due to the lack of sufficient professional knowledge and practical experience in teaching, many teachers find it difficult to effectively convey the core values and technical essentials of Tai Chi Chuan. In addition, the existing training mechanism is not perfect, the training content is shallow and the period is short, which makes it difficult for teachers to continuously improve their professional level in teaching practice, and further limits the teaching effect of the Tai Chi Chuan course. To advance the teaching superiority, essential to support the systematic preparation of physical education educators, extend the training period, enrich the training content, and establish a continuous professional development mechanism to ensure that teachers can master and impart the essence of Tai Chi Chuan.

3.5.3 Challenges to students' interest, cognition, and engagement

With its slow movements and unique rhythm, Tai Chi Chuan puts forward high demands on students' patience and understanding, which affects students' interest and participation to a certain extent. According to the survey, more than 60 percent of students said that Tai Chi Chuan classes failed to attract them effectively, mainly because the classes lacked fun and incentive mechanisms. In addition, students do not know enough about the cultural background of Tai Chi Chuan to fully understand its intrinsic value, which further weakens students' motivation to learn. To cope with these challenges, it is necessary to integrate more interactive elements and cultural background knowledge

into the course design and enhance students' interest and participation through innovative teaching methods such as gamification teaching and interdisciplinary integration, to improve the educational effect of the Tai Chi Chuan course.

In general, Tai Chi Chuan courses face a series of challenges in the implementation process, including the limitations of course content design, the lack of teacher training and teaching quality, the difficulty of student interest and participation, and the lack of venue facilities and teaching resources. These problems not only restrict the promotion effect of the Tai Chi Chuan course. To address these challenges, systematic improvements are needed in several areas: (Jiang et al., 2024) to optimize curriculum content to incorporate rich cultural content, improve the quality and depth of teacher training, innovate teaching methods to increase student interest and engagement, and to improve infrastructure and resource allocation through policy support and funding. Only by comprehensively improving the attractiveness and effectiveness of the curriculum can we ensure the extensive promotion and sustainable inheritance of Tai Chi Chuan in school sports, and give full play to its unique value in the comprehensive development of students.

4. Optimize the inheritance strategy of Tai Chi Chuan in school physical education

4.1 Curriculum design and optimization from the perspective of cultural inheritance

4.1.1 Integration of Tai Chi Chuan culture into curriculum content and teaching methods

The cultural connotation of Tai Chi Chuan is its essence, such as the balance of Yin and Yang, rigid and soft, and other philosophical ideas, which can not only improve students' understanding of movement

but also help to cultivate students' cultural literacy. To improve and incorporate these connotations into teaching, teachers container assist students in recognizing the place of Tai Chi Chuan culture in traditional Chinese thought through interdisciplinary cooperation, such as combining history and philosophy courses.

4.1.2. Establishment of linkage mechanism between community resources and schools

The linkage between schools and communities can not only enhance the practicability of Tai Chi Chuan courses but also enhance students' sense of social responsibility. By introducing community resources such as local Tai Chi Chuan masters or dedicated training venues, students can learn in a more authentic environment. Tai Chi Chuan can have a positive effect on students' muscles (Wang et al., 2024) fiber pain and help students improve their physical health quality.

4.1.3. Promotion mode of internal and external competitions and activities

Competitions and activities are important means to stimulate students' interest and participation. By holding Tai Chi Chuan competitions or cultural festivals inside and outside the school, students can demonstrate their Tai Chi Chuan skills and improve their skills through interaction and competition with others. To enhance the impact of the event, schools can also cooperate with other schools, community organizations, or sports associations to organize regional or national Tai Chi Chuan competitions and demonstrations.

4.2 Educational practice strategies under the theory of sustainable development

4.2.1 Optimal allocation and long-term guarantee of educational resources

As the Tai Chi Chuan course is being promoted, rational allocation of educational resources is the key to realizing the sustainable

development of the course. According to the latest data, about 60 percent of schools nationwide are unable to fully implement Tai Chi Chuan courses due to a lack of professional teachers and suitable venues. This situation highlights the problem of uneven allocation of educational resources, especially in less developed areas, where the shortage of educational resources is more serious. Therefore, it is particularly important to increase funding to ensure an adequate supply of curriculum resources. The government should actively encourage local schools to cooperate with communities and businesses to jointly develop and utilize resources. To better realize the popularization and sustainable development of the Tai Chi Chuan course, the following Table 3 denotes the status quo and objectives of the optimal allocation of educational resources.

Table 3 : Allocation of educational resource
(Source: Author)

Resource class	Current popularity (%)	Target popularization (%)	Capital requirement (billion)	Estimated time of completion
Professional teachers	40%	80%	15	2025年
Suitable site	50%	85%	20	2026年
Allocation of teaching materials	60%	90%	10	2024年

Through these measures, it can effectively promote the widespread popularization of Tai Chi Chuan courses and ensure its sustainable development across the country. Continuous policy support and financial investment will help narrow the educational gap between regions, improve the balanced allocation of educational resources, and arrange a concrete establishment for the inheritance of Tai Chi Chuan.

4.2.2 Curriculum oriented by students' needs and interests

According to the latest survey data, more than 60% of primary and secondary school students show a strong interest in traditional cultural sports, but with the growth of age, the interest fluctuates, so flexibility and interest in the course content are particularly important. The flexibility of the curriculum is also reflected in the regular adjustment of the teaching content. According to a report released by the Ministry of Education, about 70 percent of schools collect students' feedback on their courses through regular questionnaires and classroom observations and adjust their curriculum content and teaching methods promptly based on the feedback. This dynamic adjustment strategy has been shown to significantly increase student engagement and satisfaction. Table 4 denotes the Tai Chi Chuan curriculum recommendations for students at different educational stages.

Table 4 : Overview of the different educational stages
(Source: Author)

Phase	Course content	Teaching method	Student interest growth rate (%)	Teacher feedback satisfaction (%)
Primary school	Basic movements, gamification exercises	Game teaching, interactive	65%	70%
Junior high school	Action refinement, cultural connotation	History and culture complement each other	58%	75%
Senior high school	Advanced routine, cultural philosophy	Discussion-based, project-based learning	62%	80%
Collegiate	Advanced techniques, cultural depth	Discussion, practice, and paper writing	70%	85%

Through scientific planning of the curriculum of students in different education stages and dynamic adjustment according to the actual needs, the educational effect of the Tai Chi Chuan course can be effectively improved, and the continuous participation of students.

4.2.3 Construction of long-term evaluation and adjustment mechanism

To ensure the long-term effectiveness of Tai Chi Chuan courses, and required to establish a systematic estimate apparatus. Regular evaluation of the curriculum can help schools understand the effectiveness of the implementation of the curriculum and identify existing problems. Evaluation mechanisms should include student learning outcomes, teacher performance, and feedback from parents and the community. By collecting and analyzing this data, schools can make targeted adjustments and improvements. Establishing a dynamic adjustment mechanism to optimize the course content and teaching methods with time and the change of students' needs is an important strategy to realize the sustainable development of the Tai Chi Chuan course. Specific measures can include regular teacher training, updating teaching materials, and introducing new technologies such as video teaching and online interactive platforms to enhance the attractiveness and effectiveness of courses. Table 5 represents the core elements of the long-term evaluation mechanism.

Table 5 : Characteristics of evaluation element
(Source: Author)

Evaluation element	Evaluation frequency	Data source	Adjustment measure
Student participation rate	Each semester	Student attendance record, questionnaire survey	Adjust teaching methods
Teacher's teaching performance	Each semester	Classroom observation, student feedback	Regular teacher training
Parent and community feedback	Each semester	Parent-teacher meetings, community discussions	Enhance community interaction

Through the implementation of these strategies, Tai Chi Chuan courses cannot only be effectively promoted within the school but also achieve long-term sustainable development and provide students with rich cultural and physical education experiences. This systematic and scientific management could help ensure that Tai Chi Chuan, as a significant element of traditional Chinese culture, is passed on and carried forward in modern education for a long time.

5. Results

The research determines that before and after an intervention, average scores for Curriculum Design, Teacher Expertise, Student Engagement, and Policy Support are compared. Table 6 represents the t-test findings of the research.

Table 6 : T-test Findings of before and after intervention
(Source: Author)

Variable	Mean (Before)	Mean (After)	t-Statistic	p-Value
Curriculum Design	3.45	4.20	6.50	<0.01
Teacher Expertise	3.30	4.05	7.00	<0.01
Student Engagement	3.10	4.00	8.20	<0.01
Policy Support	3.25	4.10	7.85	<0.01

Larger t-statistic values, which indicate the significance of the difference, indicate more significant changes. The p-value, which shows the statistical significance of the differences, shows that the intervention effectively improved these parameters in the context of implementing Tai Chi Chuan into school physical education programs. Every p-value has been below 0.01.+

5.1. Future development path of Tai Chi Chuan inheritance in primary and secondary schools

5.1.1. Deep strategies for the integration of school sports and Tai Chi Chuan culture

The future heritage of Tai Chi Chuan should achieve closer cultural and sports integration in the school physical education curriculum.

In addition to physical exercise, Tai Chi Chuan teaching should highlight its cultural and philosophical connotations, such as Yin and Yang balance, and internal and external cultivation. This can be achieved by integrating cultural background explanation, multimedia resource display, and cultural thematic discussion into the classroom.

5.1.2. Policy support and improvement of education management system

To ensure the effective inheritance of Tai Chi Chuan in primary and secondary schools, the government's policy support and the improvement of the education management system are crucial. The government should formulate and implement relevant policies to incorporate Tai Chi Chuan into the national and local education standards system and provide special financial support to guarantee its long-term implementation.

5.1.3. Exploration and promotion of diversified inheritance mode

The procedure of inheriting Tai Chi Chuan is the key to exploring diversified inheritance modes. The arrangement of direct and internet education models, such as online courses and virtual practice platforms, allows students to continue practicing Tai Chi Chuan after class or during holidays, which can expand the spread of Tai Chi Chuan. Deep cultural integration: The inheritance of Tai Chi Chuan should not only pay attention to its physical exercise function, but also dig deep into its cultural and philosophical connotation, and let students fully understand and identify with Tai Chi Chuan culture through innovative teaching methods. Policy support and system guarantee: The government and educational management departments should formulate clear policies and standards, provide necessary financial support, and ensure the standardized implementation of Tai Chi Chuan courses through guidance and supervision mechanisms. Diversified inheritance mode: Expand the spread and influence of Tai Chi Chuan through the arrangement of online and offline education methods

and the development of interdisciplinary comprehensive courses. Sustainable education ecosystem: Build a Tai Chi Chuan inheritance network of schools, communities, and families to ensure its long-term and stable development and enhance the social identity of traditional Chinese culture.

Suggestions: Deepen the curriculum content and emphasize cultural education: It is suggested that schools should increase the content related to Tai Chi Chuan culture in Tai Chi Chuan teaching, so that students can not only master the technical movements of Tai Chi Chuan, but also understand the cultural philosophy behind it, and cultivate students' interest in and identification with traditional Chinese culture. Strengthen policy and financial support: The government should formally incorporate Tai Chi Chuan into the national and local education standards system, and provide continuous financial support. The education management department should set up a special fund for the enlargement of the Tai Chi Chuan curriculum, and regularly evaluate and adjust the implementation of each school. Promote diversified inheritance modes: It is suggested to explore and promote the teaching mode combining online and offline and encourage schools to combine Tai Chi Chuan with other traditional cultural courses, develop interdisciplinary comprehensive courses, and enhance students' participation and learning interest. Building an education ecosystem with community linkage: It is suggested that schools cooperate with community organizations to carry out Taiji-related activities regularly, and encourage parents to participate, to form a Tai Chi Chuan inheritance network with the school as the core and the community and family as the support, to ensure the continuous promotion of Tai Chi Chuan in modern society. To sum up, as an intangible cultural heritage project with profound cultural connotations, the inheritance and support of Tai Chi Chuan in the modern education system not only requires innovative educational methods and solid policy support but also needs to build

a sustainable inheritance network with schools as the core and communities and families as the support. Through these comprehensive strategies, Tai Chi Chuan continues to play its unique cultural value and educational significance in future school education and promote the promotion and inheritance of traditional Chinese culture at the broader social level.

5.2. Discussion

Research investigates the challenges associated with integrating Tai Chi Chuan into primary and secondary school curricula, emphasizing key issues such as unsystematic curriculum design, insufficient teacher expertise, and low student engagement. Based on the analysis of 150 participants, the results reveal that curriculum design and teacher expertise were notably improved after the intervention. The intervention facilitated a more controlled and widespread approach to incorporating Tai Chi Chuan into the curriculum, helping to maintain its cultural value and promote the learning outcomes. Continuous professional enlargement for teachers was also identified as crucial for effectively incorporate Tai Chi Chuan into modern educational frameworks. The intervention led to a significant increase in student engagement, particularly when course content was made more suitable to students' personal or educational experiences. Policy support played a vital role in guarantee the program's success, with active efforts to encourage Tai Chi Chuan within the physical education curriculum and distribute resources for teacher training. Statistical analysis utilizing SPSS software confirmed that the observed improvements were statistically significant, with t-statistics values of 6.50, 7.00, 8.20, and 7.85 for curriculum design, teacher expertise, student engagement, and policy support, respectively, all with p-values below 0.01. This examines that the implemented strategies had a meaningful impact on the integration of Tai Chi Chuan in schools.

6. Conclusion

Research provided valuable insights into the integration of Tai Chi Chuan into primary and secondary school physical education programs. Research determined key barriers, including challenges in curriculum design, teacher expertise, and student engagement, and highlighted the importance of addressing these issues to ensure the sustainability of Tai Chi Chuan as part of the educational curriculum. By applying an intervention approach, significant improvements were observed in all areas examined, with statistical evidence supporting the effectiveness of the intervention. The t-statistics values of 6.50, 7.00, 8.20, and 7.85, along with p-values below 0.01, demonstrate the intervention's substantial impact on improving curriculum design, teacher expertise, student engagement, and policy support. This research underscores the importance of a holistic approach, combining curriculum reform, teacher training, and policy backing, in preserving Tai Chi Chuan as an invaluable aspect of sports intangible cultural heritage. The findings indicate that with appropriate interventions, Tai Chi Chuan can be successfully integrated into school programs, contributing to both cultural heritage preservation and enhanced educational outcomes.

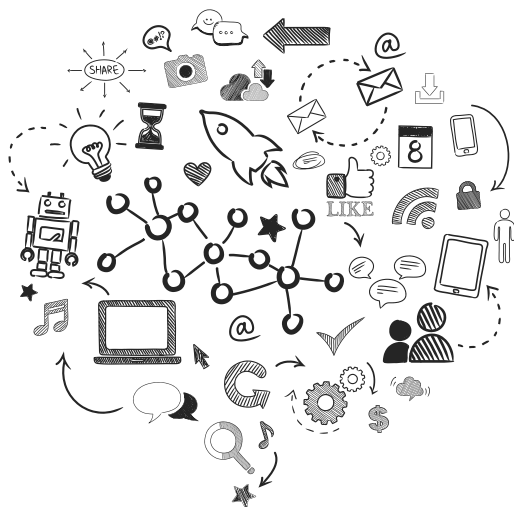
Limitations and Future Scope of the Research: The research explores the integration of Tai Chi Chuan into school physical education programs, but has limitations. It only focused on curriculum design, teacher capability, student engagement, and policy support, and had a small sample size. Future research should investigate scalability and flexibility, and evaluate long-term impact on students and teachers.

References

- Chen, Y., Qin, J., Tao, L., Liu, Z., Huang, J., Liu, W., ... & Tao, J. (2023). Effects of tai chi chuan on cognitive function in adults 60 years or older with type 2 diabetes and mild cognitive impairment in China: A randomized clinical trial. *JAMA network open*, 6(4), e237004-e237004.
- Cheng, Y., & Guo, N. (2024). An ethnography of construction and characteristics of curriculum for inheritance of intangible cultural heritage martial arts in universities. *Frontiers in Sports and Active Living*, 6, 1395128. *Asian Social Science*, 12(10), 273-277. <https://doi.org/10.5539/ASS.V12N10P273>.
- Deng, M., Zheng, X., & Chen, L. (2022). Inheritance of sports intangible cultural heritage and the construction of physical education in colleges and universities under the wireless communication microprocessor. *Wireless Communications and Mobile Computing*, 2022(1), 7124632.
- Jiang, Y., Abdullah, N. Q. J., & Nordin, N. (2024). Tai Chi training: An effective method to enhance the oneness of mind and body in dance performance. *Environment and Social Psychology*, 9(10), 3124.
- Malik, N., Mitchell, A., Liao, L., Gravesande, J., Thong, B., Gardner, P., ... & Zheng, R. (2024, June). Annotating Virtual Tai Chi Instruction to Improve Learning Outcomes for Older Adults. *In International Conference on Human-Computer Interaction* (pp. 364-383). Cham: Springer Nature Switzerland.
- Mengjiao, G., Hongke, J., & Jinyong, S. (2024). The Difference between Competitive Tai Chi Chuan and Traditional Tai Chi Chuan and Training Countermeasures. *Journal of Human Movement Science*, 5(2), 68-73.
- Qu, P., Zhu, X., Zhou, H., Kang, Z., Li, R., Wen, J., & Wang, Y. (2024). The effects of mindfulness enhanced Tai Chi Chuan training on mental and physical health among beginners: a randomized controlled trial. *Frontiers in Psychology*, 15(2024), 1381009.

- Skowron-Markowska, S., & Nowakowska, M. (2021). Chinese destinations related to martial arts tourism from the UNESCO perspective. *Sustainability*, 13(14), 7581.
- Tang, S., Yang, Q., & Song, P. (2022). The Current Situation, Predicament, and Strategies of Tai Chi Teaching and Spreading in European Confucius Institutes-Taking the Confucius Institute of Belarus National University of Sport as an Example. *Journal of Asian Society for Health & Exercise*, 4(2), 67-76.
- Wang, L., Gai, W., Jiang, N., Chen, G., Bian, Y., Luan, H., & Yang, C. (2024). Effective motion self-learning genre using 360 virtual reality content on mobile device: a study based on taichi training platform. *IEEE Journal of Biomedical and Health Informatics*, 28(6), 3695-3708, <https://doi.org/10.1109/JBHI.2024.3371470>.
- Wang, M., & Lyu, B. (2024). Effect of 24-form simplified Tai Chi on executive inhibitory control of college students: a randomized controlled trial of EEG. *Frontiers in Psychology*, 15(2024), 1344989.
- Wenjie, H. (2022). The Practical Path of Campus Inheritance of Sports Intangible Heritage under the Background of the "Double Reduction" Policy. *Academic Journal of Humanities & Social Sciences*, 6(15), 157-161.
- Zhou, J. (2019). *A Survey of the Value of Chinese Kung-fu on the Physical and Mental Health of College Students from the Perspective of Healthy China*. Atlantis Press.

The Importance and Approaches to Enhancing the Influence of Yunnan Minority Sports Culture in The Context of “The Belt and Road Initiative”

ZENG HUA¹

¹International College, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand

e-mail :15094236015, 54561115@qq.com

Received : July 19, 2024 Revised : November 6, 2024 Accepted : November 7, 2024

Abstract

It is of great significance to enhance the influence of Yunnan minority sports culture in the context of the "the Belt and Road Initiative." Yunnan's ethnic minority sports culture, as an important part of the excellent traditional culture of the Chinese nation, has unique charm and value. By increasing its influence, it helps promote cultural exchange and cooperation, strengthen national cohesion and identity, and drive local economic development. This study examined the infrastructure construction, funding distribution, and participation rate before and after "the Belt and Road Initiative" using quantitative data analysis techniques. Whereas the qualitative research was conducted to assess how Yunnan's ethnic minority sports culture was highlighted through advertising campaigns, cultural exchange initiatives, and infrastructure development projects. Its importance included promoting cultural dissemination, enriching tourism resources, and enhancing international friendship. In order to increase the influence of Yunnan minority sports culture and give it a bigger role in the construction of "the Belt and Road Initiative," measures were taken to strengthen cultural protection and inheritance, innovate sports activities, conduct international exchange activities, and use modern media.

Keywords: The Belt and Road Initiative; Approaches; Yunnan Minority Sports Culture

Introduction

Perhaps of the main achievement in the development of communist discretion with Chinese highlights is the "B&R" project, which is additionally alluded to as the Silk Road Financial Belt and the 21st Century Maritime silk Road. A fundamental hub territory of the drive, Yunnan is likewise a bridgehead and radiation focus of China pointing toward the South and Southeast Asia (Duan, 2018). Its area at the crossing point of the old Southern Silk Road makes it an optimal topographical area for the region. The focal government has proposed an arrangement to develop the Silk Road and the 21st Century Maritime silk Road mutually. The objective of this plan is to support cross-line exchange, cooperation, and financial development among the countries that are situated along the Silk Road (Kang, 2019). Yunnan has made important efforts in economic growth, and its gross domestic product has been consistently expanding despite the changing economic environment. Tourism has become a prominent symbol of people's quest of quality living, and Yunnan has made these considerable efforts (Zhang & Xiong, 2018).

The "B&R" project seeks to break through development bottlenecks and complement development shortcomings, with the ultimate goal of assuring the sustainable growth of tourism in Yunnan and boosting economic development.

Yunnan province and its diverse ethnic minority groups

Yunnan province, which is located in the southwest of China, is renowned for its magnificent scenery, abundant wildlife, and distinctive cultural tapestry that is woven by the 25 ethnic minority groups who are officially recognised at the provincial level. For this reason, it is considered to be one of the most varied areas in China, with minorities constituting around one-third of the total population overall (Yang, 2018).

Some of the most prominent groups include:

Yi: The largest minority, known for their warrior traditions, vibrant festivals, and distinctive architecture.

Bai: Concentrated around picturesque Dali, renowned for their matriarchal society, intricate embroidery, and the iconic Three Pagodas.

Dai: Inhabiting the lush Xishuangbanna region, famous for their Theravada Buddhist traditions, elephant festivals, and colourful attire.

Hani: Skilled farmers residing in terraced landscapes, known for their unique "water ladder" irrigation system and vibrant festivals.

Miao: Scattered across various regions, celebrated for their diverse dialects, rich folklore, and intricate silverwork.

The people from various ethnic groups in Yunnan province demonstrated the charm of their traditional sports recently (Fig 1 and 2).

Fig 1: Charming sports of Yunnan province

(Cited from (<https://www.chinadaily.com.cn/a/202006/02/WS5ed60af5a310a8b24115a502.html>))

Fig 2: Yunnan ethnic group shots a ball with a traditional bow made solely of bamboo <https://www.chinadaily.com.cn/a/202006/02/WS5ed60af5a310a8b24115a502.html>

The Belt and Road Initiative (BRI): Connecting Continents

China initiated the Belt and Road Initiative (BRI) in 2013, which is sometimes alluded to as the One Belt, One Road (OBOR) initiative. This ambitious global development plan was made public by China. The construction of a network of commercial routes and infrastructure that connects Europe, Africa, and Asia is the objective of this project (Zhu & Li, 2021).

The initiative primarily focuses on two main parts:

The Silk Road Economic Belt: An organization of land-based infrastructure projects, including trains, highways, and different ventures, that stretches from China to Europe, passing via Focal Asia and Russia.

The 21st Century Maritime Silk Road: To link China with Southeast Asia, South Asia, the Middle East, and Africa, an ocean based organization of ports, shipping channels, and marine infrastructure is utilized.

BRI aims to achieve several key goals:

Promote economic cooperation and regional integration; Boost infrastructure development; Strengthen cultural exchange and mutual understanding; Promote peace and stability.

Research Background

National strategic promotion: Provides opportunities for the development of Yunnan's ethnic minority sports culture, enabling it to move towards a broader international stage and enhance its influence.

The demand for cultural inheritance and development: Yunnan's ethnic minority sports culture has rich connotations and unique value, which helps to better inherit and promote cultural heritage (Shi, 2018).

Promote people to people connectivity: an important bridge and link to promote mutual understanding and friendship between the people of China and countries along the Belt and Road, and enhance cultural identity among people of all countries.

Research Objectives

Cultural inheritance and promotion, promoting ethnic exchanges and solidarity, promoting economic development, and enriching the cultural connotation of the "the Belt and Road".

Communication strategy formulation, education and talent cultivation, industrial development, international cooperation.

Research Questions

How does Yunnan minority sports culture play the role of cultural exchange and integration in the "the Belt and Road" initiative? What is the significance of enhancing the cultural confidence and national pride of Yunnan's ethnic minorities? What specific ways and strategies can better showcase and spread Yunnan's ethnic minority sports culture?

Research significance

The sports culture of Yunnan's ethnic minorities is the crystallization of their wisdom, carrying rich history, traditions, and values. It has important significance in cultural inheritance and protection, promoting national identity and unity, driving economic development, cultural exchange and integration, and spreading the concept of healthy living.

Literature Review

Sorting of research literature

Li et al. (2019) Study on the ecological development model of the nature resources of sports tourism in the Yi ethnic areas of Yunnan Province should be implemented. In this research, the importance of green tourism activities is emphasized which adheres with the ecological principles that are covered in the BRI. The paper proposes an approach which could be applied in an attempt to achieve the sustainable relationship between tourism and environment.

Liang et al. (2019) The national boundary scenic route between China and Lanmei has to be constructed and supplied with a general planning and building strategy The employment of tourism infrastructure as a measure used to propagate national cultural soft power is a wider idea that is embodied in their work, and this strategy is reflected in this concept. This is an embodiment of a greater vision that this approach portrays. The paper conforms with the importance of the Belt and Road Initiative on the social trading side by tourism which is a core issue.

Based on the "the Belt and Road" initiative of Luo (2018), this study aims to promote the development of Yunnan minority sports culture, and emphasizes its importance and strategy in tourism discourse. It also discussed the ways of communication of Guizhou ethnic minority culture

in the international community. From the research results, it was found that good communication is essential to support culture and rally people. The "the Belt and Road" initiative was seen as one of the measures to establish international population ties. Through the "whole process" model, Tuo (2017) focuses on how traditional ethnic sports can have cross-cultural significance transmission. It has contributed to the theme of cultural exchange and sports diplomacy in the the Belt and Road Initiative (BRI), because it has brought a more inclusive perspective.

In summary, previous studies have emphasized the importance of cultural inheritance and protection, while others have placed greater emphasis on the driving role of economic development. This article will explore how to enhance its influence and ensure the continuity of cultural heritage; Examine its value in promoting ethnic unity and maintaining social stability; Explore ways to cultivate professional talents in the inheritance of ethnic sports culture, and propose suggestions and prospects for future research (Wang, 2018).

Research related theories

Cultural communication theory: by participating in the "the Belt and Road" cultural exchange activities and using modern media to promote, promote the spread and diffusion of culture, and enhance the understanding and integration of different cultures.

Cultural identity theory: By promoting traditional ethnic sports activities, more people can understand and feel their cultural connotations, thereby generating cultural identity.

Symbolic interaction theory: in the context of the "the Belt and Road", through the display of national sports cultural symbols, it can trigger and promote their interaction and exchange with the culture represented by these symbols, so as to enhance their influence.

Importance of Enhancing Influence of Yunnan Minority Sports Culture In BRI

In the context of the "the Belt and Road" initiative, it is of great significance to strengthen the influence of Yunnan minority sports culture. Yunnan minority sports culture can become a force field for social exchanges, economic development and international cooperation. Its diversified sports clusters and unique social resources can make significant contributions to the "the Belt and Road" initiative (Xi, 2017). Actively promoting and incorporating narration can show the diversity and history of Yunnan society, improve global popularity, attract traffic and promote tourism development. As a social tool, it can achieve cross-cultural understanding and cooperation, consistent with the goals of the "the Belt and Road" initiative. By enhancing its influence, Yunnan has the opportunity to become a major figure in the social dimension of the "the Belt and Road" initiative, contribute to the common well-being of people of all countries, and make the world more interdependent and dynamic.

Cultural Exchange and Understanding

Shared heritage: The notion that sport is a unifying factor which overcomes boundaries that divide people from different cultural backgrounds held by all. The cultural dialogue and mutual understanding between China and the nations of the BRI might be promoted through the encouragement of the athletics traditions and ideas mutually, and the minority sports could serve as exactly the bridge (Yang & Zhao, 2019).

Mutual respect and appreciation: While engaging in these cultural exchange programs, communities get a chance to become closer to each other and share opinions in order to build up mutual understanding, appreciation and respect.

Soft power diplomacy: A necessary tool for China's soft power diplomacy may be sport with an aim to raise positive international image of both China and minorities in the world. This might be how a peaceful and harmonious global setting would be shaped.

Soft Power and National Image

Unique cultural identity: Yunnan's niche sports are an endemic and colorful part of China's cultural repertoire. We can expand their reputation internationally thus getting a multifaceted and positive picture of China which focuses on the rich legacy of its long history and the commitment of China to the protection of culture and art.

Combating stereotypes: Through the demonstration of these ethnic groups our claims, misconceptions and stereotypes about China are debunked and we also give a more realistic and complete representation of the country.

Enhancing global partnerships: A positive image of the country can stimulate the popularity of tourism, attract foreign investments, and create opportunities for healthy international collaborations across many industries.

Economic Development

Tourism potential: Yunnan can therefore earn tourism income and subsequently have better economic perspective by hosting sports events, art exhibitions and educational programmes for minority sports for the visiting Belt and Road Initiative (BRI) countries.

Infrastructure development: Through the modernisation of sports facilities and infrastructure development, employment opportunities may be created while regional development could be enhanced.

Handicrafts and cultural products: Spurring on traditional games may raise the buying power of patrons who now purchase the associated arts and cultural goods hence boosting incomes nearby.

Preserving and Promoting Cultural Heritage

Sustainability of traditions: Incorporating the minority sports within the BRI means that they get more value and respect systematically (Yu & Mei, 2019). Hence the continuity of these precious cultural practices to the next generations is guaranteed.

Intergenerational transmission: Joining sports and arts activities with the young generation may hold the traditions as values passed on and knowledge of these traditions are preserved.

Promoting ethnic minority sports can enhance the identification and cultural pride of ethnic minority groups towards their own origins. The influence of Yunnan minority sports culture in the "the Belt and Road" framework can be broadened, and has broad prospects in improving soft power, promoting economic growth, protecting cultural heritage, and promoting cross-cultural dialogue and understanding. By utilizing cultural resources, Yunnan can develop economic and cultural relations with countries along the route, and promote diversity and connectivity through the implementation of relevant practices (Wang & Zhang, 2021).

Research Methodology

This study selected five counties, townships, and villages inhabited by ethnic minorities as sample points. The surveyed population includes local ethnic minority residents, inheritors, government officials, tourism practitioners, etc., totaling 689 people. We use professional online survey platforms and paper questionnaires to ensure the scientific and effective nature of the questionnaire. Use recording equipment, cameras, etc. to record the on-site situation of the event. Obtain data on the participation rate of different age groups and the level of importance placed on cultural heritage. Interview data provides in-depth and personalized information, which can supplement the shortcomings of quantitative results.

Case Studies: Under the umbrella of Belt and Road Initiative (BRI), the demonstrative case studies completed or still on the go projects cannot be missed that have promoted Yunnan minority sports culture. This examination of the cases seeks to determine the main considerations that enhanced success as he tasks were done, and also any challenges and lessons learnt.

Interviews and Surveys: In order to promote Yunnan minority sports culture, stakeholders including government representatives, representatives of cultural and sports organizations, players, coaches, and community leaders were interviewed as well as surveys were created and distributed. Their opinions on the advantages, difficulties, and tactics for raising the profile and impact of Yunnan minority sports culture under the BRI were collected.

Quantitative Analysis: The survey data were analyzed using statistical techniques, such as inferential statistics to look at relationships between variables and descriptive statistics to summarize important findings (e.g., the impact of cultural exchange programs on the promotion of Yunnan minority sports culture).

Qualitative Analysis: To find recurrent themes, patterns, and insights connected to the study goals, thematic analysis was done on interview transcripts or qualitative data from open-ended survey questions.

Data Analysis and Result

Quantitative Analysis

Table 1 :Changes in Yunnan Minority Sports Culture before and After BRI Promotion Efforts

Data Category	Before BRI Promotion Efforts	After BRI Promotion Efforts
Participation Rates	100 participants per year	500 participants per year
Funding Allocations (\$)	\$50,000 per year	\$200,000 per year
Infrastructure Development	2 sports facilities	5 sports facilities

Table 1 shows that before the "the Belt and Road" initiative, the recognition and participation of Yunnan minority sports culture was low. Only 100 people participated in the event every year, with only 50000 dollars, and only two facilities were built for non-minority sports. After the self-initiated publicity, the situation has significantly improved, with the number of participants increasing from 100 to 500, funding increasing from \$100000 to \$200000 per year, and the construction of five specialized sports venues for ethnic minority sports. These improvements have made the "the Belt and Road" promotion strategy of Yunnan minority sports culture clearer and more meaningful, bringing more resources, better infrastructure and more public participation.

Table 2 :Summary of Regression

Variable	Coefficient (Beta)	Standard Error	t-value	p-value (Significance)
Intercept (Constant)	120	15	8	<0.001
Funding Allocations (\$)	2	0.5	4	0.003
Number of Sports Facilities	25	5	5	0.001
R-squared	0.85			
Adjusted R-squared	0.82			
F-statistic	35.6			
Prob (F-statistic)	<0.001			

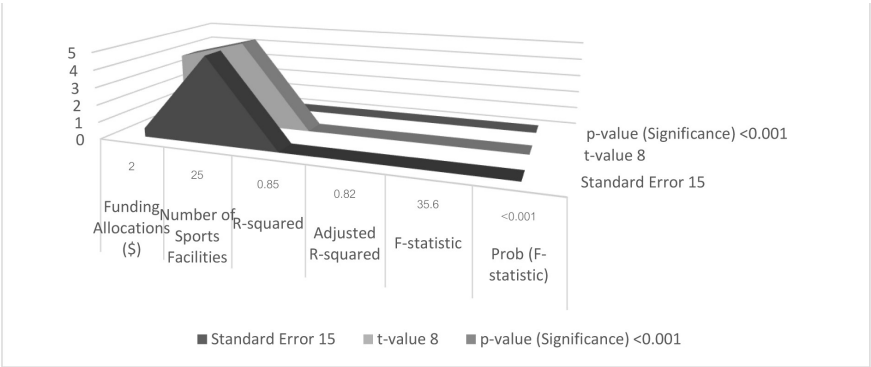

Fig 1: Summary of Regression

Table 2 and Figure 1 show the results, with an intercept of 120 indicating the expected annual participation rate of ethnic minority sports events in Yunnan. The fiscal allocation coefficient is 2, which means that for every \$1 increase in expenditure, the participation rate increases by 2 people per year. The government may consider increasing resources to promote participation. The coefficient of the number of sports facilities is 25, with an annual increase of 25 people for each additional facility, highlighting the key to facility development. The variance of the model's explanatory participation rate is 85%, and the adjusted R-squared value is 0.82, which is a conservative evaluation of the model's explanatory power.

Qualitative Analysis

Table 3 :Strategies and Impacts of BRI Promotion Efforts on Yunnan Minority Sports Culture

Strategy	Description	Impact
Cultural Exchange Programs	Collaborate with BRI countries to organize cultural exchange programs, including minority sports exhibitions, workshops, and training camps.	- Increased participation of athletes from Yunnan in international sports events hosted by BRI countries. - Enhanced cultural understanding and appreciation of Yunnan minority sports among international audiences.
Infrastructure Development	Invest in the construction and renovation of sports facilities dedicated to minority sports in Yunnan.	- Improved training facilities for local athletes, leading to enhanced performance and competitiveness. - Attraction of international sports events to Yunnan, boosting visibility and tourism.
Promotional Campaigns	Launch marketing campaigns targeting domestic and international audiences to raise awareness of Yunnan minority sports.	- Increased media coverage and public interest in Yunnan minority sports. - Growth of fan base and support for minority sports teams and athletes.

Table 3 In the context of the "the Belt and Road" initiative, there are various ways to improve the accessibility and effect of Yunnan minority sports culture. First, through seminars, training camps and exhibitions, Yunnan athletes will be promoted to countries along the "the Belt and Road" to increase their participation in international sports affairs, promote global understanding of Yunnan minority sports, and facilitate cultural exchanges. Secondly, developing infrastructure, constructing and renovating sports venues, serving ethnic minority sports, improving the conditions of athlete training centers, enhancing the level of athletes, hosting international sports competitions, and promoting the region as a sports destination contribute to sports marketing and tourism industry. Thirdly, carry out advertising campaigns to promote Yunnan's ethnic minority sports, stimulate public interest, attract media attention, increase fans and supporters of sports teams and athletes, and obtain positive feedback and commitments from the community.

Case Study: Yunnan Ethnic Sports Development Program

Of all the nationalities that inhabit Yunnan province in Southwest China, each one has unique cultural traits such as sports and cultural traditions that have been passed down through many generations. Within the framework of the Belt and Road Initiative (BRI), the Yunnan Ethnic Sports Development Program was established to highlight their recognition of the strategic importance of preserving and developing these cultural assets. The program's goal was the regeneration of the sports and activities of the ethnic groups of Yunnan province and their integration into people's public consciousness so that their unique culture could still be preserved.

Objectives:

Preserve and promote ethnic groups' traditional games and sports in Yunnan.

Include traditional sports in events and contests for modern sports.
Use sports diplomacy to promote mutual learning and cultural interaction within the BRI framework.

Implementation:

The following crucial elements were included in a series of efforts that were used to execute the program:

Identifying and recording the traditional games and sports that Yunnan's many ethnic groups play;

Planning sporting events, competitions, and exhibits that highlight traditional sports for both domestic and foreign spectators.

Creating coaching seminars and training programs to aid in the skill-building of coaches and players in traditional sports.

Building new facilities and renovating existing ones in locations with sizable ethnic communities in order to provide sporting facilities and infrastructure devoted to traditional sports.

Working together with BRI nations to organize cultural exchange initiatives, such as combined sporting events, seminars, and training camps.

Key Success Factors:

Cultural Preservation: The program succeeded greatly because, it stressed on using sports as a medium to maintain the ethnic traditions of Yunnan's ethnic groups. It encouraged cultural self-worth and differentiation, as well as the upkeep of the indigenous knowledge and norms.

Community Engagement: The sporting events were culturally appropriate and relevant to the communities who organized and actively took part in them for communities to be the target populations for the programs.

Government Support: The initiative was supported by the government through funding, infrastructural development, and policies with a strong back up, making the implementation of the project sustainable.

International Collaboration: Exchanges with BRI People paved the way for knowledge exchanging and cultural interflow, manifesting the sports done by Yunnan's ethnic minorities in the world and increasing the awareness and fostering respect for global issues.

Challenges Faced:

Resource Constraints: The growth of the program to take on other areas and its influences was faced by the problem of lack of funds and the inadequate infrastructure.

Cultural Sensitivity: How to maintain the integrity and authenticity of traditional sports, but at the same time to present them as more acceptable to the general public was the main task set.

Inclusivity: Adequate preparation and due time granted to communities for the various requests and preferences of theirs was required to ensure that all tribes were duly represented and benefitted from the program activities.

Sustainability: Achieving sustainability not only in terms of the financing and support in a short-term perspective but also of the development of local ownership, community engagement, and revenue generation is crucial.

Under the "the Belt and Road" initiative, Yunnan ethnic sports are an important tool for community building, cultural protection and international cooperation. Cultural diversity is protected and promoted through traditional sports exchanges, but challenges need to be addressed to achieve long-term sustainability of the project.

Conclusion

In the context of the "the Belt and Road" initiative, the research aims to reveal the impact of various means on the level of participation in the event by studying the use of fund allocation, infrastructure construction and cultural exchange projects to promote minority sports culture in Yunnan. The results showed that under controlled variables, for every \$1 increase in funding

for ethnic minority sports projects in Yunnan, two more people participate each year; The infrastructure construction is expected to increase the attendance rate in Yunnan by 25 people per year. The research model fits well with an R-squared value of 0.85, indicating a significant relationship between variables, that is, funding and the availability of sports facilities play an important role in motivating Yunnan communities to participate in ethnic minority sports. The research findings suggest that enhancing its influence can promote the inheritance and protection of these precious cultural heritages; Intensify support for the development of ethnic minority sports and culture, such as funding, tax incentives, land policies, etc; Combining modern technological means to innovate the forms of expression and dissemination of ethnic minority sports culture.

References

- Duan, Y. (2018). Research on the Development of Yunnan Tourism under the Background of "the Belt and Road Initiative." *Sci-tech Economic Guide*, 26(34), 97-98, 100.
- Kang, P. (2019). Research on Tourism Orientation and Marketing Strategy of Gansu's Unique Ethnic Minorities under the Background of "the Belt and Road Initiative." *Journal of Lanzhou University of Arts and Sciences (Social Science Edition)*, 35(02), 50-55.
- Li, Y., Huo, B., & Jie, G. (2019). Ecological development model and countermeasures of sports tourism resources in Yi areas of Yunnan under the background of "the Belt and Road Initiative." *Tourism Overview: the second half of the month*, 2019(4), 1.
- Liang, R., Wang, G., & Liu, J. (2019). Planning and construction strategy of China-Lanmei national border tourist scenic road-based on the perspective of strengthening national cultural soft power. *Tourism Overview: the second half of the month*, 2019(9).

- Luo, J. (2018). Research on the Necessity and Strategy of Promoting the Influence of Yunnan Minority Sports Culture under the Background of "the Belt and Road Initiative" Strategy. *Journal of Jiamusi Vocational College*, 183(02), 288-290.
- Shi, R. (2018). A Study on the Foreign Communication Strategy of Guizhou Minority Culture under the Initiative of "the Belt and Road Initiative." *Contemporary Tourism*, 000(007), 1-2.
- Tuo, P. (2017). The Value, Dilemma and Dispelling of Cross-cultural Communication of National Traditional Sports under the "All Along the Way" Strategy. *Journal of Nanjing Institute of Physical Education (Social Sciences)*, 31(01), 13-17.
- Wang, L. (2018). Analysis of the development of tourism in the Belt and Road Initiative Lower Yunnan. *Holiday Tourism*, 2018(1), 4.
- Wang, O., & Zhang, Y. (2021). High-quality development motivation of rural revitalization-taking Yunnan characteristic tourism as an example. *Industrial Innovation Research*, 2021(19), 3.
- Xi, J. (2017). *Decisively Win a Well-off Society in an All-round Way, and Capture the Great Victory of Socialism with Chinese Characteristics in the New Era — Report at the 19th National Congress of the Communist Party*. People's Publishing House.
- Yang, K., & Zhao, S. (2019). Research on the Innovative Development of Yunnan Tourism from the Perspective of "the Belt and Road Initiative" Initiative. *Public Investment Guide*, 2019(10), 2.
- Yang, Y. (2018). A Study on Tourism Poverty Alleviation of Ethnic Minorities in Northwest Yunnan in the Context of "the Belt and Road Initiative." *Journal of Minzu University of China: Philosophy and Social Sciences Edition*, 2018(2), 10.

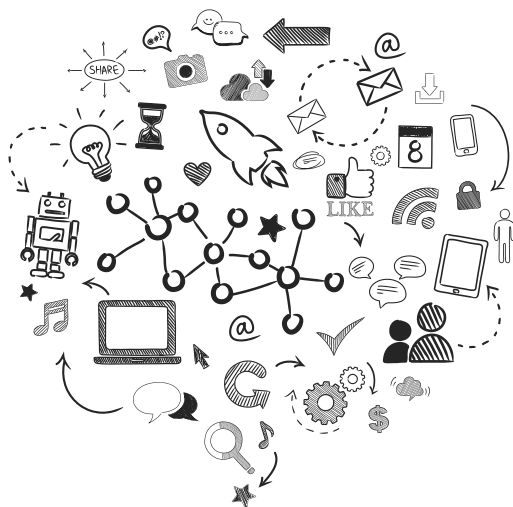

- Yu, Y., & Mei, Y. (2019). A Study on the Tourism Development of Yunnan Section of the Southern Silk Road under the Background of "the Belt and Road Initiative." *Baise University Journal*, 32(6), 7.
- Zhang, Y., & Xiong, Y. (2018). Yunnan tourism development problems and countermeasures under the background of "the Belt and Road Initiative." *Information Weekly*, 2018(10), 1.
- Zhu, T., & Li, Y. (2021). "The Belt and Road Initiative" strategy under the background of the core competitiveness of city award-winning tourism: Taking Kunming as an example. *Shanghai Urban Management*, 30(6), 6.

--

CHEN ZHENG

CHEN ZHENG

The Promotion on University Students' Mental Health Based on the Teaching methods in Buddhism

CHEN ZHENG¹

¹Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University , Nakhon Pathom 73170, Thailand

e-mail : Chanyeexiang@126.com

Received : August 3, 2024 Revised : November 11, 2024 Accepted : November 12, 2024

Abstract

The objectives of this study were to: 1) find out the overall state of university students' mental health, and to 2) conduct comprehensive intervention education by integrating Buddhist courses and student education to improve students' mental health, enhancing their psychological well-being, and help them to master certain methods of adjusting their mental state. The samples used in this study were 392 students participated in quantitative research, 17 experts for qualitative research, and 56 students for the intervention.

The research findings were summed up as follows:

1. The quantitative result showed that the independent and dependent variables identified in the research design had a positive correlation.
2. Buddhism Intervention was effective, and students' performance was improved as a result of the successful intervention.

Keywords: University Students' Mental Health; Teaching Methods in Buddhism Mental Health of University Students; Buddhist Teaching Methods

Research background

The study on mental health has gone through a long period of development. It is a product of history and society (Prince et al., 2007: 859-877). The trauma of two world wars have greatly boosted the development of social science, together with the technical and scientific development,

thus have brought the idea of mental health under the spotlight (Orben et al., 2020: 634-640). The rise and development of mental health research reflects the dialectical materialist philosophy of the unity of mind and body. Mental health-education is a newly rising concept that emerged in the 20th century (Nosikov & Gudex, 2003: 123). It is a combination of modern psychology, sociology, physiology, and other multidisciplinary theories with school education practice (Keyes & Lopez, 2009: 89-95). As a modern educational concept and novel educational activity, mental health education has been developed in various countries across the world in theories and practices. The International Educational Work Conference 1995 made it overt that the parallelism of mental health and teaching work is a two-wheel drive that promotes the advancement of modern schools. This shows that mental health education has inevitably become an integral part of modern education system (Cornaglia et al., 2015: 1-12).

Research problems

In contrary to what many people have thought of, college can be very stressful for many students. Apart from coping with academic pressure, some students still have to tackle the anxieties of separation and individuation from their family of origin while some may have to attend to numerous work and family responsibilities. In this context, many college students experience the first onset of mental health or an exacerbation of their symptoms. Given the uniqueness of college students, there is an urgent need to address the issues among this demographic population.

Research objectives

To improve the mental health of students, this study draws on pedagogy, psychology, social medicine, social marketing, health education and health promotion theory, etc. At the same time, methods such as social psychological questionnaire surveys and target population interviews are used to explore

the theories, mechanisms, and methods of promoting students' mental health.

The two objectives of the research are:

1. To find out the general situation of university students' mental health.
2. To carry out comprehensive intervention education combining Buddhist courses and student education to improve students' mental health, enhance their psychological quality, and enable students to master certain methods of adjusting their mental state.

Research scope

(1) Scope of the variables

In the research design, we have determined that the independent variables for this research are physical health, interpersonal relationship, learning stress and emotional regulation. The dependent variable is entirely mental health. The proposed framework is that independent variables of physical health, interpersonal relationship and emotional regulation have possible positive influence on students' mental health, while learning stress would likely affect students' mental health in a negative way. These variables are determined based on previous study in this research field and the research framework will be further verified in the research.

(2) Scope of the content

This thesis takes university students as research object, trying to determine whether there is a positive correlation between Buddhism and students' mental health or not. Based on the result of the Buddhism intervention program that we have will carry out in a Chinese college, we can decide whether students' overall mental health situation will be bettered with the implementation of the Buddhism intervention.

The analysis in this research includes two parts, qualitative research, and quantitative research. Based on the data that we will retrieve at the

end of two research; we will be able to able to make the judgement with certainty whether the Buddhism intervention has reached the expected result or not.

(3) Population and sample size

The research will take place in the Jingling Institute of Technology, it is a college in the city of Nanjing, China. Currently there are around 20,000 students, according to the Taro Yamane formula (Yamamura, K., 1967: 155-157), there should be a number of 392 students in the quantitative research, this would be our sample size.

Research Methodology

Mixed methods research combines qualitative and quantitative research approaches to provide a comprehensive understanding of a phenomenon. While qualitative research offers in-depth exploration through methods like interviews and focus groups, quantitative research provides broader data through surveys and statistical analysis.

Table 1 : Mixed Methods Research Design

Mixed Methods Research Design	
Quantitative Component	Qualitative Component
✓ Mental Health Survey	✓ Interviews
✓ ADHD Symptoms Assessment	✓ Focus Groups
✓ Ego Identity Scale	✓ Thematic Analysis
Data Integration and Analysis	
Outcomes	
Insights into Experiences with Buddhist Meditation	

(1) Qualitative method

This refers to the expert interview, the purpose of this is to portray the grand picture of university students' mental health. In the study, the expert interview was carried out in the form of the Delphi method. This

is a repeated interview process with the experts, till there is a shared opinion made among the experts on certain interview topics (Skulmoski et al., 2007: 1-21).

(2) Quantitative method

Quantitative method is the most-commonly used and widely-accepted research method (Hunter & Caplow, M. 2003: 445-457). Undoubtedly, the basis of the quantitative research is the data that we have collected from the questionnaires. This includes two analysis methods, the Correlation analysis and the multi-regression analysis. Multi-regression analysis is a statistical technique that analyzes the relationship between two or more variables (Imai, 2011: 407-416). Correlation analysis is also a statistical method that is used to measures the strength of association between two variables and the direction of the relationship (Franzese & Iuliano, 2018: 706-721). The purpose of the two statistical methods is to find out the connections between the dependent variables and independent variables.

Apart from this, in order to verify the reliability of the questionnaire, we have conducted the analysis to analyze the Index of Item Objective Congruence, short as IOC. This is a procedure used in test development for evaluating content validity at the item development stage (Turner & Carlson, 2003: 163-171). This step is to have experts' rate on each of the items on the questionnaire, this is to find out to what extent the questionnaires meet the research objective.

(3) Buddhism intervention

In order to determine the actual efficacy and reliability of the findings in the qualitative and quantitative research, we implemented the three-month long intervention program. In the intervention program, the students are divided into controlled group and experimental group, in order to verify the actual efficacy of Buddhism measures in improving students' mental health.

Research validity: In the quantitative analysis, the sampling method adopted is random sampling, also in order to obtain data from different grades of students, the samples were also evenly distributed among students from year one to year four, so that the result of the research could be as widely-representative as possible, while remaining unbiased. The research tools used in this study were multi-regression analysis and Correlation analysis, the significance value are both under 0.05, this further substantiated the validity of the research.

Research result

(1) Qualitative result

According to the opinions of the expert interview, the general situation of students' mental health is not very promising. The negative sentiments that are causing university students' mental instability are anxiety, self-doubt and depression. These negative sentiments emerged due to different sources of pressure, such as family issues, career issues, academic issues and so on. When these negative sentiments arose and have not been dealt with promptly would lead to long-term mental health issues, in some cases, this might even result in physical malfunctioning.

(2) Quantitative result

In measuring IOC, if the index of the IOC is between 0.5 and 1.00, it suggests that the item is acceptable, but if IOC falls below 0.5, it means that the item is not fitting and must be removed or reviewed (Brown & Lee, J. (2011): 812-5).

As we can see in the table, the congruence indices for PH (physical health), IR (interpersonal relationship), ER (emotion regulation) and LS (learning stress), are well above the value of 0.5, therefore they are considered acceptable, and can be concluded that the items definitely defines the objectives.

Table 2 : The result of coefficient analysis

Model	Coefficient				t	sig	Col-linearity	
	Unstandardized		Standardized	Statistics			Tolerance	VIF
	coefficients		Coefficients					
	B	Std Error	Beta					
(Constants)	.085	.028		3.605	.002			
Physical Health	.131	.023	.267	5.790	.000	.549	1.821	
Interpersonal Relations	.039	.127	.365	1.015	.001	.824	1.214	
learning Stress	.004	.001	.241	2.978	.003	.953	1.049	
Emotion Regulation	4.203	.313	.142	3.466	.000	.514	1.946	

The correlation analysis has rendered us to the conclusion that variables of interpersonal relationships, physical health, and emotion management are positively related to students' mental health. Learning stress, on the other hand, has a negative impact on university students' mental performance.

From the coefficient chart in multi-regression analysis, we can see that the factor of interpersonal relationship has the largest influence on students' mental health performance, followed by physical health, and then learning stress, and in comparison, emotion management is the factor that has the least influence on students' mental health condition.

The result of Buddhism intervention suggests that between the control group and intervention group, regarding to the performance of four factors, interpersonal relationship, physical health, emotion management, and learning stress, students in intervention group clearly exceed the students in control group, this leads us to the conclusion that the efficacy of Buddhism intervention is valid.

(3) Buddhism intervention result

Table 3 : Result of Buddhism intervention

		Mean	Std. Deviation	Std.Error Mean
Control Group	Interpersonal relationship	3.0137	.59195	.10061
Intervention Group		3.9855	.38742	.08536
Control Group	Physical health	3.4137	.53742	.11249
Intervention Group		4.0161	.40029	.09043
Control Group	Learning Stress	3.7911	.67791	.65444
Intervention Group		4.4405	.63284	.54989
Control Group	Emotion management	3.134	.31553	.40266
Intervention Group		3.441	.37604	.33998

The result of Buddhism intervention suggests that between the control group and intervention group, regarding to the performance of four factors, interpersonal relationship, physical health, emotion management, and learning stress, students in intervention group clearly exceed the students in control group, this leads us to the conclusion that the efficacy of Buddhism intervention is valid.

Research conclusion

In the research, we have adopted both qualitative method and quantitative method, as well as Buddhism intervention, in order to explore the variables that potentially affect university students either positively

or negatively. Based on the result of the research, we concluded that variables of interpersonal relationships, emotion regulation and physical health have a positive influence on students' mental health, but the variable of learning stress affects students' mental health performance negatively.

Based on this, we have designed a Buddhism intervention program, and the result of the intervention suggested that the intervention program is effective in improving students' mental health, thus gives us the confidence in the research findings.

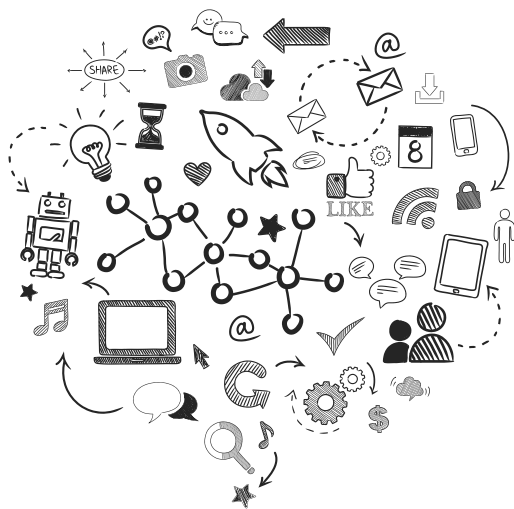
Reference

- Brown, J. D. & Lee, J. (2011). The transcription factor cyclic amp-responsive element-binding protein h regulates triglyceride metabolism. *Nature Medicine*, 17(7), 812-5.
- Cornaglia, F., Crivellaro, E., & McNally, S. (2015). Mental health and education decisions. *Labour Economics*, 33(c), 1-12.
- Franzese, M., & Iuliano, A. (2018). *Correlation analysis. In Encyclopedia of bioinformatics and computational biology: ABC of bioinformatics*. Elsevier.
- Hunter & Caplow, M. . (2003). The kinesin-related protein mcak is a microtubule depolymerase that forms an atp-hydrolyzing complex at microtubule ends. *Molecular Cell*, 11(2), 445-457.
- Imai, K. (2011). Multivariate regression analysis for the item count technique. *Journal of the american Statistical Association*, 106(494), 407-416.
- Keyes, C. L., & Lopez, S. J. (2009). *Toward a science of mental health*. Oxford University Press.
- Nosikov, A., & Gudex, C. (2003). Development of a common instrument for mental health. *EUROHIS: Developing common instruments for health surveys*, 57(2003), 123.

- Orben, A., Tomova, L., & Blakemore, S.-J. (2020). The effects of social deprivation on adolescent development and mental health. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(8), 634-640.
- Prince, M., Patel, V., Saxena, S., Maj, M., Maselko, J., Phillips, M. R., & Rahman, A. (2007). *No health without mental health. The Lancet*, 370(9590), 859-877.
- Skulmoski, G. J., Hartman, F. T., & Krahn, J. (2007). The Delphi method for graduate research. *Journal of Information Technology Education: Research*, 6(1), 1-21.
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International journal of testing*, 3(2), 163-171.
- Yamamura, K. (1965). Taro yamane, statistics : an introductory analysis. *Aoyama Journal of Economics*, 16(1965), 155-157.

Thailand's Digitization Process in Relation to the Main Asian-Pacific Powers

Surinda Malisuwan

泰国数字化进程与亚太地区主要大国的关系

Thailand's Digitization Process in Relation to the Main Asian-Pacific Powers

苏琳达·马里苏万

Surinda Malisuwan
国际关系, 南开大学, 天津 300071, 中国

International Relations, Nankai University, Tianjin 300071, China e-mail: surin.1920@gmail.com

Received : May 2, 2024 Revised : November 7, 2024 Accepted : November 19, 2024

摘要

本研究论文的目的是研究泰国与亚太地区主要国家的数字驱动的主要因素, 以及泰国数字力量对经济增长的影响。并评估泰国与主要经济体的数字增长关系对泰国经济和政治环境的影响。使用人口和样本组进行研究: 这项研究的目标是泰国的数字技术行业、政策制定者和相关利益相关者。样本组将包括政府官员、行业专家、科技企业家以及亚太地区主要大国的代表。为了确保研究结果的有效性和可靠性, 样本量的确定将遵循代表性和充分性的原则。数据收集: 将采用混合方法来收集与本研究相关的数据。主要数据将通过调查、焦点小组讨论和访谈收集。数据分析: 这些方法将提供对主要利益相关者的观点、经验和见解。从学术期刊、政府报告、行业出版物和可靠的在线来源收集的二手数据将经过严格的分析。焦点小组讨论和访谈的定性数据将被转录、编码和分析, 以确定关键主题和模式。定量数据将使用描述性统计、相关分析和回归分析等统计技术进行分析, 以确保数据分析过程的准确性和可靠性。研究发现, 泰国的数字驱动力与亚太地区的主要大国之间存在很强的关联性与协同性。这也表明泰国是亚太地区数字化发展快速的国家之一。通过投资数字产业、信息技术和数字内容创造, 例如数字政府项目的开发、信息中心的创建以及数字投资空间的创造。然而, 亚太地区的主要大国是泰国数字驱动的关键决定因素。这些力量在为数字发展创造合适的经济条件以及加强亚太国家在数字领域的合作方面具有很大影响力。

关键词: 数字; 关系; 亚太; 经济; 社会

Abstract

The aims of this paper are to 1) examine the key digitally driven factors by major countries in Thailand and the Asia-Pacific region, as well as the influence of Thailand's digital forces on economic growth; and to 2) evaluate the relationship between Thailand's digital growth and the the country's major economies in terms of the political and economic environment. The population and sample groups were selected from among important stakeholders, policymakers, and employees of Thailand's digital technology sector. The sample group consisted of government officials, industry experts, technology entrepreneurs and representatives of the major countries of the Asian and Pacific region. The criteria of representation and adequacy were used to determine sample amounts in order to guarantee the validity and reliability of the study's findings. Regarding data collecting, the researcher gathered information from reputable web sources, government reports, industry publications, and scholarly journals. Moreover, the information obtained from focus group discussions and interviews were transcribed, encoded and analyzed to identify key topics and patterns. However, in order to guarantee correctness and dependability, quantified data were evaluated utilizing statistical methods like regression analysis, descriptive statistics, and relevant analysis. The results of the study found strong links and synergies between Thailand's digital drive and the major Asian-Pacific powers, which also suggests that Thailand is one of the fastest-growing countries in the digital region, investing in digital industries, information technology and digital content, such as developing digital government projects, setting up information centres and creating digital investment spaces.

Keywords: Digital Drivers; Relation; Asia-Pacific; Economic; social

一、研究背景与问题的重要性

泰国的数字化转型是一个持续的过程，对经济发展和国际关系的深化具有重要意义。早在 2000 年初，泰国政府就已意识到数字技术在推动经济增长方面的潜力。1986 年，泰国国家电子与计算机技术中心（NECTEC）的成立标志着该国数字生态系统建设的第一步，为泰国的数字化进程奠定了基础。此后，泰国政府陆续推出了诸如《数字经济与社会发展计划（2016-2020）》以及“泰国 4.0 战略”等关键政策，旨在推动数字基础设施建设、提升国民的数字技能，以及促进工业与技术之间的联系，从而增强国家的经济竞争力（Suksamran, S. 2018）。这些政策不仅为泰国数字经济的飞速发展提供了支持，特别是在电子商务、智慧城市和数字技能提升等领域，还为泰国在全球数字化进程中提供了新的机遇。在亚太地区的背景下，泰国与中国、日本、韩国和新加坡等主要数字强国保持着紧密的合作关系。这些国家在全球数字技术和创新领域中扮演着重要角色。尤其是中国，通过阿里巴巴、腾讯等大型企业，显著推动了区域数字生态系统的建设，并在泰国的数字基础设施中投入了大量资金，促进了泰国高速互联网和电子商务平台的蓬勃发展（Nittaya, S, 2020）。此外，中国的“一带一路”倡议也为中国与包括泰国在内的东南亚国家之间的数字合作开辟了新的经济和技术合作机遇。泰国的数字化转型不仅对经济增长产生了深远的影响，还在加强泰国与其他主要国家（如日本、韩国）的政治和战略关系方面发挥了关键作用。这两个国家在高端技术领域具有领先优势，如人工智能（AI）和物联网（IoT）。通过与泰国的合作，这些国家不仅提高了生产效率，还通过技术转让和知识共享，推动了创新项目的发展。这种跨国合作进一步提升了泰国在全球技术网络中的地位。泰国与这些数字大国的紧密合作关系对该国的经济、政治和安全结构产生了深刻影响。尤其是在网络安全领域，随着泰国数字化进程的加速，确保数字基础设施和敏感数据的安全成为了至关重要的问题。网络安全不仅是国家安全的核心，还涉及到泰国与主要国家的合作，以及如何应对日益复杂的网络威胁（Ministry of Digital Economy and Society, 2021）。

问题的重要性：目前泰国在数字化转型中面临的主要挑战是如何建立一个安全、稳健的数字基础设施，并适应快速变化的技术环境。此外，泰国还需解决与主要数字大国建立战略合作关系时所遇到的挑战。通过与亚太地区主要大国建立可持续的合作关系，泰国将在技术和创新领域获得更大的优势，并有望成为该地区的技术领导者。因此，研究数字技术在泰国发展中的作用，以及泰国与亚太地区主要数字大国之间的关系具有重要意义。这不仅涉及经济发展，还关系到国家安全与国际战略层面。本研究将为政策制定者提供一个框架，帮助其制定有效的战略，以促进泰国数字经济的持续增长，并在当前科技迅速发展的背景下，增强国家安全和国际合作的能力。

二、研究目的、研究范围、研究方法

研究目的

1. 为了分析在泰国数字化进程中发挥重要作用的关键因素，并探讨这些因素如何影响泰国与主要大国（如中国、日本、韩国等）在经济和技术方面的合作。

2. 为了分析泰国数字化发展对其经济和政治结构的影响，特别是数字技术如何推动经济多元化以及对政治格局的调整。
3. 为了评估泰国与主要大国在数字经济背景下的关系，探讨其中的机遇和风险，特别是网络安全等领域的潜在挑战。

研究范围

本研究旨在分析泰国数字化发展的驱动因素以及泰国与亚太地区主要大国之间的关系，特别是在数字技术合作、经济合作和政策协同方面的互动与影响。研究时间范围涵盖 2010 年至今，重点分析泰国与中国、日本、韩国和新加坡之间的深度合作，探讨这些国家如何推动泰国的数字化进程。主要分析内容包括：（1）泰国政府的数字政策：研究将深入分析泰国“泰国 4.0”战略及《2016-2020 数字经济与社会发展计划》。这些政策在推动国内数字基础设施和创新方面发挥了重要作用，同时也对吸引外资和加强与亚太地区大国的合作产生了积极影响。（2）技术基础设施：研究将探讨泰国在过去十年中的数字基础设施进展，包括互联网的普及、5G 技术的应用和数据中心的建设。研究还将分析这些基础设施在推动数字经济发展中的关键作用，特别是泰国与中国、日本等国在数字创新领域的合作对该国经济发展的推动力。（3）人力资本发展：数字技术和技能的培养对于泰国提升竞争力至关重要。本研究将分析泰国在数字技能教育和技术培训方面的努力，特别是在国际合作框架下，泰国如何通过与主要大国的知识交流和技能转移，增强其人力资本以支持数字化转型。（4）外商直接投资（FDI）：研究将重点关注来自中国、日本、韩国和新加坡的外商直接投资对泰国数字基础设施和技术创新的贡献。这些国家的投资不仅推动了泰国的数字化发展，也加强了泰国与亚太主要大国之间的合作关系。

研究方法

本研究题为“泰国数字化驱动力与亚太地区主要大国之间的关系”，采用混合研究方法，结合定性研究和定量研究，旨在全面理解泰国数字化进程及其与亚太地区大国之间的相互作用。具体而言，定性研究包括专家访谈与案例分析，以了解泰国数字化驱动力的演变及其影响；定量研究则运用统计数据、报告和调查数据，提供关于泰国数字化转型与亚太地区主要大国之间关系的实证证据。

（1）研究方法与步骤：本研究将重点运用定性研究方法，通过深入访谈和案例研究的方式，分析泰国在亚太地区的数字化转型过程和战略角色。此外，定量数据如统计报告和调查结果也将作为补充，支持定性分析的结论，确保研究的全面性和科学性。

（2）访谈方法：专家访谈是本研究的主要信息来源。访谈将采用半结构化访谈模式，目标对象为：其一、国际关系专家：包括大学教授、学者、前外交官及具有相关领域经验的研究人员，他们将提供有关泰国在数字化和国际关系中的战略角色的专业见解。其二、经济与商业专家：具有国际商业经验的企业家或经济学家，特别是熟悉数字经济的专家，他们将提供关于数字技术对泰国经济影响的深度分析。访谈数据将通过录音记录，并运用内容分析法进行编码与分析，从中提取关键主题和模式，以支持研究假设的验证和分析框架的构建。

（3）文献分析：除了访谈外，二手数据分析也是本研究的重要组成部分。主要包括：其一、学术文献：关于数字经济与国际关系的相关研究。其二、政府报告：如泰国政府的数字化政策文件和亚太地区主要国家的战略报告。其三、新闻与媒体资

源：涵盖数字化发展及其对国际关系影响的最新报道。文献分析将帮助研究者从宏观层面理解泰国数字化发展背后的政策背景与国际合作动态，并为理论分析提供支持。

研究步骤：（1）数据收集：通过对专家进行深入访谈，获取关于泰国数字化发展及其与亚太地区大国合作的详细信息。（2）数据分析：运用内容分析法，将访谈数据和文献数据进行分类与编码，以识别研究中涉及的关键变量和逻辑关系。（3）报告撰写：根据分析结果撰写研究报告，提供关于泰国数字化进程及其国际关系的学术见解与政策建议。通过上述研究方法的运用，本研究将为学术界和政策制定者提供有关泰国数字化战略及其在亚太地区的作用的深度分析。研究工具：（1）问卷调查：本研究将在量化数据收集中使用问卷调查。问卷将设计覆盖与泰国数字化转型及其与亚太地区国家关系相关的各项变量，旨在从相关目标群体中收集数据，提供实证支持。（2）半结构化访谈提纲：在质性数据收集过程中，半结构化访谈提纲将作为核心工具。访谈提纲将涵盖与研究主题相关的主要问题，特别是关于国际关系和经济领域专家的深度访谈，以获取有价值的分析数据。（3）录音工具：录音设备或相关软件，用于记录专家访谈内容，确保访谈数据能够被准确捕捉并用于后续的分析。（4）数据分析软件：用于质性数据的分析，SPSS 或 Excel 用于量化数据的统计分析。这些工具将在数据的整理、分类及分析过程中发挥关键作用（Pengphan, W. 2019）。

三、研究文献综述与分析

数字革命极大地改变了全球的经济和社会结构，泰国也不例外。本研究旨在分析泰国数字化进程及其与亚太地区主要大国之间的关系。文献综述的内容分为四个部分：

1. 泰国数字化结构的转型

本研究将探讨泰国数字基础设施的演变，包括互联网的普及、数字技术的广泛应用以及数字政策的推动。泰国政府通过“泰国 4.0 战略”和《2016-2020 数字经济和社会发展计划》推动了国家的数字转型，这些政策极大地推动了泰国数字基础设施的建设。根据 Thanes, T., & Suwanna, S. (2019). 的研究，泰国的数字转型得益于政府的政策，特别是鼓励数字创新和企业家的发展。结果：基础设施的投资显著促进了泰国数字经济的发展，尤其是在技术创新和就业增长领域。政府政策直接推动了国家创新能力的提升，并进一步增强了数字行业的就业机会。

2. 与亚太地区大国的合作

泰国与中国、日本、韩国和美国等亚太地区主要大国的合作，尤其在数字基础设施建设和技术转让领域，起到了关键作用。这些国家通过投资和技术交流推动了泰国的数字经济发展，帮助泰国逐步融入全球数字网络。根据 American Council on Foreign Relations. (2019). (A) 年的报告，中国通过“一带一路”倡议加大了对泰国数字基础设施的投资，而美国和日本则在人工智能和机器人技术领域领先，继续引领全球数字技术的发展。结果：这种国际合作推动了泰国创新项目的发展，并且吸引了更多的技术和经济投资，符合全球技术可持续发展的趋势。

3. 数字关系对经济和政治的影响

本研究将评估泰国与主要大国之间数字合作的经济和政治影响，特别是数字技术对泰国就业、创新发展以及网络安全等方面的影响。数字关系不仅促进了泰国的经济增长，还带来了安全和政治权力动态的调整，影响了亚太地区的国际关系格局。

Smith, A. (2019). 指出，东南亚国家的数字转型推动了区域内的经济增长，并改变了政治权力的分布。数字技术的普及提升了政府和企业的力量，泰国因此能够在国际舞台

上发挥更大的作用。结果：虽然数字化合作增强了泰国的经济竞争力，但也带来了技术依赖和网络安全方面的新挑战。泰国需要在加快数字化进程的同时，关注如何有效管理这些新风险。

4. 数字化转型对泰国社会与政治的影响

数字化转型不仅涉及技术发展，还对社会和政治结构产生了深远影响。根据创新发展理论，技术创新推动了社会和政治的重构。例如，数字技术的广泛普及提高了公民的数字素养，政府也被迫加快调整，以适应这些迅速变化的技术趋势。结果：泰国的政治和社会结构在技术发展的推动下迅速调整。特别是，泰国通过教育和技能提升政策，为其国民提供了应对数字经济挑战的能力，进一步加强了泰国在全球数字经济中的竞争地位。

关键发现与理论依据：泰国的数字化转型受到了国内政策和国际投资的双重推动。通过与中国、日本和美国等大国的合作，泰国逐渐成为全球数字经济的一部分。然而，对外部技术的依赖也带来了潜在的安全隐患，尤其是网络安全方面。政府政策在推动数字化进程中起到了关键作用，而国际合作为泰国提供了必要的技术和经济支持。

关键议题：其一、泰国政府的政策在推动数字化转型过程中发挥了决定性作用。其二、泰国与亚太主要大国的合作在推动数字基础设施和技术发展方面具有深远影响。其三、数字化合作不仅促进了经济增长，还涉及到政治权力结构的变化和国家网络安全的挑战。变量关系与理论框架分析：本研究分析了泰国在亚太地区背景下的数字化转型过程，将泰国的数字化进程作为自变量，探讨其对泰国与主要大国关系的影响。数字基础设施的建设和政策的推动促进了技术合作与国际投资。本研究运用经济转型理论与创新发展理论，分析泰国如何通过技术投资和合作增强其经济实力，并在亚太地区内形成互惠合作的局面。

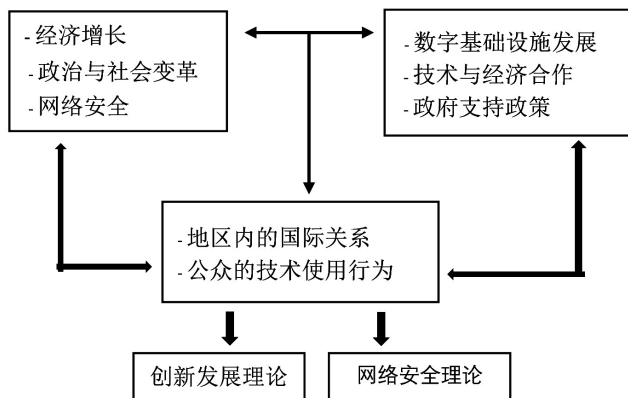

图 1：理论框架

资料来源：苏林达 马里苏湾（2024）

四、研究结果

该研究的重点是泰国的数字驱动力与亚太地区主要大国之间的关系。目标 1：研究泰国数字化进程中发挥重要作用的关键因素，并探讨这些因素如何影响泰国与主要大国（如中国、日本、韩国等）在经济和技术方面的合作。通过采用定量分析和定性分析相结合的方式，研究者希望通过问卷调查和专家访谈获取全面、深入的数据信息，以揭示数字技术对泰国安全发展的影响。

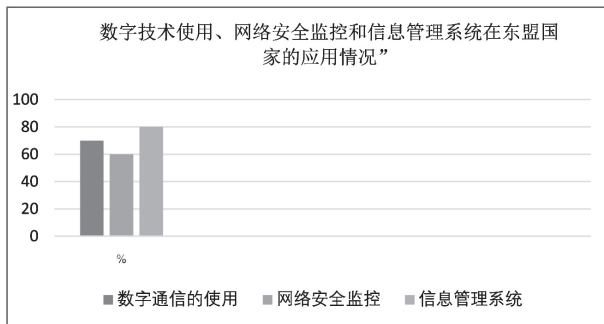
一、定量分析：问卷调查

通过对 100 名受访者的问卷分析，结果显示数字技术在泰国组织中的多方面应用，尤其是在数字通信、网络安全监控以及信息管理系统等方面，这些技术在促进组织和国家安全中的作用尤为重要。

（1）数字通信：分析结果表明，70% 的受访者表示其所在组织使用数字通信技术以提升工作效率。数字通信在应急情况下，尤其是需要快速、精准决策时，起到了重要的协调作用。这项技术的应用有效缩短了响应时间，并提高了决策的准确性，从而大大提升了防御与安全保障的效率（Singapore Ministry of Defence, 2020）。

（2）网络安全监控：60% 的受访者指出，其所在组织采用了网络安全监控，以预防网络攻击。在当今充满威胁的数字环境中，网络安全监控技术显得尤为重要。它帮助组织及时检测并快速应对网络威胁，降低了潜在的损害风险（Government of Indonesia, 2020）。

（3）信息管理系统：80% 的受访者表示其组织使用信息管理系统进行数据处理和决策。此类技术的应用有效提升了数据分析的效率，使得战略决策更加准确、及时。这在应对未来威胁和规划战略应对措施时尤为重要。（Socialist Republic of Vietnam, 2018）。

二、定性分析：专家访谈

在定量分析的基础上，专家访谈进一步加深了对数字技术在泰国及整个区域安全中作用的理解，特别是这些技术在实际应用中的表现。

(1) 数字通信的作用：专家强调，数字通信技术在国家安全中具有重要作用，尤其是在应急情况下，能够加快部门间的协调与响应速度。数字通信不仅提高了效率，还使得决策更加精准，有助于确保国家安全。(Chen, et al., 2012)

(2) 网络安全监控的重要性：专家普遍认为，网络安全监控在当前数字时代的安全保障中至关重要。随着网络威胁的增多，能够快速检测和应对网络攻击的系统是确保组织和国家安全不可或缺的一部分 (Schneier, B. 2000)。

(3) 信息管理系统在决策中的作用：专家指出，信息管理系统在战略层面的决策中发挥了关键作用。通过这些系统，安全机构能够更有效地收集和分析数据，从而支持精准决策，确保在应对安全威胁时能够做出最佳的应对策略 (Choucri. et al., 2012)。总体而言、从定量和定性分析的结果来看，数字技术在泰国安全建设中起到了至关重要的作用。数字通信技术提升了部门间的协调效率和决策准确性，网络安全监控技术则有效预防了网络威胁，而信息管理系统的应用进一步增强了数据分析和战略决策的能力。本研究表明，数字技术的有效应用能够显著提升泰国以及东盟国家的安全与防御能力，并为未来的区域合作提供了有力支持。

表 1：比较泰国与亚太地区主要大国的数字移动性的关键因素

关键方面	泰国	日本	中国	韩国	新加坡	美国
政府举措	泰 4.0、DEPA、税收优惠、监管框架	社会 5.0、政府对技术的大力支持	中国制造 2025、一带一路倡议	数字新政、对 ICT 的大力支持	智慧国家计划、数字贸易和金融科技发展	数字外交努力、全球参与中心
技术合作	与日本的东部经济走廊、宽带扩展	与东盟国家合作进行技术交流	对区域数字基础设施产生重大影响	电子政务和基础设施领域的数字合作	智慧城市和数字治理领域的合作	通过数字平台促进民主价值观
人力资本发展	数字素养计划、以人工智能和数据分析为重点的大学课程	重视教育中的机器人技术和人工智能	大规模技术教育改革	对数字教育和创新的投资	引领数字技能培训和金融科技教育	先进的数字技能和创新中心

表 1：比较泰国与亚太地区主要大国的数字移动性的关键因素（续）

外国直接投资（FDI）	阿里巴巴、腾讯在电子商务和数字支付领域的投资	对先进机器人和人工智能的投资	数字基础设施的主要全球投资者	对东盟数字初创企业的投资	吸引区域科技公司和初创企业	对亚太地区数字领域的投资
地缘政治意义	增强网络安全能力，与美国和中国的合作	在区域外交中战略性地使用技术	数字丝绸之路影响地缘政治动态	区域内的网络安全合作	影响区域政策的数字领导力	数字技术作为外交政策和影响力的工具
区域影响力	定位为数字中心，吸引全球科技公司	影响亚洲的技术标准	推动亚太地区的数字连通性和标准	引领区域共享的创新	东盟数字贸易和金融的核心	塑造该地区的数字规范和实践

表 1. 泰国的数字化转型具有战略意义，可以利用内部和外部动态来增强其区域影响力和经济竞争力。政府的积极举措，如泰国 4.0 计划和数字经济促进局（DEPA）的成立，为数字化增长奠定了坚实的基础。这些努力得到了中国阿里巴巴和腾讯等全球科技领导者的大量外国直接投资的补充，这进一步刺激了数字经济并促进了创造就业机会和技术进步。与日本、中国和韩国等国家的技术合作不仅为泰国带来了先进的数字基础设施，而且增强了其在高科技产业方面的能力。此次合作延伸至网络安全和情报共享，尤其是与美国和中国的合作，凸显了泰国数字计划的地缘政治意义。此外，通过提高数字素养和专业教育计划发展人力资本，可确保泰国继续建立一支能够维持数字增长和创新的劳动力队伍。这一方面至关重要，因为它有助于弥合数字鸿沟，特别是在农村地区，并为未来的技术进步做好准备（Pengphan, S. 2019）。

该研究的重点是泰国的数字驱动力与亚太地区主要大国之间的关系。研究人员定义了研究的目标，其中包括：目标 2：研究泰国数字化发展对其经济和政治结构的影响，特别是数字技术如何推动经济多元化以及对政治格局的调整。

研究重点探讨了泰国数字化发展对经济和政治结构的影响，特别是在亚太地区大国关系的背景下，数字技术如何促进经济多元化并适应国内政治格局的变化。研究结果显示，数字技术在提高组织效率方面具有重要作用，并对泰国在区域和全球政治中的定位产生了深远影响。在经济层面，泰国的数字化发展促进了多个新兴产业的成长，如电子商务、金融科技和数字服务（Brynjolfsson E., & McAfee, A. 2014）。数字技术增强了泰国在区域内的竞争力，吸引了外资，并推动了技术创新。此外，数字化转型还创造了大量新就业机会，特别是在技术领域，显著提升了泰国的经济生产力并有效分散了经济风险。

在政治层面，数字化转型强化了泰国与区域大国如中国和日本的外交关系。通过数字技术，泰国在国际技术讨论和决策中占据了更为重要的地位（Liu, W. 2022）。同时，数字技术的广泛应用促使政府对政策和法律进行调整，以适应快速变化的数字环境。此外，泰国还发展了旨在保护公民权利和隐私的数字治理框架，以应对新兴的挑战。定量研究的调查问卷显示，泰国的组织在三大关键领域广泛使用了数字技术：

（1）数字通信：70%的组织采用数字通信技术进行日常运营，这有助于提高工作效率和精度。（2）网络安全监控：60%的组织持续进行网络安全监控，表明在复杂的数字环境中，确保网络安全的重要性。（3）信息管理系统：80%的组织使用信息管理系统来处理数据和决策，提高了数据管理的效率和响应速度。

定性研究的专家访谈进一步揭示了数字技术在加强组织和国家安全中的关键作用：（1）数字通信：数字通信技术帮助提升了部门间的协调和快速决策能力，专家强调在复杂情境下，数字技术对于支持高效工作至关重要。（2）网络安全监控：在应对不断增加的网络威胁时，网络安全监控具有不可或缺的作用。专家提到，制定有效的网络安全战略有助于快速且高效地应对网络攻击。（3）信息管理系统：通过数字技术，信息管理和数据分析的效率大大提升（Schneier, B. (2000)。专家指出，数据驱动的决策可以更好地支持战略层面的决策制定（Chen, et al., 2012）。综合分析，研究结果表明，数字化发展对泰国的经济增长和政治适应性具有重要意义。数字技术不仅提升了泰国的经济竞争力，创造了新就业机会，还提高了组织的运营效率和数据管理能力（Choucri, et al., 2012,）。然而，泰国能否在国家层面上实现这些发展目标，还取决于其与区域大国的合作能力、数字基础设施的发展以及持续的网络安全保障（Denning, 1987）。

表 2：泰国数字化驱动力及其对与亚太主要大国关系的政治和经济影响对比表

因素	泰国	中国	美国	日本	韩国	新加坡
数字经济增长	电子商务、金融科技、数字服务扩展	数字基础设施的大规模投资	技术领域的战略伙伴关系	先进技术领域的合作	数字制造投资	智慧城市和金融科技合作
创造就业机会	技术领域的新就业机会	通过华为和中兴等科技公司产生影响	谷歌、微软等科技巨头的存在	机器人和人工智能领域的合作	创新中心增加就业机会	数字治理和创新专业知识
生产力提高	数字化转型促进各行各业的提升	制造业和数字服务业的效率提升	软件和云服务创新促进生产力	技术对行业效率的贡献	先进的电子技术提高生产力	通过智能解决方案引领效率
外交关系	通过“一带一路”等数字项目加强联系	数字丝绸之路加强双边关系	数字外交举措	政府在技术项目中的强大合作	信息技术和生物技术领域的合作项目	区域数字政策影响力

表 2：泰国数字化驱动力及其对与亚太主要大国关系的政治和经济影响对比表（续）

技术影响力	在区域技术讨论中的影响力日益增强	全球技术领导者，制定标准	网络安全领域的技术转让和影响力	塑造区域标准的技术专长	影响区域技术格局的全球创新领导者	东盟数字贸易和创新的核心理念
政策调整	适应数字化转型的调整	面向数字主导的政策	支持数字增长和安全的政策	影响智慧城市发展的数字政策	支持数字创新的政策	在数字政策框架中处于领先地位
数字治理	制定保护权利和隐私的框架	通过数字控制和监控技术产生影响	对监管框架的贡献	支持制定数字治理战略	投资安全的数字基础设施	塑造区域规范的数字治理专业知识

表 2，泰国的数字化驱动力正在显著影响其与亚太主要大国的政治和经济互动，增强其区域影响力和竞争力。该国的数字化转型以数字经济增长、创造就业机会和提高生产力为特征，不仅增强了其国内能力，而且使其成为该地区的关键参与者。在经济上，泰国在电子商务、金融科技和数字服务等数字领域的进步正在吸引投资并促进创新。这种经济活力得到了来自中国等国家的大量外国直接投资以及与美国科技巨头的合作的支持，有助于建立强大的数字基础设施和扩大数字服务产品。在政治上，泰国增强的数字能力正在加强其外交关系，特别是在东盟内部以及与中国和日本等主要大国的关系。该国参与中国一带一路等倡议巩固了其作为该地区主要经济伙伴的地位，而其技术进步使其在区域和全球技术相关讨论和决策过程中具有更大的影响力。在安全方面，对数字技术的依赖需要强有力的网络安全措施。与日本和澳大利亚等国家的合作对于改善网络安全防御至关重要，这对于保护数字资产和确保区域安全至关重要。泰国与中国、美国、日本、韩国和新加坡等其他地区大国的关系既有合作也有竞争。虽然这些关系通过技术转让和经济一体化带来了互利，但它们也使泰国处于竞争地位，必须战略性地利用其独特优势来增强其区域影响力并确保在数字领域的领先地位。

根据一项关于泰国数字驱动力与亚太地区主要力量之间关系的研究。其中包括：目标 3：研究评估泰国与主要大国在数字经济背景下的关系，探讨其中的机遇和风险，特别是网络安全等领域的潜在挑战。泰国数字化转型的好处：在这项研究中，探索了数字技术在泰国发展的作用及其与亚太地区主要大国之间的关系，尤其是在网络安全和数字经济发展的背景下所面临的挑战和机遇。研究通过问卷调查的定量分析和对专家的访谈定性分析，提供了对这一问题的深刻理解。

一、定量分析：问卷

问卷调查的定量分析揭示了影响组织使用数字技术的三个主要因素。通过对 100 位受访者的数据分析，研究显示了以下问题：

(1) 资源不足: 55%的受访者表示, 他们的组织拥有足够的资源来支持数字技术的使用, 而 45%认为资源不足。这个结果反映了不同组织在资源分配上的差异 (均值 0.55, 标准差 0.497)。资源的短缺, 如资金不足或缺乏专业人员, 使许多组织无法有效实施和维护现代数字安全系统

(2) 技术知识和理解: 60%的受访者表示他们拥有足够的知识来有效地使用数字技术, 但 40%的人认为他们缺乏相关技能 (均值 0.6, 标准差 0.49)。这表明在网络安全和防御领域中, 数字技术的复杂性要求更高的专业知识和操作能力。加强员工的培训和数字技能的提升对于提高数字技术的应用至关重要

(3) 政策与法律支持: 受访者中有 50%认为当前的政策和法律框架足够支持数字技术的发展, 但另一半则认为这些政策和法律仍然存在不足 (均值 0.5, 标准差 0.5)。这一结果揭示了政策和法律对数字技术应用的支持存在显著差异, 部分国家的法律框架尚未跟上技术发展的步伐, 限制了数字技术的广泛应用 (Elsafty A., & Yehia, H. 2023)。

二、定性分析: 专家访谈

通过对安全和技术领域专家的访谈, 研究深入探讨了数字技术在安全和防御中的应用挑战。专家指出了以下三个关键问题:

(1) 资源短缺: 许多专家提到, 组织面临的最大挑战之一是资金和专业技术人员的缺乏, 尤其是在网络安全领域, 现代化的安全基础设施需要大量的投资与持续维护 (Schneier, B. 2000)。

(2) 数字技能和知识的缺乏: 专家们一致认为, 组织中的工作人员缺乏数字技能和技术知识是一个重大障碍, 限制了他们应对复杂网络安全威胁的能力。提高员工的技术水平, 尤其是在应对不断变化的网络威胁方面, 是非常重要的 (Chen, et al., 2012)。

(3) 政策和法律限制: 专家还指出, 许多国家的政策和法律框架滞后, 未能充分支持数字技术的应用。这种局限性阻碍了数字技术在安全和防御领域的有效实施。专家们建议, 政府应更新政策并制定新的法律框架, 以确保数字技术的安全应用 (Choucri, et al., 2012)。总体而言、通过定量和定性分析, 本研究揭示了在东盟国家的安全和防御领域中, 数字技术应用所面临的主要挑战, 包括资源短缺、技术知识不足以及政策与法律支持的欠缺。为了解决这些问题, 政府应增加对数字基础设施的投资, 提升员工的数字素养, 并更新相关的政策和法律框架, 以推动数字技术在安全领域的广泛应用。这些举措将有助于东盟国家更好地应对未来的数字化挑战, 并在全球数字经济中占据更加有利的位置。

表 3：比较分析, 评估泰国数字移动性在加强其在亚太地区影响力方面的潜在好处和挑。

因素	好处	挑战
经济影响	提高生产力，吸引投资，促进经济增长。	初始成本高，依赖外国技术。
创新和创业	为初创企业创造有利环境，促进技术进步。	需要持续创新，如果不加以管理，存在人才流失的风险。
区域影响	加强贸易联系，促进区域合作。	潜在的区域依赖性和地缘政治动态中的脆弱性。
网络安全	有机会在该地区引领网络安全标准。	网络威胁风险增加，需要对安全基础设施进行大量投资。
社会公平	通过改善连通性减少不平等的潜力。	如果获取机会不平等，则会加剧现有的社会经济差距。
利益相关方协调	协调一致的政策可以带来更有效的数字化转型。	需要不同参与者之间进行复杂的协调，可能会产生政策冲突。

表 3 , 比较分析总体而言，泰国的数字化驱动既带来了重大机遇，也带来了严峻挑战，有助于其增强在亚太地区的影响力。虽然提高生产力、创新和区域连通性的好处显而易见，但网络安全、数字鸿沟和有效利益相关方协调的需要等挑战也不容忽视。应对这些挑战对于泰国充分实现数字化转型的好处并确保其在该地区领先数字经济的地位至关重要。这种平衡的方法将使泰国能够利用其数字能力来提升其在亚太地区的经济和战略地位。

五、结论与讨论

根据对泰国数字驱动力与亚太地区主要大国之间关系的研究，本文的研究结果可以总结为以下几个方面：

（1）推动泰国数字化发展的关键因素

研究结果显示，推动泰国数字化进程的关键因素包括数字基础设施的建设、国际技术合作以及政府的支持。“泰国 4. 0”战略和数字经济政策为泰国的创新与国际合作提供了重要支撑，尤其是与中国、日本、美国的合作，推动了数字基础设施投资。这一发现与创新理论一致，该理论指出，技术发展依赖于强有力的政策支持与基础设施建设。研究结果也与 Tani, P., & Suwanna, S. (2019). 的研究一致，他们指出泰国的政府政策和数字基础设施发展对于推动技术创新起到了重要作用。同时，American Council on Foreign Relations. (2019). (B) 的研究表明，中国和美国在数字技术方面的投资对推动泰国的数字经济发展具有深远影响。

（2）数字化对泰国经济与政治的影响

研究表明，泰国的数字化发展对其经济结构和政治结构产生了积极影响，尤其是在促进经济多元化、创造新的数字化就业机会以及推动政治结构转型方面。数字技

术的应用不仅提高了泰国经济的包容性，还推动了不同经济部门的发展。这一发现与经济转型理论一致，该理论指出，技术创新有助于提高经济效益并确保经济的可持续发展。研究结果也与 Smith, J. (2019)。的发现相符，他们指出，东南亚地区的数字经济发展不仅提升了区域竞争力，还推动了政治结构的变革与调整。

(3) 数字关系中的机遇与风险

研究显示，泰国与亚太地区主要大国的数字合作为技术创新和投资提供了诸多机会，但同时也增加了网络安全风险，尤其是在对外技术依赖方面。这一发现与网络安全理论相吻合，认为随着数字化进程的推进，国家需要加强网络安全措施以应对不断增加的安全威胁。研究还与 Piboonsate, P., & Ngampramuan, W. (2021)。研究结果一致，后者发现，中国和美国的技术投资增加了泰国的网络安全风险，特别是在快速发展的数字化国家中。

建议

基于研究结果，本文提出以下几点实践建议：

(1) 加强数字基础设施建设与数字技能发展 泰国应进一步投资于数字基础设施建设，同时注重提高劳动力的数字技能，增强在全球数字经济中的竞争力。政府应推动数字教育与培训，帮助劳动力适应数字化转型。

(2) 制定网络安全政策 鉴于数字化进程带来的网络安全风险，泰国需要制定并实施更加完善的网络安全政策，以应对潜在的网络攻击风险，特别是减少对外技术依赖带来的安全挑战。

(3) 促进国际技术合作 泰国应加强与亚太地区主要大国的技术合作，尤其是在创新和技术研发方面。通过减少对外技术的依赖，泰国可以提升自身的技术竞争力，并推动本国的数字产业发展。

研究的局限性

本研究的局限性主要体现在对二手数据的依赖和问卷调查结果可能存在的偏差。由于数据来源的局限性，研究结果可能未能完全反映现状。因此，未来的研究应扩大数据收集的范围，确保研究结果的准确性与全面性。

未来研究的建议

未来的研究应进一步探讨数字化对泰国社会和文化的影响，特别是技术在日常生活中的应用及其带来的社会变革。此外，还应研究数字经济对区域经济竞争和安全的影响，分析泰国在全球数字经济中的定位与挑战。

参考文献

- American Council on Foreign Relations. (2019).(A) *China's role in Southeast Asia's digital economy*. Council on Foreign Relations.
- American Council on Foreign Relations. (2019).(B) *Digital investment and infrastructure in Southeast Asia: U.S. and China perspectives*. Council on Foreign Relations Annual Report. <https://www.cfr.org/annual-report-2019>.

- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. W. W. Norton & Company.
- Chen, H., Chiang, R. H. L., & Storey, V.C. (2012). Business intelligence and analytics: From big data to big impact. *MIS Quarterly*, 36(4), 1165–1188.
- Choucri, N., Madnick, S., & Ferwerda, J. (2012). Institutions for cyber security: International responses and governance. *Information Technology for Development*, 18(1), 73–91.
- Denning, D. E. (1987). An intrusion-detection model. *IEEE Transactions on Software Engineering*, SE-13(2), 222–232.
- Elsafty, A., & Yehia, H. (2023). Digital transformation and the challenges for cyber security in emerging economies. *Journal of Global Security*, 11(2023), 1–25.
- Government of Indonesia. (2020). Indonesia's national cybersecurity strategy.
- Liu, W. (2022). Digital diplomacy in the Asia-Pacific region. *Journal of International Affairs*, 45(2), 87–105.
- Ministry of Digital Economy and Society. (2021). *Thailand's digital economy and society development plan (2016-2020)*. Ministry of Digital Economy and Society. <https://www.mdes.go.th>.
- Nittaya, S. (2020). The role of China in Thailand's digital infrastructure development under the Belt and Road Initiative. *Journal of Southeast Asian Studies*, 45(2), 145–167.
- Pengphan, S. (2019). Human capital development for digital growth: Lessons from Thailand. *Journal of Digital Innovation and Policy*, 5(3), 212–227.
- Pengphan, W. (2019). Thai education 4.0 and the development of the Eastern Special Economic Corridor. *Burapha University Journal of Education*, 29(3), 1–13.

- Piboonsate, P., & Ngampramuan, W. (2021). Cybersecurity and the challenges of digital dependency in emerging economies: The case of Thailand. *International Journal of Cybersecurity Policy*, 9(1), 212–227.
- Schneier, B. (2000). *Secrets and lies: Digital security in a networked world*. Wiley.
- Singapore Ministry of Defence. (2020). *Singapore Ministry of Defence annual report*. Ministry of Defence.
- Smith, A. (2019). Southeast Asia's digital transformation and its impact on global economic growth. *Economic Review of Southeast Asia*, 10(1), 33–58.
- Smith, J. (2019). The digital transformation of Southeast Asia: Political and economic impacts. *Asian Economic Policy Review*, 14(3), 245–267.
- Socialist Republic of Vietnam. (2018, June 12). *Law on cybersecurity*. <https://english.luatvietnam.vn/law-no-24-2018-qh14-dated-june-12-2018-of-the-national-assembly-on-cybersecurity-164904-doc1.html>.
- Suksamran, S. (2018). Thailand's digital transformation and economic development. *Journal of Digital Innovation and Policy*, 14(3), 212–227.
- Tani, P., & Suwanna, S. (2019). The role of government policies in fostering digital innovation: A case study of Thailand's digital economy. *Journal of Southeast Asian Development*, 14(2), 123–145.
- Thanes, T., & Suwanna, S. (2019). *The impact of digital transformation on Thailand's economic growth*. Thai National Digital Economy Development Center.

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษ

ROMPHRUEK JOURNAL OF THE HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ข้าพเจ้า ชื่อ – สกุล (หรือ ชื่อหน่วยงาน)

ออกใบเสร็จในนาม.....

ที่อยู่ (ที่จัดส่งสมาชิก).....

.....

.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail :

ขอสมัครสมาชิก วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษ

ปีที่.....ฉบับที่.....ถึง (กรุณาระบุปีที่และฉบับที่ต้องการวารสารที่ต้องการ)

☐ สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 300 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

☐ ขายปลีก 1 ฉบับๆ ละ ราคา 120 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

ชำระเงินโดย

☐ เงินสด ที่งานการเงินชั้น 2 อาคารมงคลพิภพ มหาวิทยาลัยเกริก

☐ โอนเงินเข้าธนาคารกรุงไทย (สาขารามอินทรา กม.2)

ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8

ส่งใบโอนเงินและใบสมัครมาที่

สถาบันวิจัยและนวัตกรรมการ มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1

ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

หรือที่

อีเมล : romphruek.kru@gmail.com

แบบฟอร์มการส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมฤกษ์

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ อื่นๆ (ระบุ)

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)
☐ ผู้นิพนธ์อันดับแรก ☐ ผู้ประพันธ์บรรณกิจ
2. สถานภาพทางวิชาการ
☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา ☐ อื่นๆ
3. สังกัด คณะ.....มหาวิทยาลัย
ที่อยู่
โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ อีเมล.....
4. ชื่อบทความ
(ภาษาไทย)
(ภาษาอังกฤษ)

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมฤกษ์ มีนโยบายและเกณฑ์การรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคยเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ และไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ และไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยในชั้นเรียน ไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยสถาบัน โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมฤกษ์ นั้นต้องผ่านการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน ทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมฤกษ์ มหาวิทยาลัยฯ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่ส่งมานี้ยังไม่ได้เคยเสนอตีพิมพ์ที่ใดๆ และมีได้คัดลอกจากบทความของผู้อื่นและรับทราบ/ยอมรับในเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว จึงขอส่ง 1) ข้อมูลตามแบบฟอร์มการส่งบทความ 2) ใบโอนเงิน และ 3) บทความ เข้ารับการประเมินเพื่อร่วมตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมฤกษ์

.....ลงนาม

...../...../.....

ผู้เขียนชำระค่าธรรมเนียม*ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมฤกษ์ เก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความของท่านเมื่อบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจาก กองบรรณาธิการ และเข้าสู่กระบวนการประเมิน (Review)

1) ชำระค่าตีพิมพ์บทความโดยแยกประเภท ดังนี้

บทความ	นศ. ม.เกริก ค่าธรรมเนียมต่อ 1 บทความ	บุคคลทั่วไป ค่าธรรมเนียมต่อ 1 บทความ
ภาษาไทย	3,000 บาท	4,000 บาท
ภาษาต่างประเทศ	6,000 บาท	8,000 บาท

2) จ่ายผ่าน ธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8

3) หลังจากชำระแล้วส่งเอกสารทั้ง 3 รายการ คือ (1) ข้อมูลตามแบบฟอร์มการส่งบทความ (2) ใบโอนเงิน และ (3) บทความไฟล์ word มาที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruengkj/>

4) วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมฤกษ์ ไม่มีการตีพิมพ์บทความแบบเร่งด่วน (Fast track) ทุกกรณี

*หมายเหตุ : 1. ผู้เขียนไม่สามารถขอคืนค่าธรรมเนียมได้ในทุกกรณี (กรุณาศึกษารายละเอียดก่อนส่งบทความ)

2. กรุณาส่งเอกสารให้ครบถ้วน

หลักเกณฑ์และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่มพฤกษ์

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่มพฤกษ์

1. หลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมตีพิมพ์บทความ
2. บทความที่ส่งมาต้องเขียนให้อยู่ในรูปแบบที่วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่มพฤกษ์กำหนดเท่านั้น
3. ผู้เขียนต้องส่งเอกสาร 1) แบบฟอร์มการส่งบทความ 2) ใบโอนเงิน และ 3) บทความ มาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> (ระบบออนไลน์) เท่านั้น โดยจะไม่รับพิจารณาบทความที่ส่งทางอีเมล ไปรษณีย์หรือช่องทางอื่นๆ
4. ระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการตั้งแต่รับบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความเสร็จโดยประมาณ 75 วัน (ซึ่งระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนของการรับตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่มพฤกษ์ เป็นการประมาณระยะเวลา อาจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับกรณีการดำเนินการแต่ละขั้นตอน จากผู้ส่งบทความ และ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน)
5. ผู้เขียนจะได้รับหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ผู้เขียนแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิหลังจากการประเมินแล้วเท่านั้น
6. ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาเฉพาะบทความที่ส่งมาตามเงื่อนไขนี้เท่านั้น

เงื่อนไขการส่งบทความเสนอขอรับการประเมินเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่มพฤกษ์

1. เป็นบทความทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Sub areas : การบริหารการจัดการ สังคมศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และศิลปศาสตร์
2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยเสนอขอตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นๆ มาก่อน
3. ผู้เขียนจะต้องส่งต้นฉบับเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ โดย
 - พิมพ์ลงในโปรแกรม Microsoft word ความยาวไม่เกิน 15 หน้า (A4)
 - อักษร Cordia New /ขนาดอักษร 16 point (ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ)
 - กำหนดระยะขอบกระดาษทั้ง 4 ด้าน คือ 2.54 เซนติเมตร หรือ 1 นิ้ว (ขอบบน ข้าง ขวา และล่าง)
4. รูปแบบการเขียนบทความ ควรเขียนเชิงพรรณนา หากเป็นบทความที่มาจากงานวิจัยต้องเป็นการเขียนใหม่ โดยนำประเด็นสำคัญมานำเสนอ และใช้รูปแบบการเขียนที่ไม่ใช่เป็นการย่อจากงานวิจัย

บทความวิจัย ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (แต่ละภาษา มีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4 หรือไม่เกิน 350 คำ)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่น ระหว่างคำ)
5. ที่มาและความสำคัญของปัญหา
6. วัตถุประสงค์ / แนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม และกรอบแนวคิด (งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)
7. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล)
8. ผลการวิจัย (ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย)
9. บทสรุป (สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ)
10. เอกสารอ้างอิง (วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพิกษ์ ใช้รูปแบบ APA 7th)

บทความวิชาการ ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (แต่ละภาษา มีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4 หรือไม่เกิน 350 คำ)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่น ระหว่างคำ)
5. บทนำ (ที่มา หรือ ความสำคัญของบทความที่ต้องการนำเสนอ)
6. เนื้อหา (ผู้เขียนนำเสนอหัวข้อสำคัญที่เกี่ยวข้องประกอบบทความที่นำเสนอ)
7. บทสรุป (สรุปประเด็นสำคัญที่ได้นำเสนอจากบทความ โดยสรุปท้ายบทความอาจตั้งประเด็นคำถาม หรือ การสร้างความต้องการให้ผู้อ่านคิดค้นหาคำตอบใหม่ๆ)
8. เอกสารอ้างอิง (วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพิกษ์ APA 7th)

5. สำหรับบทความปริทัศน์-บทวิจารณ์หนังสือ ผู้เขียนจะต้องแจ้งแหล่งที่มาโดยละเอียด
6. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพิกษ์ ขอสงวนสิทธิ์ ในการรับพิจารณาบทความ กรณี
 - 6.1 การใช้อีเมลและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้อื่นในการส่งบทความ
 - 6.2 ไม่รับพิจารณาบทความวิจัยในชั้นเรียนและบทความจากงานวิจัยสถาบัน
 - 6.3 รับพิจารณาบทความที่เขียนตามรูปแบบของวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพิกษ์ เท่านั้น
 - 6.4 รับพิจารณาบทความผ่านระบบ ThaiJO [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruek/j/index>]
เท่านั้น

การเขียนเชิงอรรถ เป็นการเขียนข้อความที่บอกแหล่งที่มาของข้อมูลหรือข้อมูลอ้างอิง อาจเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมข้อความบางแห่งในรายงาน ตำแหน่งของเชิงอรรถให้เขียนไว้ท้ายหน้ากระดาษแต่ละหน้าโดยเว้นห่างจากข้อความในส่วนเนื้อเรื่องพอสมควร และมีเส้นขีดคั่นเพื่อมิให้ปะปนกับเนื้อเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- **เชิงอรรถโยง (Gross - Reference)** คือ การเขียนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้อ่านสามารถดูหรืออ่านเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะการเขียนดังนี้

.....ในการปฏิบัติหน้าที่ และการทำงานในหน่วยงานต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลงานที่ดีแล้ว จะต้องมีการบริหารองค์การที่ดี นั้นหมายความว่า การดำเนินการจะต้องยึดหลักการบริหารงาน¹

.....

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติม เรื่อง หลักการบริหารงาน บทที่ 4 หน้า 75.

- **เชิงอรรถอธิบาย (Content Footnote)** เชิงอรรถเสริมความที่เป็นข้อความอธิบายขยายความเพิ่มเติมจากเนื้อหาของรายงานบางตอนที่คิดว่าจะช่วยให้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้นมีลักษณะการเขียน ดังนี้

เลขเรียกหนังสือ (Book Number) หรือเลขผู้แต่ง¹ (Author Number) การจัดหนังสือ

.....

¹เลขเรียกหนังสือหรือเลขผู้แต่ง คือ ตัวเลขที่กำหนดขึ้นแทนตัวอักษรของชื่อ หรือนามสกุล ผู้แต่ง จะใส่กำกับตามหลังพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งในเลขเรียกหนังสือ

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

เอกสารอ้างอิง เป็นการรวบรวมเฉพาะรายการเอกสารที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้น ดังนั้นจำนวนรายการเอกสารที่อ้างอิงในส่วนท้ายเรื่องจึงต้องมีจำนวนเท่ากับที่ถูกอ้างอิงไว้ในส่วนเนื้อเรื่อง การอ้างอิงแบบนาม-ปี เป็นการอ้างอิงโดยระบุ **ชื่อผู้แต่ง** และ **ปีที่พิมพ์ของเอกสาร** ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความในเนื้อหานั้น และอาจจะระบุ **เลขหน้าของเอกสารที่อ้าง** ได้ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตรวจสอบข้อมูลทางบรรณานุกรมของเอกสารที่ใช้อ้างอิงได้จากรายการเอกสารอ้างอิง (references) หรือ บรรณานุกรม (bibliography)

ตัวอย่าง (ผู้แต่ง 1 คน)

(พรณี บัวเล็ก, 2559)

พรณี บัวเล็ก (2559)

ตัวอย่าง (ผู้แต่ง 2 คน)

Dunning and Friedman (2014 : 79-120)

(Dunning and Friedman, 2014 : 79-120)

ตัวอย่าง (ผู้แต่ง 3 คน ขึ้นไป)

(พรรณี บัวเล็ก และคณะ, 2559)

พรรณี บัวเล็ก และคณะ (2559)

หรือการสรุปเนื้อหาทั้งหมดเล่ม ไม่ใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหน้าใดหน้าหนึ่ง ก็ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า
ดังนี้

ตัวอย่าง

(ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2558)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ระบุแต่นามสกุล ไม่ต้องใส่ชื่อแรก

ตัวอย่าง

(Hobbs, 2015 : 58 – 81)

กรณีที่ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์ ให้คงไว้เหมือนบรรดาศักดิ์/สมณศักดิ์ เดิม ดังนี้

ตัวอย่าง

(หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล, 2558 : 59)

หรือกรณีผู้แต่งมีศทางทหาร ตำรวจ ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ ไม่ต้องใส่ไว้ เช่น ศาสตราจารย์
นายแพทย์

ตัวอย่าง

(สมชาย ผลเยี่ยมเอก, 2558 : 68)

กรณีอ้างอิงจากเว็บไซต์ ให้ใส่ชื่อผู้แต่ง ปี พ.ศ. ซึ่งปรากฏที่เรื่องที่สืบค้น ดังนี้

ตัวอย่าง

(อาทิตย์ ทองอินทร์, 2559)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (บรรณานุกรม) ให้เขียนโดยเรียงลำดับตามหลักการเกี่ยวกับการเรียงคำ
ตามลำดับอักษรในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ภาษาไทย) หรือ Dictionary (ภาษาอังกฤษ) โดยคำที่
มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ ก-ง และ A-Z ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกัน
เรียงลำดับตามรูปสระที่เรียงในภาษาไทย โดยเรียงภาษาไทยก่อนตามด้วยภาษาอังกฤษ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษฯ ใช้รูปแบบที่นิยมใช้กันทั่วไปทางสังคมศาสตร์ คือ APA 7th (American Psychological Association) เพื่อในการบันทึกการอ้างอิงตามมาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยเขียนประเภทการอ้างอิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.

Ex.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2554). *เรียนภาษาจีนในชีวิตประจำวัน บ้านของดิงหิง* (พิมพ์ครั้งที่1). บริษัท
วิทย์พัฒน์ จำกัด.

บทความในหนังสือ วารสาร และนิตยสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.

Ex.

พัชรินทร์ พันธุ์แน่น. (2561).การพัฒนาสวนเกษตรชุมชนเมือง กับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษา
ชุมชนพุทธทรัพย์ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. *ร่วมพฤษฯ*, 36(3), 67-95.

วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์

**ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์หรือวิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). ชื่อมหาวิทยาลัย.**

Ex.

อลิษา มิตรานนท์. (2556). *ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษานักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์

**ชื่อผู้แต่ง (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). ชื่อเว็บไซต์. URL/ชื่อฐานข้อมูล**

Ex.

วันชนะ จุบรรจง. (2560). *ระบบสนับสนุนการประมาณการสัมผัสแคเมียมผ่านการบริโภคอาหาร*
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร). ThaiLIS.
https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php

การนำเสนอผลงานวิชาการในการประชุมทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียน. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อรายงานการประชุม, หน้า.

Ex.

บัณฑิต อารอนัน. (2565). *มหกรรมฟุตบอลโลก 2022 กับการกระตุ้นเศรษฐกิจในกาตาร์*. การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติประจำปี พ.ศ.2565 วันที่ 17 ธันวาคม 2565 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 496-510.

เว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปี/วัน/เดือนที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อเว็บไซต์. URL

Ex.

บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2566, 19 ตุลาคม). *ห้าม..เหมือนไม่ห้าม : เจอนำในการห้ามโฆษณาจากร่างกฎหมายของประชาชน (ผู้ประกอบการ)*. Nation. <https://citly.me/XKjoz>.

สัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์. ตำแหน่ง. สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี.

Ex.

ประภาส แสงประดับ, ประธานชุมชนวัดบางบัว. สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558.

หนังสือออนไลน์ (e Book)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ. (พิมพ์ครั้งที่). URL

Ex.

จรัญ มะลูลีม. (2555). *OIC องค์การมุสลิมโลกในโลกมุสลิม*. <https://kpilib.com/library/en/books/kpibook-17010/>.

บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (มีเลข DOI)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า. <http://doi.org/> เลข doi

Ex.

คันสนีย์ อรัญวาส์. (2565). การวิเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำลำเสียน้อย. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 18(2), 58–77.
<https://doi.org/10.14456/jem.2022.11>.

การลงรายการผู้แต่งในเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อผู้แต่งชาวไทยลงรายการทั้งชื่อและนามสกุล โดยไม่มีคำนำหน้า และลงรายการชื่อทุกคนหากมีผู้แต่งตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

2. ผู้แต่งมีคำนำหน้า ฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ลงรายการท้ายชื่อ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นระหว่างชื่อและฐานันดรศักดิ์หรือบรรดาศักดิ์

Ex.

ณัฏศรี สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว.

สุพัตรา มาศดิตถ์, คุณหญิง.

3. ผู้แต่งที่เป็นพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ให้ลงรายการตามเดิม และ ใส่ชื่อเดิมไว้ในวงเล็บ

Ex.

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรี).

4. ผู้แต่ง 2 คน ลงรายการโดยใช้ คำว่า “และ” หรือ “&” เชื่อมทั้ง 2 ผู้แต่งที่ 1 และ ผู้แต่งที่ 2
5. ผู้แต่ง 1-20 คน ใส่ชื่อทุกคน ลงรายการโดยใช้ คำว่า “และ” หรือ “&” เชื่อมทั้ง 2 ผู้แต่งรองสุดท้าย และ ผู้แต่งสุดท้าย
6. ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไป ใส่ชื่อ 19 คนแรก และใช้ . . . ตามด้วยคน สุดท้าย
7. ผู้แต่งชาวต่างชาติ ลงรายการด้วยชื่อสกุล โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้น และ อักษรย่อชื่อกลาง (หากมี) ทั้งนี้ การลงรายการชื่อชาวต่างชาติสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความนิยมของแต่ละชาติได้ตามความเหมาะสม
8. ผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานราชการ องค์กร สถาบันต่างๆ ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหน่วยงานย่อย โดยเว้นวรรคระหว่างชื่อทั้ง 2 (โดยใช้ชื่อเต็มไม่ใช่อักษรย่อ)
9. หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งให้ลงรายการโดยใช้ชื่อหนังสือ และเรียงลำดับตามรายการชื่อผู้แต่ง

ตัวอย่างการเขียนบทความ (วิจัย)

ชื่อบทความ ภาษาไทย (Cordia New 16 pt ตัวหนา)

ชื่อบทความ ภาษาอังกฤษ (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

ชื่อและนามสกุล¹ (ภาษาไทย Cordia New 16 pt ตัวหนา)

ชื่อและนามสกุล (ภาษาอังกฤษ Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

¹ระบุหน่วยงานสังกัดผู้เขียน (ไม่ระบุสถานภาพ ยศ ตำแหน่ง คำนำหน้าชื่อใดๆ) ที่อยู่.....
.....โทรฯ : email (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Cordia New 14 pt ตัวปกติ)

บทคัดย่อ (ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ไม่เกินครึ่งหน้า A4
จำนวนคำ 250-350 Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

คำสำคัญ : ภาษาไทย ไม่เกิน 3-5 คำ (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

Abstract The abstract should be described in 1 paragraph with content including
Objectives, Methods, and Results. (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words. (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

บทนำ (ที่มาและความสำคัญของปัญหา) ไม่เกิน 1 หน้า A4
(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

วัตถุประสงค์ (แนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)
(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล)
(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

ผลการวิจัย (ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย)
(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

บทสรุป (สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ) (แยกออกเป็นหัวข้อ)
(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

เอกสารอ้างอิง (รูปแบบ APA 7th)
(Cordia New 16 pt)

Journal Article Submission Form for Publishing in Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences

☐ Research Article ☐ Academic Article ☐ Others (Please Specify).....

1. I (Mr. /Mrs. /Ms.)

☐ first author ☐ corresponding author

2. Academic Title :

☐ Professor Associate ☐ Professor ☐ Assistant Professor ☐ Lecturer/ Instructor

☐ Students ☐ Others

3. Faculty/ Department/

School.....University.....

Address.....

Phone Number.....E-mail.....

4. Title of the Submitted Article

(in Thai)

(in English)

The submitted manuscript must have not been previously published in any journals nor any publications before. The submitted manuscript must have not been a classroom research nor a research article of the institutional research. The submitted manuscript for publishing in Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences must first be selected by the representatives of Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences editorial board whose identity will be concealed. Then the manuscripts selected will be reviewed by at least three reviewers from the field of study approved by the editorial board of Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences. The reviewers will not be identified nor revealed their personal background (Double Blind Peer Review). All articles published in Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences are copyrighted and belong to Krirk University entitled by the Property Act B.E. 2537.

I, hereby, confirm that the submitted manuscript is original, and has not been published in any forms before. I have read the submission policy and criteria with fully understand its content and agree to comply with the submission policy and criteria. Thus, I agree to send 1) the filled-out article submission form, 2) the pay-in slip, and 3) the submitted manuscript for publishing in Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences.

..... (Signature)

...../...../.....

Fee Payment

The publication fees for your article will be charged by Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences shortly after the editorial board provided it an initial check before it is sent for review.

1. Fee per Article Page

Article	Students of Krirk University Payment per article	General Public Payment per article
in Thai	3,000 baht	4,000 baht
in Foreign Language	6,000 baht	8,000 baht

2. Pay through Krung Thai Bank, Name of Account: Krirk University, Account Number 060-1-06501-8
 3. Once the total payment has been paid, please send the copy of the following three documents:
 - 3.1 fully completed article submission form
 - 3.2 pay-in slip
 - 3.3 the revised submitted manuscript to <http://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruek/index>
 4. Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences reserves the authority, in any circumstance, to reject submissions that require expedited processing (fast track).
- *Note:**
1. Please carefully read the terms and condition before submitting as the author is not permitted to request a return of the fee in any circumstances.
 2. The author must double-check and submit all necessary submission materials.

Criteria and Writing Pattern for the Article Submission Published in Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences.

Criteria for the Article Submission for Publishing in Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences

1. After the article has passed initial consideration by the editorial board . Authors must pay a publish an article fee.
2. The submitted manuscript must follow the referencing styles used in academic writing set by Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences The author of the submitted manuscript must send :
 - 3.1) the complete filled-out article submission form.
 - 3.2) the pay-in slip
 - 3.3) submit the manuscript to
<http://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> (on line). Please note that the manuscript submitted via e-mail, or post mail, or others will not be selected for publishing in Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences.
3. The process starting from retrieving the submitted manuscript to the peer review evaluation process takes about 75 days.
4. The author of the submitted manuscript will receive the letter of acceptance for publishing, when the editorial committee has received the revised paper according to the suggestions of the peer reviewers.
5. The editorial board reserves its rights to consider only the paper received under the above condition.

The Manuscript Submission Guideline for Publishing in Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences

1. The manuscript must be in the fields of humanities and social sciences.
2. The submitted manuscript must have never been published in any journals nor any types of publication before.
3. The author of the submitted manuscript must send the manuscript in e-file, and follow the direction below:
 - Type in Microsoft Word Program and the length should not exceed 15 pages (A4)
 - Font: Cordia New/ 16 points (Thai and English)
 - The page margin on four sides is 2.54 cm. or 1 inch (upper, left, right and bottom)
4. The pattern of the writing should be descriptive. If the paper derived from the research paper, the author should rewrite and present the main point of the research, not only as the summary of the research paper.

The Submitted Research Article Should Have the Following Main Parts (Do Not Put Number 1, 2, 3...in the Proposed Manuscript)

1. Article Title in Thai and in English
2. Name of the Author in Thai and in English
3. Abstract in Thai and in English (the length of both Thai and English abstract should not exceed one page of A4 paper size)
4. Key Words in Thai and in English [3-5 words, use semicolon (;) between words]
5. Introduction (Background and Significance of the Study; Review of the Literature; Hypothesis; Objectives of the Study; Related Concepts and Theories)
6. Research Methodology (Population; Samples; Data Collection Method; and Data Analysis)
7. Results of the Research (the results can include figures or tables together with detailed explanation)
8. Conclusion (Conclusion; Discussion; Suggestion and Recommendation)
9. Reference (Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences uses the APA Referencing Style 7th Edition)

The Submitted Academic Article Should Have the Following Main Parts (Do Not Put Number 1, 2, 3...in the Proposed Manuscript)

1. Article Title in Thai and in English
2. Name of the Author in Thai and in English
3. Abstract in Thai and in English (the length of both Thai and English abstract should not exceed one page of A4 paper size)
4. Key Words in Thai and in English [3-5 words, use semicolon (;) between words]
5. Introduction (Background and Significance of the Article)
6. Content (the author presents the main topics related to the article)
7. Conclusion (Summary of the main issues presented in the article. The conclusion can be the question or the intention to lead the readers to search for the new response)
8. Reference (Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences uses the APA Referencing Style 7th Edition)

5. In terms of the review article or the book review, the author must notify the sources in detail.
6. The editorial board of Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences reserves its rights to accept the manuscript submitted under the following condition:
 - 5.1 The author uses his/her own e-mail or phone number for submission.
 - 5.2 The manuscript submitted is not the classroom research nor the institutional research.
 - 5.3 The manuscript submitted follows the writing style of Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences.
 - 5.4 The editorial board accept for consideration the article submitted via ThaiJO only. [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>]

Footnotes - are notes placed at the bottom of a page. They cite references or comment on a designated part of the text above it. The footnotes must be placed at the bottom of that page by leaving enough line space to separate the content and the footnote by drawing a line, as the example below:

- Cross-Reference is an instance refers to related information in another text or in the same text which enables the readers to get more related or more detailed information. An example of a cross-reference is a citation at the bottom of a page, as shown below

...In terms of carrying out one's duty and working in any section in the organization to create efficiency and good performance, it is necessary to have good management. In other words, the operation must rely on the principles of management.¹ [In Thai]

¹ See also, Principles of Management, Chapter 4, p. 75 [In Thai]

- Content Footnote – is used to provide additional information or reference that simplifies or supplements information of the text. An example of a content footnote is a citation at the bottom of the page, as shown below:

Book Number or Author Number¹ Book Classification

¹Book Number or Author Number is a unique code number assigned to the letter of the author's name and last name. The Book Number or the Author Number is placed after the first alphabet of the author's name in the Call Number.

The Reference Style of In-Text Citation

The fact that the documents listed in the reference section are the collection of the documents that have been referred only in the text. The number of the documents listed in the reference section must, therefore, equal to the number of the document referred to in the text. The name-year system is the system of in-text citation appeared in brackets, and consisted of the author(s), and the year of the document publication. The citation, appeared in brackets, can be placed in front of or after the referring statement. Besides, it can also indicate the page number of the document that the statement is referred to facilitate the readers to examine the bibliographical data in the reference or the bibliography.

Example : The in-text citation for one work written by one author :

(Punnee Bualek, 2559)
Punnee Bualek (2559)

Example : The in-text citation for one work written by two authors:

(Dunning & Friedman, 2014 : 99-120)
Dunning & Friedman (2014 : 99-120)

Example : The in-text citation for one work written by three authors:

(Punnee Bualek et al., 2016)
Punnee Bualek et al. (2016)

The in-text citation for one work written by three authors or more – write the names of all authors down the first time and from then on include only the last name of the first author followed by the words et al. ('et al' is Latin for 'and other').

Example : Research can be defined as a systematic method of creating new knowledge or a way to verify existing knowledge (Watson, McKenna & Keady, 2008)

Deciding on a research method demands the researcher consider carefully the problem or area of investigation being researched (Watson et al., 2008).

In case that the author summarizes the content of the whole book, not paraphrasing or quoting part of the paragraph, identifying page number is not required.

The example is as follows:

(Tin Prachyapruit, 2558)

In case that the author of the manuscript is foreigner, write his/her last name, year of publication, and page number as follows :

Example : (Hobbs, 2015 : 58-81)

If the author of the manuscript hold the royal title, or the monk's rank, maintain his/her royal title or the monk's rank as follows

Example : (M.R. Pridiyathorn Devakula, 2558 : 59)

In the case that the author hold the military rank, academic title, or professional title, leave out those rank and title as follows:

Example : (Somchai Phol-iam-ek, 2558 : 68)

In case of the in-text reference from web-site, write down the author of the document and the year appeared in the document, as follows:

Example : (Arthit Thong-in, 2559)

National Statistical Office (2559)

Reference List (the Collection of the Reference at the End of the Article)

All references or information sources cited in the proposed work need to be listed in the reference list at the end of the document under "References" or "Reference List." The Reference List provides all the details necessary for the readers to locate and retrieve information source cited in the reference list. The Reference List is arranged in alphabetical order of the author's first name (if the author is Thai) and the author's last name (if the author is non-Thai). The alphabetical order follows the alphabetical order issued by the Royal Institute Dictionary (Thai Language) or Dictionary (English language). The word with final consonant is placed before the word with vowel. The word begins with the same consonant is placed in order according to the vowel pattern in Thai language. In addition, the Thai authors are placed in front of the International authors

In writing the Reference, the author of the proposed work must use the APA 7th Edition Style (American Psychological Association), which follows the Standards of Thai Journal Citation Index Center (TCI) by classifying the type of document as follows:

Book

Author's name. (Year of publication). <i>Book Title in Italics</i> . Place of Publication : Publisher's name.
Example :
Vicharn Panich. (2556). <i>Enjoy learning in 21th. Century</i> . Nonthaburi : S.R. Printing Mass Products, Co. Ltd. (in Thai)
Collier, A. (2008). <i>The world of tourism and travel</i> . Rosedale, New Zealand : Pearson Education New Zealand.

Articles in Books, Journal, and Magazine

Author's name. (Year of publication). Title of the Article. <i>Name of the journal (in Italics)</i> , Volume number (issue no.), page numbers.
Example : Amornrat Kulsudjarit. (2559). Assets and liabilities declaration and verification system for ministers. <i>Romphruek Journal</i> , 34(1), 209-234.

Thesis

Author, A. A. (Year)./Title/[Unpublished doctoral or master's thesis]/Name of the Institution awarding the degree.
Example : Stewart, Y. (2000). <i>Dressing the tarot</i> [Unpublished master's thesis]. Auckland University of Technology Becker, J. C. (2013). <i>Landscape-level influences on community composition and ecosystem function in a large river ecosystem</i> (Publication No. 3577776) [Doctoral dissertation, Graduate Council of Texas State University – San Marcos]. ProQuest Dissertations and Theses Global.

Conference Paper

Author's name. (Year of publication). <i>Title of the Article (in italics)</i> . Name of the Conference, page numbers.
Example : สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). <i>การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล: ศึกษากรณีการส่งต่อข้อมูลบนเฟซบุ๊ก</i> . การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600. Williams, & Seary, K. (2010). Bridging the divide : Scaffolding the learning experiences of the mature age student. In J. Terrell (Ed.), <i>Making the links : Learning, teaching and high quality student outcomes</i> . Proceedings of the 9 th . Conference of the New Zealand Association of Bridging Educators. Wellington, New Zealand. (pp. 104-116)

Website

Author, A. A./ (Year, Month date)./Title of the work: Subtitle./Website name./URL
Example : Thanes Apornsuwan. (14 February, 2560). <i>หรมป์กำลังเผชิญหน้ากับ “ตุลาการภิวัตน์” ฉบับอเมริกัน?</i> . Retrieved from http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635 [in Thai]. Johnson, A. (2018, May 24). “It doesn't need to be this way”: The promise of specialized early intervention in psychosis services. IEPA. https://iepa.org.au/network-news/it-doesnt-need-to-be-this-way-the-promise-of-specialised-early-intervention-in-psychosis-services .

Interview การติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล ให้ทำ การอ้างอิงในเนื้อหา (in-text citation) โดยไม่ต้องลง รายการในบรรณานุกรมท้ายเรื่อง (References)

Interviewer, Position. Interview date, month, year
Example : Praphas Saengpradap, Wat Bang Bua community President. 9 December 2558. [in Thai] G. A. Smith, Interview, October 5, 2012

E-Book

Author of the book. (Year). <i>Book Title (in Italics)</i> . Retrieved date (date month year). Retrieved from website (URL)
Example : Somnuek Oonkaew. (2556). <i>Theory of practical music</i> . (23 February 2560) Retrieved from http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html . [in Thai]

E-Journal

Author of the article. (Year). *Article Title (in Italics)*. (Date month year of retrieval). Retrieved from name of Website (URL).

Example :

Sujittra Samakkitham. (2559). *Political economy of the community forest network in the five provincial borders of the eastern region*. (22 February 2560) Retrieved from <https://www.tci-haijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72599/58412>. [in Thai]

Cataloguing for Author(s) in the Reference List

1. Thai author's name is catalogued both first name and last name only, no title is included. Also listed all authors in the case that there are more than two authors
2. The author with royal title, place the royal title behind his/her last name by placing comma to separate these two parts
Example : Thanadsri Sawasdiwat, M.R.
Supatra Masdit, Khunyng
3. The author who is the monk with the monk's rank, put the name of the monk's rank with his real name in brackets
Example : Somdet Phra Buddhacarya (Toh Braharamsi)
4. Books with two authors, insert the word "and" or "&" between the name of the first author and the second one
5. Books with one to twenty authors, list each author's names, and insert the word "and" or "&" between the second last author and the last one
6. Books with 21 authors or more, list the names of the first nineteen authors and insert the word "and" or "&" between the second last author and the last one/
7. For the international author, place the author's last name first, followed by comma (,) and the initials. However, the list of the international author can be changed according to the style of each nation
8. If the author is the official agency, organization, and institute, the list must be in order from the line agency to the sub-department. The name of the two agencies are separated by spacing (the name of the agency is written in full)
9. The book written with unknown author, start with the title of the book and follow in order according to the author's list

Sample-Writing of a Research Article

Article Title : in Thai (Font : Cordia New 16 pt. Boldface)

Article Title : in English (Font : Cordia New 16 pt. Regular Type Face)

First and last name¹ (in Thai Cordia New 16 pt. Boldface)

First and last name (in English Cordia New 16 pt. Regular Type Face)

¹ Please indicate only the Office that you work for (do not mention the status, rank, job position, nor the name title)

Address: Tel. No.....

E-mail..... (Cordia New 14 pt. regular type face)

Abstract : (in Thai)

The abstract should be described in one paragraph with content including Objectives, Methods and Results. (Cordia New 16 pt., regular type face).

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words (Cordia New 16 pt. regular type face).

Abstract : (in English)

The abstract should be described in one paragraph with content including Objectives, Methods and Results. (Cordia New 16 pt., regular type face).

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words (Cordia New 16 pt. regular type face).

Introduction (Background and Significance of Study, Concerning Researches, Hypotheses, Objectives, Concepts and Theories)

The introduction should not exceed one A4 paper size, the content should be about the background and the significance of the study (Cordia New 16 pt. regular type face).

Research Methodology (Population and Sample, Data Collection and Data Analysis)

(Cordia New 16 pt. regular type face).

Results of the Research (The Results of the Research can be shown in figures or tables)

(Cordia New 16 pt. regular type face).

Conclusion (Conclusion, Discussion, Suggestion and Recommendation)

(Cordia New 16 pt. regular type face)

Reference American Psychology Association (APA) 7th Edition Referencing Style

(Cordia New 16 pt. regular type face)

สถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเกริก

เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1 แขวงอนุสาวรีย์

เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

โทรศัพท์ : 02-552-3500-9 ต่อ 402

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>

